

קובץ גליונות

פרשת ויקרא

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

להקהל ולעמוד על נפשם

אסיפת רבני הקהילות לקראת שבת ההתעוררות במפגעי הטכנולוגיה שבת זכור

במעונו של מרן הגרא"י קוק שליט"א ורבני רחובות

במעונו של מרן הגרא"א פילץ שליט"א ורבני הדרום

ברכת מזל טוב

לידידינו היקר
הר"ר חיים לבקוביץ הי"ו
לרגל שמחת נישואי בתו
הכלה שירה תחי'
עב"ג הבה"ח משה נ"י
בן הרה"ג בנימין דרוק שליט"א
יהי רצון שיזכו להקים בית נאמן בישראל על
אדני התורה והיראה לתפארת המשפחות
בברכת מזל טוב
מערכת 'קובץ גליונות'

זמני השבת

בחסות:

גיליונות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על הפארקו

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	5:08	6:21	7:01
בני ברק	5:24	6:22	6:58
קרית ספר	5:18	6:22	7:00
בית שמש	5:08	6:22	7:01
אופקים	5:17	6:23	7:00
חיפה	5:16	6:22	6:59
ליקוואוד	5:42	7:12	7:20

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדריים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

זקנים ויאמר

מזנות לאביונים עורענים לוועד הרבנים

מזן שליט"א
מעביר מזנות לאביונים
לוועד הרבנים
לאחר קריאת המילה
פורים אשתקד

הכרעת מזן ראש הישיבה
רבינו הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

בס"ד, ערב פורים תשפ"ב
בימים אלו אשר רבים הגיעו עד לחם ממש, נקרא כל אחד ואחד מכלל ישראל
לקראת ימי הפורים הבעל"ט להתאמץ ביותר ולהיות מהמהדרין, ולהעביר את
מעות המתנות לאביונים ל"ועד הרבנים לעניי צדקה" אשר היא מחלקת בהידור
לאביונים אמיתיים ביום הפורים ממש בכל ערי ישראל, וכל מי שנושא בעול עם
הציבור יזכה למילוי משאלות לבו לטובה.

י"ג אדר א' תשפ"ב

מזן שליט"א
מעביר מזנות לאביונים
לוועד הרבנים
לאחר קריאת המילה
פורים אשתקד

הכרעת מזן של כל בני המילה
מזן שר התורה רבי חיים קניבסקי שליט"א

דפ"ג, י"ג אדר א' תשפ"ב
היום שמענו את וצדקה הבעל"ט
לשם צדקה וצדקה וצדקה וצדקה
צדקה וצדקה וצדקה וצדקה
צדקה וצדקה וצדקה וצדקה

ניתן לתרום
בכל עמדות
נדרים
פלס
וקהילות

1-800-22-36-36

ועד הרבנים
לעניי צדקה בארה"ק

באורח נדיר: מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א אפה מצות מצווה לתומכי ישיבת 'עטרת שלמה' במאפייה מיוחדת שהוקמה בתוך ביתו סמוך לחדר לימודו

של «שארית ישראל» ובביתו של מרן שליט"א הוקמו: חדר «מים» למים שלנו, חדר «קמח», «פינעדים» ושולחנות, «דלעד» ותנור.

מרן שליט"א פתח את אפיית המצות ב'שפיכת המים' לתוך הקמח, ולאחר מכן פיקח במשך זמן רב על לישת המצות על ידי העוסקים במלאכה ועל כל שלבי ההכנה. לאחר מכן רידד מרן שליט"א את המצות, ולאחר יציאת המצות מן התנור בדק מרן שליט"א את המצות אחד לאחד.

במהלך האפייה התבטא מרן שליט"א שודאי בכוח זכות מצוות המצה עם זכות התורה לעמוד לכל התומכים לכל הישועות הנצרכות בעבודם למעלה מדרך הטבע.

עם סיום האפייה, לאחר הפרשת החלה בירך רבינו מרן שליט"א את ראשי הישיבה רבניה ואלפי תלמידיה, ולאחר מכן בירך בחביבות רבה והעתיר בעד תומכי הישיבה אליהם יישלחו המצות לקראת ליל הסדר בשליחות ממרן שליט"א שיזכו לשמירה העליונה מליל שימודים ולחירות וגאולה עולמית, ושתהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון למילוי כל משאלות לב מחזיקי התורה. ושב לתלמודו.

באורח נדיר רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א שולח לתומכי ישיבת עטרת שלמה העומדת תחת נשיאותו 'מצות מצווה' לליל הסדר שאפה בידיו במאפייה שהוקמה בתוך ביתו של מרן שליט"א סמוך לחדר לימודו. מרן שליט"א אפה את המצות בעבוד תומכי הישיבה אליהם יישלחו שלוש מצות לליל הסדר, לחירות עולם פדיון וגאולה עולמים.

בשנה שעברה, לראשונה בהיסטוריה באורח נדיר ויצא דופן נעתר רבינו מרן שליט"א לאפות בתוך ביתו נאווה קודש מצות מצווה בעבוד תומכי הישיבה, כפי כל החומדות והדקדוקים הנהוגות בחבורת המצות של מרן שליט"א. כשמרן שר התורה שליט"א שלח באופן אישי לתומכי הישיבה מצות מצווה לליל הסדר, ואף השנה נמשכה המסורת וזכו תומכי הישיבה שמרן שליט"א אפה בידיו בתוך ביתו מצות לליל הסדר, כשהוא מברך ומעתיר בעדם לחירות וגאולה ולישועת עולמים.

המעמד האדיר נערך בביתו של מרן שליט"א בסמוך לחדר לימודו, כשבמערך לוגיסטי אדיר הקימה הנהלת הישיבה בתוך ביתו של מרן שליט"א מאפיית מצות בתכלית ההידור, כשעל כל האפייה גדול עומד על גביהם מרן שליט"א. המאפייה הוקמה בכשרות המהודרת

"מה בקשתך ותעש" / ליקוט נפלא על כוח התפילה לישועה בפורים

מדברי קדמונים וגדולי ישראל - מהדורה חדשה ומורחבת, תשפ"ב

בקרב היכלי התורה ומבקשי הדעת התקבלה בימים אלו בשמחה המהדורה החדשה והמורחבת של הקונטרס הנודע "מה בקשתך ותעש", בדבר מעלת התפילה והבקשה ביום הפורים, וסגולת הישועה של המבקשים לבוא אל המלך ולהתחנן לו. מאסף תורני יקר ערך זה, יו"ל על ידי רשת הכוללים "רינה של תורה" בארה"ק.

זה מכבר זכה דווקא דורנו להיות ממעמידי חשיבות היגיעה בתורה דווקא פורים, וביתר שאת בשנים האחרונות בדבר גודל הזכות להיוושע בעת רצון מופלאה זו לאחר הלימוד. וכך הדבר אשר בו ראו ונהגו אנשי מעלה לזכות בבקשותיהם ורצון ליבם ביום מסוגל זה. הקונטרס הייחודי אשר עם צאתו בשנה שעברה גרם לקורת רוח מרובה בהיותו מאגד ראשון מסוגו לדברי חז"ל ורבותינו זצוק"ל בדבר מעלת היום וסגולת הישועה המובטחת בו, מוגש כעת במהדורה עם תוספות רבות. בין הנושאים: מהות ענין הפורים כעת רצון, מעלת הלימוד בליל הפורים, וכוח התפילה לאחר הלימוד המסוגל לישועה.

חבר ת"ח העורכים מבית "רינה של תורה" לא חסכו מאמץ ויגיעה בהתחקות אחר מנהג הלימוד בלילה שבו קיבלוה מאהבה ודרך צדיקי עולם מקובלים וגדולי הדורות לגזור ישועות בכוח זה דווקא ביום הפורים. כך נפרסת לעיני המתבונן תמונה מלאה הן מדברי מדרשים ביקרת מעלת הפורים כתכלית הבריאה, הן מהזוהר הקדוש ודברי סופרים מכל רחבי התורה, ממקובלי הדורות ומגדולי ישראל. זה לצד זה, בסדר מופתי דבר על אופניו כפי הענין, משובצים להם מימרות מהאר"י זיע"א לצד הגר"ח פאלאג'י זיע"א, מרן בעל הקהילות יעקב זיע"א ומרנא רבי חיים ויטאל זיע"א לצד מרן בעל האילת השחר זצוק"ל, דברים מבהילים מבעל 'יסוד ושורש העבודה' לצד דברי כ"ק ה'שפת אמת' זצוק"ל, ועוד ועוד כאשר תחזינה עיני הקורא מישרים.

הדברים הנפלאים אף מתרחבים לעניין עומק הזכות הנשגבה המסוגלת לישועה, באשר כוח מחיית עמלק הוא על ידי התורה, ועיקר נס הפורים על ידי קבלת התורה מאהבה. כן מובאים דברים נדירים במעלת ישועת יום הפורים מרשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א, רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א, ועוד רבים מגדולי ישראל זצוק"ל.

העולה מכל הדברים ביתר שאת, הינן גודל השעה והזכות שיש לעורר ביום הפורים, אשר בו שערי שפע וגזירות טובות לכלל ולפרט. הן בבחינת 'לבוא אל המלך ולהתחנן לו' - כאשר הלב נפתח לבקש ולזעוק, והן בבחינת 'מה בקשתך ותעש' - מלכא דעלמא ממלא אז חפץ עמו.

המהדורה החדשה מאגדת באופן בהיר, מורחב ומונגש את גודל מעלת היום וישועתו מכל המקורות שנמצאו בענין הנשגב, אשר בדוק ומנוסה ביד המנצלים את כוח היום. הקונטרס שנתרם ע"י החפץ בעילום שמו, מופץ חינם לזיכוי הרבים וניתן להשיגו בכוללי "רינה של תורה" ברחבי הארץ, וכן בבתי המדרש ובהיכלי התורה.

גיליון מס' 465 פרשת ויקרא-זכור
תשפ"ב שנה עשירית

לקבלת הגליון בפקס
יש לחייג מדי שבוע
למספר: 073-3518015

דברי שי"ח

ממרחן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

מענייני הפרשה

בפר העלם דבר אין עדים על השוגג

ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר... ונודעה החטאת אשר
חטאו עליה (ד' י"ג - י"ד)

מדוע דווקא כאן בפרשת העלם דבר, כתוב הלשון ונודעה החטאת, דמשמע שנודע להם מעצמם, ואילו בשאר מקומות (נשיא, חטאת יחיד) הלשון או הודע אלו חטאתו (ויקרא ד' כ"ג, כ"ח) דמשמע גם כשנודע ע"י אחרים?

וכתב רבינו:

יש לומר, כי שאר מקומות דחייב בשגגת מעשה, יכול להיות שנודע לו על ידי עדים (כריתות י"א ב' ועי' תוספות שם שמדובר ששותק ולא מכחיש), אבל פר העלם דבר מביאין דוקא אם נעלם ההלכה מהסנהדרין, ומוכרח להיות שנודע להם הטעות רק מעצמם שחזרו בהם, וזהו ונודעה החטאת, שנודע מעצמם ולא מאחרים.

(שבענו מטוביך)

לראשונה אחרי מאה שנה:

רשכבה"ג מרחן שה"ת שליט"א מברך את הקמיעות

שיחולקו לתורמי ועד הרבנים:

1. כל קמיע התברך על ידי רשכבה"ג שר התורה מרחן הגר"ח קניבסקי שליט"א, 2. כל קמיע כתוב על קלף בידי סופר יר"ש, 3. הקמיע הוא העתק מדויק מהמקורי שעל ידה הושיע רבי ישעיה מקרעסטיר את ישראל בשמירה עליונה ובישועות מעל הטבע, 4. אחד המקורות הוא בספר שו"ת בית הלל לרבי הלל מקולומיא מגדולי תלמידי החת"ס, 5. כל התרומות יוקדשו לקרן מס' 6000 בועד הרבנים לענייני צדקה בארה"ק להאכלת אלפי ילדים רעבים, לקבלת הקמיע המקורי עד הבית ניתן להתקשר לועד הרבנים

1-800-22-36-36

מחזור ויטרי סימן תק"ח: מה טעם מתחילין בספר ויקרא דתניא א"ר יוסי מתחילין לתינוקות וכו' יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות ומעלה אני עליכם כאילו הקריבו קרבן לפני, ומפני מה מרגילין אותו לנענע בגופו כשהוא לומד. שכן מצינו בנתינתה של תורה. וירא העם וינעו

שאלות שונות מקבוצת מלמדים.

א. האם נכון שהמלמדים בזמן השיעור ידברו דברי מוסר וסיפורים מגדולי ישראל, האם לא נחשב הדבר לביטול תורה?

הכל לפי הצורך. אם רואים ענין בזה, ידברו. מורי ורבי הגרמ"י ליפקוביץ גם דיבר באמצע השיעור הרבה מוסר, במה שראה צורך וענין לדבר.

ב. האם נכון לדבר עם התלמידים על עונשי שמים, גיהנום וכיוצא בזה, או לחשוש שישובור את התלמידים. בודאי (א.ה. בוודאי (דבר).

ג. תלמיד שחלש בכישרונות כיצד אפשר לעודדו שילמד טוב? ללמוד אותו מוסר לפי דרגתו. וגם לומר לו [בדרך חכמה] שלא יתייאש כי גם הילד החלש ביותר יכול להצליח בסיעתא דשמיא.

ד. מהי הדרך להכניס בתלמידים שאיפה לידיעת הש"ס? אם וכאשר רואים בבית אורה כזו זה משפיע על הילד.

ה. מה אומרים וכיצד מכוונים את הילד לכך שיתפלל תפילה בכוונה?

להתחיל אותו עם ברכה ראשונה, לחנכו לכוון בה פירוש המלות, ועל ידי כך יתרגל לברך הכל בכוונה.

ו. בדור זה ישנו מצב של "ירהבו נער בזקן" מה יש לעשות כדי שהילדים לא יכשלו בזה? לפעמים, על זה צריך להכותו. וצריך ללמוד מוסר על זה.

ז. ילד שבא מבית שיש אינטרנט, יש מגדולי ישראל המורים שלא לקבלו בת"ת, אנו שואלים מה אשם הילד במה שהוריו נכשלים? גדולי ישראל הללו, סבורים שגם אם הילד לא אשם, אבל על ידי כך ההורים יזרקו את המכשיר הטרף מביתם, ובסוף הם יכנעו.

א.ה. עי' רמ"א יו"ד ס' של"ד ס"ו ויש רשות לבית דין להחמיר עליו שלא ימולו בניו, ושלא יקבר אם ימות... ולגרש את בניו מבית הספר ואשתו מבית הכנסת, עד שיקבל עליו הדין.

(כל משאלותיך)

משלוח המנות

שיתן אור בבית בכל השנה!

פורמט אלבומי ענק 25*25

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, לרכישת כמויות

עבור מתנות / משלוחי מנות

עם אפשרות להטבעה במחיר מיוחד

נא לחייג: 053-41-30-502

ניתן להשיג במחיר מוזל

במערכת "דברי שי"ח": 053-3145900

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכו'. נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושיות מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת

על גדולי הדורות

חדש! עובדות חדשות ונדירות!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת צו - שר התורה הגאון רבי יוסף ראזין זצ"ל 'הרוגז' ובער ('א אדר).

פרשת שמעי - מרן הגר"ח זוננפלד ז"ע, ירושלים (י"ד י"ט אדר ב')

גלין פסח - מוגדל - אודות הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל ומשפחתו (י"ד ט' ניסן)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי דוד פוברסקי זצ"ל ר"י פונבי' (2)

תמונה לא שגרתית, בה נראים מימין לשמאל: רבי דוד פוברסקי, רבי אהרן ליב שטינמן, הרב ש' (עומד), האדמו"ר ר"א אלטר מגור,

לא לשנות מהרגילות

פעם נכנסו אל רבי דוד, השליח ציבור של הישיבה בתפילות הימים נוראים הגר"ר צבי אייזנשטין שליט"א עם להבחל"ח המשגיח הגר"ר אליעזר גינזבורג זצ"ל ושאלו כי יש כמה מקומות שמנגנים בפיוטים באופן שמשנה את כוונת הפייט, ויש לשנות לכאורה את הרגילות של בני הישיבה.

וכגון שרגילים לשורר 'דגול מרבבה', הוא שח ויהי', ואחרי כן 'וצוה ונבראו זכרו לנצח' וכן הלאה, וזה היפך כוונת הפייט כי הנכון הוא לומר 'גבור ונערץ דגול מרבבה', והפיסקה הבאה 'הוא שח ויהי' וצוה ונבראו', וכן הלאה.

כמו כן בפיוט האוחז ביד משפט, רגילים לשורר בניגון 'וכל מאמינים שהוא קל אמונה הבוחן ובודק גנזי נסתרות', ובקטע הבא 'וכל מאמינים שהוא בוחן כליות, הגואל ממות ופודה משחת', ואילו הסדר הנכון הוא לומר 'האוחז ביד משפט, וכל מאמינים שהוא קל אמונה', וכן הקטע שאחריו 'הבוחן ובודק גנזי נסתרות וכל מאמינים שהוא בוחן כליות' כי כך ייסד הפייט באלפא ביתא המתאר שבחו של הקב"ה, שאנו מאמינים על כל אחד מהשבחים שכן הוא.

הגר"ד זצ"ל שמע את השאלה והשיב שהם צודקים בטענתם אבל בשביל להכריע אם לשנות יש לשאול את הגר"ח קניבסקי. ואמר שני טעמים לדבריו, הראשון כי הוא בקי בכל התורה ויודע אם אין בעיה כל שהיא לשנות, והשני כי דבריו מקובלים בשמים.

ואכן הם הלכו אליו והשיב שהם צודקים אבל כיון שכבר הורגלו לשורר כן לא כדאי לשנות (עין רמ"א סימן תרי"ט ס"א). (מפי הרא"צ פוברסקי, והרא"ל כהנמן, והגר"ש שטינמן שליט"א העיד שזוכר את העובדה).

רבינו משתתף בשמחת בר מצוה לנכד אחותו הרבנית ברמן ע"ה, משמאל: מרן הגר"ד זצ"ל

לא יפלו טילים

בשנת תשנ"א, חודשי שבט - אדר, תקופת 'מלחמת המפרץ', היה העולם בחרדה מפני אימתו של הצורר נשיא עיראק, הוא איים לשלוח טילים כיימים שישימיו חלקים ממדינת ישראל, כוחות הבטחון שחששו מאוד הורו לכלל הציבור להיות מוכנים לכל תרחיש, וחילקו לציבור מסיכות פנים והמליצו על אטימות הבית, ולא לצאת בשעות הערב מהבית ועוד שלל הוראות.

הציבור כולו היה מבוהל מאוד, ולא ידעו את נפשם מחרדה. או אז קם רבינו שליט"א, ונסך רוגע בציבור, ואמר בבטחון מלא לכל שואל, כי "בבני ברק לא יפלו טילים, אין צורך במסיכות, יש לשמור אותם לפורים", דבריו התקבלו בהפתעה, וגם רבנים מפורסמים תמחו עליו, אך עצת ה' היתה בפיו ודבר מדבריו לא נפל ארצה, בבני ברק לא נפלה שיערה מראשו של אף אחד, ואכן בפורים הסתיימה המלחמה ולבשו מסיכות של תחפושת (ראה הרחבה בספר בית אימי פרק ל"ז).

ברכה מפה קדוש

באותם ימים (שלהי חודש שבט) ישב הגר"ד זצ"ל 'שבעה' על פטירת אחותו מרת שרה ע"ה, ורבינו שליט"א הגיע לנחמו. לאחר שישב מספר דקות הוא נפנה ללכת.

אך כאן פנה אליו רבי דוד וביקש מרבינו שיברך אותו, והוסיף, 'יהודי שלקח על עצמו כזו אחריות למען הכלל, צריך לבקש ממנו ברכה'. רבינו היה מופתע והשתתה רגע, ובירכו. (מפי עד ראה - רבי יואל מאיר, שכינו של רבינו).

הרי"צ ריינהולד תלמידו המובהק של רבי דוד, הוסיף לנו על האמור: "בזמן ששהה רבינו בניחום אבלים לא הייתי, אך באותו הערב הגעתי, ורבי דוד אומר לי 'היה פה הבן של הסטייפלר, ר' חיים, וראיתי שיש לו 'פה קדוש' !".

"אחרי כן כאשר רבי דוד התעניין על המצב בחוץ עם המלחמה וכו' ומתי תחזור הישיבה לקדמותה, סיפרו לו מה רבי חיים אומר, והשיב רבי דוד: גם לי הוא אמר את זה, אבל בין הדברים שהוא אמר 'ראיתי שיש לו פה קדוש', אז אפשר לסמוך עליו".

תמונה נדירה של מרן הגר"ד זצ"ל בשמחה משפחתית, לצידו אחיו ליב קאנטרוביץ שעלה באותה עת מברית המועצות, ורבי דוד טרח לקרבו וללמדו מה שנמנע ממנו בעשרות שנות השלטון הסובייטי

נראים עוד מימין: הגר"ח ש' ליבוביץ, הגר"ד פוברסקי (נואם) (צילום: ש. לרר)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 077-2092005 ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 38 | אדר ב' תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גלינות'

שיחה מאת הרב צ'ר' אביגדור מילר זצוק"ל

בצדק תשפוט עמיתך

שיחה נפלאה ויסודית בכיבוד מצוה זו, ועצות ודרכים לקנותה

מצוה לדרון חבירו לזכות

כתוב (ויקרא יט, טו) בצדק תשפוט עמיתך, והנה, בפשוטו הוא אזהרה לדין להשתדל עד כמה שניתן להוציא דין צדק מתחת ידו, אבל חז"ל (שבועות ל.) פירשו שהוא גם אזהרה לכל אדם, שהוא חייב לדרון את חבירו לכף זכות. והראשונים כיארו שהוא מצוה עשה גמור [עין בספר המצוות (מצוה קעז) וחינוך (מצוה רלה) וגם בשערי תשובה (ג, יח)].

יש במצוה זו, כמו בכל מצוה, הרבה פרטים, כי יש מה שמחוייב מעיקר הדין, ויש שחיובו משום מדה טובה. לדוגמא, כמי שהוא ירא אלקים חייב מעיקר הדין לדרון לכף זכות אף כשהדבר נוטה יותר לחוב, משא"כ באדם שאותה מכיר אותו כאדם כינוני, רק אם הנידון הוא ספק השקול חייב מהדין לדרון לכף זכות, ומצד מדה טובה אף אם הדבר נוטה יותר לחובה ישאר על כל פנים כספק, ואפילו מי שאינו מכיר מהותו, אם הדבר ספק יעריעו לכף זכות [אבל ברשעים מצוה לדרון לחובה ולגנות], ועיין בכל זה בספר חפץ חיים (כלל ג, סעי' ז' וכלל ד').

לרצות שחבירו יהיה זכאי

הנה איתא בגמרא (שבת קכ"ז) ת"ר הדין חבירו לכף זכות דנין אותו [מן השמים] לזכות. והדבר מתמיה, דמה שייך ענין מדה כנגד מדה בזה, האם ח"ו איכא ספיקא קמיה שמיא, דהא מה שאנו מצווין לדרון את חבירנו לכף זכות הוא לכאורה רק משום שיש מקום של ספק, וכגון שעשה מעשה שאין ברור לנו אם אמנם כוננו היתה לטובה או לרעה, ואנו צריכין להפש צדדים לברר הספק לזכותו, אבל הקב"ה לא בוחן מחשבות ולב ויודע מצבינו ופנימיותנו,

ואיך שייך אצלו ית' דין לזכות.

אמנם אנו למדים מזה יסוד גדול, והנה יותר עמוקה במצוה זו, שאין המצוה דוקא משום המצב של ספק, אלא יסוד המצוה היא שאנו חייבים לקנות הרצון החזק שחבירו יהא אדם זכאי. והחוב לזכות המדה הזו, הוא עד שיעשה מכות הנפש שלו, לצפת ולרצות מאד שחבירו יהיה זכאי – באמת, ולא רק בעיניו אלא גם כלפי שמיא.

ודיני המצוה הנ"ל של הכרעה במעשים מסופקים הם פועל יוצא ממדה טובה זו שמחוייב בה, משום שממדה זו יוצא שכשרואה מעשה מסופק שישתדל על כל פנים למצוא צדדי הזכות, כדי שהלה ישאר זכאי. ומזה יסובב שאפילו כשנראה שסוף כל סוף אינו ישר, ישאר עם הרצון להיות כסניגור ולפרשו לזכות משום שרוצה בזכותו של חבירו, (ואם כי יתכן שלא נצרך דבר זה לעצם קיום העשה, והמצוה מתקיימת בכל אופן, אבל זהו דאי יסוד ושורש המצוה, ונכלל בהמדה של דן לכף זכות).

ולפי זה מוכן כי שייך בזה מדה כנגד מדה, שעל ידי שהוא חפץ להצדיק ולמצוא זכות בכל אחד, כמו כן הקב"ה כביכול ירצה מאד שהוא יהיה זכאי. ויזכה בשכרו שיכריעו לזכות, בעד הרצון שלו לראות בזכותו של חבירו, ואין זה על דרך ודיות, אלא מהלך ישר במשפטי ה', של מדה כנגד מדה.

לרצות בצדקת חבירו

ולמדים אנו מזה, דכלל ויסוד המצוה הוא שיקנה ההרגשה שרוצה לראות אצל חבירו רק טוב ואינו רוצה כלל שימצא אצל חבירו איזה דבר רע או מגונה, אלא שמזה מסתעף ממילא שאם רואה איזה דבר שלפום ריהטא נראה שלא כהוגן, יעשה כל מיני חשבונות להצדיקו, ויפרש מעשיו ודבריו לטוב. ובשכר זה הקב"ה ירצה גם כן לזכותו ולהצדיקו בדינו, ויעבד על דרכיו שלו של

הנהגה במשפט, וידונו בהנהגה של זכות (ועיין מסילת ישרים סוף פ"ד).

ועל פי זה מוכן מה שאנו מתפללין ביום הכיפורים "אל תבא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי" (עיין תהלים קמג, ב'). אשר לכאורה אינו מוכן תוכן תפילה זו, כי אם אמנם נכון וראוי הוא לאדם שירעד ויפחד ממשפט, אבל האיך שייך שיתפלל שלא יבוא במשפט, הלא אז"ל (ב"ק ג.) כל האומר הקב"ה ויתרן הוא יותרו חייו. אולם, על ידי מדה טובה זו, שאינו עושה משפט לדקדק עם חבירו, במדה כנגד מדה הקב"ה יעביר על משפטו. ועל דרך זה ביארו חז"ל (ר"ה יז.) מדת נושא עון ועובר על פשע והלא גם זה נראה כמו ודיות, אלא הפירוש הוא כמו שאמרו שם, למי נושא עון, לךמי שעובר על פשע.

והנה בעונותינו הרבים יש הרבה הנכשלים בזה, ולא רק שלא מקיימים המצוה, להטות מעשי חביריהם לזכות, אלא שנוהגים להיפך.

והם מרוצים לראות תקלת חבירם ושמחים להאיד רח"ל. אבל עבדי ה' משתדלים לראות רק דברים של שכח בחביריהם. ועל כן צריך להתחזק מאד בעצמו, ולהשתדל לקנות ההרגשה והרצון שאינו רצה לשמוע על שום דבר תקלה של אדם כשר, וכל שכן אם הוא תלמיד חכם. ובשימת לב, נראה שזה דבר השכיח מאד, ליפגש עם תקלת חבירו.

ודע, כי כל פעם שיש לאדם איזה קפידא על אדם או צער על איזה מעשה שלו, והטעם הוא כי הוא נענש על שמקודם כאשר דן אותו על הנהגתו, לא דן אותו לזכות באמת, ועכשיו הוא נענש בההרגשה של קפידא, שהורגו והצער של הקפידא הוא עונש על אדם דן אותו לחובה.

החסיד "הבטלן"

וכדי שיהא בטוח בסליחתו, שיואיל בטוחו להשתדך עמו. כי לנגיד העשיר היה בן שהיה בחור מוכשר ומושלם בכל המעלות, והוא מסכים לקחת לאשה עבור בנו, את בתו של החסיד.

הוא אף הבטיח כי יתן לבתו של החסיד נדוניה יפה, והם אף יאכלו שנים רבות "קעסט" על שולחנו, ואחר כך הוא יכניס את הזוג הצעיר שינהלו את עסקיו, כך שבנו יוכל להמשיך עוד בלימודיו.

הוא בדרך את הזוג שיזכו לתורה וגדולה במקום אחד, בזכות אבותיהם הגאונים והצדיקים, אשר כבר הובטחו ע"י חז"ל שתורה מחזרת על אכסניה שלה, וגם בזכות זה שהוא החסיד היה מהנעלבים ואינם עולבים, וגם בזכות זה שאמר חז"ל, 'יהי חלקי עם מי שחושדים אותו ואין בו, ולכל אלה משלמים את שכרם בעולם הזה', כדי שידעו הכל שלא היה בו ח"ו מהחשד שחשדו אותו. כמוכן שהחסיד הסכים להצעתו של הנגיד, והם התחתנו זה עם זה, ומהזוג הזה נולד אחד כך הגאון ר' אליהו מוורילנא, שהיה מאיר לכל העולם בגאונותו עם תורתו וצדקתו. (סיפורי חסידים – באר יעקב חיים).

(זכות הרן)

כל זה כמעט נשכח, ופתאום פעם בהגיע ערב פסח, בזמן שבו עשו שיפוצים ותיקונים בכל הדירה, הגה כאשר הזיווג את הקופה הכבדה והגדולה ממקומה לשם תיקונים, מצאו מתחת לקופה את הסכום שנאכר.

בהיודע הדבר לר' אליהו כמעט שהתעלה, מה עשה ומה גרם לאו/תו חסיד, הלא כתוב המבייש את חברו ברכים אין לו חלק לעולם הבא, ובפרט יהודי תלמיד חכם וצדיק, הוא הרגיש אשמה כבדה עליו, כיון שהוא לא פירסם ברכים שהוא אינו חושד בו ח"ו, ולכן החשד התחזק כאילו אותו חסיד אשם בהיעלם הכסף.

אז רבי אליהו את מתניו והלך אל החסיד הבטלן השתטח לפני רגליו וככה והתחנן לו שיסלח לו על מעשהו.

החסיד הרגיע אותו ואמר לו שנסיון העושר גדול בהרכבה מנסיון העוני, ולכן יצרו התגבר עליו על ר' אליהו והוא גרם לו שיחשוד בו בליבו, למרות שהוא לא אמר לאף אחד מה שכליבו.

רבי אליהו בכל זאת לא היה יכול להירגע, למרות שהוא לא אמר על החשד, והוא לא ידע לשית עצות בנפשו. עד שביקש את החסיד הבטלן כי כדי לחסיד כל חשד מנו

בעיר וילנא גר הנגיד המפורסם הצדיק ר' אליהו, שהיה הנכד של הרבנים ר' משה רבקה'ש והרב משה קרעמר, ר' אליהו זה לא רצה להיות רב אלא עסק בעסקים גדולים וכמו כן עסק בצדקה וחסד והחזיק בעצמו את רוב מוסדות הצדקה והחסד שבעיר על חשבונו.

קרה פעם שבערב כאשר הוא ישב ועשה דו"ח בקופה שלו נכנס יהודי בטלן אבל הוא היה יהודי ירא שמים ותלמיד חכם מופלג, הוא ביקש מהנגיד גמילות חסד, וכמוכן שהוא קיבל מיד את הגמ"ח כבקשתו.

בינתיים נעלם לו לר' אליהו סכום כסף גדול, הוא חיפש אותו בכל המקומות, אולם לא מצא את אותו הסכום בשום אופן.

בינתיים התפרסמה בעיר השמועה שהחסיד הבטלן גנב סכום כסף מהנגיד ר' אליהו. ר' אליהו לא הכחיש זאת ברכים, כיון שהוא לא היה בטוח שהדבר איננו נכון.

בגלל הפירסום שהיה לדבר, היה מתביש החסיד הבטלן לצאת החוצה ורק הודות לר' אליהו הצדיק שהיה שולח אליו בכל שבוע סכומי כסף להחיות את נפשות בני ביתו של החסיד הבטלן היה לבני ביתו ממה לחיות, כי אחרת הם היו ח"ו גוועים ברעב.

שאלה לדיון בשולחן שבת

רחל: תוכלו להגיד לי מה שם הספר, לאה: "לא בא בחשבון"

באחד הימים ראיתי את חברתי חוזרת מהספרייה עם ספר קריאה בידה,

שאלתי אותה, האם את מוכנה להגיד לי איזה ספר לקחת מהספרייה? היא ענתה לי "לא בא בחשבון".

מאד נפגעתי מדוע כל כך קשה לה לומר לי את שם הספר, ומאז אכן היחסים בינינו התקררו...

תשובה לשאלה משבוע שעבר

שלום, כאן מדברים מהמסעדה, בנך השאיר כאן אתמול מטריה

כשבני חזר מהישיבה, וספרתי לו את הסיפור עם המטריה, אמר לי, יש לי חבר בישיבה ואצלם מקובל לאכול במסעדות, ואכן החבר קיבל

אישור מהישיבה, פעם בשבוע, לגשת לקנות אוכל במסעדה.

באותו יום ירד גשם שוטף בחרן, והחבר ביקש ממני אם אוכל להשאיל לו את המטריה שלי, וכנראה שהוא שכח את המטריה במסעדה...

אי"ה בגליון מיוחד זה יובאו עובדות הקשורות לכף זכות. במשך השנה הקרובה יוקרש מדי שבוע גליון אחד לזכות כל אחד מארבעים וחמישה שנחרגו במידון אשר רבים מהם לא זכו לזש"ק ויהיו חיוזקים אלו לזכותם ולעילוי נשמתם הטהורה.

ניתן לשלוח עובדות ומעשים בענייני כף זכות למייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהקדשה ע"ג גליון זה במס' 053-3145900

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל

ואם כן גם עכשיו, זה מה שאנו יכולים לעשות, כשאנו עוסקים בתורה, לחשוב ולכוון שזכות עסק התורה יהיה להצלת אחינו בני ישראל שבאוקראינה, שלא יארע להם שום נזק. וגם עכשיו בשעה זו שאנו עוסקים בתורה, אנו מכוונים ומתפללים שזכות עסק התורה שלנו פה, יהיה לזכות אחינו בני ישראל באוקראינה שלא יהיה להם שום נזק. זהו דבר אחד שאנו יכולים לעשות לטובתם, שעסק התורה יהיה לזכותם.

וגם לכוון עליהם בתפילה, יש הרבה מקומות בתפילה שמבקשים רחמים על כלל ישראל, כגון בשמונה עשרה ראה נא בעניינו וריבה ריבנו וגאלנו מהרה למען שמך, וזוהי בקשה ותפילה על כלל ישראל, על ההצלה ועל הגאולה, וכן בהרבה מקומות בתפילה אומרים פסוקים של רחמים, כגון זכור רחמך וחסדיך, ואפשר לכוון בפסוקים האלה על כלל ישראל בכל מקום שהם, וזו תפילה ובקשת רחמים להצלתם.

חיוב תלמוד תורה בכמות ובאיכות

והי עוד ידיעה חשובה, שלא כולם יודעים אותה. הנה יש מצוה של תלמוד תורה, עסק התורה והתמדה בתורה, ויש רבים שטועים וחושבים שהתמדה בתורה היא מידת חסידות, ואמנם יש מי שעסוק בפרנסה ואינו יכול כל הזמן לתלמוד, אבל יש זמנים פנויים, וצריך לנצל את כל הזמן הפנוי לעסק התורה, ולא כולם מבינים את זה, וכאמור חושבים שזו מידת חסידות, אך זו לא מידת חסידות אלא חיוב גמור וזכות עצומה מאד, ולהיפך אם יש ביטול תורה זה חטא חמור.

ואמרו חז"ל (פתיחתא דאיכה רבה ב') ויתר הקב"ה על עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ולא ויתר על מאסה של תורה, והיינו אם אדם יכול לתלמוד ואינו לומד, מפני שמתעצל, ועוסק בדברים אחרים שמעניינים, זה נקרא שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ועל זה אמרו (סנהדרין צט, א) שמי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק, עליו נאמר הפסוק כי דבר השם בזה וגו', והמשך הפסוק שם הוא איום מאד.

ושמעתי ממורי הגרא"א דסלר בשם הגר"ח מברסקי זצ"ל שביטול תורה הוא לא רק בכמות הזמן, אלא גם באיכות הלימוד, מי שיכול לתלמוד יותר בהבנה ומתעצל ולומד בפשטות, ואמנם לפעמים יש צורך לתלמוד בפשטות, אבל אם זה מצד העצלות, ויכול יותר להתעמק בהבנה אך הוא מתעצל ולומד בפשטות כי כך יותר קל לו ואינו רוצה להתאמץ, זה גם כן נקרא שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, כי בעסק התורה יש גם מצות ידיעת התורה, וזה כולל להוסיף מה שיותר הבנה בתורה, ואם אינו עוסק בזה כפי כוחו, הוא גם כן בכלל האמור כי דבר השם בזה, רח"ל.

מצות תלמוד תורה מחייבת גם ניצול הזמן לתורה – וגם מדרגה בהבנת התורה, ולא כולם מבינים את זה, שזה חיוב, ואם לא עושים כן זה חטא חמור, ונקרא כי דבר השם בזה, שאינו מחשיב את התורה.

ובספרים כתבו בזה משל, אם יש לאחד אפשרות לאסוף הרבה כסף, ומונחים לפניו הרבה מטבעות זהב, הרי הטבע הוא שאדם יאסוף וייקח כמה שהוא יכול, ומי שאינו לוקח, זה סימן שאינו מחשיב את הזהב, ולא שהוא צדיק שמסתפק במועט... אלא שאינו מחשיב את זה, וזה נקרא שמואס, שאינו מנצל את האפשרות לקחת מזה.

וכך בעסק התורה, אם יש ביטול תורה, זה נקרא שמואס בתורה, וכמו שאמרו חז"ל בלשונם שלא ויתר הקב"ה על 'מאסה' של תורה, דהיינו המיאוס והזלזול בתורה, שזה חטא חמור יותר, מלבד עצם הביטול תורה, עוד יותר חמור מזה החטא שלא מחשיבים, ומזלזלים בתורה.

ואמנם החיוב הוא לכל אחד לפי כוחו כמובן, ויש להיזהר שלא להתאמץ יותר מדי, אבל אם אפשר ואינו מתאמץ כפי כוחו – זהו חטא.

הפורענות בעולם – להביא ליראת שמים

אמרו בגמרא (יבמות סג, א) אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, כשיש פורענות אצל הגויים בעולם, במקום רחוק שאין שם יהודים, המטרה בזה היא בשביל ישראל, כדי שיראו שיש השגחה.

והיינו מפני שאם יש פורענות, זה סימן שיש חטא, כי על מה באה הפורענות, הרי צריך סיבה לפורענות, והפורענות היא סימן שיש חטא, שהגויים בעולם יש להם חטא, ועל זה הם סובלים ונענשים בפורענות, ומה הסיבה שהם נענשים בעולם הזה? הרי יש גיהנום, וגם לגויים יש גיהנום כמו שמובא בגמרא (גיטין נז, א) על בלעם וטיטוס, שהנפש קיימת וסובלת בגיהנום, ואם כן למה לא מספיק שיקבלו את העונש בגיהנום, ומדוע הם צריכים עוד פורענות וייסורים גם בעולם הזה? זה רק בשביל ישראל, כדי שישיראל יראו שיש השגחה ויקבלו יראת שמים.

והגמרא מביאה על זה פסוק, שנאמר (צפניה ג, ו-ז) הִקְרַתִּי גוֹיִם נִשְׁמוֹ פִּינוּתָם הַחֲרַבְתִּי חוּצוֹתָם וְגו' אִמְרַתִּי אֶךְ תִּירָאִי אוֹתִי תִקְחִי מוֹסֵר, כלומר שהסיבה שהגויים נענשים בפורענות, זה בשבילנו, כדי שאנחנו נירא ונפחד, שנקבל יראת שמים, תיראי אותי תקחי מוסר!

והיראה שמקבלים מזה היא יראת העונש, ואמנם הרמב"ם בהלכות תשובה (י, א) כתב שיראת העונש היא מדרגה נמוכה מאד ששייכת לנשים ולעמי הארץ, אבל יש גם ציבור כזה, שצריכים חיזוק וסיבה להתעורר ליראת העונש, ובשביל זה באה הפורענות על הגויים בעולם הזה, נשמו פינותם החרבתי חוצותם, כדי שתיראי אותי תקחי מוסר, שאנחנו נקבל יראת שמים. זו הסיבה לפורענות על הגויים.

תורה ותפילה לזכות אחינו בני ישראל

ואם יש פורענות על יהודים, כמו היום, במצב קעת באוקראינה, רחמנא ליצול היו שם הרוגים, ועומדים ממש בסכנת נפשות, הרי זו פורענות על ישראל ממש, וזה כמו שכתוב (ישעיה מב, כה) ותלהטו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב, והיינו שלפעמים יש מצב שמסביב רואים דיני שמים, ותלהטו מסביב, יש להט! נשרף! ולא ידע – האדם מתנהג כאילו שהוא לא יודע, יש טבע כזה, ותבער בו – זה כבר קרוב מאד אליו, ולא ישים על לב, הוא לא מבין שיש חטא וצריך לחזור בתשובה.

ובפורענות שיש עכשיו באוקראינה, הרי יש שם הרבה יהודים, וכפי שמעתי היו הרוגים רח"ל, אם כן אחינו בני ישראל עומדים בסכנה, ונמצאים בסכנת נפשות, ועלינו להתבונן מה אנו יכולים לעשות כדי לזכות אותם בזכויות שיצילו אותם מהסכנה, אלו מעשים טובים נוכל לעשות שיהיו זכויות עבור אחינו בני ישראל שבאוקראינה.

הנה ידוע המעשה עם הטי"ז שישב ולמד עם תלמידים, ובאה אשה ואמרה שיש לה ילד חולה, וביקשה ממנו שיתפלל עבור הילד החולה שנמצא בסכנת נפשות, ואמר לה הטי"ז כי אי אפשר להפסיק את הלימוד לצורך תפילה, אבל יש דבר יותר מזה, שזכות התורה שהוא לומד עם התלמידים תהיה לרפואתו של הילד, ואכן הילד התרפא. כך היה המעשה עם הטי"ז (הובא ברוח חיים על פרקי אבות פ"א מ"א).

וכן אני זוכר מימי בחרותי בישיבת לומז'ה בפתח תקוה, שהיה שם הגה"צ רבי אליהו דושינצ'ר זצ"ל, שהיה צדיק ידוע, צדיק ממש, והקדושה הייתה ניכרת על פניו, וכשהיו באים אליו לבקש ממנו שיתפלל עבור חולים, הוא היה אומר לתלמידי הישיבה שילמדו לרפואת החולה, ועסק התורה יהיה זכות לרפואה, כך היה אומר עצה, שעסק התורה יהיה לרפואת החולה, כמו שעשה הטי"ז, וזה עזר!

טעות האדם שחושב עצמו למושלם

ויש עוד דבר, שמרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי זצ"ל היה אומר בשם מרן הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל, שיש טעות גדולה להרבה אנשים, שאדם חושב שהוא כבר בשלמות (ער איז שוין א פארטיגער) ואינו צריך שום תיקון, כך יש אנשים כאלה, שאינם עוסקים בהוספת שלמות, כי אינם חושבים שהם צריכים להשתפר משהו, שהם חייבים ויכולים להיות במדרגה יותר גדולה והם במדרגה נמוכה, בהרבה שטחים, בתורה, וביראת שמים, ובמידות טובות, בחסד ובאהבת הבריות, יש הרבה מדרגות שיכולים וחייבים להשתפר, ואם אדם חושב שהוא כבר מושלם זה גרוע מאד.

ומעשה שהיה ברב אחד שאמר כי הוא חשב על אחד מבעלי הבתים בקהילתו שהוא בר דעת, עד שפעם אחת בחודש אלול אמר לו 'הן עכשיו אלול וצריכים להתחזק', והשיב הבעל הבית: אצלי אין צורך בחיזוק, כי אני כבר מחזוק כל השנה, ויש לי סדר יום קבוע כל השנה שאין מה להוסיף חיזוק על זה... כך טבע האדם להרגיע את עצמו, אבל זה לא נכון! ואדם שחושב שהוא כבר מושלם, אפארטיגער, זוהי טעות גדולה מאד.

ולחיות אדם השלם אין זה דבר פשוט, ויש צורך לעשות מעשים, לעסוק בהשתדלות לקבל שלמות ולעלות במדרגה, וידוע המאמר 'שאלם אינך עולה אזי אתה יורד', כך המציאות, שהאדם אינו עומד על מקומו, ורק מלאכים נקראו 'עומדים' (זכריה ג, ז), אבל אדם אינו עומד, אלא או שהוא עולה או שהוא יורד [וכן כתב בבאור הגר"א למשלי על הפסוק (טו, כד) אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה, עיין שם], והכל תלוי בהנהגתו ובמעשיו, וצריך השתדלות לקבל את השלמות.

ומה נקרא האדם השלם? כתוב במסילת ישרים בתחילת הספר כי השלמות היא להיות "האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך" – אדם יכול להיות מקודש! להיות קדוש! וצריך לדעת את זה, שהוא יכול להתקדש ומתקדש, כשעוסקים בתורה ובתפילה, בעבודה ובמעשים חסד, מתקדשים! וכפי שאנו אומרים בנוסח הברכות והתפילה אשר קידשנו במצוותיו, וקידשתנו במצוותיך, עצם החיוב מקדש, וגם הקיום מקדש, ועסק התורה זה הדבר הכי חזק שמקדש, יותר מכל המצוות, כמו שאמרו (פאה א, א) ותלמוד תורה כנגד כולם.

וזה דבר ששייך בלי מאמצים, שאדם כל הזמן יתקדש ויתקדש ויוסיף עוד קדושה ועוד קדושה, על ידי מעשים טובים, עם עסק התורה ותפילה יותר בכונה, כמוכן כל אחד לפי כוחו, לחשוב ולשים לב על ההנהגה שתהיה כפי מה שהוא חייב, לפי כוחו, ובזה יעלה מעלה מעלה.

ספרי המוסר – הדרך להתעלות

אבל העצה המוליכה את האדם למעשה להתעלות ולהתקדש, היא לימוד המוסר, ובישיבות יש סדר מוסר קבוע לבחורים, והחפץ חיים כתב באחד מספריו (בית ישראל פ"ט) שכידוע בעבר הייתה שאלה בין הגדולים האם כדאי או לא כדאי שיהיה סדר קבוע ללימוד המוסר, וכתב החפץ חיים על זה כי כהיום הכל מודים שאין ברירה ואין עצה אחרת, וצריכים בכל יום קביעות של חצי שעה ללימוד המוסר כנהוג בישיבות, ולימוד המוסר הוא הדבר שנותן לאדם את ההתעלות.

וכבר סיפרתי כמה פעמים, ואולי כדאי לחזור על זה, מעשה שהיה בבחור צעיר, בגיל של ישיבה קטנה, שרצה ללמוד, אך היו לו הפרעות וקשיים מצד המשפחה שלא היה יכול ללמוד, ורק בסוף היום הוא היה בא לישיבה ללמוד מוסר חצי שעה לפני מעריב, ושאלתי אותו למה הוא לומד דווקא מוסר? ואמר: אני מרגיש שזה מחיה אותי! ובמשך היום בלית ברירה היה מוכרח לעבוד, אך בסוף היום היה בא לישיבה ללמוד מוסר.

ומה היה הסוף? הוא זכה לסייעתא דשמיא, וזה היה נראה כמו בדרך הטבע, אבל זה נס נסתר, שעל ידי השתדלויות נפסקו ההפרעות, והפסיק לעבוד, ונכנס ללמוד בישיבה קטנה ואחר כך בישיבה גדולה, וכבר התחתן, ועכשיו הוא מזכה את הרבים בתורה וביראת שמים.

וזה בזכות שהיה 'בא ליטהר', לימוד המוסר חצי שעה נקרא בא ליטהר, ובזכות זה מסייעין אותו, וזו הבטחה מגמרא מפורשת (יומא לח, ב) שהבא ליטהר מסייעין אותו, ולמדו כן מהפסוק אם ללצים הוא יליץ – ולענווים יתן חן! כך המציאות, וכך מעשה שהיה, **סדר המוסר הוא סדר של בא ליטהר, ובזה זוכים לסייעתא דשמיא להתעלות ולקבל שלמות.**

זהו בנוגע לבחורים בישיבות, וגם אלו שהם בעלי משפחה, כבר סיפרתי הרבה פעמים שאמרו לי בעלי משפחה שהתחילו ללמוד בכל יום קצת, כמה דקות מוסר בכל יום, ועל ידי זה השתנו לגמרי, והבית נהיה בית עם חיים מאושרים, כי בדרכה של תורה אשריך בעולם הזה (אבות פ"ו), והבא ליטהר מסייעין אותו לזכות לדרכה של תורה.

וגם עצם לימוד המוסר, הרי אמרו שם שאם 'בתורה אתה עמל' אשריך, ולימוד המוסר הוא גם כן תורה, תורת ספרי המוסר, וזה ממש תורה, ולכן זה מביא לאשריך בעולם הזה, והבית מאושר וגם הוא מאושר.

זהו הבא ליטהר, וזה דבר שאינו קשה כל כך, כי בכל בית יש ספרי מוסר, וכי אין ספרי מוסר בבית? בכל בית יש ספרי מוסר, ורק צריכים לנצל את ספרי המוסר שבבית ללמוד בהם, ובאיזה ספר? מה שמעניין! יש הרבה ספרי מוסר, ואין זה משנה באיזה מהם, העיקר ספר שמעניין, כי לימוד שמעמם לא משפיע, ויש הרבה ספרי מוסר שמעניינים, וגם בכל ספר יכול להיות פרק יותר מעניין ופרק פחות מעניין, וכל אחד ילמד את החלקים שיותר מעניינים אותו בספרי המוסר, ובזה הוא כבר בא ליטהר שמסייעים אותו וזוכה לאשריך בעולם הזה.

וזהו הדבר החשוב מאד, לעסוק בקביעות בספרי מוסר, ובזה גם יהיו לנו זכויות לבקש רחמים על אחינו בני ישראל, ועם זכויות התפילה מתקבלת, כשיש לאדם איזה מדרגה וזכויות אזי התפילה מתקבלת! וכאמור בנוסח התפילה הקבוע יש הרבה בקשות על כלל ישראל, וכגון השיבנו אבינו לתורתך, שמבקשים בלשון רבים, על כלל ישראל, וכן ראה נא בעניינינו, וגם בכל הפסוקים שאומרים, בפסוקי דזמרה, וביהוה רחום, ובכל התפילה, יש הרבה בקשות על כלל ישראל, ועם זכויות זה ישפיע.

אם כן בידינו לזכות ולזכות, ורק צריכים לבוא ליטהר, ומי שבא ליטהר בעצמו אזי הוא גם יכול לטהר אחרים, כי הטהור יכול לטהר ויכול להשפיע, ובעזרת השם נזכה כולנו לעשות כל מה שאנו יכולים – וחייבים – וכדאי לנו לעשות, ונזכה לכל הזכויות ששייך בעזרת השם.

דברי רבינו שליט"א למשלחת ועידת הרבנים לביצור חומות הדת לקראת שבת ההתחזקות כנגד פגעי הטכנולוגיה – שבת זכור הבעל"ט

באמת כל חיזוק הוא זכות גדולה מאד, וזה נקרא 'בא ליטהר' שמסייעין אותו, כל חיזוק שעושים נקרא בא ליטהר, ועל ידי זה יש סייעתא דשמיא להתחזק עוד יותר, לכן כל מה שיתחזקו, זה זכות לחיזוקים נוספים ברוחניות, וזה גם חיים מאושרים בעולם הזה, ואשריך בעולם הזה, בדרכה של תורה, וזוכים לפירותיהן בעולם הזה מלבד הקרן הקיימת לעולם הבא.

והרי סכנת האינטרנט ידועה, כולם יודעים את הסכנה, שזה הורס משפחות, ולא רק אצל חרדים, גם אצל חילוניים, בכל הציבור, ובכל העולם, זה הורס חיי משפחה, וזה דבר איום ונורא. והבא ליטהר מסייעין אותו, כל חיזוק שעושים הוא זכות סייעתא דשמיא להצליח הלאה, ובזה זוכים לחיים מאושרים, בית עם חיי תורה זה חיים מאושרים, ואשריך בעולם הזה הוא רק עם חיי תורה. בעזרת השם יהיה ברכה והצלחה וסייעתא דשמיא בזיכוי הרבים.

לעילוי נשמת הרב הגאון רבי אליעזר יהודה מן זצ"ל

בן מרן הגאון רבי מרדכי ליב זצוק"ל - גלב"ע ז' אדר ב' תשע"ו. תנצב"ה

מוקדש בברכה לידידינו החתן הרב צבי כהן שיחי' מתלמידי מרן רבינו שליט"א לרגל שמחת נישואיו ביום ד', יזכו לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עד!

גיליון זה מוקדש לזכות בנו שחי' הנולד במזל טוב, שנוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים

התורה והברכה לכל התורמים אשר נשאם לבם להתנדב כהודיה להשי"ת לרגל השמחה זכות הרבים יעמוד לזכרם להתברך בכל הברכות המרובות המובטחות למזכירי הרבים

פיקודי ה' ישרים משמחי לב' –
אימתי הן ישרים כשיוצאין מפי ישר
(מדברי מרן שליט"א ע"פ חז"ל
בילקוט תהלים)

ממגד

גרש ירחים

פניני הלכה אגדה ומוסר משלחנו של רבינו הגדול
מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

פרשת ויקרא - זכור - פורים תשפ"ב לפ"ק * גליון 96 * עיה"ק ירושת"ו * כתבי תלמידים

שהחיינו ביום, מדין היום טוב שבו, הרי לנו שגם שיטת המאירי כן הוא, דפורים חשוב יו"ט, וסבר דגם שהחיינו מברכין משום כך.

*

ובמור וקציעה הקשה על המ"א הנ"ל, אמאי מי שאין לו מגילה לא יברך שהחיינו על שאר מצוות, הא מצד היום עצמו ראוי לברך שהחיינו, ואף שהוא מדברי קבלה, הא דברי קבלה צריכין חיזוק כשל תורה, ובביאורו"ל הקשה על דבריו, דדילמא מודה המ"א דמברכין זמן על עצם היום, אלא דמיירי כשכבר בירך בלילה על המגילה וא"כ יצא בברכתו על הזמן.

אכן דעת המור וקציעה מבואר לפ"ד המאירי הנ"ל, דא"א לצאת י"ח הזמן דיו"ט בלילה, ושפיר הקשה על המ"א דליברך ביום שהחיינו על עצם היום.

*

והנה המאירי דחה דעה זו שהביא, דמברכין זמן ביום אף בלא מגילה משום קדושת היום, וכתב המאירי שאין בדבריהם כלום, שכל שאין בו כוס לקידוש אין בו זמן, ואינו דומה לחנוכה שמברכין זמן על ההדלקה ולא על היום.

מבואר הכרעתו שאין לברך שהחיינו על עצם הזמן דחנוכה ופורים, וצ"ע דבמאירי גופיה בשבת (כגב) כתב ז"ל: מי שאין לו להדליק ואינו במקום שיהא אפשר לו לראות, י"א שמברך לעצמו שעשה נסים ושהחיינו בלילה ראשונה, ושעשה נסים בכל הלילות, והדברים נראין, עכ"ל, הרי נקט שיש לברך שהחיינו בחנוכה על עצם היום, וצ"ע בסתירת דבריו.

ונראה דמ"ש במגילה שאין לברך זמן אלא במקום שיש כוס, היינו דמצד עצמות הזמן אין ברכ דשהחיינו, דדוקא כשיש כוס של קידוש מברכין, אבל בלא זה כיון שאין קדושת היום כ"כ כשאר ימים טובים לא מברכין, אבל אכתי אפשר שיברך שהחיינו על שהגיענו לזמן הזה שנעשו בו נסים, והשפעתו קיימת ומתחדשת אף עתה, וכמו שמברכין ברכת שעשה נסים בזמן הנס, ומצד סברא זו נקט המאירי דמברכין זמן בחנוכה אף בלא מעשה הדלקה או ראייה.

אלא שבפורים אין טעם לרכת שהחיינו ביום, דאי מצד זמן הנס, הרי ודאי יצא בזה בברכה שבירך בלילה, שזמן הנס הרי מתחיל מן הלילה, ולכך דחה המאירי את דברי הי"א, ונקט דפורים לא יברך ביום.

(אסיפת שמועות- פורים)

קטן שהגדיל, בספיה"ע ופרשת זכור

בספר הוד צבי לאבי מרן שליט"א, הג"ר צבי יהודה אב"ד שומיאץ ורמת השרון, (סימן א') איתא: **שאלני בני ירחמיאל גרשון נ"י**, איך יעשה עכשיו בספירה, אם יספור בברכה או לא, **שהוא נעשה גדול ביום ב' אייר**, כיון דעד עכשיו לא היה מחוייב בספירה, ואם ספירה הוא מה"ת בזמן הזה ג"כ, א"כ לגבי דאורייתא מה שספר בקטנותו כמאן דלא ספר דמי, וכיון דאנן פסקינן דבעי תמימות וחיישינן עכ"פ לספור בלא ברכה אם חיסר לילה אחת, א"כ צריך עכשיו לספור בלי ברכה [א.ה. ענין זה אם כל הספירה מצוה אחת ביאר מרן יבלחט"א בארוכה והובא במק"א ואכמ"ל].

אמנם בנוגע לקריאת פרשת זכור אם הוא חייב דאורייתא לקרות בציבור, וכתבו דהחייב הוא פעם אחת בשנה מה"ת וחכמים קבעו סמוך לפורים, א"כ עכשיו שנתגדל יש עליו חיוב מה"ת בשמיעת קריאה בציבור בפרשת זכור, וצריך להדר לשמוע פ' זכור בקריאת פ' תצא הבעל"ט, וכך הדין בפ' פרה אם היא דאורייתא וג"כ רק פעם אחת בשנה באיזה זמן שהוא, צריך להדר בשמיעת פרשת חקת הבעל"ט, כך נראה לכאורה.

ברכת הזמן בפורים

הרמב"ם בפתיחה להל' מגילה וחנוכה כתב 'יש בכללן ב' מצוות עשה מדברי סופרים, וכוונתו לכאורה למקרא מגילה והדלקת נר חנוכה, וצ"ב מדוע לא מנה את שאר מצוות היום, משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים.

וצ"ל דסבר הרמב"ם שמצוות אלו יסודם מדין שמחת יו"ט ואינן מצוות בפנ"ע, ולכך אין למנותן כמצוות דרבנן מסויימות בפני עצמן, וכ"נ מדברי המ"א (ס"י תרצ"ב סק"א) שכתב לכיון בברכת שהחיינו דקריאת המגילה של יום גם על משלוח מנות וסעודה, אבל לא יברך עליהן לחוד, כיון שהן דברים הנוהגים בכל יום ובכל שבת ויו"ט, וביאור דבריו, דברכת שהחיינו מברכין רק על מצוה הבאה מזמן לזמן, וסעודת פורים היא דבר הרגיל בכל השנה.

והיינו משום שדין הסעודה משום שמחת יו"ט, דפורים חשוב יו"ט מדרבנן וטעון שמחה מצד דין היו"ט שבו.

ובאמת הא דפורים נחשב יום טוב, כבר מבואר כן במאירי מגילה ד,א, די"א שהטעם שנוהגים לברך שהחיינו על מגילה של יום אף שברכו כבר בלילה, הוא מפני היום טוב של פורים, דברכת שהחיינו של אתמול לא נאמרה על הזמן, בשונה משאר ימים טובים, דבפורים אין הלילה חשוב יו"ט כדאמרין (מגילה זב) סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא י"ח, לכך בעינן שיברך

פורים - להרבות אהבה ואחוה

חז"ל תיקנו את יום הפורים למשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, כדי להרבות באהבה ורעות, שיהיה חברות וידידות בין איש לרעהו.

והזכרנו את מה שאמרו חז"ל (ברכות יב, א) שמשמר היוצא בבית המקדש היה מברך את המשמר הנכנס "מי ששיכן את שמו בבית הזה הוא ישיכן ביניכם אהבה ואחוה ושלוש ורעות", בבית המקדש היו משמרות המתחלפות בכל שבוע, וכשהיו נכנסים לעסוק בעבודת הקרבנות, היו מברכים אותם שיהיה ביניהם אהבה ואחוה ושלוש ורעות.

והיינו ארבע דרגות של אהבה, 'אהבה' היא אהבה רגילה שבלב, 'אחוה' היא אהבה יותר גדולה כמו אהבה של אחים, 'שלוש' זהו דבר נוסף על אהבה ואחוה, כי הרבה פעמים יש קטטות גם בין אחים, ויש סכסוכים מחמת חשבונות בתוך המשפחה, 'ורעות' כי יכול להיות שיש שלום אבל אין רעות וידידות, וכמו שני שכנים שאין להם קשר זה עם זה, וכשנפגשים אומרים שלום, אך אין שיחה משותפת והתחברות ביניהם.

ונוסח הברכה הוא שיהיה "ביניכם" אהבה ואחוה ושלוש ורעות, והפירוש בזה כמו שיש מפרשים מה שאמרו חז"ל (אבות ג, ב) "שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים", ויש להבין מהו הלשון שאין "ביניהם" דברי תורה, ומדוע לא אמרו שנים שיושבים ואינם עוסקים בתורה? והביאור בזה כי אפילו אם שנים לומדים ועוסקים בתורה, אבל צריך גם שיהיה "ביניהם" דברי תורה, תספר לו מה שאתה לומד, ותשאל אותו מה הוא לומד, תגיד לו מה שקשה לך, והוא יגיד לך מה שקשה לו, זה נקרא שיש דברי תורה ורעות "ביניהם".

ולכן תיקנו בפורים משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, כדי להרבות באהבה ואחוה ושלוש ורעות.

וגם המשתה הוא לתכלית זו, כי המשתה נותן מצב רוח טוב, ועל ידי זה מתחזקת אהבת הבריות... זכורני מימי ילדותי ברוסיה, כשהגויים היו שותים 'וודקה', היה מתעורר אצלם מצב רוח טוב להיטיב עם אחרים... זהו העניין של משתה, שעל ידי זה יש מצב רוח טוב, ויש יותר אהבת הבריות.

חומר הפגיעה בזולת בפורים

יש כאלה שעושים בפורים חשבונות בין אדם לחברו, ואם יש לאחד כעס על מי שציער אותו, או שרצה לצער אותו ולא הצליח, הוא מחכה עד פורים ואז עושה קצת ליצנות על חשבונו וחושב כי בצורה זו יקבל הלה את מה שמגיע לו, ואף על פי שיש איסור "לא תיקום ולא תיטור", בפורים יש שמורים היתר בזה, ולפעמים לוקחים אחד שאינו אשם ולא עשה כלום, אבל אפשר להשתמש בו בתור ליצנות, ועושים "שמחת פורים" על חשבונו.

וצריכים לדעת שאין שום היתר לזה, ואונאת דברים אסורה גם בפורים, והשמחה הזו אינה 'שמחת פורים' אלא 'שמחה לאיד', ששמח במה שחברו מצטער, ונהנה מהאכזריות, האכזריות נותנת לו הנאה.

יש כאלה שיש להם גירסא דינקותא בזה, שראו אחרים שעושים כך, וחשבו שזה דבר טוב מאד, ומתוך החיקוי גם הם עושים כך, ואומרים לעצמם, אם כולם עושים גם אני יכול, אבל יותר ראוי לחשוב לעצמו, וכי אם כולם לא מבינים גם אני צריך שלא להבין? הרי אני יכול כן להבין, וכל אחד צריך להתבונן בעצמו על הנהגתו בזה.

ויש כמה עובדות בזה, על חומר העניין של פגיעה בין אדם לחברו;

מעשה שהיה לפני שנים רבות באחד מתלמידי הישיבה שעשה שמחת פורים וליצנות מאדם חשוב, כמו שעושים 'פורים רב', ולא היה בזה לשון הרע או נקמה, רק חיקה את קולו בצורה של הומור והציג את עצמו כמו האדם ההוא, ואף על פי כן זהו שלא כהוגן לעשות חיקוי וליצנות מאדם חשוב שמזכה את הרבים, וסופו היה שנפטר בגיל צעיר ממחלה נדירה מאד.

ועוד היה מעשה בישיבה שעשו פעם הצגה לשמחת פורים, והשתמשו עם אחד שממנו עשו את שמחת הפורים, ולא היה נקמה והלבנת פנים אבל עשו ממנו ליצנות, והוא היה בעל מידות טובות ומן הסתם לא הקפיד, אבל אחד מן העוסקים בזה סיפר לי על עצמו כי עד אותו פורים היה לומד בהתמדה ובחשק גדול, ומאז שעסק בליצנות בפורים איבד את הטעם בלימוד, ואינו מסוגל שוב ללמוד בעמקות כמו שהיה לומד קודם- לפני הפורים ההוא.

ומעשה שהיה בתחילת ימי הישיבה, לפני יותר משישים שנה, בבחור שהיתה לו קפיда על אחד שרצה להזיק בשידוכים למישהו מהמשפחה שלו, ואמנם הלה לא הצליח והשידוך יצא לפועל ונהיה שידוך טוב מאד, אבל בלבו נשאר כעס וקפיда עליו, וחיפש דרך כיצד להתנקם בו. וכשהגיעו ימי הפורים, יש כאלה שהיו עושים כתבות של ליצנות בחדר האוכל, וגם הוא כתב כתבה של ליצנות, ולמרות שלא הזכיר בפירוש את שמו של אותו אחד, היה מובן מאליו למי הוא מתכוון, וכולם הבינו שהוא מתכוון ללעוג לו, וסופו היה שסבל במשך חייו מצער גידול בנים משונה מאד.

ויש שעשו "מסכת פורים" שכתוב שם דברי ליצנות בלשון ארמית עם שמות של "תנאים" ו"אמוראים" כמו בש"ס. ודאי שדבר זה אין רוח חכמים נוחה הימנו, כי לתת שם של "מסכת" לדברי ליצנות, יש בזה זלזול בדברי תורה.

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת ויקרא תשפ"ב

יראת הדין ויראת העונש

ויקרא ה' אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר, (א, א).

מנהג ישראל מימים ימימה, והובא הדבר במדרש (תנחומא, פרשת צו, י"ד) שבשעה שמביאים ילד בתחילת חינוכו ללמוד תורה, לומדים אותו תחילה חומש ויקרא בפרשת הקרבנות, ורק לאחר מכן מלמדים אותו חומש בראשית, וראוי להבין מהו טעם מנהג זה.

ובמדרש תנחומא שם ביארו טעם הדבר "מפני שהם טהורים עד עכשיו ואינם יודעים מהו טעם חטא ועון, לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא שיהו מתחילין תחילה בסדר הקרבנות, יבואו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים, לפיכך אני מעלה עליהם כאילו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות", עיי"ש.

ונראה ליתן טעם נוסף בזה, שכבר מתחילת חינוכו של הילד, צריך הוא לידע שהעולם אינו הפקר, וכל חטא צריך לתקן בכפרה ותשובה, ולזה מלמדים אותו פרשת ויקרא כדי שיקלוט מתוך הדברים שכל חטא צריך לתקן בסוף, וידע שלולא רחמי ה' היה החוטא מת מיד, וככל אשר נעשה בקרבן כן היה ראוי להיעשות בבעליו, אלא שבגודל רחמי ה' יכול האדם לתקן את מעשיו על ידי תשובה והבאת קרבנות.

זכורני שפעם אחת באתי באיחור מה לקביעות שהיה לי עם מרן הגרי"ז זצ"ל, ושאלני מרן זצ"ל היכן הייתי ומה אירע שאיחרתי, והשבתי לו בפשטות "סתם לוויה עיכבה אותי בדרכי", ונענה מרן זצ"ל ואמר לי: אין דבר כזה 'סתם הלוויה', שהרי עולמות שלמים מתהפכים בזמן שיהודי מסתלק לעולמו, וכל נפטר הוא עולם ומלואו, שהלא אז נידון האדם על כל מעשיו, ומוליכים אותו לקבל שכר על מעשיו או רח"ל עונש על חטאיו.

והוסיף מרן זצ"ל וסיפר לי שבהיותו ילד כבן שבע כבר היה אביו מיראו מן המיתה, והיה מספר בפניו שעל כל דיבור ודיבור, ואפילו על מחשבות, עתיד האדם ליתן דין וחשבון, ובעולם הבא יש גיהנום, והגיהנום בוער ושוורף, ומאידך גיסא הסביר לו גודל שכר המצווה בכל רגע ורגע, ואמר לי שנפל עליו פחד כזה כששמע את דברי אביו, עד שלא פג הפחד ממנו בכל ימי חייו.

מרן רבינו שליט"א באסיפת רבני משמרת השבת במעונו:

חובה על כל אחד לדאוג שלא יהא אצלו מכשול של "משאבת מים" בלא התקן שבת

הבית' האם התקינו מערכת שאיבת מים חשמלית בקומת המרתף של הבניין. אך לצערינו אנחנו שומעים לפעמים על יהודים שמחפשים לסמוך על קולות בעניין.

מרן שליט"א: רוב החרדים אינם מעוניינים להיכנס אפילו לספק ול'שאלה' בחילול שבת, אלא שאינם יודעים מהמכשולים, וצריך רק להודיע הדבר ולפרסם המכשול. וכבר אמרו חז"ל (ר"ה כ"ז): "זכור ושמוך בדיבור אחד נאמר", ופירושו המפרשים שכשם שצריך האדם לזכור לעצמו את השבת, כך צריך להיות "שומר" לדאוג שאחרים לא יחללו את השבת, וששני החיובים האלו "בדיבור אחד נאמר" שזה בלא זה אי אפשר. וא"כ תראו לפרסם את הדבר בכל מקום ובכך תקיימו את החובה להיות 'שומרים' על השבת שלא תתחלל.

רבני משמרת השבת: אנשים שואלים אם הוצאות ההתקנה נחשב בגדר "הוצאות שבת ויום טוב" שאינו מן המניין.

מרן שליט"א: זה יותר מהוצאות שבת ויום טוב, שהרי עושה כן כדי שיהיה לו אפשרות להשתמש במים בשבת בלא איסור חילול שבת. והלא על סעודות שבת אמרו חז"ל "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות" אבל על איסור לאו צריך למסור כל ממנו כדי לא לעבור על לאו.

רבני משמרת השבת: אנחנו רוצים ברכה להצלחה

מרן שליט"א: הצלחה מקבלים רק אם עושים וקמו שכתוב "וברכתך בכל אשר תעשה". וזכורני מילדותי שאמי ע"ה בקשה מהג"ר אלחנן ווסרמן זצ"ל שיברך אותי, והשיב לה ר' אלחנן שברכותיו לא עוזר ברכה אם לא יעמול בכל כוחו לעשות ככל יכולתו. תדעו שעוברים 'בבל תאחר' בכל רגע שמתעכבים, תזדרזו לפעול ולפרסם בכל מקום את המכשולים המצויים כיום, ובזה תתברכו.

א.ה. במהלך אסיפת רבני ארגון "משמרת השבת" שהתקיימה בבית מרן רבינו שליט"א אודות המכשולים המצויים במכשירים שונים בעקבות ההתפתחויות הטכנולוגיות, עלה בהרחבה שיטת שאיבת המים המצויה בזמנינו בבניינים החדשים [אשר נבנו במהלך כעשר שנים האחרונות], כאשר בקומת המרתף בבניין נבנה מאגר מים עם משאבות חשמליות הצמודות אליו, ובכל פעם שאחד הדיירים בבניין פותח את 'ברז המים' בביתו, נשלח אות 'לחיישן' המפעיל את המשאבה לשאיבת מים נוספים לעבר הברזים בבניין.

מרן שליט"א הורה כי הדבר פשוט וברור שאסור להשתמש בשבת בברזים המחוברים ל'משאבות מים חשמליות' אם לא הותקן בהם 'התקן שבת', וכפי שכבר הורו גדולי הדור זצ"ל ויבדלחט"א, ולהלן הבאנו חלקים מתוך הדברים שנאמרו באסיפה:

רבני משמרת השבת: מרן שליט"א כבר עורר בספרו (תשובות והנהגות ח"ו סי' פ"א) אודות המכשול המצוי היום בבתיים שהתקינו "שעון מים דיגיטלי" [הרושם על גבי צג חשמלי את מספר מונה המים], וכעת באנו אודות בעיה הלכתית נוספת במכשור המים המצוי במקומות שונים, שבהרבה בניינים התקינו "משאבות מים חשמליות", כך שכל פתיחת ברז בשבת גורם להפעלת זרם האסור בשבת, ומשמרת השבת שוקדים על הדבר להמציא לציבור פתרונות ב"ה.

מרן שליט"א: אכן חובה על כל אחד לדאוג בביתו שלא יהא אצלו מכשול של "משאבת מים". וצריך לפרסם את המכשול - ולהסביר באיזה בניינים מצוי המכשול, כדי שיוכל כל אחד לבדוק אם בבניין שלו ישנה תקלה בזה.

כמו כן יש לעורר ולהודיע כי גם מי שאצלו בבית זה מסודר, צריך לברר לפני שהוא נוסע לשבת לדירה אחרת, שאין שם מכשול בבניין של "משאבת מים" שלא עפ"י הלכה.

רבני משמרת השבת: המכשול מצוי כיום בעיקר בבניינים חדשים, והעניין ניתן לבדיקה פשוטה, שכן כל דייר יכול לבדוק בעצמו או לברר אצל 'וועד

וכן יש ללמוד ממה שכתב רבינו יונה (שערי עבודה אותיות י"ג-טו) שעניין הקרבנות והתפילה יש לנו ללמוד מעבודתו של אברהם אבינו בהקרבת האיל, שבכל עבודה שעשה באיל הרגיש כאילו הוא עושה כן בבנו יצחק, ובכל עבודה שעשה באיל התפלל שיחשיב לו הקב"ה כאילו עשה כן ביצחק, עיי"ש בלשונו. והרי למדנו בדבריו שעניין התפילה והקרבנות הוא לעבוד את הקב"ה במסירות נפש כדוגמת עבודת התפילה והקרבן של אברהם אבינו בשעת הקרב האיל שהיה מתוך מסירות נפש והרגשה שהיה ראוי לו לשפוך את דם בנו אלא שעושה כן באיל תחת בנו.

ובזה יתבאר היטב עניין מעלת קריאת פרשת הקרבנות בכל יום קודם התפילה, שבקריאת פרשת הקרבנות קודם התפילה משריש האדם בנפשו את עניין הקרבנות הרומזים על מסירות נפש לקב"ה [וכמו שכתב הרמב"ן בריש פרשת ויקרא שעניין הקרבנות הוא שיחשוב האדם בשעת הקרבנות קרבנו כאילו עושים בו מה שעושים בבהמה], ועיי"ז ניגשים אח"כ להתפלל לקב"ה מתוך מסירות נפש, ובזה זוכים לתפילה השלימה.

עבודת האדם בחיי המעשה לקדש עצמו גם באכילתו

"וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו", (א, ד)

ידוע מה שאמרו חז"ל (בכורות כ"ו ע"א, ויקרא ד' ז, ג) שהעולה מכפרת על ביטול עשה או על הרהור הלב, ולעומת זאת החטאת מכפרת על מי ששגג בדבר שזדונו כרת (יבמות ט').

ולכאורה יש להתפלא מאוד, שהחטאת אע"פ שהיא באה על עבירות חמורות שזדונם בעונש כרת, מ"מ איננה קרבה כליל לה', אלא הכהנים אוכלים את הבשר, ומאיך דוקא העולה שבאה על העבירות הקלות כהרהור הלב או ביטול עשה, אופן הכפרה בזה הוא על ידי שכולו נקרב כליל לה', והעניין צריך ביאור, שהרי לכאורה הדעת נותנת להפך, שעל חטא חמור היה צריך להביא קרבן גמור שיעלה כולו כליל לה', ואילו על העבירות הקלות היה אפשר להביא קרבנות שאינם עולים כליל לה'.

ונראה בביאור הדברים, שהחטאת כיון שבאה לכפר על עבירות בשוגג, אופן

הכפרה הוא דוקא על ידי אכילה, כי יסוד העבירה בשוגג הוא מה שהאדם אינו מתבונן בכלל מעשיו שבחיי המעשה עד שנכשל מתוך שטף הנהגתו בחטא, ואופן הכפרה לזה הוא דוקא על ידי שיקדש את כלל חייו הגשמיים ויהפכם לרוחניות, ויתבונן בכל פעולותיו הגשמיים שיהיו מדוקדקים כהלכה, ולכן כפרתו הוא על ידי אכילת הכהנים שזהו פעולה גשמית שמתעלה להיות עבודה לגבוה.

אבל קרבן עולה שאינו בא דוקא על שוגג אלא על כל ביטול עשה, וכן גם על הרהורי הלב שאינם שייכים כלל לתוך חיי המעשה אלא החטא הוא רק בינו לבין קונו, בזה אדרבה, כיון שבא להיטהר לגמרי גם מעבירות הקלות, ובוודאי גם עשה את חובתו לשוב בתשובה כדי שיוכל להתכפר לגמרי, ראוי להקריב את קרבנו כליל לה', כדי שיתנקה לגמרי מכל חטא או הרהור חטא.

עפ"י דרך זו יבואר מה שאמרו חז"ל (נזיר סב) דאין מקבילים מעכו"ם קרבנות אלא רק קרבן עולה בלבד, כי הנה ידוע שהגויים מדמים שעניינה של "קדושה" הוא דוקא להיות פרוש מהעולם הזה, ולכן כומריהם של הגויים עושים עצמם כ"קדושים" על ידי שפורשים לגמרי מחיי העולם הזה ואינם חיים עם אשה, וא"כ מאחר שלפי השגתם הקדושה הוא דוקא בהתנזרות מהגשמיים, ואין אצלם מושג איך להפוך גשמיות לרוחניות, לכן אין מקבילים מהם שאר קרבנות שיש בהם חלק גשמי של אכילת הכהנים או הבעלים, שהרי אין להם השגה איך להעלות את האכילה שהיא גשמית לעבודה רוחנית שתהא סיבה לכפרת עוונות, ולכן מקבילים מהם רק עולה בלבד שהיא כליל לה', וכולה רוחנית.

אבל אצל עם ישראל עיקר הקדושה הוא דוקא בתוך חיי המעשה ולא בבריחה ויציאה מחיי המעשה, ולכן הכהן גדול ביום הכיפורים שהוא אדם המקודש ביותר שנכנס למקום המקודש ביותר ביום המקודש ביותר, אינו יכול לעבוד את עבודתו אם אין לו אשה, שעבודת הקדושה היא לקדש את חיי המעשה דווקא, ולכן אצלינו יש כפרה גם מאכילת הכהנים או אכילת הבעלים, כי מאחר שהקב"ה ציווה לאכול, ממילא אכילת הכהנים נעשית לעבודה וכמו הקטרה במזבח.

דברים שנאמרו במהלך אסיפת נציגי ציבור המייצגים המוני קהילות בארה"ב בבית מדרן רבינו שליט"א

הם לא נותנים כמו החינוך של פעם. מרן הגרי"ז זצ"ל אמר שאנחנו כמו שבויים כאן, ובעוה"ר המצב נהיה יותר ויותר גרוע, וכך נגזר עלינו לחיות בתקופה הזאת לפני ביאת משיח, ובגמ' בסנהדרין (צ"ח ע"ב) מובא על האמורא הקדוש רבי יוחנן שלא רצה לחיות בתקופה זו לפני ביאת משיח, והיינו מרוב צער על חילול ה'.

כל הזמן אנחנו סובלים מהם. בסוף המלחמה הנוראה - בזמן חורבן יהדות אירופה, הם היו יכולים להציל מאות אלפי יהודים ונמנעו. וכפי שסיפרה לי דודתי מרת רעכא שטרנבוך ע"ה שהיא הגיעה למשא ומתן עם ראשי הנאצים ימ"ש שיתנו ליהודים לצאת לספרד ובכך ינצלו, רק דרשו שהיהודים לא יעלו לארץ ישראל, וגם שישלמו על העיסקה במזומן ומיד, ולא היה לה כסף לשלם להם, ופנתה לשליח שלהם שהיה בידו את הכסף הנדרש כדי להצילם, והוא סירב להצילם באומרו "מה לי גלות זו ומה לי גלות ספרד - כל זמן שאין עולים לארץ ישראל אין בכך כלום", וכדבריהם הידועים "עדיף פרה בקיבוץ בארץ ישראל מיהודי בגלות" עפ"ל, ובשאת נפש עמדו מהצד ונמנעו מלהציל רבבות יהודים הי"ד.

חברי המשלחת: הם עוברים על כל סעיף בתקציב ובמיסים, והיכן שיש משהו שיש מזה רווח לחרדים הם לוקחים את זה בחזרה.

מרן רבינו שליט"א: הם מחכים ליום שלא יהיו חרדים. שיהיה עם אחד וצבא אחד. המצב קשה מאוד. אבל בשעה שכמה יהודים באים לכאן למחות בשם יהדות אמריקה זהו דבר טוב מאוד, ובשמים כל יהודי שבא למחות הוא חשוב.

בשמים מחכים לנו - ה' יתברך שואל "מי מוחה על כבוד שמים", וכאשר אתם באים בשם יהדות אמריקה הרי זה משבית את מידת הדין. וזכורני שתמיד בשעה שנפרץ איהו פרצה בדת, היה מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל דורש וחוקר אם כבר פעלו למען כבוד שמים, וכשלא פעלו כלום היה מוחה ופועל בעצמו ואומר שבשעה שהוא מוחה למען כבוד שמים, אומרים בשמים - יש עוד יהודי אחד בלונדון בשם ר' משה שניידער שמוחה, ובזה הוא זוכה להשבית את מידת הדין, וכדכתיב (איוב ל"ג, כ"ג-כ"ד) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו' ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כופר".

א.ה. לפני כשבועיים הגיעו לארץ הקודש משלחת נגידים ובעלי השפעה ונציגי קהילות המייצגים למעלה ממיליון יהודים שומרי תורה ומצוות מארה"ב, לפעול נגד כוונת השלטונות למסור חלקים מתוך רחבת הכותל המערבי לשליטת הרפורמים, ולייצג בפני ראשי השלטון את עמדת כלל היהדות האורתודוקסית בארה"ב המוחים נגד המזימה השפלה, ולהזהירם מההשלכות שיהיו לצעד זה.

מיד בערב הגעתם לארץ הקודש, נכנסו ובאו ראשי המשלחת החרדית למענו של מרן רבינו שליט"א אשר כידוע מעורר רבות על החובה לפעול נגד מזימת השלטון לפגוע בקדושת הכותל המערבי, ולמחות ולהביע את מחאת היהדות החרדית בגולה על המזימה הנוראה.

והנה לפני כשבועיים כבר הובא חלקים נכבדים מהדברים שנאמרו באסיפה, אך מחוסר מקום בגליון לא הובא השיחה בשלימות, וכעת הגענו להביא חלקים נוספים מהדברים שנאמרו:

חברי המשלחת: מה יש לומר להם?

מרן רבינו שליט"א: הם הרי עוד לא עשו דבר כזה לפני כן, וצריכים הם לידע שהם יפסידו הרבה אם חלילה ימסרו חלקים מרחבת הכותל המערבי לשליטת הרפורמים. תסבירו להם שהתפילות של יהודים בכל העולם עולות למעלה דרך הכותל המערבי, ושם הקב"ה בוחר כביכול איזה תפילות לקבל, והפגיעה בכותל המערבי הוא פגיעה בקב"ה בעצמו, שבית המקדש של מעלה מכון כנגד בית המקדש למטה. [א.ה. ע"י בגליון פרשת ויקהל שהובא שם הרחבת דברים שלא נדפס כאן מחוסר מקום בגליון].

חברי המשלחת: חוץ מהכותל האם עלינו גם למחות על נושא הגיור?

מרן רבינו שליט"א: בנושא הגיור הם כבר פרצו הרבה פרצות במשך זמן רב, רק עכשיו הולכים לעקור הכל לגמרי. וזה בוודאי מוסיף תועלת וחיזוק ליהודים כאן בארץ הקודש שיודעים שיהודי אמריקה עומדים לצידם במחאה על שמירת הדת. צריך לפרסם את דבריהם בכל מקום ברחבי העולם וזה העיקר.

על איזה מהם אתבע ועל איזה מהם אבקש? הרבה צרות מיום ליום, בחינוך

אור חדש על ציון

הופיע כרך נוסף מסדרת ספרי "ביאורים והנהגות" מתורתו של מרן רבינו שליט"א

בימים אלו הופיע ויצא לאור ספר **"ביאורים והנהגות תפילה"** המלוקט מאוצר שיחותיו ומאמרו של **מרן רבינו שליט"א**, ובו ביאורים בתפילה, דברי אגדה, הנהגות מופלאות, עובדות מגדולי הדורות, חידושים מאירים בדרכי עבודת התפילה ובחלקו השני ספר **"אבני שהם"** מבנו רה"י הגאון רבי **אפרים זלמן שטרנבוך שליט"א**

ניתן להשיגו בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית יפה נוף

"ממעין החיים"

מאמרי מוסר מהמשגיח הגה"צ רבי חיים וואלקין שליט"א

הדרך להלחם ב'אשר קרד בדרך' הוא: ע"י 'כימים אשר נחו'

שמכוון בידי הקב"ה. ולכך כשכתוב שאסתר פנתה ל'מלך' - הכוונה היא שפנתה אל מלכו של עולם העומד מאחורי מלך זה, אל רצון ה' שפועם בתוך ליבו של המלך, וזאת כדי שישפיע וישנה את ליבו של אחשורוש מלכלות ולהשמיד את עם ישראל ח"ו.

ומתוך דברים אלו יבואר היטב המשוואה והעניין בין 'עמלק' ל'דרך'. שכפי שראינו כי העמקות הפנימית במגילת אסתר - היא ללמדנו שהכל בהשגחתו יתברך ואין דבר בעולם שהוא במקרה, ואפילו ליבו של 'מלך' הרע ביותר הרי הוא כלי בידו של מלך מלכי המלכים. כך **דוקא בימים אלו שבהם אנו מוחים את זכרו של עמלק וצאצאיו, עלינו לדעת את נקודת השורש וההבדל בין העמלקי ליהודי, והיא: כי היהודי במהותו מאמין הוא במושג של 'דרך' והשגחת ה' שהכל מסובב מאיתו יתברך - ואילו העמלקי איננו מאמין כלל במושג של 'דרך' אלא בטוח הוא בכל רשעותו כי הכל בבחינת 'מקרה' וללא יד מכוונת בעולם, וכפי שכתב רש"י ש'אשר קרד' הוא 'מלשון מקרה'. ולכך כתבה וחזרה והדגישה התורה כי מהות נקודת השורש של העם העמלקי הינו: 'אשר קרד בדרך' - הוא מתנהג בקרירות ובמקרה למושג של 'דרך', כי מבחינתו ערך זה אינו קיים בעולם כלל, והוא מתנגד לכל מושג ומהות של 'דרך' והשגחה. ובחינה זו של 'קרד' ומקרה הוא יסודו של עמלק, כי אם אין מנהיג ולא רואים בהשגחת ה' אז בודאי גם רואים את הכל כ'מקרה', וזה גם גורם ל'קרירות' מחוסר התקרבות, ו'טומאה' מחוסר דביקות, כי הכל הוא בניגוד גמור לקדושה ומהות ההשגחה בעולם. וכפי שמובא מהרב דסלר בסוף דבריו.**

רגילים אנו להביא תמיד מה שראינו בפסוק אצל הגר, שלאחר שאברהם שילחה מביתו מעיד עליה הפסוק: "ותלך ותתע במדבר". וכתב רש"י בזה: "מלמד שחזרה לגילולי בית אביה". ושאל אותי פעם בחור, מנין לו לרש"י לימוד זה של 'מלמד שחזרה לגילולי בית אביה', והרי כל מה שכתוב בפסוק הוא רק שהגר 'תעתה' במדבר?! וכמדומני ששמעתי מהגאון ר' אייזיק אובנד זצ"ל לבאר, ע"פ מה שדרשו חז"ל במדרש (דב"ר ב' ט"ז): "ומי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו" - מעשה בספינה אחת שהיתה כולה של עובדי כוכבים והיה בתוכה יהודי אחד, הגיעו לנס אחד, אמרו לאותו יהודי פלוני טול מעות ועלה לנס הזה וקח לנו משם מאומה, אמר להם לא, אכסנאי אני, מכיר אני להיכן אלך? אמרו וי"ש אכסנאי יהודי!! בכל מקום שאתה הולך אלהיך עמך, הרי אשר לו אלהים קרובים אליו". עכ"ל המדרש. והיסוד היוצא מדברי המדרש הוא: כי יהודי אף פעם איננו 'אכסנאי', הוא לעולם אינו 'תועה ואבוד' ואיננו לבד, כי 'כל מקום שהולך אלוקיו עמו' - היהודי יודע כי נמצא הוא תמיד תחת השגחת ה', וכל דרכיו מכוונים ומסובבים מלמעלה. וכך מבוארים היטב גם דברי רש"י: "ותלך ותתע"

"זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים. אשר קרד בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים". [דברים כ"ה, י"ז-י"ח]

רואים אנו בפסוקים הללו של 'פרשת זכור', איך שהתורה מצווה עלינו את זכירת מחייתו של עמלק. וכשהתורה מדברת על מעשה עמלק - מדגישה התורה שוב ושוב את המשפט 'אשר קרד בדרך' - שעמלק פגש את עם ישראל ב'דרך'. ובאמת יש להעיר, מדוע ראתה התורה לציין דוקא בהקשר למחיית עמלק את עניין זה של 'בדרך', ועוד לחזור עליו שוב, ומהו העניין והמשוואה בין עמלק ל'דרך'!!

ונראה להבין זאת על פי היסוד שכתב הרב דסלר זצ"ל בספרו "מכתב מאליהו" (ח"ד עמ' 288), שהביא במה שראינו במגילת אסתר, שדרשו חז"ל: כי 'המלך' הכתוב במגילה הוא - "מלכו של עולם". כן מובא בגמרא במגילה (טו:) על "נדדה שנת המלך" שזהו "מלכו של עולם". וכן מובא במדרש רבה (ג' ט"ו) על הפסוק במגילת אסתר "יוחמת המלך שככה", שמבואר כי זהו "חמתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא", וכן בעוד מקומות בחז"ל. והרב דסלר שואל, שלכאורה אם כוונת המגילה היא למלכו של עולם אז מדוע נכתב 'המלך' סתם ולא מלך מלכי המלכים, וכפי שצריך היה להיות כתוב!! ומבאר בלשונו: "העניין, כי לב מלכים ביד ה', שהשם יתברך מנהיג את רצונם לפי צורך הכלל, כי הרי אינם אלא כלים לתכלית - אבל ליבם נשאר רע כבתחילה, כמו שאמרו ז"ל: שאחשורוש היה שונא ליהודים יותר מהמן אלא בעל כרחו הצילם וכי' וכל מעשי אסתר ודבריה אל אחשורוש בכולם נתכונה אל השם יתברך שהוא ינהיג את לבב אחשורוש ככה, ומשום כך אין שמו יתברך מפורש במגילה, כי זהו לימוד גדול בפני עצמו - בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד, לראות את הנהגת ה' בכל ממש: היינו, הגילוי של שכינתא בגלותא. כל זה הוא ההיפך הגמור להשגת "מקרה" שהיא מידתו של עמלק: 'אשר קרד בדרך' - אמרו ז"ל: בחינת קרירות, ובחינת מקרה, ובחינת טומאה, ועל כן השגה זו היא גדר מחיית עמלק בשורשו", עכ"ל. ומבואר מדבריו, כי בחרו חז"ל להשתמש במגילה דוקא בלשון 'מלך', ולא בשמו של הקב"ה - כדי להמחיש ולהבהיר לדורות כולם כי לב מלכים ושרים ביד ה', ואפילו אחשורוש שהיה שונא לישראל עוד יותר מהמן, בכל זאת הוא לא יכל להרע לעם ישראל כי הקב"ה מנהיג את רצונם לפי צורך הכלל - כי הרי אינם אלא כלים לתכלית. וזהו הגילוי של שכינתא בגלותא - שיש השגחת ה' בכל דבר ממש, וזהו בחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. וזוהי הסיבה לכך שנכתב 'המלך', כדי להדגיש לנו שאפילו מה שנראה לנו כ'מלך' עם שלטון ודעת עצמית, הרי הוא כלי

במדבר' – אם הגר הולכת במדבר מיואשת, אבודה, בלי שום מצב רוח, אז ודאי הוא: שימלמד שחזרה לגילולי בית אביה' – כי יאוש ובלבול מנוגד הוא לכל משמעותו וטבעו של העם היהודי, זוהי אינה דרכו של היהודי, כי יהודי לא מרים ידים ואיננו מתאיש, יהיה מה שיהיה.

ולפי הדברים שביארנו אז יסודנו זה יקבל משמעות ורובד עמוק ביותר. כי מה שכתוב אצל הגר 'ותלך ותתע' אין זוהי רק הפשטות ש'חזרה לגילולי בית אביה' – עבודה זרה בלבד. אלא הסיבה לכך שהגר היתה 'תועה' – הוא מכיוון שעמד כאן חוסר עמוק בהכרה של השגחה ו'דרך' בעולם. וממילא, 'תועה' הוא גם מלשון ומשמעות של כפירה בכל המושג היהודי שיש 'דרך' והשגחה הבורא בכל צעד ושעל בחיי האדם. וזהו בדיוק נקודת השורש של העם העמלקי שפועל בצורה של 'קרב', שהוא מושג המקביל ל'תועה' – כי אם היא מרגישה תועה ואבודה אז זהו ודאי מתסמיני העם העמלקי והעבודה זרה ששורש שניהם הוא טומאה, והיא: הכפירה בכל המושג של 'דרך' וההשגחה.

בנביא שמואל (א' כ – כב) מובא שיהונתן ודוד עשו ביניהם סימן, שאם יהונתן יראה ששאל רוצה להרוג את דוד אז הוא ישלח את הנער עם החיצים 'הלאה', ואז הוא ידע ששאל עוין אותו. ומוסיף יהונתן ואומר לדוד, שבמקרה והסימן יהיה ששאל רוצה להרוג אותו, אז: 'לך כי שלחך ה'. ולכאורה מהו הלשון 'לך כי שלחך ה', הרי שאל רוצה להרוג אותך ועליך לנוס על נפשך ועל יהונתן להגיד לדוד 'לברוח', ומהי השייכות ללשון 'לך?!' ובאמת הפשט הוא: שאין אדם בעולם שהוא 'בורח', כי הקב"ה שולח כל אדם לתפקידו ולויעדו. ולכך "לך כי שלחך ה" – אפילו שנשלחת מסיבות לא כל כך ברורות, אבל בכל זאת: נשלחת. כי אנחנו חיים בהכרה שלא בורחים ולא נסים סתם, אלא הכל מכיוון מן השמים. ולכך אמר יהונתן לדוד: 'לך כי שלחך ה' – כי גם אם נגזר עליך להרדף על ידי שאול, בכל זאת הרי הוא חלק משליחותך בעולם, ואז לא 'בורחים'. וכפי שכותב השערי תשובה: "ישים אל ליבו כי ה' יתברך שלחו בעולם הזה". וזהו כפי רוח הדברים שאמרנו, כי הכל מסובב ומכוון על ידי 'דרך' – ההשגחה העליונה.

אמנם עלינו לדעת כי ה'דרך' להשמר ולהלחם בכל המצב של 'קרב' הוא: ע"י 'מנוחת הנפש' ויישוב הדעת. וכפי שמובא באותה פרשה של מחיית עמלק, שלאחר שהתורה הגדירה את נקודת השורש של עמלק, שהיא: 'אשר קרב בדרך'. אז מהי הדרך למחות ולהלחם בזה? אומרת התורה: "והיה בהניח ה' אלוך לך" – שרק על ידי כוחה של 'מנוחת הנפש' יהיה אפשרי להגיע לדרגה המדויקת של "תמחה את זכר עמלק", ולגבור על הקרירות והטומאה שטמונה ב'קרב' – בצורה הנעלה ביותר. והדרך להגיע למנוחה השלמה של 'שובי נפשי למנוחתי' הוא: ע"י תורת המוסר שהנחילו לנו רבותינו, שעל ידי זה שאנחנו מקדשים ומייחדים זמן ל'חשבון הנפש', אז זוכים אנו להגיע אל המנוחה והאמת שבעומק ליבנו.

כן ראינו בימי הפורים, שמוזכר בהם שוב ושוב עניין המנוחה, וכפי שמובא במגילה: "לקיים עליהם להיות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר וכו' כימים אשר נחו בהם היהודים". כי כל ה"לקיים עליהם" – כל הקביעה של ימי הפורים והשמחה נקבע לפי "כימים אשר נחו בהם היהודים". מכיוון שהמסר העיקרי בימי פורים הוא: כי מחיית עמלק וצאצאיו לדורות – הוא ע"י כח המנוחה ויישוב הדעת.

ולכך נקבע שמחת הנס דוקא על 'כימים אשר נחו' כי זוהי ה'דרך' לניצחון אמיתי על עמלק. ואמנם כל הפורענות שבימי מרדכי ואסתר התחילה כשעם ישראל פגמו ב'מנוחה' – כשעם ישראל נהנה ממשותה אחשוורוש ופגם במנוחת השבת, ואז נטלו הרשעים את המנוחה ונגזרה הגזירה. ולכך עיקר תוקפו של הנס התחיל רק מ'בלילה ההוא נדדה שנת המלך' – כי רק ע"י שעם ישראל התחיל לקבל בחזרה את ה'מנוחה', אז התחיל להינטל המנוחה גם מהגויים. כי המנוחה היא נחלתן של ישראל, וכמה שפוגמים בזה אז נחסר מהם ועובר לאומות העולם.

בספר "שם משמאל" מובא יסוד ומתנה גדולה לימי הפורים, וז"ל: "ובבוקר 'אמור' למלך ויתלו את מרדכי עליו. ויש לדקדק שלא כתיב תבקש או תשאל מהמלך אלא 'אמור' למלך דהוא לשון ציווי, וכן לקמן והמן בא אל בית המלך החיצונה 'לאמור' למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו. ומשמע שהמן היה אז במעלה גבוהה על המלך וכו' ומכאן כל איש משכיל ישים אל ליבו היות בית המן ניתן לאסתר ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, ובכל פורים מתעורר רשימו מזה, ואז בכח כל איש ישראל לאמור למלך מלכי המלכים הקב"ה [דרך אמירה וציווי כעניין הצדיקים גוזרים על הקב"ה והוא עושה] לתלות את המן ולמחות את שמו מתוך ליבו – של עצמו על כל פנים, אך האמירה צריכה להיות לא מהשפה ולחוץ אלא בכל אות נפשו וכו' וזהו שאמרו חסידי קדמאי שבפורים יכול כל איש להוושע ולהתברך", עכ"ד. מובא בדבריו, שראינו כי להמן היה כח של 'אמור למלך' – כח של ציווי על אחשוורוש, ואת אותו כח היה 'ונהפוך הוא' עד שאפילו ביתו של המן ניתן למרדכי ואסתר. ועלינו לדעת כי בכל שנה בימים אלו "בכח כל איש ישראל 'לאמור' למלך מלכי המלכים הקב"ה" – לצוות ממש להקב"ה בעצמו!!! כדרך ש'צדיק גוזר', ולזכות לקבל את כל השפע והברכות שמתקשים לקבל בכל השנה, וזוהי סגולה גדולה ובדוקה היא ביותר. [נרואים אנו עוד בדבריו, כדברי הרב דסלר ממש – שהכח של 'אמור למלך' הוא כלפי מלך מלכי המלכים, והכל הוא כפי דבריו].

את הימים הסגוליים הללו עלינו לנצל ביותר, ולדעת כי בכוחנו להגיע לדרגת 'אמור' למלך – לצוות כביכול להקב"ה. כי 'המלך' הכתוב במגילה הוא 'מלך מלכי המלכים' וגם כשאנו פונים אל 'המלך' – אנו פונים אל 'רצון ה' שפועמת בתוך המלך'. כי אנו כיהודים – מאמינים במושג והמשמעות של 'דרך' והשגחה הבורא, ולעולם איננו במצב של 'ותלך ותתע', כי זהו ה'קרב בדרך' – נקודת השורש של עמלק. וזאת נדע תמיד: כי ה'דרך' להלחם ולהשמר מכל המצב של 'קרב' הוא ע"י 'מנוחת הנפש' ויישוב הדעת. כי רק ע"י 'בהניח לך ה' אלוך' נוכל להגיע לדרגה של 'תמחה את זכר עמלק', ואז נזכה ל'כימים אשר נחו בהם היהודים'.

העלון לחודש ניסן

בעז"ה יצא לקראת "שבת הגדול" – פרשת מצורע

העלון מוקדש לזכות ולרפואה:

היה צביה אסתר בת מרים בתשבע בתש"י – שושנה בת שרה די"ז לבריאזת איתנה והצלחה אכ"ר לקבלת העלון במייל – בעברית, אנגלית, ובספרדית, ולהפצה באזורכם ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com

ניתן להוריד עלונים ותוכן נוסף באתר 'ממעייני החיים': www.memayan.com

מערכי תורה

זכור

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

לך והחרמת את החטאים את עמלק

כששמואל אמר לשאול שעבר על הציווי למחות את עמלק אמר לו 'וישלח ה' בדרך ויאמר לך והחרמת את החטאים את עמלק ונלחמת בו עד כלותם'. וצריך ביאור למה רק עכשיו הזכיר שעמלק היו חטאים, ולא נזכר טעם זה בעיקר הציווי בתחילתו. ונראה לבאר בזה, על פי דברי הגמ' ביומא דף כ"ב ע"ב, דדרשו שם, דבשעה שאמר לו הקב"ה לשאול, לך והכית את עמלק, אמר שאול, ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה, ואם אדם חטא, בהמה מה חטאה, ואם גדולים חטאו, קטנים מה חטאו, יצתה בת קול ואמרה לו, אל תהי צדיק הרבה, ומבואר מדברי הגמ', דשאול סבר שעמלק לא היו חוטאים גמורים, ואינם ראויים ליאבד. ולפי זה יש לפרש, דלכן הזכיר שעמלק הם חטאים, שזו היא התשובה לדברי שאול שלא כמו שסבר הוא שאינם חטאים גמורים, אלא הם כן חטאים.

חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריו

כתוב 'ויאמר שאול אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריו'. הנה הזכיר הכתוב ששאול עבר על שתי דברים, עבר את פי ה', ועבר על דברי שמואל. ונראה לבאר בזה, דמחיית עמלק מלבד מה דהיא מצות עשה דאורייתא לדורות, עוד היה אצל שאול מצוה מיוחדת, דכיון דשאול נצטווה בנבואה ע"י שמואל להלחם בעמלק, א"כ היה מצווה בזה במיוחד, במצות עשה דלשמוע בקול נביא. ובזה יש לבאר, דזהו שתי הדברים שנקט, דפי ה', היינו המ"ע דאורייתא, ואת דבריו, היינו דברי הנביא, שעבר על המ"ע דלשמוע בקול נביא. ובזה יש לפרש מה שאמר שאול לשמואל, 'ועתה שא נא את חטאתי', והלא הקב"ה הוא המוחל חטאים, ומה ביקש משמואל שישא את חטאתו. אכן לפי המבואר יש לומר, דעל מה שעבר על המ"ע דאורייתא, ע"ז מהניא תשובה, ומה שאמר שאול לשמואל שישא חטאתו, היה על מה שעבר על מצוות הנביא, וסבר שאול שיכול שמואל למחול על זה, שהנביא יכול למחול למי שעבר על דבריו, שהוא כעין הא דאיתא בסוטה וסנהדרין דזקן ממרא שרצו ב"ד למחול לו מוחלין לו. (עיי' סנהדרין דף י"ז, ורמב"ן פר' בהעלותך). ויש להוסיף בזה עוד, דהנה שאול אמר ועתה שא נא, ומהו ועתה. ובפשוטו היינו אחר ששב ואמר חטאתי. אכן לפי המבואר יש לומר דמה שאמר ועתה, היינו אחר ששב על ביטול המ"ע דאורייתא, בזה שאמר חטאתי, ואם כן לא נשאר רק החטא שעבר על דברי נביא, ועל זה אמר שא נא את חטאתי, ואז ימחל לו לגמרי, ונמצא שאין כלל חטא, וא"כ ממילא יהא כמו שסיים שאול דבריו ואמר ושוב עמי ואשתחוה לה'.

והנה לעיל כתיב, 'ויאמר שמואל החפץ לה' וגו', הנה שמוע מזבח טוב, להקשיב מחלב אליהם'. הרי חשב הכתוב שתי עניינים, וכפילות יש כאן, שמוע, ולהקשיב. ובתרגום יונתן איתא 'הא קבלת למימריה מנכסת קודשין טב, לאצתא למילי נביאוהי מתרב פטימין', ומבואר בדברי התרגום דפירש דשמוע, קאי על דבר ה', ולהקשיב, קאי על דברי הנביאים, וזהו כמו שנתבאר, דמלבד המ"ע דאורייתא שהיה בזה, עוד היה בזה גם החיוב לשמוע בקול נביא.

והנה להלן כתיב 'כי חטאת קסם מרי, ואון ותרפים הפצרו', הנה גם כאן חשב הכתוב תרי מילי, וגם בזה איתא בתרגום יונתן, 'כן חובת כל גבר דמסרב פתגמא כו', כן חוב כל אנש דפצרו ומוסיף על מילי נביא, הרי דגם כאן חשב הכתוב תרי מילי בתביעה, חדא שצריך לשמוע דבר ה', ועוד שצריך להקשיב לדברי הנביא, וכל זה הוא כמו שנתבאר, שהיה בזה גם עבירה על מ"ע דאורייתא, וגם עבירה על דברי הנביא. והנה לעיל כתיב שה' אמר לשמואל על שאול, 'כי שב מאחרי, ואת דברי לא הקים', ויש לפרש דאמר כאן שתי דברים, חדא כי שב מאחרי, והיינו שלא קיים המ"ע דאורייתא, ועוד שאת דברי לא הקים, והיינו המצוה המיוחדת מפי נביא.

והנה בתחילת הפרשה כתוב, 'ויאמר שמואל אל שאול, אותי שלח ה' למשחך למלך על עמו על ישראל, ועתה שמע לקול דברי ה'". והכתוב צריך ביאור מה תלוי שצריך לשמוע בקול ה' במה שהוא מלך.

ולפי מה שנתבאר דהיה כאן שתי חיובים, גם משום מ"ע של מחיית עמלק, וגם משום מצוה לשמוע בקול הנביא, יש לפרש דהכי קאמר, אותי שלח ה' למשחך למלך על עמו ישראל, ומכיון שהוא מלך, על ידי זה הוא מצווה במצות עשה דאורייתא דמחיית עמלק. ועוד, ועתה שמע לקול דברי ה', היינו שכעת עוד נתחדשה נבואה מיוחדת על מחיית עמלק. וזהו 'ועתה', שזה מצוה שנאמרה ונתחדשה עתה בנבואה.

לא אשוב עמך כי מאסתה את דבר ה'

כתוב ששואל אמר לשמואל 'חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריך וגו'. ועתה שא את נא חטאתי ושוב עמי ואשתחוה לה'. ויאמר שמואל אל שאול לא אשוב עמך כי מאסתה את דבר ה' וימאסך ה' מהיות מלך על ישראל'. והיינו דלא הועיל לשואל מה שחזר בתשובה, וצריך ביאור למה באמת לא הועילה לו התשובה. עוד צריך ביאור, דכבר בתחילה אמר שמואל לשואל, 'ען מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך', וא"כ מה נוסף עכשיו בדברי שמואל עוד שחזר ואמר לו שה' מאס בו מהיות מלך על ישראל.

ויש לבאר בזה, דאם היה זה חטא גרידא, והיה זה עונש על החטא, אז הייתה תשובה מועלת, דע"י התשובה נמחק החטא והדר לכדמעיקרא, וכן סבר שאול דהמלוכה נלקחת ממנו בתורת עונש על החטא, ולכן סבר שאול דהתשובה מועלת, וע"י תשובה שוב תחזור אליו המלוכה. אבל האמת דהמלוכה נלקחה ממנו, לא היה זה רק בתורת עונש על החטא, אלא היה זה משום שהקב"ה מאס בו מהיות מלך על ישראל, דהיה זה מאיסה וביטול על בחירתו למלך, ועל זה לא מהני תשובה, דגם אחר שיעשה תשובה, לא תחזור הבחירה בו, ועל כן לא הועילה לו התשובה.

וזהו שהשיב שמואל לשואל, כי מאסת את דבר ה', ר"ל שאין זה עבירה גרידא, אלא יש כאן מאיסה בדבר ה', ועל כן מדה כנגד מדה מאס בו ה' מהיות מלך, והיינו שנתבטלה ממנו הבחירה שנבחר למלכות, ותשובה אין מוכרח שתועיל להחזיר הבחירה בו למלכות. וזהו שתחילה אמר לו וימאסך ממלך סתם, וסבר שאול שזהו רק עונש גרידא, ועל כן מהני תשובה לבטל זה, והוסיף שמואל אח"כ ואמר, וימאסך ה' מהיות מלך על ישראל, היינו שנתבטלה ממנו הבחירה שנבחר מתוך ישראל למלוך עליהם, וזה לא הדר ע"י תשובה.

והנה לעיל כתוב שה' אמר לשמואל 'נחמתי כי המלכתי את שאול למלך, כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים', ומבואר להדיא בכתוב שנתבטלה הבחירה בו, ולא היה זה רק עונש של נטילת המלוכה גרידא, וע"ז אמר הכתוב הטעם, 'כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים', היינו שמלבד שדברי לא הקים, היינו שלא קיים המצות עשה, עוד יש בזה מאיסה, וזהו כי שב מאחרי, וע"ז במדה כנגד מדה, בטלה הבחירה בו למלכות. ובזה יש לפרש את הכתוב להלן פרק ט"ז, ויאמר ה' אל שמואל, עד מתי אתה מתאבל אל שאול, ואני מאסתיו ממלך על ישראל. אשר לכאורה צריך ביאור דהרי על זה גופא הוא דהתאבל שמואל. אכן להמבואר יש לומר דאילו לא הייתה מתבטלת הבחירה בו, והיה זה רק עונש של נטילת המלכות גרידא, ע"ז שייך להתאבל, אבל על ביטול הבחירה לא שייך להתאבל, וזהו שא"ל הקב"ה 'ואני מאסתיו', שבתלה הבחירה בו, וזהו שהוסיף 'ממלך על ישראל', ר"ל דהבחירה היא מתוך ישראל למלוך עליהם, וזהו הדבר שמאסתיו בו, וע"כ שוב לא שייך להתאבל על זה, אחר שהכל בטל.

'קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך'

כתוב ששמואל אמר לשואל 'קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך וגו'. ומבואר מהכתובים דעל זה שלא הכרית את עמלק נענש שאול וניטלה ממנו המלוכה. וכמו שאמרו בגמ' ביומא דף כ"ב ע"ב שאול באחת ועלתה לו.

ויש לבאר הענין דמשום שחס על אגג נקרע מעליו ונטלה ממנו המלכות, דהנה בסוף פרשת וישלח כתוב 'אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל' ופירש רש"י שזה היה קודם שמלכו מלכים לישראל, אבל משעמדו מלכים לישראל נתבטלה מלכות עשיו בימיהם. וביאור הדברים הוא על פי דברי הגמ' במגילה דף ו' ע"א קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמין, ישבו שתיהן אל תאמין, חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמין, שנאמר אמלאה החרבה, אם מליאה זו חרבה זו, אם מליאה זו חרבה זו, רב נחמן בר יצחק אמר מהכא ולאום מלאום יאמץ. והיינו דכך הוא הכלל שקיומו של האחד הוא חורבנו של השני, ולכן בעת שיש מלך לישראל אי אפשר שיהיה מלך לאדום, וזהו שאמר הכתוב 'אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל' כי כל קיום מלכות ומלך לאדום הוא רק אם אין מלך בישראל, אבל כשיש מלך לישראל אז אי אפשר שיהיה מלך לאדום.

ומבואר דמלך בישראל תלוי היא בהתאמצות ונצחון על מלכות אדום, ואי אפשר שיהא מלך לישראל אם יש מלך לאדום, כי לאום מלאום יאמץ. מעתה בזה שחס שאול על אגג ולא הרגו, הרי נתן בזה קיום למלכות עמלק ואדום, ובזה גופא גרם שלא יוכל להיות מלך לישראל, כי אם זה מתקיים בהכרח זה גופא, ולכן ע"ז הפסיד את מלכותו, ונתנה לרעו הטוב ממנו, שזהו דוד שהוא הכה את עמלק בגיא מלח, ולכן נתכוננה מלכותו.

וילך אליו אגג מעדנות

כתוב 'וילך אליו אגג מעדנות ויאמר אגג אכן סר מר המות'. וברש"י כתב, 'ונתן תרגם, אגג מפנקא. וברד"ק כתב, כלומר, הלך אליו כמהלך המלכים בתענוג, כלומר אע"פ שהיה קרוב למיתה הלך אליו בגאווה וכו'. וצריך ביאור, מפני מה הלך מעדנות כמהלך המלכים בתענוג, והרי הולכין להורגו. ונראה לפרש על פי מה דאיתא בילקוט שמעוני (ש"א ט"ו, קכ"ג), דכששמואל בא להורגו באופן חמור, והיה מותחו על ארבעה קונדיסין, אמר לו אגג, וכי כך ממיתין את השרים מיתות חמורות. ומבואר דאגג סבר דאע"פ שיהרגוהו, אבל מ"מ יהא זה במיתה קלה, דאין ראוי להמית שרים במיתה חמורה. [וכעין זה מצינו בנביא שופטים (ח', כ"א), ויאמר זבח וצלמנע, קום אתה ופגע בנו, כי כאיש גבורתו וגו', ובמצו"ד פירש, כי בעבור רוב הגבורה שבר, תמית בפעם אחת ולא תשנה, וכן ראוי והגון להקל מיתת המלכים].

ולפי זה יש לפרש, דעל כן הלך אגג מעדנות כדרך המלכים, משום דסבר שיהרגוהו כדרך שהורגין את המלכים, ואע"פ שהולך למות, מ"מ הלך מעדנות על מנת שיהרגוהו כדרך המלכים, וכשראה אגג שאינו כן, אמר, אכן סר מר המות, שבאמת יהרגוהו באופן מר, וכמו שאיתא בילקוט שברר לו מיתה מרה, שהיה מחתך מבשרו זתים זתים ומאכיל לנעמיות, או שהיה מותחו על ארבעה קונדיסין, וזהו מר המות.

מוסרי התורה ממורינו המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א

הדר קיבלוה מאהבה

רוצה לעבוד ולא יקבל שכר אלא בעל הבית דוחק אתה חייב לעבוד, בבחינת כפה עליהם הר - לטובתם.

וודאי שגם אחרי הכפייה עדיין יש לאדם בחירה, אחרת אין מקום לשכר ועונש, אבל בחירה לא הפשט אם אתה רוצה תבחר בטוב, אלא האדם חייב לבחור בטוב, וכדברי הפסוק בפרשת נצבים: ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע. (ל, טו). ומבאר רש"י: כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי, ומעמידו על חלק היפה, ואומר לו את זה ברור לך.

אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר

ראש הישיבה מרן הגאון רבי נחום זצ"ל וכן דודי הגה"צ רבי שבתאי יודלביץ זצ"ל היו מרבים לדבר על דברי רש"י בפרשת האזינו על הפסוק: ימצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילל ישמן יסבבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו (דברים לב, י א). וכתב רש"י: ימצאהו בארץ מדבר. אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר, שקיבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו. יסבבנהו, שם סבבם והקיפם בעננים, וסבבם בדגלים לארבע רוחות, וסבבם בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית.

והנה יש כאן פליאה מה ההשוואה בין ענני הכבוד שראו את אהבת ה' בחוש, ששמלתך לא בלתה מעליך, הם לא החליפו את השמלות שלהם ארבעים שנה בגלל ענני הכבוד, והעננים גם היו מיישרים את ההרים במדבר, וכן בשעה שירו חיצים על בני"אמר הקב"ה מוטב ייכנס החץ בי, (עי' רש"י שמות יט, ז) ובדגלים גם ראו את אהבת ה' ע"י הדגלים בני"א היו דוגמת המלאכים, ומה מצאנו בזה שסבבם תחתית ההר.

אכן לפי השכל הגשמי זה לא מובן, אבל האמת היא שכפיית ההר הייתה מתוך אהבת ה' ממש כאותה אהבת ה' שהייתה בענני הכבוד ובדגלים, וכבר כתוב שכל מה שהיה בשעת מת"ת היה בדומה לחופת חתן וכלה, וודאי שאין הדמיון בין הר סיני לחופה בכפיית ההר כגיגית אלא היו שווים באהבה, במעמד הר סיני היה אהבה כאהבת חתן וכלה בחופתם.

הקב"ה בחר בנו ורוצה שלא נפסיד את חיי הנצח ובכדי שנוכל לקבל שכר נתן לנו את התורה, כי הלא תכלית הבריאה היא בכדי להיטיב עם ברואיו וע"י התורה נזכה לשכר בעוה"ב, וידועים דברי רש"י על הפסוק בראשית ברא, אין המקרא הזה אומר אלא דרשני, כמו שאמרו חז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו, שזה כל תכלית הבריאה.

עומדים אנו לקראת ימי הפורים, ימים של קבלת התורה מאהבה והיום נעסוק בענינא דיומא - קבלת התורה מאהבה, וכדברי הגמ' הדר קיבלוה מאהבה.

הנה המהות של כלל ישראל היא מה שאמרו בשעת מתן תורה נעשה ונשמע, וידועים דברי הגמ' בשבת: דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום, (עי' בתוס' שביארו מדוע כשפרקו הגיעו יותר מלאכים אע"ג שמידה טובה מרובה: הכא נמי גדולה היא שמלאך טוב היה קושר שני כתרים ומלאך חבלה לא היה בו כח כי אם להסיר אחד).

ואמר ר"ל עתיד הקב"ה להחזיר לנו שנאמר ופדויי ה' ישובו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה שמעולם על ראשם. (פח, א). ויה"ר שנזכה לגאולה השלמה שאנו כ"כ מצפים ומייחלים לה ונקבל בחזרה את שני הכתרים הללו.

שני כתרים אלו הם על שאמרו ישראל נעשה ונשמע, וזה דרגה גבוהה ששייכת רק אצל כלל ישראל נעשה ונשמע הוא נאמנות ותמימות בהי"ת, זה המדרגה הגבוהה ביותר באהבת ה'.

מי גילה רז זה לבני

אנחנו מרבים לדבר בענין זה של נעשה ונשמע שעל זה אמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני, ועם כל זאת כתוב בגמ' על הפסוק ויתייצבו בתחתית ההר: א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. (שבת שם). והק' בתוס' שם וכן בדעת זקנים בעלי התוס' בפרשת יתרו מדוע כפה עליהם הר כגיגית הרי אמרו נעשה ונשמע ולמה צריך לכפות, ועי' לקמן מה שביארו בזה.

וראשית כל נקדים ונתבונן בכך שכפיית הר כגיגית הייתה מאהבת ה', כאהבת אב לבנו, והזכרנו כמה פעמים דוגמאות שהאב לא נותן לבנו לשחק בדברים מסוכנים וכד' גם אם הוא בוכה ומתחנן שרוצה, ואין זו אכזריות של האבא שלא שם ליבו אל בנו אלא מתוך דאגה לשלומו עושה כך, כן הם הדברים הקב"ה רוצה שיהיה לנו טוב ולא נפסיד את העתיד על כן כפה הר כדי שנקבל את התורה, וכדברי ר' טרפון באבות: היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים, והשכר הרבה, ובעל הבית דוחק. (פ"ב, טו). אם השכר הרבה מדוע צריך שבעל הבית ידחוק, וידוע מה שמבארים שלא יבוא אחד ויאמר שלא

העם ההלכים בחושך ראו אור גדול

ועדיין צריך להבין, הן אמת שהכפייה הייתה מתוך אהבת ה', אמנם לשם מה הוצרך הקב"ה לכפות על בני" את קבלת התורה הרי כבר אמרו נעשה ונשמע, ועי' בתוס' שביארו: שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמטן. (שבת פח, א).

ובמדרש תנחומא מובא באופן אחר. ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, והלא משעה שאמר להם מקבלין אתם את התורה ענו כולם ואמרו נעשה ונשמע, מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שבעל פה, שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה וכו' ובהמשך דברי המדרש אנו מוצאים על תורה שבעל פה וז"ל: זו היא תורה שבעל פה, שהיא קשה ללמד ויש בה צער גדול שהיא משולה לחושך, שנאמר העם ההלכים בחושך ראו אור גדול, אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול, (נח אות ג).

ולכאורה דברי התוס' והמדרש חד הם, שיסוד הדברים שכלל ישראל רצו לקבל את התורה רק שפחדו או כדברי התוס' מהאש הגדולה, או כדברי המדרש שפחדו מהחושך שיש בתורה שבע"פ, ומשום חששות אלו שהיו להם היה חשש שמא לא יקבלו את התורה, לכך כפה עליהם הר כדי שלא יהיה מצב שיחזרו בהם.

קיבלו שוב מאהבה מה שכבר כפה עליהם

כעת צריך להבין מה התוסף בימי הפורים שקיבלו מאהבה וכדברי הגמ': אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר, (שם), ולאחר שביארונו שכפיית ההר הייתה מאהבה מה שייך שוב שיקבלו מאהבה.

וביאור הדברים הם, שקיבלו מאהבה את מה שבתחילה היה מתוך שכפו עליהם הר, ולדברי התנחומא קיבלו את העמל והיגיעה שבתורה שבע"פ מאהבה, ולדברי התוס' קיבלו מאהבה שלא יחזרו בהם לעולם, וזה מצב של נאמנות יהיה מה שיהיה הם לא יעזבו את התורה.

בעצם דברי הגמ' שאמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני יש להתבונן מה העומק בסוד זה עד כדי כך שהקב"ה מתפלל מי גילה אותו, אכן לשון זו שמקדימים נעשה לנשמע משמשת את מלאכי השרת וכמו שנאמר גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, קודם כל עושי דברו ואח"כ לשמוע, אולם עדיין יש להבין מה מונח בסוד זה.

התהלכנו עמו בתום לב

ונוכל להבין ע"פ המשך דברי הגמ' הידועים: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא ידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא, א"ל עמא פזיזא דקדמיתו פומיכו לאודניכו אכתי בפחזותיכו קיימיתו ברישא איבעי' לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו.

א"ל אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן תומת ישרים תנחם הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ישרים (שם, פח, א, ב). ופירש רש"י: דסגינן בשלימותא, התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו.

וכמשל לדבר, אם יציעו לאדם לקנות חבילה הכוללת חפצים רבים במחיר זול במיוחד כך שיוכל למכור כל חפץ בממון רב וירוויח מכר, אולם המוכר לא נותן לו לבדוק את טיב החפצים, ורוצה למכור לו את החבילה כשהיא סגורה, היעלה על הדעת שמישהו יקנה אותה, אבל אם יבוא אביו של זה הרוצה לקנות ויגיד לו אני ארזתי את החבילה הזו, אני יודע מה יש בתוכה וכדאי לך לקנות ודאי שיקנה הוא סמוך ובטוח שהמקח שווה.¹

ואאמו"ר צדוק"ל היה מסביר לפי זה פשט בדברי הגמ' מי גילה רז זה, הסוד הוא שבנ"י ידעו שאם הקב"ה נותן להם את התורה וודאי שיוכלו לקיימה והלכו עמו בתמימות ומיד קיבלו את התורה, ועל זה אמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני מנין הם יודעים לומר מיד נעשה ונשמע.

ומה שעדיין צריך לבאר מדוע בנ"י פחדו לקבל את התורה שבע"פ הרי הם הלכו בתמימות וסמכו על הקב"ה שאם הוא נותן להם את התורה הם יוכלו לקיימה, אולם בכ"ז היה להם פחד שמא לא יצליחו לקיים כראוי ובעזרת ה"ת בהזדמנות נרחב עוד על הענין הזה.

עכ"פ העבודה שלנו כעת היא קבלת התורה מאהבה, אהבה הכוונה נאמנות, הקב"ה אוהב אותנו ורוצה בטובתנו, אהבת עולם אהבה רבה, ומי שיש לו את האהבה הזאת שום דבר לא יעצור בעדו תמיד תהיה לו את אווירה של התרוממות ושמחה בקבלת התורה.

נקווה ששבוע הבא בעזרת ה' נדבר עוד על התוספת חיזוק שצריך לקראת ימי הפורים, הבא לטהר מסייעין אותנו, ולפי ההכנה של האדם כך תהיה ההצלחה שלו, ה' יעזור שנזכה להיות עבדים נאמנים להקב"ה ולקבל את התורה מאהבה ובשמחה.

1 כאן המקום להעיר שפעמים רבות מזדמנים לאדם הצעות שונות של עסקאות, להשקיע ולקנות קרקעות וכד' צריך מאוד להיזהר בזה שלא ליפול בפח, יתכן שאפשר להצליח בדברים אלו אבל דבר ראשון צריך לבדוק, לא לעשות בפזיזות, וגם אחרי הבדיקות צריך רחמי שמים שהענין יצליח אבל לכה"פ לבדוק קודם כל מה מדובר, מקסימום אם העסק הצליח ולא השתתפת בו אז לא הרווחת, אבל ללכת ולהשקיע בלי לבדוק מה וכמה אפשר להפסיד הון רב.

לע"נ

הרה"צ רבי ידידיה יחיאל מיכל
בן הרה"צ רבי שמואל גוטפרב זצוק"ל

החיזוק בעקבות המלחמה

אנחנו זכינו היום להזדמנות ממרן שר התורה שליט"א (שהתפרסם היום), ואנו רוצים להתעכב על זה:

וכך נאמר שם: "במענה לשאלת רבים במה להתחזק בעקבות המלחמה המתחוללת בעולם, השיב רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א "להתפלל וללמוד בהתמדה". כן ענה מרן שליט"א בדברי הגמ' "מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? יעסוק בתורה ובגמילות חסדים". (סנהדרין צח, ב). מרן שליט"א גם ציין לעיין בבראשית רבה (לך לך, מב, ד) "אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו - צפה לרגלו של משיח". ע"כ.

נושא בעול

הדבר הראשון שכתב זה, "להתפלל וללמוד בהתמדה". אח"כ הוא מביא עוד את הגמ' בסנהדרין "יעסוק בתורה ובגמילות חסדים".

זה לא חייב להיות מקביל אחד לשני... אבל מאד מעניין, שכתוב בכתבי תלמידי המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, [קבלות שקיבלו תלמידיו אחרי פטירתו] הם קיבלו להתחזק בשלשה דברים שעליהם עומד העולם, תורה, עבודה, וגמילות חסדים.

מה זה גמילות חסדים? - תפילה! ע"י התפילה אתה גומל חסד עם עצמך ועם כל העולם כולו. זה תפילה. גומל נפשו איש חסד. עם תפילה - אתה יכול לשנות את כל המהלך של הבריאה. [והוא המבואר ברש"י (שבת כז, ב) ועיין תפילה היינו בכלל גמילות חסדים דכתיב גומל נפשו איש חסד].

ועלינו לדעת, שיש לנו כרגע עניין להיות נושא בעול - אמיני. יהודים חיים שמה, הרבה מהם לא ברחו, וכעת הרוסים טובחים בהם ללא רחם... הם אנשים קרי מזג, רשעים ארורים, והרבה יהודים נמצאים כעת בסכנת חיים!!!

אז קודם כל - צריך להיות נושא בעול! כולנו עם ישראל. אנשים אחים אנחנו! **דבר שני** - אנחנו יודעים שזה מאד יכול להיות נוגע גם לנו... הרי הם מאיימים כבר עם נשק גרעיני. אם יתחילו עם מלחמה גרעינית - זה כבר סוף העולם! אך יש לנו חידה שתומה: האנשים שנמצאים באוקראינה, הרי ידעו שהולכת להיות מלחמה עזה, למה כולם לא ברחו?... למה?...? גם אלו שכן הצליחו לברוח, עשו זאת מאוחר ע"י חילול שבת רח"ל מדין פיקו"נ. למה הם לא ברחו קודם?... כי תמיד יש איזו הרגשה - בסוף זה לא יהיה ככה... גם בגרמניה. עוד לפני פרוץ השואה, כבר ידעו... ראו את ה"אבק שריפה", אבל היו בטוחים, "מסתמא זה לא יקרה"...

יש לנו תמיד איזו הרגשה שנותנת לנו להרגיש - זה בסדר... החיים יהיו בסדר... מה שהיה הוא שיהיה, וכבר היה לעולמים... זה כמו שכן אדם אף פעם לא מפחד מזה שהוא ימות אי פעם. והמשגיח ר' יחזקאל היה מביא את דברי הזוהר, "אזיל איניש בהאי עלמא, וחשיב דדיליה הוא לדרי דרין". אדם הולך בעולם הזה ונדמה לו - פה אני נמצא לנצח...

אבל... אתה רואה כל כך הרבה מקרים סביבך... כן... יפול מצדך - אלף, ורבה מימין, **אליך** - לא יגש! אנחנו בטוחים. זה איזה מין שאננות שלא במקומה... **ולכן החכם עיניו בראשו גם לאחיו הנתונים בצרה וגם לנו, תורה ותפילה זה שני המטי עוז שבידינו. ואין מקום לרוגע ושאננות וכהוראת מרן שה"ת הגר"ח קנייבסקי שליט"א.**

הציפייה לישיעה - מקרבת את הגאולה

והנאמר בסוף דברי המדרש, "אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח". ויש הרבה שאוהבים לציין גם את מש"כ בחז"ל, בשביעית - מלחמות, במוצאי שביעית - בן דוד בא. (מגילה יז, ב וסנהדרין צז, א).

אנחנו רוצים לשאול שאלה פשוטה: מה הנפ"מ הלכה למעשה ב"יצפה לרגלו של משיח", הרי כל יום ויום אנו מצווים ב"י עיקרים - אחכה לו בכל יום שיבוא, וביותר למה שמבואר בר"מ (יא, ממלכים ה"א) וכל מי שאינו מאמין בו, **או אינו מחכה לביאתו**, ה"ה כופר בתורה ובמשה רבינו, וע"ע בסידורו של מרן שה"ת שליט"א בביאורו ל"י עקרים בשם יש שהאירו שאף אם יבוא אליהו ויבשר שיתמהמה עד זמן פלוני, מ"מ אחכה לו בכל יום שיבוא.

היו תקופות שאמרו על זמן מסויים שהמשיח יבוא, המשיח יבוא. היו כל מיני חשבונות... כשאמרו את זה למרן הרב שך, הוא הגיב, מה ההבדל... וכי אם זה הזמן השתנה משהו בהנהגה שלנו, אותו חיוב של לימוד התורה וקיום המצוות...

ובין כה וכה אני חייב להאמין ולחכות תמיד שמשיח יבוא, גם אם לא יהיו החשבונות שלהם, **אחכה לו בכל יום שיבוא!!!** (וכבר הבאנו לעיל דברי הרמב"ם שמבואר שלא מספיק **להאמין** שהוא יבא, אלא צריך **לחכות** לו).

אז מה באו חז"ל ללמדנו "צפה לרגלו של משיח"??...

אך ישנם שני הבדלים פשוטים, (וזה לא סותר למה שאמרנו):

א. הביא הדוד הגר"א אליהו מישקובסקי זצ"ל, שכתוב "אלה פקודי **המשכן משכן** העדות" - מביא רש"י מהמדרש, משכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנים על עוונותיהן של ישראל. שאל הדוד, הרי יש הלכה מפורשת במשכון, אם חבל תחבל שלמת רעד עד בא השמש תשיבנו לו. משכון בשעה שצריכים אותו - צריך להחזיר אותו! וכתוב שאם לא מחזירים, והיה כי יצעק אלי - ושמעתי כי חנון אני! אז איך הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו נוטל מעמנו משכון את בית המקדש, ולא מחזיר?... אנחנו צריכים את זה! צריכים את בית המקדש! ותירץ הדוד, (וזה אמת לאמתה של תורה) כתוב בפסוק אם צעוק יצעק אלי! חסר בצעקה! אנחנו רגועים... משהו צועק שחסר לו בית המקדש!... מי?...

אם כלל ישראל היו צועקים חסר לנו בית המקדש - הוא כבר היה נבנה! אמנם תמיד יש יחידי סגולה בדור... אבל לרוב - זה לא חסר, בית המקדש נתן לכלל ישראל.

מה הבעיה שלנו? השאננות. אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו, צפה לרגלו של משיח! בא... כעת זה זמן מסוגל.

ידוע, שהיו כמה וכמה זמנים מסוגלים. עד כדי כך, שפעם הרה"ק יחזקאל משינאוא נשבע (!) שהמשיח יבא באותה השנה, והוא לא הגיע... אז הסבירו, שזה ודאי שהיה זה זמן מסוגל מאד - - - אבל לא ניצלו ולא זכו, והסטי"א קטרגה, (ע"י ביערות דבש סוף דרוש ט' ל"ז אדר בסופו - שמפרש ענין זה).

כעת זה זמן מסוגל לצפות לרגלו של משיח, אז צריך להתפלל על זה, ולחכות לזה!!! לצעוק, ובאמת לצעוק! ולהרבות בתורה ובמצוות, שלא ליתן פתחון פה לסט"א, אחרת - חבל...

ב. הזכרנו פעם בשם המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שכתוב ביציאת מצרים - "וחמשים יצאו בני ישראל מארץ מצרים", וכתוב במדרש, אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים - מתו בשלשת ימי האפלה. [והוא השיעור הקטן ביותר לאלו שמתו. ועיי"ש עוד שני שיעורים - הרבה יותר, אחד מחמישים ו"א אחד מחמש מאות]. ולמה? כי הם כבר לא רצו לצאת ממצרים. היה להם טוב עם המצרים! ארבע חמשות! זה התחיל לאט לאט... שנה קודם - כבר בטל השעבוד, היו גם כאלו שהסתדרו עם השלטונות... ולבסוף הם נשארו שם.

אמר ר' יחזקאל לוינשטיין, השאננות הזו יכולה לעלות לנו ביוקר! יבא משיח, מי שכבר הסתדר וטוב לו בלי משיח, יכול להישאר בחוץ... וזה מאד חבל... כעת אומרים לנו, יהודי! **צפה** לרגלו של משיח! תחכה, תצפה, מה גם, שזה אחד מ"י עיקרים, **אחכה לו בכל יום שיבוא!!!** קצת לחיות בורא עולם.

שאלנו מה הנפקא מינה למעשה - חוץ מהחיזוק הגדול שצריך להיות בתורה וקיומה, קצת לעורר הלב ולהתפלל ולירושלים עירך - יותר בכוונה, את צמח דוד - יותר בכוונה. קצת להגביר אצלנו את הדברים הרוחניים! לא להיות מגושם לגמרי... זה דברים פשוטים, וזה ביד כל אחד!

האור החיים (תחילת פר' תצוה) כותב, "כי ארבע גלויות של ישראל, כל אחד מהם נגאלו בזכות אחד. גלות הראשון בזכות אברהם, השני בזכות יצחק, השלישי - בזכות יעקב, והגלות הרביעית - בזכות משה, ולזה נתארך הגלות. **כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות - אין משה חפץ לגאול עם בטלנין מן התורה!!!!**"

[ועוררני לדברי המהרש"א בכתובות קו, ב שהעסק במדות טובות לאחר הלימוד הוא המחליש כח העכו"ם וסימן רע הוא להם].

מי נבנה בשביל מי?...

בואו נראה קצת יותר עמוק:

כתוב: "ובצלאל בו אורי וכו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה". ורש"י מביא, "אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני. כי משה צוה לבצלאל לעשות תחילה כלים ואחר כך משכן. אמר לו בצלאל: מנהג עולם לעשות תחילה בית, ואח"כ משים כלים בתוכו. וכי עושים קודם כלים ורק אח"כ בית!... אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה. א"ל משה לבצלאל, בצל -

אל היית! כי בודאי כך צווה לי הקב"ה. וכן עשה, המשכן תחילה, ואח"כ עשה כלים".

נשאלת השאלה: אם ככה משה שמע, אז למה הוא לא אמר כבר בהתחלה את מה שהוא שמע...? וכן, מה ההתפעלות הגדולה של בצל אל היית...?

ובספר "זהב משבא" להגרמ"ש שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב מביא שהרב מבריסק מסביר את זה, ע"פ המחלוקת בגמ' אם הזמנה מילתא היא או הזמנה לאו מילתא היא, אם יש לך מצווה, ואתה מזמין דבר לצורך המצווה, אז ההזמנה יכולה להיות מילתא, ולהחיל שם המצווה עליה.

אכן ניקח לדוגמא את מצות תפילין. גם אם נאמר שהזמנה מילתא היא, אבל זה רק אחרי שיש לך את חיוב המצווה, וכעת אתה מזמין תיק לצורך התפילין, אז זה מתייחד לקדושת התפילין. אבל אם לפני שנאמרה מצות תפילין אדם יזמין לצורך תפילין, אז זה שום דבר... מה זה בכלל... אי אפשר להזמין לצורך דבר שהוא בכלל לא מצווה, זה דבר פשוט ללא ספק.

על המשכן נאמר שהוא צריך להיות "משכן העדות". הוא צריך להיות משכן בשביל העדות, וכלי הקודש. אז אם עדיין אין מצווה לעשות כלים, מה שייך שהמשכן יהיה משכן העדות...? זה אפילו לא הזמנה! בשביל שהמשכן יקבל שם של משכן העדות, אז צריך שתהיה מצווה לעשות עדות! ושהיה הכלים, כל זמן שמשכן רבני לא צוה על עשיית הכלים - זה לא תורה, ואין כלים. אז לכן משה הקדים על ציווי הכלים תחילה, ואז זה נהיה תורה, ויש כלים. כאשר יש דין שצריך לעשות כלים, אז כעת המשכן שיבנו הוא יהיה משכן העדות! משכן בעבור הכלים, ויבנו קודם כל את המשכן ואחר כך את הכלים.

[ואמנם אומרים מרן הרה"ק, והג"ר משה פיינשטיין זצ"ל, שבצאלל גם הבין שזה לא נפק"מ למעשה בפועל, וגם לא מעכב אם יעשו קודם כל כלים ואח"כ בית, כיון שבין כך גמרו את הכל ב-כ"ה כסלו, וחונכות המשכן היתה ב-א' ניסן. אז גם אם יעשו כלים תחילה, זה לא נפק"מ איפה הם יהיו, כי גם כשיהיה משכן, זה ימתין עד ניסן. רק הוא הבין שמשם צוה תחילה על הכלים, בשביל שיהיה למשכן שם של "משכן העדות"].

מה מונח פה בנשמה של הדבר:

ידוע, ששיבת מיר גלתה לשנחא. בכל המסעות - לא היה לישיבה איפה להיות ואיפה ללמוד, לא היה להם מקום לאכול... אך בשנחא, הם מצאו בית מדרש ענק עם שש מאות מקומות, עם מקום לאכול ולישון, והסכימו לתת להם להיות שם.

מה ההרגשה הרגילה! איך אנחנו מבינים את זה?... שהיו יהודים מאד טובים ונחמדים. במקום להגיד להם תלכו למקום אחר, זה לא עסק שלנו... הם נתנו להם את הבנין בשמחה, ועשו "הכנסת אורחים". אבל כל מי שידוע, ומבין... ומח לו בקדקדו... יודע. למה בכלל הקב"ה נתן בלב לבנות כזה בנין ענק שאף אחד לא ישתמש בו?... הרבה הרבה שנים, הם היו משתמשים רק באיזה חדר קטן למטה, וכל הבנין הגדול נשאר שומם... [וגם זה בא ע"י חלום שהגיע לגביר שעשה ובנה. הוא היה בכלל מהודו]. למה? כי הקב"ה ידע ששיבת מיר תבא. אז לא עשו להם "הכנסת אורחים" אלא בנו את זה בשבילם!!! זה עולם אחר... בנו את זה בשבילם...

מסופר על מרן רה"ק זע"א, שאמר לו פעם משהו שבא אליו, למה צריך כל כך הרבה ישיבות, וכל הראשי ישיבות נוסעים לאמריקה לאסוף כסף מהגבירים, ואין אף רגע של מנוחה... שיעשו כמה ישיבות של כמה אלפים, יבואו כל שנה כמה שונורים בודדים, וזהו!!! הציע.

אמר לו הרה"ק בכזו פשטות: ולמה צריך שיהיו כ"כ הרבה גבירים?... שיהיו כמה גבירים שעושים מאד... אלא יש הרבה גבירים - בגלל שיש הרבה ישיבות, אם לא היו הרבה ישיבות - אז גם לא היו הרבה גבירים!

הגביר חושב שיש לו כסף, והוא עושה טובה למישהו... בדיוק הפוך! בגלל שהישיבות צריכות - אז נתנו לך בשביל שגם אתה תזכה, תזכה לתת, ועוד נשאר לך... אם אתה באמת לא נותן - אמר הגאון ר' ישראל אליה וינטרויב - אתה גנב! לא נתנו לך בשביל שהכל יהיה שלך, ממש לא... זה גניבה! נתנו לך בשביל לתת.

וכעת - הלא נגיע לנפש הענין. לו יצויר שהיו עושים משכן לפני שהיה ציווי על הכלים, אז המשכן בנוי ועומד מצד עצמו. עכשיו עשו כלים ואין להם איפה להיות, אז המשכן "עושה טובה" ומסכים להם להיכנס, שיהיה להם מקום... אסור שתהיה כזאת הוה אמינא!!! **אתה נבנית בשבילי!** בלעדי לא היית נבנה אף פעם... הרי כל החפצא של המשכן זה "משכן העדות", להיות לצורך בנין בית המקדש. אז קודם כל משה מצווה על הכלים, וכעת בונים את המשכן בשביל שיהיה מקום לכלים ולהשראת השכינה!!

[ועוררנו לילקוט סוף ויקהל שמבואר שאדבא משה אמר לבצאלל עשה משכן, א"ל בצאלל למה הוא המשכן, א"ל להשרות שכינה בתוכו וללמד לישראל תורה, אמר בצאלל והיכן התורה נתונה א"ל משאנו עושים משכן נעשה ארון והוא התחיל בארון וע"ז הביא הקרא דתן לחכם ויחכם עוד - ואמנם פליג הגמ', וכמו שציין המג"א בזית רענן, אכן הוא המפורש יותר כדברינו].

גוף האדם - משכן לשכינה

אנחנו יודעים שכל בן אדם נברא להיות "משכן לשכינה". וכמו שמביא האלשיך הקדוש, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוכו של כל אחד ואחד. כל אדם צריך להיות משכן לשכינה. הנפש החיים כותב כל איבר ואיבר מכוון כנגד משהו אחר, והלב - כנגד קדש הקדשים. וממילא צריך לדאוג לא להכניס צלב ב היכל. ולכן צריך שתהיה

טהרת המחשבה, מחשבות טהורות ונקיות. "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

הגאון ר' מנחם צבי ברלין שליט"א אמר דבר מאד מעניין: כתוב בחז"ל, שבמתן תורה - פרחת נשמתו של ישראל. וכמו שכתוב (שמות כ, טז) "ואל ידבר עמנו אלוקים פן נמות". כאשר הקב"ה אמר את הדברות האלוניות נפשי יצאה בדברו - פרחת נשמתו. ואח"כ הקב"ה החייה אותם בטללי תחייה, וחזרו לחיות. הוא שאל, הרי ההנהגה היא שמעטין בנס, א"כ במקום לעשות שיהיה "פרחת נשמתו" ואח"כ תחיית המתים, שזה נס גדול מאד, מעל הטבע - שהקב"ה יעשה נס שהם יחזיקו מעמד, ונפשו לא תצא בדברו... וזה נס יותר קטן.

והסביר הגרמ"צ: לו יצויר שאותו גוף שהיה קודם מתן תורה יהיה גם לאחר מתן תורה, אז הפשט הוא, שהגוף שלי לא תלוי במתן תורה. והראיה, שהוא היה קיים עוד לפני מתן תורה, רק הוסיפו לאותו גוף עוד דבר שנקרא תורה. מה עשה הקדוש ברוך הוא?... הגוף שהיה קודם מתן תורה - נגמר. כעת תקבלו גוף חדש, נשמה חדשה. אין יהודי בעולם שרגליו עמדו על הר סיני ונשארה בו הנשמה שהיתה בו קודם מתן תורה. יהודי נברא **מתוך** התורה להיות "משכן העדות".

דהיינו, לפני שה' נתן את התורה - יכלתי להיות משכן העדות, כיון שאין תורה! אך ברגע שבאה התורה, והקב"ה נתן לנו את התורה, אז מיד בראו גם את היהודי מחדש - בשביל שהוא יהיה משכן העדות! כי זהו התפקיד של כל יהודי, להכיל בתוכו שכינה. וכמו שכותב האלשיך, בתוכו של כל אחד ואחד! ולכן, כותב השערי תשובה (ש"א אות י') "ואחרי אשר בעבור זאת נבראתי ויהי בי היפך מזה, למה לי חיים!..."

אדם יחשוב קצת: בראו אותי בשביל תכלית מסויימת, איפה אני עומד בזה?... פעם אמר יהודי למרן הרה"ק ר' גרשון אדלשטיין שליט"א שאין לו כ"כ אפשרות ללמוד מוסר. אמר לו ר' גרשון, תחזור כל יום על פרק א' של מסילת ישרים. עיקר המוסר מונח בפרק א' של מסילת ישרים. תדע בשביל מה נבראת, בשביל מה אתה קיים, מה רוצים ממך, ומהי התכלית של הבריאה [וע"ז במסילת ישרים עם ביאורו של מרן המשגיח רבי דן סגל שליט"א בפ"א הערה י"ד מה שהביא מעשה נפלא בענין זה]. אבל צריך להתחיל לשאול, מה אני? למה באתי לעולם?... וכך לראות איך צועדים הלאה.

בנין שנבנה בקדושה - מחזיק מעמד

הרבה באים ושואלים, אני מנסה, ונכשל, ושוב מנסה ויורד. אנחנו באמת רוצים לדעת, איך אני בונה בנין שיחזיק מעמד להרבה זמן!...

מספר ר' שמשון פינקוס; שכשהוא היה בחור באמריקה ולמד בישיבת 'בית התלמוד' היה מושג של "נדידת עמים". פתאום באים למקום מסויים הרבה כושים בהמוניהם, ואז תושבי המקום - בורחים. הראשונים שבורחים זה היהודים החרדים, כי להם הכי קל לעשות צרות... ואז הרבה בתי כנסיות, במקרה הטוב - זה מגיע לרפורמים, ובמקרה הגרוע - זה הופך לכנסייה. ישיבת 'בית התלמוד' באמריקה היתה מפארי עולם התורה שם, כאשר כהנו שם הג"ר לייב מאלין, הג"ר שמואל חרקובר, הג"ר חיים ויסוקר, הג"ר בנימין צייבלברג ועוד ועוד, גדולי עולם של מיר! זצ"ל.

אז ר' שמשון פינקוס, שהיה בעל רגש גדול, ניגש לר' בנימין בזעזוע ואמר לו, אני לא מסוגל לחשוב על זה... איפה שאנחנו למדנו, במקום שאנחנו דיברנו על הרשב"א לילות שלמים... שמה יהיה מנזר!... שמה יהיו רפורמים!... איך זה יכול להיות!?!...

אז הוא הביא לו את דברי הספורנו בתחילת הפרשה אלה פקודי המשכן, כל אחד מחלקי המשכן הכתובים למעלה - הם אותם הפקודים וכו', וכ"א היה ראוי להיקרא בשמו הפרטי וכו', ולזה לא נפסדו כמשי"כ בגמ' (יומא יב, א) שמא תאמר אבד סברס ובטל סכווי? תלמוד לומר עצי שיטים עומדים, שעומדים לעולם ולעולמי עולמים.

דהיינו המשכן לא נפל ביד אויבי ישראל כמו שקרה למקדש שלמה וכליו, שנפל ביד נבוזראדן.

ואח"כ כותב הספורנו: סיפר מעלות זה המשכן שבשבילם היה ראוי להיות נצחי ושלם ליפול ביד אויבים. א. שהיה משכן עדות - שבו לוחות העדות. ב. אשר פקד ע"פ משה. ג. שעבודת הלוויים היתה ביד איתמר (וכן כל משמרת חלקי המשכן). ד. ובצאלל בן אורי וכו' למטה יהודה - עשה. שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו מיוחסים וצדיקים שבדור, ובכן שרתה שכינה במעשה ידיהם, ונפל ביד אויבם. אבל מקדש שלמה - שהיו עושי המלאכה בו מצור אע"פ ששרתה בו שכינה אך נפסדו חלקיו, והיו צריכים לחזק את בדק הבית ובסוף הכל נחרב ונפל ביד האויב. ובית שני - שבכלל לא היה בו אפי' תנאי אחד מהאמור - ונעשה רק ע"פ כורש ולא היו שם בני לוי, אלא כל המתעסקים בבנינו היו צידונים וצורים, לכן הוא נפל לגמרי ביד האויב.

או אז, אמר לו ר' בנימין לר' שמשון - תדע לך! כמה שבונים יותר בקדושה ויותר בטוהר! - ככה זה מחזיק מעמד הרבה יותר! הבנאים הראשונים שבנו את בית הכנסת - לא ברור מה הם היו. אבל ידוע שבאותו הדור היו הרבה מהם מחללי שבת. כי היה מאד קשה שם בפרנסה למי שרצה אז לשמור שבת. וממילא כשהם בנו "בית מדרש" - זה לא היה 'לשמה' האמיתי, וסופו לעלות בגורל המנזרים והרפורמים... אם אתה רוצה דבר שיחזיק מעמד, צריך שזה יהיה כמה שיותר להשקיע בבניה שיהיה בקדושה ובטהרה, לעשות דברים לשם פעלם על פי ה'.

גם מרן הרה"י זיע"א מדבר על זה הרבה, שהוא מביא מהגר"א באבן שלמה שכתוב בגמרא (בב"מ פה, ב וכתובות קג, ב) א"ר חייא, אני עושה שלא תשתכח תורה מישראל, איך?... אני מביא כותנה, זורע אותה, ואח"כ אני קולע מזה מצודות, ואני צד בהם צביים, מאכיל את בשרם ליתומים, מתקן קלפים מן העורות שלהם, ואני עולה לעיר שאין בה מלמד תינוקות ומלמד ה' תינוקות חמשה חומשי תורה, ועוד ו' תינוקות ששה סדרי משנה, ואומר לכ"א ללמד את חבירו. (והיינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא!).

וקשה: למה הוא נצרך לכל ההשקעה שלפני, כבר מזריעת הכותנה? אומר הגר"א, כמה שעושים יותר לשם שמים - ככה לא תשתכח תורה מישראל. לא הכוונה שהתורה תישאר לימים ספורים... זה נקרא לשכוח. לא תשתכח תורה - הכוונה שהיא נשארת הרבה יותר. ולמה? כי עושים את זה יותר לשם שמים. (ועיי"ש באורך).

הגאון ר' אליעזר יהודה פינקל אמר למה ישיבת מיר בירושלים כל כך הצליחה?... בגלל שהבנאים של מיר בתקופה ההיא - היו תלמידי חכמים ויראי שמים (הם עבדו לפרנסתם כי לא היה מה לאכול בארץ) א' מהם אף עבר לכהן במשרה תורנית - וכשיבה. וכשהם היו בונים, הם היו מתווכחים יחד בלימוד, היו מתעופפים שם - בינות למלט ולאבנים - קושיות על הרשב"א ותירוצים על הרמב"ם - הם דברו בלימוד והיו יהודים שמורים המדקדקים במצוות, אז זה חייב להצליח!

אומרים בשם הגאון מוילנא ובשם רבי חיים מצאנז, שאם היו בונים בית כנסת שכל כולו לשם שמים, לא היתה שורה מחשבה וזה בתפילה. כמה שיהודי בונה את היסודות יותר בקדושה - הבנין קיים יותר.

וזה מש"כ התו' בחגיגה בשם הירושלמי על אלישע - אחר, למה הוא יצא לתרבות רעה? כי אבא שלו הכניס אותו לתורה עם כוונות של כבוד ולא לש"ש, וממילא זה לא החזיק מעמד.

אך כאשר הבנין נבנה יותר בטהרה ויותר לשם שמים - כך זה מחזיק יותר מעמד.

הבני תורה מנהלים את המלחמה!

יש היום מלחמה, מלחמה נוראה, לא צריכים להיכנס לזה, אך מהו התפקיד של בן תורה? ידוע שכתוב בתרגום על המילים 'בחרבי ובקשתי' - 'בצלותי ובבעותי'. בתפילה ובקשה, זה החרב שלנו, רוממות קל בגרונו חרב פיפיות - בידם - לעשות נקמה בגוים.

הגמרא אומרת (עבודה זרה, ב) לעתיד לבא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר מי שעסק בתורה - יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין כל עובדי כוכבים, ערבוניה וכו' ואומר הקב"ה (למלכות רומי) במה עסקתם? אומרים לפניו, רבש"ע הרבה שווקים תיקנו, הרבה מרחצאות עשינו, וכסף וזהב הרבינו בעולם, והכל בשביל ישראל שיעסקו בתורה. והקב"ה אומר להם, שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם וכו'.

שואל הרב מבריסק בתחילת בראשית, וכי הם באמת כאלו שוטים?!... הרי הם יודעים את האמת... וגם הקב"ה לא אומר להם שהם דוברים שקר רק לא התכוונו לזה. ומסביר: לעתיד לבא יתברר שכל מה שהיה בעולם - הכל היה למען התורה ולומדיה. אין שום דבר בעולם שהוא לא בשביל תורה. אנחנו לא מבינים את הכל... אבל זה ברור. כל מה שיש בעולם זה בשביל תורה.

ואנחנו אוהבים לספר שר' ברוך בער אמר פעם שיש לו קושיא על הרב מבריסק. איך זה יכול להיות שכל מה שיש בעולם זה בשביל תורה הרי יש לה הרבה כבישים ברוסיה, ובואלוזין - שזה מרכז התורה - אין כביש?... הדרך לואלוזין מאד קשה, אז איך זה ייתכן שהכל בשביל תורה?... ואח"כ התיישב לו הענין, הוא אמר כך: בעצם, מי שבא ללמוד בישיבה בואלוזין - הוא רץ... ובין אם יהיה כביש ובין אם יהיו ביצות - הוא ירוץ... אבל לפעמים מתגעגעים הביתה, (בעבר היו חוזרים לבית רק לעתים רחוקות מאד מאד) אז אם יהיה כביש סלול ליד הישיבה, אז זה ממש קל... נעלה על העגלה ונסע הביתה. אבל... אם צריך ללכת בתוך ביצות ולהיטלטל בדרכים - נו... אז כבר נשאר בישיבה... אז גם מה שאין כביש בדרך לואלוזין זה בשביל תורה!!! כך אמר ר' ברוך בער. הכל זה בשביל תורה, אין משהו בעולם שאינו בשביל תורה.

אבל כתוב שם בגמ' עוד דבר: כשבאו מלכות פרס הם אמרו, הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל - כדי שיתעסקו בתורה. מה שייך לעשות מלחמות בשביל התורה? בא נגיד שהם הלכו למלחמה נגד הנאצים ואויבי ישראל. זה ודאי בשביל התורה, בלי שום ספק.

מה אומר להם הקדוש ברוך הוא? ומלחמות - **אני עשיתי!** לא שאתם עשיתם ולא התכוונתם לזה... אתם בובות בעלמא! אך את המלחמות - אני עשיתי לבד והרבה יותר משאר הדברים, שנא' ה' איש מלחמה. וממילא אם את כל המלחמות הקב"ה עושה וכולם רק בובות, אז בכלל לא שייך פה מהלך שכל. אז מה טעם בכלל להתענין מה קרה ומה עתיד לקרות, אתה רוצה לדעת איך הובבה תשחק מחר, האם כמו היום או לא?... תלוי בזה שעומד מאחוריה ומכוון אותה.

אני עשיתי. וחז"ל אומרים לנו ש-אני עשיתי אז זה עם התורה והתפילה שלנו. אנחנו עושים מלחמה בגויים! ע"י רוממות קל בגרונו יש חרב פיפיות לעשות נקמה בגוים.

ולכן אנחנו צריכים לדעת שהאחריות היום רובצת עלינו! כמה שיותר עמל התורה ותפילה בכוונה. זה לא רק כמו שאנחנו חושבים שלשאת בעול - זה להשתתף בצער שלהם... זה דבר גדול מאד. מסופר על החפץ חיים, שכאשר

פרצה שריפה בראדין, והרבה אנשים אבדו קורת גג, הוא לא ישן בבית, וכן הגר"ח מבריסק כשפרצה שריפה בבריסק, הם ישנו ב'הכנסת אורחים', בשביל לחוש בצער השני.

אבל זה לא רק זה...

אנחנו מנהלים מלחמה! אם יש מצביא שאמור לעבוד במלחמה והוא לא מגיע, הוא לא סתם עריק! כל המלחמה מפסידה בגללו... כל בן תורה, הוא לא "עוד חייל"... הוא רמטכ"ל!!! הוא מנהל את המלחמה! הרי ומלחמות אני עשיתי זה לפי המצב בבית מדרש.

בכחו של היחיד להחזיק את הרבים

כתוב ויביאו את המשכן אל משה (לס, לג) מביא רש"י ממדרש רבי נחומא, שעם ישראל רצו להקים את המשכן ולא יכלו. ולמה? "לפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקדוש ברוך הוא - הקמתו. שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים. שאין כח לאדם לזקוף, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקב"ה: איך אפשר הקמתו על ידי אדם?... אמר לו, עסוק אותך בידך, נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאלי. וזהו שנאמר הוקם המשכן, הוקם מאלי".

כל עם ישראל רואים איך משה רבינו משחק עם הידיים, והקרשים נזקפים וקמים לבד. מה הפשט בזה, איך זה נקרא שיש לו חלק בזה?

אלא הקב"ה רצה להראות שכל המשכן הוא בזכות משה רבינו, אם אין משה רבינו - אין משכן! אני רוצה שכולכם תראו, כולם תרמו כסף, הכינו הכל, תרמו... אבל אם אין משה רבינו - אין כלום. כי משה רבינו הוא הבנאי האמיתי, והכל רק בזכותו.

ידועה הגמרא (בב"מ פה, ב וכתובות קג, ב) שהיה ויכוח בין רבי חייא לרבי חנינא. רבי חייא אמר לר' חנינא, בהדי דידי קא מינצת! (איתי אתה מתוכח!...) אני עושה שלא תשתכח תורה מישראל! (וכמו שכבר הבאנו לעיל באריכות איך הוא עשה את זה...) אומר לו רבי חנינא, בהדי דידי קא מינצת! אילו התורה היתה משתכחת - הייתי מחזיר אותה בפלפול.

נשאלת השאלה: הרי סוף כל סוף מי הוא זה שעשה שהתורה לא תשתכח?... ר' חייא! אז מה הטענה של ר' חנינא... זה כמו שהרב מפוניבז' יגיד לרב אחר - תראה מה שבנית! את כל ישיבת פוניבז'!!! אז הרב ההוא יגיד לו, מה החכמה... אם אתה לא היית בונה, אז אני הייתי בונה... אבל סוף כל סוף אתה לא בנית! אז מה רבי חנינא אומר, הייתי יכול להחזיר אותה, סוף סוף רבי חייא הוא זה שעבד והצליח!

והסביר בזה רבינו המשגיח ר' מאיר חדש, וכ"ה בשיחות מוסר להג"ר חיים שמואלביץ; רבי חנינא אומר לו לרבי חייא, הכל נכון. אתה עשית שלא תשתכח תורה. אבל אתה יודע למה הצלחת?... כי בפני בית המדרש ישב אברך בשם רבי חנינא ולמד תורה בעמל ויגיעה, עד שהוא הגיע לכזו דרגה גבוהה שאם התורה היתה משתכחת הוא היה יכול להחזיר אותה בפלפול!!! כשיש כזה כח התורה של רבי חנינא, או אז רבי חייא יכול להצליח! זה ה"בחרבי ובקשתי". זהו הכח לניצחון באויבים.

וממילא - - -

ונספר עוד, שלמדנו פעם בכולל ברמת השרון. והגאון ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל, לא היה עוד כ"כ מפורסם, ולא היה לו כסף... אז הוא שילם לאברכים מהמשכורת של הרבנית. לאברכים - כמעט ולא היה קשר עם בית הכנסת! הם בקושי נפגשו עם אנשי המקום, זה לא לא כ"כ הסתדר עם השעות... בחורף קצת יותר נפגשו, בקיץ פחות.

שאלתי פעם את הגאון ר' יעקב, בשביל מה אתם צריכים את זה?... הרי האברכים כמעט לא מדברים עם הבעלי בתים, ולכם - אין הרבה כסף לשלם, רק מהמשכורת של הרבנית... [הוא אמר לאשתו שהוא משקיע את זה במקום טוב... עד שנצטרך לחתן. אח"כ כשהם היו צריכים לחתן - היא חיפשה את ההשקעות... אבל הוא השקיע במקום טוב, לכולי עלמא וגם קבל שדוכים טובים!]

הוא אמר לי, כך קיבלתי ממרן החזון אי"ש. הרי רמת השרון היה מקום מאד שמאלני, (כמו היום בצפון ת"א) אתה רוצה להפוך את זה? - קח עשרה אברכים שיכנסו לבית מדרש וילמדו בהתמדה, האש של הבית מדרש תפרוץ החוצה וכל רמת השרון תשתנה. ובאמת היא השתנתה הרבה!!!

תורה - משפיעה על כל הבריאה. וזה מה שהקב"ה רצה להראות עם משה רבינו. משה בנה את המשכן, וכן ר' חנינא בנה, ומכח תורתו לא נשתכחה תורה מישראל.

ידוע, שהמשגיח הגאון ר' שלמה וולבה זצ"ל, מאוד אחז מהגר"ר ירוחם, ומהדרך שלו.

מסופר, שבאחת הפעמים, הוא התחיל לדבר בהתלהבות על מיר, על ר' ירוחם, ועל גדולי תלמידיו... צריך לדעת שגדולי התלמידים של ר' ירוחם כל אחד היה אדם גדול בזכות עצמו, והם עמדו לפניו כעבדא קמיה מריה, הג"ר יונה מינסקס ור' מיכל פינשטיין, ור' לייב מאלין, וכל גדולי מיר אחד אחרי השני, כולם העריצו אותו. ואמר עד למאד! (והרב וולבה, הוא הרי חיבר ספר עליו, "אדם ביקר") וכך הרב וולבה התלהב מאד והפליג בשבחיו.

אחרי זה, שאל אותו אחד הבחורים: שייך היום להחזיר את המצב כמו שהיה אז?... אמר לו הרב וולבה, ודאי שלא, למה? כי באותו הדור היה את ר' ברוך בער! הקדושה של ר' ברוך בער השפיעה - שר' ירוחם יכל להצליח!!! כך אמר א' מגדולי תלמידיו של ר' ירוחם (!!!)

וכך זה בהרבה מקומות תורה שצמחו והיו לתפארה בזכות אדם אחד.

ואף אנו נענה ונאמר: רואים אחד מהפלאים שלא מובנים - - - איך שכל מוסדות הישיבה של 'ארחות תורה' צומחים ופורחים!!! זו רשת ענקית של אלפי לומדים, ואת הכל מחזיק רק בן אדם אחד... לא ברור איך, ולא יודעים מה, אבל איך זה צמח... בזכות מרן הרה"ק זיע"א, וזה הכל!

בא' מן הישיבות, קראו לאחד שיבא לכהן כראש ישיבה. הוא חשש, והלך למרן הרה"ק ר' גרשון שליט"א ושטח לפניו את הספיקות שלו, זה דבר חדש... מי יודע אם זה יצליח או לא? מי אמר שזה טוב בשבילי?... אמר לו ר' גרשון: כל מקום של הרה"ק ר' אהרן לייב - הצליח! בישיבות שלו - שום דבר אינו טבעי! כאשר יש אדם גדול שעושה לשם שמים, ומתכוון לשם שמים, והוא מתפלל - אז יש סייעתא דשמיא וזה מצליח. משה רבינו - עשה עם הידיים והמשכן קם. הרה"ק - לא יודע אפי' אם הוא עשה עם הידיים... אך הוא ישב ולמד והתפלל, ובזכותו הכל קם.

וממילא - גם אנחנו מלמדים את המלחמה! הכל תלוי בבית מדרש. אם ילמדו טוב - יהיה טוב ליהודים בכל מקום, ואם לא - זו סכנת חיים!!!

להתנתק ולהיבדל מהרחוב!
כתוב ויעש בצלאל את הארון (לו, א) וברש"י, "לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים - נקראת על שמו". הרי בצלאל בנה את כל הכלים, מה נתייחד דוקא בארון?... מסירות נפש.

אומר הג"ר שמואל בירנבוים: ארון זה תורה, ותורה זה לא הולך בלי מסירות נפש.

ברמב"ם כתוב (בהלכות ת"ת ג, יב) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו ומצער את גופו תמיד, תורה זה אחרת, ואף הארון התורה זה אחרת, צריך מסירות נפש.

ר' ברוך בער היה אומר [ע"י בהקדמה של חי' ר' ראובן גרוזובסקי, כתובות] **התורה אוהבת את מי שאוהב רק אותה!!!**

התפרסם כעת מאמר ב"לב שומע" של ראיון עם הג"ר חיים פרץ ברמן שליט"א. והוא מספר שם שהוא למד בישיבת פוניבז' הקטנה, ופעם אמר לו הרה"ק מרן הג"ר מיכל יהודא זצ"ל, חיים, בא נעשה עיסקה... אני מוכן להבטיח לך משהו, בתנאי שגם אתה תבטיח לי. מה העיסקה? שאל, אומר לו הגרמ"י, אתה תבטיח לי שלא תסתכל בעתון חילוני כל החיים שלך, ואני אבטיח לך שתצליח בלימוד! הם עשו את העיסקה, וב"ה רואים שהוא הצליח!!!

אנחנו צריכים לדעת: עיתון חילוני בזמנו זה כמו רוב העיתונים הדתיים של היום... בפרט אלו שמחלקים בחינם, [אסיא במגן - מגן שווא... כ"ש חולי במגן] זה לא שווה את זה. פ"א הייתי באסיפה ודברתי כנגד אלו, והיה שם [ולא ידעתי] א' מהעורכים של א' מהם, ובאו אלי ואמרו לו תראה מה הוא מדבר על העתון שלך, וענה להם הוא עוד לא יודע כמה הוא צודק.

עיקר הבעיה הוא להכניס השקפה של רחוב. הג"ר ישראל אליה וינטרויב זצ"ל אמר לי, שאת ההרגשות הכי עדינות של בן תורה מאבדים ע"י כמה דקות של קריאה בעיתון, כאשר יושבים בבית מדרש - אין עוד מלבדו! בן תורה יודע שיש בורא עולם ודף גמרא. זהו!

אם פתאום מסתקרנים והראש נפתח לעוד דברים --- כבר ראינו הרבה, שהחליטו לקרא רק את העמוד הראשון וזה נגמר.. פתח בכד וסיים בחבית, והזמן הולך לאיבוד. מה זה מוסיף לך?... מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה?... הכל הולך על כלום! ובינתיים אתה קולט ומכניס לראש וללב השקפה של רחוב, וזה כוח ועוצם ידי.

להכניס רחוב לבית מדרש - זה הדבר הכי נורא שיש! פעם שמע הגאון רבי שמעון שקופ שבחור הכניס עיתון לישיבה, אז הוא עמד וצעק, כתוב אצל לבן שאמר ליעקב "ועתה הלוך הלכת כי נכסף נכספת לבית אביך, למה גנבת את אלוהי... אתה כל הזמן מדבר שאני לבן הרשע, ואני רמאי ושקרן, אבל אבא שלך --- יצחק אבינו, אה!... איזה קדוש וטהור. נו... אז למה גנבת את אלוהי?... פתאום הם טובים לך!... למה לגנוב מהרחוב?... כך זעק ר' שמעון מנהמת לבו.

הגר"ח קמיל מביא מתשובות הרא"ש (סימן נ"ה, ט) מי שלומד חכמות חיצוניות - לא יוכל לעולם להבין סברות של תורה עד הסוף!!! תורה היא תורת ה'.

רבי עקיבא איגר, כותב לפעמים בתשובות שלו, וה' יאיר את עיני העוורות. זה לא סתם ענווה... הוא באמת הרגיש כך! בשביל לזכות לעומק של תורה לא

יסודות הבנין עם דמעות

יהודי צריך להיות משכן לשכינה וזה על ידי שלא מכניסים לראש דברים אחרים, הלב, שהוא כנגד קדש הקדשים (כמש"כ הנפה"ח) אותו לב שמבקשים ותן בלבנו להבין אותו לב שצריך להבין את סברות התורה, אתה מכניס בו דברים אחרים!!! תורה זה רק תורה! ואיך בונים משכן? ע"י התמדה בתורה, ותפילה. להרחק כמה שיותר ויותר מהשקפת והנהגת הרחוב.

היום הישיבות זה בית מקדש מעט. ובחזקת סופר בס' תורת משה - פי ויקהל עה"פ והמלאכה היתה דים וכו' והותר (לו - ז) מזכיר את דברי המד"ר (פקודי נא, ב) שבפסוק כי "והותר" - שנשאר, ושאל משה להקב"ה מה נעשה עם המותר וענה לו משכן לעדות, ומפרש שם שהכוונה היא בתי מדרש. כי שניהם הם הם המשרים שכינה בישראל ומהיום משכן לעדות, וזה אך ורק כשנעשה ככל אשר אתה מראה - וכבר כתב הגר"ל מאלין זצ"ל שכמו שבביהמ"ק "הכל בכתב מאת ד' עלי השכיל" ואסור לשנות כי הוא זה. כך הבית מדרש הישיבה כמו שקבלנו מהגר"ח וואלוז'ין שהוא קבל מהגר"א, והכל בקדושה וטהרה ובלב רחוב, אשר זה מסכן כל קיומה כמו שהבאנו את הספורנו לעיל. אני רוצה לומר לכם עוד דבר: (לא בטוח שכולם יבינו).

יש דבר נוסף של השראת השכינה: להקים בית בישראל. איש ואשה שזכו - שכינה שריה ביניהם.

בעבר, תמיד ידעו שהרגעים הכי מרטיטים זה הרגעים שלפני החופה! אצל החסידים היו מביאים אדם שיגרום שכולם יתרגשו ויבכו... בוכים לקב"ה! מה עשה היצר הרע?... דבר ראשון יש צלם, הוא מכתוב לך איך לעמוד, ומה לעשות... ולבכות מאן דכר שמה... חתן לא בוכה, חתן מחייך... ותמונות עם הדודים והחברים...

אבל את עיקר העיקרים - שוכחים. תפילה! תפילה!!! אתה מקים משכן! תנצל... בסדר... אנחנו לא נגד זה, תעשה את מה שצריך, אבל שלא יהיה העיקר חסר מן הספר!!! הזורעים בדמעה - ברינה יקצורו!!!

כשבנו את ישיבת וואלוז'ין הג"ר חיים הוריד דמעות! פעם מיישהו שאל את ר' יצחק מוולוז'ין, אני גם בניתי ישיבה, למה לא הצלחתי כמו אבא שלך?... אמר לו ר' איצלה, מה עשיתם בפתיחת הישיבה? אמר לו, עשינו מסיבה גדולה... והבאנו הרבה רבנים, כראוי לכבוד התורה!!! אמא לו ר' איצלה, זה ההבדל. אבא בכה!!!

כשבנו את ישיבת פוניבז' הרב מפוניבז' יחד עם החזן אי"ש, עמדו ובכו!! והזורעים בדמעה - ברימה יקצורו! אסור לנו להכניס דברים מהרחוב. דברים של רחוב הם מכלים את כל העדינות של הבן תורה!

ובכלל... הרבה דברים לקחנו מהרחוב, קודם כל, עצם זה שביטלו את המנהג של דרשות בחתונה, בגמ' כתוב (ברכות ו, ב) אגרא דבי הלולא - מילי! עיקר השכר על הנשואין הוא מהדברי תורה שמדברים שם. כשאנחנו התחתנו - היו אומרים דרשות בחתונה, אך היום --- מאן דכר שמה...

דבר נוסף: פעם ישבתי בחתונה בסמוך להמשגיח הג"ר אורי ויסבלום שליט"א, ואני רואה שהוא נע על מקומו בחוסר נוחות... הוא לא מרבה לדבר, הוא שמע את התזמורת (כמו שעושים היום) ואז הוא שאל אותי (בכזו תמימות) תגיד לי, אתה חושב באמת שככה שרו הלויים בבית המקדש?... אמרתי לו, נכון. אבל פה זה חתונה. וזה מה שמשמח היום חתן וכלה... והשיב, על דא קא בכינא! על דא קא בכינא.

היום - כל מי שמרבה להרעיש - הרי זה משובח... איפה הרגש?... איפה הלב?... איפה הנשמה?... איפה שירת הלויים?... אתה מקים בית!... בואו נחזור לבית מדרש. בטהרתו וקדושות שלא יעניין אותנו בעולם שום דבר חוץ מדף גמרא.

כשהולכים לבנות ישיבה - אין זיק רחוב, אין עיתון, אין פלאפון, אין נייעס, מה זה שייך לבן תורה! הרי התורה אוהבת את מי שאוהב רק אותה!!! איך אפשר לגדול אם התורה לא אוהבת אותו.

ונחזור למלחמה. המלחמה היא בידינו, אנחנו מנהלים אותה! כל כמה שנשמע ונתעניין פחות ונהיה יותר עם הדף גמרא - כך המלחמה תתנהל בצורה שיהיה ליהודים יותר טוב.

הכל תלוי בידינו. יש לנו את הויות דאבני ורבא, ויש לנו את כל מה שהתורה מעניקה, את המתקנות של תורה, ואת אהבת התורה, אז גם המלחמה תצליח, וכבר יהיה למשה רבינו בשביל מה לבא ולגאול, זה עם שעוסקים בתורה! ואז נזכה באמת לראות ביצועתן של ישראל. אמן.

לע"נ

נאזים בן לולו ז"ל

נלב"ע ו' אדר

תנצב"ה

לע"נ

הרב יוסף חיים זצ"ל

בן הג"ר יצחק בן שושן שיבדלחט"א

נלב"ע ל' אדר א' תשפ"ב

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במייל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

שנאמר ב"ש"ה"ק

מלחמת שאול בעמלק - 'אל תהי צדיק הרבה'

שאול את הקטנים עדיין צ"ע, אך הא מיתה מבואר שהסברא שנשא מעצמו היתה ברורה בעיניו כל כך, עד שהקושיא מהקטנים לא גרמה לו לחשוב שמא הוא טועה בפירוש הציווי.

אך על כך מסיים שמואל ואומר לשאול 'הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים', אמנם סברתך יכולה להיות ישרה ורצויה, אך עדיין היא סברא עצמית שלך. הקב"ה אינו רוצה שבני האדם יפרשו את רצונו על פי סברות הלב שלהם, אלא שיתכופפו לציווי ויתבטלו אליו לגמרי בלי להותיר שום מקום לסברא עצמית, רק לעשות כיון שכך הקב"ה אמר. ואילו אתה - 'כי חטאת קסם מרי', הטית את המכוון ברצון האמיתי של הקב"ה רק משום שאתה עצמך חשבת אחרת, וזהו חטא גדול מנשוא המעוות את כל צורת השמיעה לקב"ה.

וכאשר אומר זאת שמואל, אז אכן שאול מודה ואומר לו 'כי יראתי את העם ואשמע בקולם', באמת חטאתי כיון שהקשבת לרצונות העצמיים שלי ולסברא העצמית שלי ולא התכופפתי לרצון הקב"ה לעשות אותו כצורתו. זה נקרא ש'עברתי את פי ה', הואיל ואכן אין רצון הקב"ה דוקא בזבח ובחלב אילים אלא שיבינו שאין עוד שום מציאות אחרת מלבד רצונו, וכאשר הוא אומר דבר מה - אין אפשרות לסברות עצמיות ולמחשבות אחרות, צריכים להתבטל אליו ולקיים במדויק את מאמרו.

בחז"ל מבואר שמי שהטה את ליבו של שאול להותיר את הצאן ואת הבקר היה דואג האדומי, שכונה בפי חז"ל 'אביר הרועים' והיה אחד מגדולי אותו דור, ואף על פי כן מבואר לנו שהיתה תביעה על שאול מדוע הקשיב לדואג ולא קיים את ציווי הקב"ה כצורתו. כי כאשר רבונו של עולם אומר ומצווה, לא יתכן שיהיה מקום לאדם מצד עצמו לתת איזה פירוש או להכניס איזו הבנה, ואפילו אם מדובר בגדול אותו הדור שאומר לו כך, עליו להבין שמה שאומר הקב"ה עושים - כיון שזה מה שהקב"ה אמר.

'עשה מיראה' ולא ע"פ רצונך

את יסוד הדברים אנו מוצאים בדברי הירושלמי סוף מסכת ברכות: 'עשה מיראה, שאם באת לבעט דע שאין ירא מבעט'. שכן אמנם שהאדם צריך לעבוד את הקב"ה גם מאהבה, וכפי שמבואר שם בירושלמי, אך על זה הוא צריך להוסיף את מעלת היראה - לעשות את רצון הקב"ה מתוך הבנה שאין עוד אפשרות אחרת. אם הקב"ה אומר לא יתכן לנטות ימין או שמאל, מוכרחים לעשות את מה שהוא אומר. אם האדם ירגיש שכל עבודתו את הקב"ה היא משהו 'בינינו', אני נותן לו והוא נותן לי ושנינו אוהבים אחד את השני, אזי זה יגרום לו לומר 'ביני ובינך מה היא'... לא נורא אם לפעמים אני יכניס גם את

בהפטר הפרשה (פרשת זכור) מובא המעשה בשאול שחמל על נשיהם קטניהם ובהמותיהם של זרע עמלק, ושמואל תבע אותו על כך שהמרה את פי ה'. ובהמשך ההפטר מובא משא ומתן שלם בין שמואל לשאול, ששמואל שאל את שאול מדוע חמל על הצאן ועל העם, ושאול עונה לו שזה למטרה של זביחה לה', אחר כך שמואל שואל אותו שוב מדוע לא שמע בקול ה', ושאול עונה שבכל זאת הוא שמע בקול הקב"ה והרג את העמלקים - וכל מה שהותיר היה לצורך זבח לה' בגלגל, אך אז שמואל אומר "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה', הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" וכו', ואז סוף סוף שאול מודה ועוזב שחטא משום ששמע בקול העם.

ולכאוף הדבר צ"ב טובא מה היה המשא ומתן בין שמואל לשאול, שכן לכאוף שמואל חוזר שוב על אותה שאלה ושאול חוזר שוב על אותה תשובה. וכמו כן צריך ביאור מה היה השקלא וטריא, מדוע שאול חשב שתשובתו מהווה טענה מספיקה ומדוע שמואל סבר שלא, ועוד יש להבין מה השתנה לבסוף כאשר אמר שמואל את מה שאמר, שזה גרם לשאול להודות בטעותו ולהתחרט על חטאו.

עוד צ"ע, דבגמ' ביומא (כב): נאמר "בשעה שאמר לו הקב"ה לשאול לך והכית את עמלק אמר ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה, ואם אדם חטא

בהמה מה חטאה, ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו, יצאה בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה". ותמוה, דלכאוף כאן מתבארת טענה אחרת מאשר מה שמבואר בפסוקים, בפסוקים מבואר ששאול הותיר את כל הבהמות כדי לזבוח לה' (או כמו שאמר לבסוף, כי יראתי את העם ואשמע בקולם), ואילו בגמ' מוב' שהיתה לו סברא של ק"ו שממנה למד להותיר את כולם.

אך נראה דהא גופא נכנס בכלל תשובתו של שאול, בתחילה שמואל תמה כלפיו על עצם הענין מדוע הותיר את הבהמות ואת הבקר ושאול ענה שהוא כדי לזבוח לה', אך שמואל עדיין תמה שסוף כל סוף הרי זה כנגד ציווי של מקום שציווה למחות את זכר עמלק, ועל כך הוסיף שאול וענה 'אשר שמעתי בקול ה' - מה שהותירתי את הבהמות לא היה מחמת סיבה חדשה שחידשתי מעצמי, אלא בזה עצמו פירשתי את ציווי הקב"ה, שכן לא יכלתי לפרש את ציווי הקב"ה על פי פשוטו להרוג את כולם - הואיל ונשאתי ק"ו בעצמי מעגלה ערופה, 'אם אדם חטא בהמה מה חטאה', ומשום כך הוכרחתי לומר שלא היתה כוונת הקב"ה להרוג סתם את הבהמות אלא להותיר אותם לצורך שולחן גבוה, ונמצא דבאה גופא קיימתי את רצונו של מקום (ומה שהותיר

ענייני פורים

צורת השמחה בימי הפורים וניצול הזמנים המסוגלים

בגמ' בשבת (ק"ח, א') אי' "המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מיצרים", ולכאורה יש לשאול, שהרי אנחנו נוהגים לענג את השבת ובכל זאת לא מצינו משהו שזכה ל'נחלה בלי מיצרים'. אך התשובה היא, שדוקא מי ש'מענג את השבת' זוכה ל'נחלה בלי מיצרים', ולא מי ש'מענג את עצמו ב'שבת'... גם אם אדם יושב בסעודה ואומר על כל דבר מאכל 'לכבוד שבת קודש', עדיין אין זה נחשב שהוא 'מענג את השבת'...

במה דברים אמורים, שהנה ידוע לכלנו מאמר חז"ל 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע', ונהגו העולם להדר בענין זה כעין מה שכתבו בני הגר"א בהקדמה לשו"ע בשם הגר"א, שכל מקום שאמרו חז"ל לשון 'חייב' החיוב הוא עד שתצא נפש... ואמנם בדבר זה לשעצמו אין בעיה והכל כשר וישר, אבל השאלה היא כיצד האדם מקיים את החיוב. כוונת חז"ל 'חייב איניש לבסומי' היא לא רק שיבסם את עצמו ביום הזה של 'פוריא' אלא שיתבסם בגלל השמחה הזו של 'פוריא'... הרי אם המצווה היתה להיות עצובים לא היו מקיימים אותה כל כך בהידור עם כל החומרות.

לדאבונו יש כאלו שמוציאים את ההזדמנות לעשות יום שהוא פטור מכלום, בלי תורה בלי תפילה, ואומרים לעצמם שזהו זה, עכשיו אין עול ואין דת, ואפשר לעשות את כל העולה בדל הרוח. פשוט שאדם כזה לא קיים את המצווה. מטרת המצוות היא לא שהאדם יתגשם ויתבהם כפי איך שמוליכנו ליבו, אלא שיקדש את החומר וישתמש בו לצורך שמיים.

ובפרט בימים המסוגלים של פורים שכידיהם מהספרים הק' אלו ימים גדולים (והארת הנס ממשיכה בכל שנה להינצל מכל העניינים) **בפרט בזמנים מתוהים כאלו שכל העולם רועש וגועש ואין איש יודע עד מה**, והלא אחז"ל 'אין פורענות באה אלא בשביל ישראל' וא"כ פשוט שעכא"ל לבקש ולזעוק לקב"ה על כל ישראל, וכמובן גם על עצמו בזמן כה מסוגל שכל אחד יכול לקבל כפי רצונו ובקשתו, אם זה ברוחניות או בגשמיות, כל אחד כרצונו, וא"כ אף שודאי צריך לקיים הדין של 'לבסומי' - לפני כן צריך להקפיד שהכל יהיה כפי רצונו ית', ושלא יפריע לקיום מצוות היום ולתפילות וכי"ב, ובעז"ה עי"ז יהיה "אליך זעקו ומלטו".

המשמעות של בדברים ויעשה מה שליבי חושק. לכן צריכים את מעלת היראה, להבין כי הוא אמר ותהי ואין שום מקום לפירוש העצמי של האדם יצור החומר.

'אנחנו לא עושים סחורה עם היהדות'

יהודי תלמיד חכם סיפר לי פעם שהוא עמד בשמונה עשרה במנחה של שבת לפני ברכת 'שים שלום', והנה הוא שומע כי החזן התחיל חזרת הש"ץ והוא מתקרב לקדושה. כדי להספיק את הקדושה יחד עם הקהל, החליף אותו יהודי את ברכת 'שים שלום' בברכת 'שלום רב', וזאת על פי ההלכה שקובעת שיוצאים ידי חובה בדיעבד גם בנוסח של 'שלום רב'... שאל היהודי התלמיד חכם את דעתו, האם באמת עדיף להחליף את 'שים שלום' עם 'שלום רב' בשביל לזכות לאמירת הקדושה?

השבתי לאותו יהודי על פי הדברים המופרסמים **ממון הגרי"ז** שהקשה על דברי הגמ', מדוע אלמלי היה עירוב תחומין לא היה יכול אליהו לרדת מן השמיים, והלא ודאי כל יום שהגאולה מתעכבת גובל הדבר בפיקוח נפש. והשיב הגרי"ז, **ש'אנחנו לא עושים סחורה עם היהדות'**. מה שהקב"ה אומר - עושים בלי חשבונות, בלי לחשוב מעצמנו מה אנחנו מרויחים ומה אנחנו מפסידים, גם אם על ידי זה יוצאים לנו הפסדים בדברים רוחניים, כיון שעלינו לדעת שאין עוד מקום להרהור אחרי שכך אמר הקב"ה.

וכן אמרתי לאותו שואל, יתכן שאמירת הקדושה עדיפה על הנוסח של 'שים שלום', אבל אין זה כלל מדרך היהדות לעשות כאלו חשבונות... אם ההלכה קובעת שהנוסח כעת הוא דוקא 'שים שלום', אז זה הוא הנוסח שצריכים לומר, ואין מקום לחשוב פן שמא ואולי עדיף לסטות מהדין לכתחילה כדי להרוויח הלכה אחרת. אנחנו לא

עושים סחורה עם הקב"ה, מה שהוא אומר אנחנו עושים, בלי לתת מקום לעצמנו לחשוב כאילו הכל תלוי בריוח האישי שלנו.

ידוע המעשה שהיה בעיירה מימים מקדם, שאחד מהעגלונים דמתא יצא בדרכו לעיירה הסמוכה בכדי לטלטל את החביות של מוכר היין מהכא להתם. והנה הימים ימי שבט היו, מזג האוויר סוער וחורפי והדרכים עקלקלות ומלאות בשלגים, ויהי כאשר עבר העגלון דרך היער התהפכה העגלה וכל החביות נפלו על הארץ ונשברו כליל. תבע מוכר היין את העגלון לדין תורה, שלם נא לי על החביות, אתה אחראי על נפילתם. ואכן רב העיירה פסק כי הצדק עם בעל החביות, וכעין דברי הגמ' סוף פרק הפועלים. אולם העגלון לא הסכים לפסק הדין, הוא פנה אל הרב ושאל: 'אמר לי הרב, אימתי ניתנה התורה?', השיב לו הרב: 'מה הפירוש, בחודש סיון'... או אז צעק העגלון בהתנצחות: 'רואה נא רבינו, אין זו חכמה. התורה ניתנה בחודש סיון, שבו הדרכים יפות וקלות להלך, ולפיכך פסקה התורה שיש לשלם. אילו היתה התורה ניתנת בחודש שבט, אין ספק כי היתה אומרת שהצדק עמדי'...

עלינו לשמור על עצמנו לבל נדמה בנפשנו כאותו עגלון, אשר מפרש את התורה על פי שכלו הגס... התורה היא גבוה מעל גבוה ואין לנו שום קצה קצהו של השגה ברצון הקב"ה, ומה שמוטל עלינו הוא לעשות את מה שאומרים לנו. אין זה נכון לומר רק שאם עושים את רצון הקב"ה לא מפסידים, אלא אדרבה - האדם צריך להכניס אל ליבו שגם אם באמת הוא יפסיד, עושים את רצון הקב"ה. רצון הקב"ה לא תלוי כי הוא זה בריוח או בהפסד שלנו, והוא צריך להתקיים יען כי הוא צריך להתקיים ואין עוד מציאות מבלעדיו, ולנו לא נותר כי אם לעשות אותו בכל מחיר שבעולם.

'הדר קיבלוה מאהבה בימי אחשוורוש'

זהו הביאור 'אנכי הסתר אסתיר פני' זו השעה הכי קשה, אבל בעקבותיה באה הישועה והתקווה, ולכן באותה שעה קיוויתי לו. וזה בדוק ומנוסה, כשנופל על האדם דבר רע והוא לא יודע מאיפה זה בא לו, הוא צריך רק לחכות ולהבין שנפל עליו טוב, הרע הוא רק עטיפה חיצונית, אם תפתח את העטיפה תגלה את הטוב.

כשכלל ישראל קיבלו את התורה, אמנם גם הניסים של יציאת מצרים היו ניסים גדולים, והם ידעו בבירור את גדלות ה' ודרכיו הניסיות, אבל לקבל את התורה זה קשה ומחייב, ולכן היה צריך לכפות עליהם הר כגיגית. אך כשהגיע נס אחשוורוש, הרי כל מהלך הנס היה באופן טבעי, ושם ה' לא מופיע כלל בכל המגילה. כל סיפור הנס נראה מעשה רגיל וטבעי על מלך שרע עם אשתו וכו'. הגר"י אברמסקי זצ"ל אמר, כתוב 'וכל מעשה תקפו וגבורתו הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס'. מי שרואה את מעשה המגילה כסיפורי מעשיות - ביכולתו לקרוא אותו בספרי דברי הימים, משום שהמגילה זה לא ספר סיפורים, אלא מסר ברור - מהרע הגדול בא הטוב הגדול. החשיכה סיבת האורה. כשמתבוננים בסיפור הזה רואים שכל דבר שהיה רע וצרה - גרם לטוב, הרי כשנגזר על אסתר שהיא צריכה להינשא למלך, מן הסתם הכבדות והתפילות היו גדולות, כזה ביזיון לעם היהודי, כזו גזירה שאשה כ"כ צדקנית ויר"ש מהחשובות שבעם היהודי הולכת להינשא לאחשוורוש, אך מזה יצא כל הנס בסופו של דבר.

אז גילו כלל ישראל, שבבריא אין כלל מושג של 'רע', כל דבר שנראה לנו רע זה באמת הטוב, וכמה שה'רע' נראה יותר נורא - כך הטוב יותר גדול, רק אז הם קיבלו את התורה מאהבה, משום שגם לקבל את התורה זה נראה קשה מאד, כל פרטיה ודקדוקיה ותר"ג מצוותיה, על כל פרט ופרט האדם מצווה היאך להתנהג ומה לעשות, ובכל מהלך החיים צריך להתנהג כפי ציווי התורה. זה קשה. אבל כשהם הבינו שהקושי הוא הגורם לטוב הגדול, אז הם קיבלוה מאהבה, כי הם הבינו שהקושי טומן בחובו את הטוב, וכאשר האדם עמל יותר הוא נמצא עם סיפוק יותר בעוה"ז, ועם שכר עצום בעוה"ב.

וזה דבר המחייב כל אחד ואחד מאיתנו, לדעת שאם נמצאים במצב שקשה, לא הולך ללמוד והסירדות וההפרעות גדולות, **דוקא במצבים אלה שייך להשיג הרבה יותר**, אם אדם ידע לנצל את השעות הללו דוקא מהן הוא יתעלה ויגדל, אם זה בתורה ואם זה בתפילה, ככל שמתמאצמים יותר משיגים יותר, ידוע שהתוס' הארוכים במסכת בבא קמא דף ע"ז נכתבו דוקא כשבעלי התוס' התחבאו מפני הצלבנים, משום שבאמת שייך להשיג יותר בכאלו מצבים, אם נדע לנצל היטב את חיינו, בכל מצב שלא נהיה, נראה בעו"ה את האור הגדול שמפציע מתוך ומכח החשיכה.

בגמ' (שבת פ"ח ע"א) 'ויתייצבו בתחתית ההר, מלמד שכפה עליהם הר כגיגית וכו', אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר'. ופירש"י, 'מאהבת הנס'. והדבר תמוה, הרי לא מסתבר שהנס של ימי הפורים הוא יותר גדול מהנס של יציאת מצרים, הרי קריעת ים סוף שהיה אחרי יציאת מצרים לא גרם לישראל לרצות לקבל את התורה מאהבה, וא"כ מה היה בנס של פורים יותר מאשר קריעת ים סוף שרק אז הם קיבלו את התורה מאהבה.

ובגמ' בסוף חולין 'אסתר מה'ת מניין, ואנכי הסתר אסתיר פני', וכ'רש"י שבזמן אחשוורוש התקיים מקרא זה של אנכי הסתר אסתיר פני. והנה כתוב בפסוק (ישעיה ח') 'וחיכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקיוויתי לו', וא' במדרש (אסתר רבה) **'אין לך שעה קשה לישראל יותר מאותה שעה שכתוב עליה ואני הסתר אסתיר פני ביום ההוא, ובאותה שעה קיוויתי לו'**, היינו שמכיוון שזו היתה שעה שאין קשה ממנה, באותה שעה קיוויתי לו. ומשמע שההסתר פנים הוא **הגורם** לקוות לו, ולכאף זה תרתי דסתר. איך יתכן שהסתר פנים גורם לקוות לו.

בגמ' בברכות 'מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שנאמר בו מפתלן של ישראל דכתי' 'נפלה לא תוסיף קום, בתולת ישראל', אך במערבא שינו את ההפסוקים בפסוק, 'נפלה לא תוסיף', ואח"כ 'קום בתולת ישראל'. אע"פ שהפשט הפשוט הוא 'נפלה לא תוסיף קום'. והגר"א ביאר בזה, שוודאי שהפשט בפסוק הוא 'נפלה לא תוסיף קום'. אבל לאחר המצב של נפלה לא תוסיף קום - כאשר האדם כבר נמצא בשפל המדרגה, אז מתחיל ה'קום בתולת ישראל'. אחרי שיש נפילה גדולה - אז מתחיל ה'קום בתולת ישראל'.

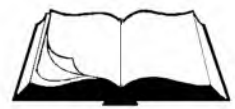
וכן בגמ' בסוף מכות, שר' עקיבא היה מצחק 'בטוח אני שתתקיים נבואתו של זכריה'. ודאי שגם לפני"כ לא היה לו ספק אם תתקיים נבואת זכריה, אבל כעת הוא ראה שהנבואה תתחיל להתקיים, כי כאשר זה מגיע ל'שפיץ' - למצב הגרוע ביותר - אז תתחיל הישועה.

וכן זה בכל מהלך הבריאה, הרי אדם שנולד, זהו קיום הבריאה. ומהי הצורה שהאדם נולד? בפיקוח נפש, הרי יולדת זה מצב של פיקוח נפש. משום שכל הצמיחה מתחילה ע"י הנפילה, ע"י הקושי בא הטוב, ע"י שנפלים קמים. 'החושך סיבת האורה' (שע"ת שער ב'). הצרות הן הסיבה של הישועה, ולכן ככל שהצרות יהיו גדולות יותר כך תהיה הישועה גדולה יותר.

הגמ' בתענית אומרת שעננים חשוכים ועבים יש בהם הרבה מים, ועננים שאינם חשוכים יש בהם הרבה מים. וצ"ב מקמ"ל, הרי כל ילד יודע את זה. אבל הגמ' מלמדת אתנו - ככל שיש יותר חשיכה - כך יש יותר אורה ושפע לעולם.

מִי יֵרֵם הָיִים

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 464

מדיני פורים-פורים דמוקפין שזל בערב שבת

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א - רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

משנכנס אדר מרבין בשמחה

יש להרבות בשמחה כל החודש ולא רק עד פורים, וכמו בחודש אב שממעיטין בשמחה, הכוונה בכל החודש (א"א בוטשאש סי' תרפ"ח), ואין צריך להרבות פעולות של שמחה אלא עיקר הוא להסיר מלבו בימים אלו כל דאגה ועצב ("הליכות שלמה" פורים פרק י"ח הערה 36). ויש סוברים שהכוונה שאם צריך לעשות איזו שמחה יעשה בחודש הזה, והסתייגות נהג לשתות יין בחודש זה (הגר"ח קניבסקי שליט"א, "תורת המועדים" סי' ק"א).

תענית אסתר

חתן בתוך ז' ימי המשתה

יש סוברים שחתן בתוך ז' ימי המשתה פטור מלהתענות בתענית אסתר (שע"ת סי' תרפ"ו בשם בר"כ ו"חיי אדם" כלל קנ"ה סי' ג, וקישור"ע סי' קמ"א ע"ב). וי"א שכן הורה ה"חזון איש" זצ"ל שחתן וכלה בימי שבע הברכות שלהם אין להם להתענות ("חוט שני" הל' שבת ח"ב עמ' ש"ב). אולם האחרונים הסכימו דיתענה (שעה"צ סי' ט"ז, הגר"ח קניבסקי שליט"א בשם החזו"א).

נשים וקטנים במחצית השקל

נשים אינן צריכות ליתן מחצית השקל (הגר"ח קרליץ זצ"ל, ו"ארחות רבינו" ח"ג עמ' נ"ב דכל הנתניה משום זכר למחצית השקל שהיו נותנים באדר, וכמבואר ברמ"א סי' תרצ"ד סי"א, והרי מבואר במשנה שקלים פ"א מ"ג שנשים פטורות, וע"ע משנ"ב שם סי' ק"ה) ויש שסוברים שנוהגים ליתן גם עבור נשים, כיון דכתיב בשקלים "לכפר על נפשותיכם", נותנים עבורן לכפר על הנפש ("כף החיים" סי' תרצ"ד כ"ז). וקטנים פטורים ממחצית השקל, ומ"מ נוהגים לתת עבורם (משנ"ב שם), וטוב לחנכם לתת בעצמם מחצית השקל (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

מקרא מגילה

איסור אכילה וטעימה קודם קריאת המגילה

כתב הרמ"א (סימן תרצ"ב סעיף ד') אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה אפילו התענית קשה עליו, וכתב המשנ"ב (סי' י"ד), המג"א דאפילו בטעימה אין להקל אלא לצורך גדול, דהיינו חולה קצת או מי שמתענה והתענית קשה לו. עוד כתב (שם סי' ט"ז) דאם הוא אדם חלוש והשהיה תזיק לבריאותו ויכול לבוא לידי חולי וטעימה אינה מספיקה לו, נראה דשרי לאכול. אך יבקש מאחד שיזכירו לקרוא את המגילה אחר אכילתו (וע"י קיצשו"ע סימן קמ"א סעיף ח' דנראה שמקל יותר).

מבואר שאע"פ שטעימה קודם קריאת שמע מותרת (כמבואר בס"י ר"ה סי' ק"ט), וכן אכילה קודם ק"ש ומעריב מתיר המשנ"ב (סי' י"ח) ע"י שומר, במגילה החמירו.

ובטעם איסור הטעימה כתב ה"אליה רבה", נראה לי דכיון ששרוי בתענית אם נתיר לו טעימה ודאי ימשך אחר האכילה. אכן במהרי"ל לגבי תענית בבורים שמתעניין ביום ה' כשחל ערב פסח בשבת, מתיר טעימה קודם בדיקת חמץ, ע"כ. כלומר מדברי המהרי"ל נראה שטעימה אינה אסורה אחר תענית לפני כל מצוה.

וי"ל דשאני מגילה דכיון שמצוה לקרואה ברבים בפרסומי ניסא חששו שאפילו טעימה בעלמא אחר התענית, תגרום להפסיד הקריאה ברבים, (הגר"ח אלישיב זצ"ל). ויש סוברים כיון שזה זמן משתה ושמחה ושכרות החמירו טפי (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

בשיעור טעימה כתב ב"ד"ח החיים" היינו כביצה פת או משקין כשיעור כביצה, והובאו דבריו במשנ"ב. מבואר דגם משקין בכלל האיסור. ואם יש צורך יכולים לשתות מים (הגר"ח אלישיב זצ"ל).

בדין האכילה ביום קודם קריאת המגילה, כתב המשנ"ב (סי' ט"ו) כמו דבליה אסור לאכול קודם קריאתה הוא הדין ביום אפילו כבר התפלל וכמו לענין שופר ולולב. והוסיף בשעה"צ דקריאה דיום חמור מלילה שהוא מדברי קבלה.

גדול בר מצוה לקריאת המגילה

שאלה: האם נער בר מצוה יכול להוציא גדולים בקריאת המגילה? תשובה: מגילה של לילה הוא רק מדרבנן יש כאן חזקה של רבא שהוא

גדול ויכול להוציאם, אבל מגילה של יום שהוא מדברי קבלה, וכדין תורה (ע"י משנ"ב סי' תרצ"ב, ושעה"צ סי' תרצ"ב סי' ק"ג, ושעה"צ שיש לו זקן יכול להוציאם) (וכמבואר במשנ"ב סי' רע"א סי' ק"ג, ושעה"צ שם סי' ק"ה), (הגר"ח קרליץ זצ"ל, "אגרת הפורים" פי"ג עמ' כ"ב).

חיוב חינוך במגילה

מחנכים הקטנים לשמוע מגילה בביהכ"נ (שו"ע סי' תרפ"ט סעיף א', וביה"ל סוף הסימן). זמן חיוב חינוך בקטן - ממתי שיכול לשמוע כל המגילה (הגר"ח אלישיב זצ"ל) אבל בפחות מגיל חינוך, אין חיוב להביאם ("ביאור הלכה" שם). (ויש לדון אם מתפלל במקום שקוראים הרבה זמן, ואין לבנו סבלנות לשמוע את כל המגילה, אם חייב לקרות עבורו מהר בבית, או שיתפלל במקום שקוראים מהר יותר. ע"י רש"י מגילה י"ט: דמבואר שחיוב חינוך למגילה הוא בן תשע וכן עשר. וכ"כ כרש"י ברכות ט"ו: ותמה עליו התוספות ערכין ב' ד"ה שהגע).

חושש שלא ישמע כל מילה

מי שאוחז בידו חומש וחושש שלא יוכל לשמוע ולהקשיב, יקרא עם הבעל קורא בלחש מילה במילה מתוך החומש, ויזהר להקשיב לבעל קורא ולא לעצמו (שו"ת "אבני יספה" ח"ה סי' צ"ח אות ט' בשם הגר"ח אלישיב זצ"ל). וכן מוכח מהא דלעזי ועם הארץ יוצאים, הגם שלא מבינים כלום, וע"כ שהם גם חושבים על דברים אחרים (שו"ת רשב"א ח"ט תשי"ט).

חלם באמצע המגילה

השומע קריאת המגילה ובאמצע פנה לבו לדברים אחרים והסיח דעתו, אם ראה שידו אוחזת עדיין במקום הנכון או שידוע לומר היכן אוחזים נחשב שמכוון לקריאה ויצא ידי חובה (שו"ת "ארץ צבי" סי' מ"ה, והגר"ח אלישיב זצ"ל).

חיוב מגילה לשומע ואינו מדבר

שאלה: הקורא מגילה עבור איש אילם, השומע ואינו מדבר, איזה ברכה מברך?

יסוד השאלה הוא, היות ואינו יכול לקרוא שמא נחשב לא בר חיובא לענין קריאה, וחייב רק בשמיעה, וא"כ יברך "לשמוע" כמו אשה. תשובה: יברך ברכת "על מקרא מגילה" (הגר"ח קניבסקי שליט"א), והטעם, שהרי יכול לצאת את חיוב הקריאה שלו ע"י שמיעה, ונחשב בר חיובא גם לענין קריאה.

כתיבת שם על המגילה

שאלה: האם מותר לכתוב את שמו על מגילת אסתר הכתובה על קלף, מהצד השני כדי שלא תאבד? תשובה: יכול לכתוב, ואין בזה שום חסרון (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

מדיני מתנות לאביונים

נתינה לצורך סעודה

שאלה: האם יש ענין לתת לעני לפני הצהרים בכדי שיוכל לקנות בזה צרכי הסעודה?

תשובה: אם אפשר יש מקום להדר ליתן לפני הסעודה בכדי שיוכל לקנות צרכי הסעודה (הגר"ח קרליץ זצ"ל), ואף שרוב עניים כבר קנו סעודתם, מ"מ מצד הנתינה שיהא ראויה לעני לקנות צרכי הסעודה. לפני כארבעים שנה שהיה מצוי פירות בכסף הישראלי, ולא היה כדאי להשאיר הכסף בלירות, והיו מחליפים הכסף ונותנים לעניים הכסף בדולרים, הורה מרן השו"ת זצ"ל להשאיר קצת כסף בלירות, בכדי שיהא ראויה לעני לקנות בזה ביום הפורים אוכל לצרכי הסעודה.

זיכוי לעני

אם אין יכול לתת לעני בפועל אפשר לזכות עבורו, ולכתחילה יש לומר לו על כך, ובדיעבד אם לא הודיעו ג"כ יש בזה מצות מתנות לאביונים (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

אשה

אין האיש צריך להקנות את המנות לאשתו, ודי בכך שנותן עבורה, ועל ידי כך יצאה ידי חובתה, ונראה שזה כעין מה שמצינו לגבי שקלים, שאדם שוקל שקלו של חברו, וכן בקרבנות שמקריב את קרבנותיו (הגר"ח אלישיב זצ"ל והגר"ח קרליץ זצ"ל).

עניי עירך

◀ **שאלה:** בחור שגר בבני ברק ולומד בישיבה בירושלים, מי נחשבים "עניי עירך", עניי בני ברק או עניי ירושלים?
תשובה: שניהם נחשבים עניי עירך, כמו מי שגר בשתי דירות, פעם בירושלים ופעם בבני ברק, שיש לו שני "עניי עירך", ועדיף יותר שיתן לעניי העיר שבה הוא לומד כי הם נחשבים יותר "עניי עירך", כי שם נמצא רוב הזמן, ובביתו נמצא רק פעם בכמה שבועות (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מדיני משלוח מנות

פירות או יין של שביעית

◀ יש אומרים שאפשר לקיים מצוות משלוח מנות, בדברים שיש בהם קדושת שביעית, ובלבד שהמקבל ישמרם בקדושת שביעית (הגר"ש אורעבך זצ"ל. ועי' שו"ת "מנחת יצחק" חלק י' סי' ס' שנוטה להקל בזה, וכ"כ ב"חוט שני" ה"ל שמיטה ויובל ס"ק ט"ז). אבל אם מחזיר משלוח מנות מפירות שביעית למי שנתן לו משלוח מנות אסור דמיחזי כפריעת חוב ("שלמי תודה" סי' כ"ט בשם מרן הגרא"מ שך זצ"ל).
ויש אומרים, שמשלוח המנות הראשון ששולח, כיוון שחייב אדם לפרוע חוב זה של תקנת חכמים של משלוח מנות, הדעת נוטה לאסור, אבל כל תוספת המשלוחים בודאי מותר.
וי"א דלכתחילה לא ישלח כלל מפירות שביעית אף למי שלא נתן לו ("דרך אמונה" פ"ו משביעית בצה"ל ס"ק קכ"א, ו"שבת הלוי" ח"ו תשובה קפ"ד).

◀ אמנם מה שנוהגים לשלוח למלמד או למורה וכד' משלוח מנות, יש להימנע מלשלוח פירות שביעית, דהוי כפורע חובו בפירות שביעית (עי' רמב"ם פרק ו' הל' י', ו"חוט שני" עמ' שלד שנשאר בצ"ע).

◀ השולח מנות, מאכל ומשקה, שיש בו קדושת שביעית, יודיע זאת למקבל כדי שינהג בו בקדושת שביעית.

משלוח מנות בין בעל לאשתו

◀ **שאלה:** האם בעל יכול לשלוח מנות לאשתו?
יסוד השאלה הוא אע"פ שבעל חייב ליתן לאשתו מזונות, מ"מ באופן שנותן יותר ממה שמחויב, דאין לומר שמה שקנתה אשה קנה בעלה, וה"ז כאילו נותן לעצמו שהרי איתא בגמרא (ב"ב נ"א:) בעל שנותן מתנה לאשתו קנתה, ואינו אוכל מזה כלום, וא"כ האם יכול בכה"ג לצאת ידי משלוח מנות?

תשובה: קי"ל אשתו נכנסה באילו נותן לעצמו ולא יוצא בזה ידי מצות משלוח מנות (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

משלוח מנות לתורם

◀ **שאלה:** ראובן נתן למוסד הלוואה גדולה למשך כמה שנים, האם מותר להם לשלוח לו משלוח מנות עבור הכרת הטוב שעזר למוסד?
תשובה: אם היה תורם להם תרומה, היה מותר לשלוח לו משלוח מנות, אבל היות שהוא נתן הלוואה, משלוח מנות הוא רבית, ואסור למוסד לשלוח לו.
אולם אם המנהל רוצה לשלוח מכספו הפרטי מותר, מכיון שאין זו רבית מלווה למלווה, ובתנאי שלמנהל אין אחריות אישית על החוב (דאל"כ הרי יש בו משום רבית, דכאילו הוא הלווה).

תחפושות

ציצית בכהן גדול

◀ **שאלה:** יש ילדים שמתחפשים לכהן גדול, ויש להם "מעיל תכלת" (בצורת טלית קטן), האם חייב להטיל בו ציצית, או היות שלובשים זאת רק ליום אחד א"צ ציצית?

תשובה: אם יש בו "שיעור" טלית קטן חייב לקשור בו ציצית, אע"פ שהוא רק ליום אחד, ואע"פ שהכהן הגדול לא קשר בו ציצית, כבר כתב ה"מנחת חינוך" (מצי צ"ט ס"ק ד'), שהטעם משום שזה מממן הקדש ולא ממון שלו, אבל מעיל תכלת של פורים שהוא פרטי חייב בציצית (הגר"ח קניבסקי שליט"א). ויש עצה לעגל פינה אחת ואז פטור מציצית, או שהאבא משאיל את הבגד לילדיו, וטלית שאולה ליום אחד פטורה מציצית.

ביוש אנשים בפורים

◀ אין שום היתר לביוש חברו, וכ"ש וחלילה לגנות רבותיו או שאר ת"ח בפורים. ויש איסור גמור משום "מלבין פני חברו ברבים", ומותר רק באופן שברור שאף אחד לא יפגע מזה (הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל).

פורים דמוקפין

סעודת פורים בערב שבת

◀ כשחל פורים ביום ששי, יעשו הסעודה בבוקר לפני חצות (רמ"א סי' תרצ"ה סי"ב ומשנ"ב). ואם התחיל לפני חצות, יכולים להמשיך גם לאחר חצות, ועכ"פ יראו שלא ימלאו כריסם, ויניחו מקום לכבוד שבת ("ערוך השולחן" סי' רמ"ט סי"ז). ובי"ד אפרים" כתב בשם מהרי"ל, שאפשר להתחיל עד שעה עשירית (משנ"ב סי' תרצ"ה סי"ק יז).
אם לא התחיל סעודת פורים לפני חצות, חייב קודם להתפלל מנחה משום דאסור להתחיל סעודת גדולה לפני מנחה.

מי שנתעבב ולא אכל סעודת פורים עד לאחר פלג המנחה, יטול ידיו ויאכל, וכשנכנסת השבת יקבל שבת ויפרוס מפה ויקדש ויאכל עוד (ואם כבר בירך על היין, לא יברך "בורא פרי הגפן" שוב בעת הקידוש) אבל לא יקבל עליו שבת מיד ויטול ידיו ויאכל, דהרי מבואר (בסי' תרפ"ח סעיף ו') דאין עושין סעודת פורים בשבת (שו"ת "התעוררות תשובה" ח"ב סי' קע"ב).

כשפורס מפה ומקדש, לכתחילה יאכל מעט יותר מכביצה, לאחר קידוש, שבוה יוצא י"ח סעודה לכו"ע, וכמבואר במשנ"ב (סי' רצ"א סי"ק ב'). ועי' ספר "פורים המשולש" (להגר"ש דבליצקי זצ"ל) דיש לבצוע על לחם משנה אף שאין מברך המוציא (וכ"כ בספר "שמירת שבת כהלכתה"). אולם עי' שו"ת "האלף לך שלמה" (להגר"ש קלוגר זצ"ל ח"א סי' קי"ג) דמבואר שבכה"ג אין צריך לחם משנה.

◀ אם נמשכה הסעודה עד הלילה, חייב להזכיר הזכרה של שבת דהיינו "רצה", וא"כ אינו יכול לומר גם "על הנסים" דהוי תרתי דסתרי, וכיון דאין הזכרת "על הנסים" חמור, לכן יאמר רק "רצה" (משנ"ב סי' תרצ"ה סי"ק ט"ו, דלא כמג"א ובה"ט).

סעודה אחר חצות או פורס מפה ומקדש

◀ **שאלה:** מי קשה לו לעשות את הסעודה לפני חצות, האם עדיף לעשות את הסעודה לאחר חצות, (ואז יכנס לשבת מלא וגדוש), או שיעשה את הסעודה סמוך לשבת ופורס ומפה ומקדש?

תשובה: עדיף לעשות הסעודה אחרי הצהריים ויאכל קצת פחות כדי שלא יהא שבע כ"כ בשבת (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל), ואם באמת היה שבע, יאחר סעודת ליל שבת כדי שיהא קצת רעב (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ויש להוסיף דהעושה סעודה סמוך לשבת ופורס מפה ומקדש, איתא בשו"ע (סי' רע"א סעיף ד'), ב' דעות האם חייב לחזור ולברך "המוציא" אחר קידוש, דכיון שעשה קידוש נאסר באכילת פת, ונחשב כהפסק, או שא"צ לברך שוב "המוציא", והמשנ"ב (סי"ק י"ח) כתב דספק ברכות להקל ולא מברכים, עי' שם. ועי' לכתחילה אין להכניס עצמו לספק ברכות, אלא עדיף לאכול ולסיים מבעוד יום.

בן עיר בסעודת פורים דמוקפין

◀ **שאלה:** כשפורים דמוקפין חל ביום ששי, והם אוכלים סעודת פורים לאחר חצות, האם מותר לבן עיר (שמבקר שם את קרוביו) להשתתף עמם היות שאצלו אין זה פורים, ואין לו חיוב סעודה?
תשובה: כיון שגם אצל בן י"ד זו סעודת מצוה, שהרי יש קצת מצוה לבן י"ד גם בשו"ש פורים (עי' רמ"א סי' תרצ"ה סעיף א'), מסתבר שיכול להשתתף עמם אפילו אחרי חצות (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

תספורת ונטילת צפרניים

◀ תספורת ונטילת צפרניים יש להתיר בפורים שחל בערב שבת, מכיוון שיש מצוה להסתפר ולגוזז צפרניים לכבוד שבת, ה"ה בכלל צורך מצוה (שו"ת "דברי מלכאל" ח"ה סי' רל"ו, ו"פסקי תשובה" סי' ק"ט).

למשמש בבגדים ולנקות הפנים

◀ כשחל פורים בערב שבת יש להיזהר ולמשמש בבגדים לפני שבת, כיון שהולכים בפורים עם בגדי שבת ומצוי שמניחים חפצים בכיסים. ומי שיש לו צבע על הפנים יזהר להוריד הכל מבעוד יום.

הדלקת נרות

◀ יש להיזהר מאוד שלא לשכוח להדליק נרות שבת עקב טרדות היום, ובפרט אלו שאוכלים סעודת פורים בסוף היום, ומקבלים שבת ומקדשים באמצע הסעודה, שלא ישכחו גם להדליק נרות באמצע הסעודה לפני הקידוש (בפעמים קודמות היו ששכחו להדליק נרות בגלל שלא היו רגילות בזה).

מגילה לאחר קבלת בשבת

◀ **שאלה:** כשפורים חל ביום ששי, ולא הסיפיקו לקרוא מגילה עד שקיבלו שבת, האם מותר לקרוא את המגילה, או מכיון שגזרו לאסור קריאת מגילה בשבת, שמא יעביירו ד' אמות, גם בכה"ג אסור?
תשובה: מבואר כעין זה במשנ"ב (סי' ת"ר סי"ק ז') בשם הט"ז לענין שופר, שאם לא תקעו שופר ביום שני דראש השנה שחל בערב שבת, וכבר קיבל שבת במוצאי ראש השנה שיתקעו בלי ברכה, עי' שם, וכתב הפמ"ג (סי' תרצ"ב) שה"ה בזה יקראו מגילה בלי לברך עליו. והוסיף שה"ה אם כבר הגיע בין השמשות יקראו בלי ברכה.

פרשת פרה

קריאת פ' פרה בשבת הפסקה

◀ **שאלה:** ברוב השנים קוראים פ' פרה בשבת שלאחר פורים, ולפעמים יש שבת הפסקה (כמו השנה, תשפ"ב), אם טעו וקראו פ' פרה בשבת שיש בה הפסקה, האם יצאו בדיעבד או יחזרו ויקראו בשבת הבאה?

תשובה: אם קראו את הפרשיות באדר ראשון במקום באדר שני צריך לחזור לקרוא אותם באדר שני (כן נוטים דברי המשנ"ב סי' תרפ"ה סי"ק ב'), וכמו כן בזה כיון שקראו אותה בשבת שהיתה בה הפסקה, יש לחזור ולקראו בשבת הנכונה ("כף החיים" סי"ק כ"ג בשם כמה פוסקים וכן הורה הגר"ח קניבסקי שליט"א).

הלכה למעשה

תשובות מורינו ראש בית ההוראה
במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

זמן סעודת פורים בערב שבת

שאלה מתי זמן סעודת פורים לכתחילה כשחל בערב שבת, כפי שחל השנה אצל המוקפים.

תשובה לכתחילה קודם הצות, ואם לא מתאפשר יש להקדימו קודם שעה עשירית. כמבואר ברמ"א (תרצה, ב) "כשחל פורים ביום שישי יעשו הסעודה בשחרית משום כבוד שבת" והביא ביאור הגר"א (י) מקורו (המלות שבת רמט, ב) "מצוה להימנע בערב שבת מלקבוע סעודה שנהוג בה בחול מתשע שעות ולמעלה. וכל שכן בכהאי גוונא". וכיון שסעודת פורים היא 'סעודה גדולה', כל שכן שיש להימנע.

ואף שיש לתמונה שבכל ערב שבת יש להימנע רק "מתשע שעות ולמעלה" ואילו בפורים כתב הרמ"א להימנע מלעשותה אחר הצות, מצאתי בביאור הלכה (רמט, ב ד"ה מותר) "ודע דמה שהביא המגן אברהם בשם הב"ה דאף שמוותר לעשות סעודת ברית בערב שבת, מצוה להתחיל קודם ט' שעות. הוא מפורש לקמן (תרצה, א) בהג"ה לענין סעודת פורים וביותר מזה עיין שם". והיינו שסעודת פורים מוכח "ביותר מזה" שמצוה להתחיל אף קודם הצות.

מבואר בזה שכונת הגר"א רק להביא מקור לעיקר הדין שבערב שבת יש להימנע מלקבוע סעודה, אך דינם שונה ובפורים חמור יותר ולכן מצוה להקדים יותר. כלומר, מן הדין מצוה

מלחמת מרדכי ואסתר בהמן - מלחמת הטוב ברע בכוחו של כל יחיד ויחיד להשפיע על תוצאות המלחמה

למעלה בקודש. אך חז"ל לימדונו כי כל המצוות הן רק כדי להילחם ברע, ועם כל מדרגה שאדם השיג, עבודתו צריכה להיות יותר מלחמה ברע. ומה שמחלק המסילת ישרים את העבודה למדרגות שונות, מטרת כולן היא המלחמה ברע. אלא שבתחילה המלחמה היא ברע הגס ועם קניית הדרגות הנעלות, המלחמה מתמקדת בדקויות נסתרות יותר. "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'" (במדבר טו, לט), אחז"ל משל לאדם הטובע בים, השליך אליו רב החובל חבל ואמר לו: אחוז בו שכל זמן שאתה אווז בו, אינך טובע. הרי שהציצית היא חבל למניעת טביעה. ולא רק הציצית, אלא כל המצוות תר"ג חבלים להציל את האדם מטיביעה בסערת ים התאוות המושכות אותו אל הרע.

"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" (דברים טו, ז). מבאר בשערי תשובה (ג, ב) "הזהרנו להסיר מנפשנו מידת האכזריות ולנטוע בה נטעי נאמנים הם הרחמים והחסד הנאמנים". כלומר, האכזריות קבועה בנפש פנימה, ובטרם נוטעים רחמים לזולת, יש להסיר את האכזריות מנפשנו וחיובה מדאורייתא.

רבים מחפשים דרך להשגת קרבה לה' ובטחון בו יתברך. אילו רק היו יודעים שהדרך לקרבה היא המלחמה ברע ובה משיגים מדרגות, היו משקיעים עוד יותר במלחמה ברע.

הכועס רוצה שהשני ימות מיד

המשגיח הגר"א דסלר התבטא ואמר פעם לרב וולבה: כשאדם כועס, יש בו רצון שאותו אדם שכועס עליו ימות מיד.

אנחנו נחרדים לשמוע זאת. מה פתאום? עד כדי כך? אך מי שמכיר את האמת, יודע כמה רע נעוץ בכעס. מכח הרע הטמון באדם הוא נהפך לאכזר.

אכזר הוא לא רק איש רע מעללים הנוהג בחוסר רחמים ומציק לבעלי חיים או אף לזולתו כלשון הפסוק "אכזרי הוא ולא ירחמנו" (ירמיהו, ג). ביאר הרש"ד הירש (הובא במאמר הידידות – בין ששת לעשר) כי שורש המילה אכזר – אך זר – כל כולו מלא בזרות, ולא חש באחוזה וחמלה כלפי זולתו.

לאחר שנרצה יהודי בקלם על ידי נכרי והגיעה השמועה לרבי צבי הירש ברוידא (חתן הסבא מקלם וממשיך דרכו בהעמדת התלמידים), אמר כי מי שאינו נושא בעול עם הצער של הנרצה משפחתו וילדיו, הרי זה סימן שהוא בעצמו מסוגל לעשות זאת! עלינו לבחון בנפש פנימה, מי הוא הנושא בעול כששומע על צער זולתו.

אמנם האדם שסבור שהנה הרי הוא מצטער לשמוע על כך ויש פעמים שלא עובר מיד לידיעה הבאה אלא אף מפטיר אנהת צער בצרת הזולת, אמנם זה עדיף מכלום, אך מיד הוא שב ללגום מספל הקפה ולא שת לבו לקשיי החבר בתוככי ביתו, להתחבטויות שכנו בענין חינוך בנו הבוגר, ולנאקות קרובו המתייסר בחוליו, אלא שומע ובמקרה הטוב

בשעה שעניי העולם כולו נשואות אל המלחמה באוקראינה ומבחינים בנוקמים העצומים בגוף, בנפש ובממון, יש האומרים על שר המלחמה: אכזר הוא מאין כמותו, איש רע מעללים, הורג וטובח ללא רחם אך ורק לשם תאוות שלטון.

אמנם בעלי העבודה יאמרו בלבם: הלא בן אנוש כמונו הוא, ואם הוא הצליח להגיע לרמת רע ואכזריות זו, הרי אומר שאף בקרבנו כוחות שפלים מעין אלו. ותחת הבוז והרגז על החוטא, מחפשים הם עצות לנפשם לבל ייכשלו כמותו.

כדברי הגמ' (סוטה ב, ב) "למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלולה יזיר עצמו מן היין", משום שעצם ראיית ניוולה של הסוטה מעוררו להתרחק מהכיעור והדומה לו. כדברי זקני הבעל שם טוב זי"ע ש"אין אדם רואה לחברו שיעשה עבירה אלא אם כן יש בו אותה עבירה עצמה או מקצתה. כשם שהמסתכל במראה יודע חסרונו, כך הרואה חסרון זולתו. וזה שלימדו - אדם רואה נגעי אחרים חוץ מנגעי עצמו".

בזכרוני ועד מיוחד שמסר מו"ר המשגיח הגר"ש וולבה בעיצומה של מלחמת המפרץ בה הדגיש מחשבה יסודית זו. הגמרא במגילה (ג, ה) מקשה "המן מן התורה מניין, שנאמר המן העץ אשר... אכלת".

משמעות השאלה: היכן מצינו בבראיה בן אנוש שכל כולו רע ללא שום צד של טוב, והיכן התורה מתייחסת למציאות רשע כזה.

מתרצת הגמרא: המן הוא התוצאה הקיצונית של עץ הדעת טוב ורע. משום שאהרי חטא אדם הראשון, הטוב והרע ננסך בכל כוחות האדם. המן התחזק ברע והשליטו בכל מהותו, עד שלא נותר בו אפילו צל של טוב.

ידיעה זו [למרות שנלמדת מנכרי משוקן, אך הוא בן אנוש שנברא בצלם אלוקים] כי לאחר אכילת עץ הדעת קיבל כל אחד כוחות רע גדולים, מחייבת את המתבונן להתרחק מהרע הטמון בנפשו פנימה.

מלחמת מרדכי ואסתר בהמן היתה מלחמת הטוב ברע. "ומשיכלו לו, כלל ישראל הגיעו מזה לעומק ורוממות נפשם, שאינו רוצה עוד כמנצב של 'עץ הדעת טוב ורע'. אלא משאת נפשו הוא 'עץ החיים' שאין בו עוד שתי דרכים של אורר ובורר, אלא דרך אחת של 'ברוך' לבד. ומשנכנס יין יצא סוד, מתגלה רוממות נפשו וכיסופיו של ישראל... לטעום טעמו של עץ החיים" (עלי שור ב, תסו).

המלחמה ברע

מהמבואר בקידושין (א, ה) "אמר הקב"ה לישראל בני בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ואם אתם עסוקים בו אין אתם נמסרים בידו", משמע שכל התורה והמצוות הם תבלין נגד הרע.

אם היו שואלים אותנו מה מטרת כל המצוות, היינו משיבים כדי להשיג 'מדרגות' של קדושה, ענוה ויראת חטא ועוד

קורא כמה פרקי תהלים וממשיך בסדר יומו. התנהגות זו נובעת מהאמירות בקרבן של כל אחד ואחד מאז חטא אדם הראשון. אמנם יש לציין את ביאור זקני הבעל שם טוב לפסוק "סור מרע ועשה טוב" (תהלים לד, 14) בפשטות לומדים שהפסוק מורה קודם כל לסור מהרע, ואחר כך לעשות טוב, אך הבעש"ט ביאר שהפסוק מלמדנו כי הדרך לסור מהרע, היא על ידי עשיית הטוב - סור מרע על ידי עשה טוב. אכן חלילה מלהתעסק יותר מדי עם הרע, אך עלינו לדעת שיש בו רע, והמלחמה בו היא על ידי עשיית הטוב. וכדברי הרמב"ן באגרתו: "תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת, ועל ידי זה תנצל מן הכעס".

אכן ההתחשבות בצער הזולת ככלל ובאחינו השרויים ביוזות המלחמה בפרט והנשיאה בעול עמהם מתוך תפילה ונאקה, היא שתסיר את הרע ותדביק את נפשנו בחלק הטוב בניצחון מרדכי ואסתר על המון.

בשבילי נברא העולם

על כל אחד מאחינו בית ישראל מוטלת החובה להשתדל להתפלל ולעזוק לרווחת אחינו הנתונים בצרה ובשביה. ואם ישאל השואל מדוע אטרח בזה, והלא מי אני ומה מעשי שאצליח להשפיע ולפעול במלחמה גדולה זו.

מבאר המסילת ישרים (ט) "אם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים, המפני תפילתי יכנסו הגלויות ותצמח הישועה. תשובתו בצדו, כאותה ששינוי (פנהדרין לו, א) לפיכך נברא אדם יחיד, כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם".

המסילת ישרים לומד שדברי הגמ' 'בשבילי נברא העולם' אינם רק על בריאת העולם לפני כחמשת אלפים שנה, אלא כל המשך קיום הבריאה נעשה רק 'בשבילי' ועל כל אחד מוטל לראות שכל העולם תלוי בו.

עבודת היצר הרע להקטין את הערכה העצמית של האדם בעיני עצמו, ובכך להחליש את כוח האדם להתאמץ בעבודתו, ולהתירשל בתפילתו על הישועה.

אך על כל אחד ואחד לחזק עצמו בידיעה, כי הוא בן חביב אצל אביו הרחום הכל יכול המתאווה לכל תפילה, ואף שומע ונענה לה. וכל ההרהור, כוונה וחיוזק שהאדם מעורר לבו מעט, אין לשער יקר חשיבותה.

ואדרבה דווקא בדורנו בו גובר הסתר פנים בלבבות, וחסרים ברגשות הקודש, יקרה וחביבה עד מאוד כל התעוררות שהיא.

ואילו יידע האדם את ערכו הרם באמת, יתחזק לעורר רחמי שמים על אחינו שבגולה ועל כל תלאות עם ישראל ושומע תפילה יאזין וימלא משאלתו לטובה לששון ושמחה, וביותר בימי הפורים בהם "כל הפושט יד נותנים לו".

הלכה למעשה

»»»

כשהשעה דחוקה לו ולא ראינו נוהגים כן. והרי זה כעין מה שאמרו בירושלמי בעניין פורים שחל בשבת שאין עושים את הסעודה בשבת משום דכתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה יצא זה ששמחתו בידי שמים, והכי נמין כיון שכבר קבל עליו שבת אין זה ניכר שהוא לכבוד פורים".

קריאת פרשת זכור לנשים

שאלה מהי הדרך היותר מהודרת לקריאת 'זכור' לנשים.

תשובה בירושלמי נהגו הנשים לשמוע זכור כדברי ההפין היים (ספר המצוות הקצור עשה ע"ה), ואמנם רוב הנשים לא נהגו לשמוע זכור, בהסתמך על דברי ההיפוך (ת"ר) "ונהגת מצוה זו בזכרים כי עליהם מוטל לעשות המלחמה ולא בנשים".

ואם רוצים לעשות קריאה מיוחדת עבורן, חשש רבינו זצ"ל לדברי התורה רפאל (א) שבכל קריאה בציבור למרות שאינה קריאה מהוויבת, חובה לברך ברכות התורה קודם הקריאה משום כבוד התורה, ואף יש הסוברים שהוא מדאורייתא, ומסיים "ולפי זה מה שנהגו בשעת סיום כתיבת ספר תורה לקרוא בקול בלא ברכה, לא יפה הם עושים". וכיון שאין מי שסובר כמותו לברך על קריאה שלא מהוויבת, לכן חשש מרן הגר"ש להימנע מקריאה זו כדי שלא להיכנס בספק ביטול מצוות עשה דאורייתא, ואף נמנע מקריאת 'משנה תורה' בליל הושענא רבה מהמת כן.

וכשמוציאים ספר תורה לקריאת זכור לנשים, ונמצאים שם עשרה גברים בכדי שיהא להם השיבות 'קריאה בציבור' נכנסים בחשש זה, ולכן אין להוציא ספר במיוחד עבור קריאה זו.

ואם בכל אופן הפצים הגבאים לערוך קריאה מיוחדת לנשים, יש לדאוג למנויין אנשים שלא ישמעו 'זכור' קודם לכן, ובקריאה המיוחדת הזו יעלה א' מהם לתורה ויברך לפניו ולאחריה. אפשרות נוספת: בקריאה במנחה של שבת לאחר קריאת העולה השלישי, יגללו לפרשת זכור וימשיכו לקרוא שם קודם הברכה שלאחריה, ויצא שמברך על קריאה זו. ואין לחשוש לאיסור (אורח חיים קמ"א, א) שאין לדלג בקריאה ממקום למקום, משום שאינה קריאה של חובה (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב ברכות רס"ו). ויש לקרוא דווקא באותו הספר ולגלול לפרשת כי תצא, ואין לפתוח ספר שני קודם הברכה ולקרא בו משום חשש שיצא לעז על כשרות הספר הראשון כמבואר ברמב"ם (עבודת ז'ם הכיפורים ג, א) "אין אחד קורא בשני ס' משום פגמו של ראשון".

לכתחילה להימנע להתחיל מתשע שעות, ורק יש להמיר ולהתחיל הסעודה קודם הצות כמבואר בערוך השלחן (רמב"ם ז) "יראו שיתחילו קודם הצות ולכל הפחות קודם שעה עשירית".

מעשה רב

רבינו זצוק"ל אכל סעודת פורים כשהל בערב שבת, בבוקר קודם הצות. אך בשנים שבני ביתו לא הספיקו להכין מוקדם, לא האייץ בהם אלא אכל הסעודה לאחר תפילת מנחה גדולה.

יש פרסמו בשם רבינו (משנה ברורה הוצאת דרשו תרצה הערה 22) "בדיעבד מי שהתאחר מלעשותה עד פלג המנחה יכול לקבל שבת לאחר פלג המנחה ולקדש על היין, ולאכול סעודת פורים עם תוספת מאכלים לכבוד שבת".

ולא אאמין שיצא זה מפני רבינו, כיון שמדינא מותר לאכול, שהרי סעודת מצוה שזמנה קבוע מותר לאכול בערב שבת אף לאחר פלג המנחה. ומאידך, כשיקבל שבת מבעוד יום ואחר כך יאכל סעודת פורים יפסיד כמה וכמה דברים:

א. אמירת על הנסים. ואף אם יברך ברכת המזון מבעוד יום קודם חשכה, חייב לומר 'רצה והחליצנו' כיון שקיבל שבת, והיו תרתי דסתרי לומר שניהם יחד. וביותר מזה כתב המשנה ברורה (תכ"ה, ב) "אם התחיל לאכול בראש חודש אחר שהתפללו הקהל מעריב (של מוצאי ר"ח) אפילו התפללו מבעוד יום, אינו מזכיר של ראש חודש בברכת המזון" למרות שהוא עצמו עדיין לא התפלל עמהם. וכל שכן אחר שקיבל שבת שאינו יכול להזכיר שוב 'על הנסים'.

ב. ידועה התנגדותו הנחרצת של רבינו (ראה בהרחבה 'שואלין ודורשין' גליון 321) לקבלת שבת ותפילת ערבית וסעודה מבעוד יום בארץ ישראל, משום שהקידוש אינו בזמן (נחטא) בשיעורי מרן הגר"ש אלישיב - ברכות רצ"ב, הערה לו) ואין יתכן שבפורים התיר לכתחילה לעשות כן. ואף למי שאינו נוהג תמיד כרבי יהודה ומתפלל מנחה לאחר פלג.

ג. בנו הגר"מ אלישיב שליט"א טען עוד כנגד פרסום זה, שהרי בהפסק טהרה חששו הפוסקים שאין לעשות לאחר שכבר קיבלה שבת, ולכאורה הוא הדין בסעודת פורים שהיובה מדברי קבלה.

ד. בשו"ת מהרי"ל (ט, ה) "אם יתפלל ערבית ויעשה קידוש בעוד היום גדול, ויתחיל בסעודת פורים מבעוד יום, אין נראה כסעודת פורים ביום כי אם לכבוד שבת".

ה. בהליכות שלמה (פורים יט הערה 18) הביא מהגרש"ז אויערבאך "אין לקבל שבת מבעוד יום ולקיים אחר כך סעודת פורים

מוקד ההלכה

שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

להנצחה בעלון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

חקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גליון מס' 44

פרשת ויקרא - זכור תשפ"ב

"זכורים ונעשים" - התיקון של מלחמת עמלק במפתל המן ע"י אסתר

א] "והימים האלה זכורים ונעשים בכל דור ודור". מביא רש"י מהגמרא, מה פירוש זכורים ונעשים - "זכורים - בקריאת מגילה, ונעשים - משתה ושמחה ויום טוב ולמנוחת ומתנות". ואומר הגאון ש"נזכרים" זה מצוה אחת של קריאת המגילה, ונעשים זה שלשה דברים, שלשת מצוות היום.

ובגמ' בסוף מגילה רואים עוד הלכה שלומדת מהפסוק הזה, הגמ' שם מדברת לגבי פורים שחל ביום שישי, מתי הקריאה של פרשת זכור, והגמ' אומרת את הלשון "שאם כן, קדמה עשייה לזכירה". מבואר מזה שיש כאן עוד ליימוד בפסוק הזה, שמכאן לומדים את כל הענין הזה שישנה הלכה לקרוא פרשת זכור לפני פורים, "זכורים" - ע"י זכור את אשר עשה לך עמלק, ונעשים - ויתלו אותו ואת בנו על העץ. היה כאן קיום של מצוות מחיית עמלק.

כתוב כאן בגמ' שכל הענין כאן זה ענין של מחיית עמלק. והדברים נפלאים מאוד, כל ההודאה והשבחה, "קרייתא זו היא הילאל", הכל לספר את מחיית עמלק? הרי המן היה גם רשע בזכות עצמו, לא רק בגלל שהיה מזרע עמלק.

ועוד יותר מזה, הרי מבואר בגמ' שצריך להיות הזכירה קודמת דוקא, כדי שח"ו לא תקדום עשייה. זאת אומרת שאי אפשר לגשת למגילת אסתר בלי זכרון מחיית עמלק, א"כ צריך להתבונן בענין הנורא הזה של זכירת עמלק.

ב] בפסוק כתוב: "כי יד על כל י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור", דורשים חז"ל, "שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זכור של עמלק". הגילוי של הש"ת בבריאה חסד, עד שלא גומרים את המלחמה בראש הסיטרא אחרא שזה עמלק.

אומר המהר"ל, "עמלק" זה מלשון עקלתון, וזה ההיפך מישראל, השרש של "שראל" זה "שר-אל", שזה היסוד של הבריאה, "הואלקים עשה את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים", ועמלק הוא הכה הכי נורא בבריאה שנלחם עם הישר של ישראל.

איך עמלק נלחם? "זורק מילות כלפי מעלה", עם הזלזול במצוות, הזלזול בעבודת ה'. בברית של ישראל עם הקב"ה.

ונתבונן עוד, הרי עמלק זה כנכל לא מלכות, תעם ישראל לא גולים ביד עמלק, אבל בכל זאת הוא 'צדור היהודים', מזרע דוקא הוא צדור היהודים? כי בקריעת ים סוף, כאשר היה המצב של "שטמו עמים ייזנון חיל אחז וינשיב שלש", והיה כבר התיקון של הבריאה, שכל העמים היו נכנעים כלפי ישראל. כאן בא עמלק "ויוצב בן כל הנחשלים אחריו", הוא לא יכל מיד לעשות מלחמה, אלא בא ונפסם את השוליים, את הנחשלים, לטמא את כלל ישראל. והוא עודד את השרש של הרע להלחם בכלל ישראל. וא"כ יוצא שכל המלחמה שה' ש' מלכויות באו ע"י עמלק.

ולכן אומר הרמב"ם (הל' מלכים פרק ה') "מעות עשה להם זכור משיחיהם הרעים ואריבתו, כדי לעורר אביהם... שאמרו לשכוח אביהם ושנאתו". כל כך הרבה שנים עברו, וכאן הותרה מצווה כל הזמן 'לעורר אביהם'. שיהיה כאן תיעוב של הרע, שחס ושלום לא תהיה בנפשו ומחשבתו איזו חשנות והשלמה עם הרע.

זה לא מצוה פשוטה, היום אהנו אפילו לא יודעים מי את לשונא. אלא מה - להבין שצריך לשנוא את שורש הרע של הזלזול בישר, של העקלתון. לשנוא את שורש הרע שבבריאה, שכל הרע שיש בבבריאה מתגלגל מזה.

ואומר המהר"ל שזה מה שמפריע ליתור ה'. אז צריך שיהיה 'הלא משאנך ה' אשנא'. וכשלא מרגישים שנאה, הפשט הוא שזה לא נוגע לי, זה לא ענין שלי. זה ענין של הרבנו של עולם.

אבל כשנבין את המטרה של מצויית ישראל בבריאה, ואת התפקיד שלהם לגלות את מלכות ה' בבריאה, אז נוכל להבין את המלחמה לה' בעמלק מדור דור', המלחמה בשורש הרע הזה שנלחם ביהודה ה' כביכול, שנלחם במציאות של "שר אל", במציאות של ישראל שמשרים את השכינה בכל עניני הבריאה.

ג] ונבוא מכאן לעוד מדרש נפלא, בתחילת המגילה, "אמר ה' הניט ברך דה' אבהו כתיב: "כי הוא יטאבי ויחבש, ימחק ידיו תרפינה", הוא גם מכאבי וגם חובש, ביד שהוא מכאבי, בה הוא חובש".

לפעמים קלעים למקום שאירעה לו ב"ע תאונה, ורואים המון רכבים של הצלה, ובגלן גדול. אבל לעומת זאת, כל יום יום יושבים אנשים בבתי חולים על שולחן יתושים, ופוצעים אותם וחותרים אותם, ובכל אחד ה' מזמין הצלה... מה הרבד? בדואי משום שכאן יש רפואה, אז המכה עצמה היא גם רפואה. וזה מה שכתוב כאן במדרש, "ביד שהוא מכאבי בה הוא חובש", אז הרבנו עצמה הוא גם רפואה.

וממשיך המדרש "בשלוש שנטלה מלכות מקדנה [של אסתר, הוא שאול]. שאמר לו שמואל "ונתנה לרעך הטוב ממך", בו בלשון חזרה לו המלכות הה"ד ומלכותו יתן המלך לרעותה הטובה ממנה". הרי שאול היה צריך להיות מלך לדורי דורות, ורק שיהיה תחת דוד, אבל בסוף הגיע הגזירה מה' "קדח" את המלכות ממך ונתנה לרעך הטוב ממך". אמנם בסוף זה חזר, באותו לשון שבה נקדמה ממנו, כמו שכתוב "ומלכותו יתן המלך לרעותה הטובה ממנה".

אז זה מה שכתוב 'הוא יטאבי', שהקב"ה קרע את המלכות משאול, וזה היה צער נורא, שאול בחי' ה', כשנדע לו שהוא צריך ללכת למלחמה ולהיהרש שם, הלך בשמחה, ויצתה בת קול 'שאול בחיר ה' והוא יחבש', והוא החזיר את המלכות לאסתר שהיא מזרעו.

ד] ובאמת כשאנחנו מתבוננים בדבר הנורא הזה במעשה שאול, שכתבמים תקנו שקוראים את זה בתור הפרטה של שבת זכור, לא מבנים מה מתרחש פה. הנה שאול מגיע לשמואל בשמחה גדולה מאוד, "ברוך אתה לה', הקימתי את דבר ה'... בלי עיני עפעץ. ושמואל שואל אותו: "ומה קול הצאן הזה באוזני", ומוכיח אותו "ולמה לא שמעת בקול ה', ותעט אל השלל וכו'", אבל עדיין שמואל שואל בחי' ה' להרעותה עם שמואל, "אשר שמעתי בקול ה' וכו' ויקח העם מהשלל צאן ובקר ראשית החורם לזבח לה' אלקיך בגלגל".

ורק אחרי שמואל שואל אותו "החפץ לה' בעולות וזבחים, כשמע בקול ה' וכו'". רק אז שאול מודה "טטאני כי עברתי את פי ה' ואת דבריך". ומבקש "ונתנה שטא נא את חטאתי ושוב עמי ואשתחוו לה'".

וגם צריך להתבונן בעצם הטענה, כששאל ענה לשמואל "ויקח העם מהשלל צאן ובקר ראשית החורם לזבח לה' אלקיך בגלגל", שהמטרה היתה בשביל להביא קרבנות, ואז שמואל מוכיח אותו "החפץ לה' בעולות וזבחים", מה צריך קרבנות, וצריך להבין, האם לא צריך קרבנות?

ובמה ששמואל מוכיח אותו אחר"כ "ולמה לא שמעת בקול ה' ותעט אל השלל ותעש הרע בעיני ה'", גם כן צריך להבין, שאול הרי לא לקח שלל, הוא הביא את זה בשביל קרבנות, "ואת היתר החרמנו", אז מה שמואל רצה?

האמת, צריך לדעת, כשמתבוננים בפירשה הנוראה של שאול בחי' ה', יש כלל, "בנאזה שנצרכה לדורות ונכתבה", נביאים היו לישראל בלי סוף, ומה שנכתב זה מעט מזער, רק מה שצריך לדורות. אבל צריך לדעת שאול לא לומדים על שאול המלך, אלא לומדים מה זה נוגע לנו, מה אמנו יצילים ללמוד מזה. אמר, מה אמנו לומדים מהזיכרון בין שאול לשמואל.

ה] אלא נראה מה שמפרש במלבי"ם, בתחילת הפרשה שם יש פסוק "ויבא שאול עד עיר עמלק, וירב בנחל", מסביר המלבי"ם מה היה שם: "כי אין מחוקי המלכים להגן מלחמה בלא איזה עילה, נענין מה י' באת אלי להלחם בארצי". אי אפשר פתאום להתנפל על 'עם שוקט ובוטח', שלא עושה שום מלחמה, שום התגרות. אז ודוקים שום מצוות, ופתאום מתנפלים עליהם מעולל עד יונק וגומרים את כולם. איך אפשר כזה דבר?

אז שאול המלך, שנצטוו להכריז זרעו של עמלק, חשב: איך עושים מלחמה עם עם שקוט ובוטח, אז הוא הבין שצריך לעשות איוז התגרות של מלחמה. וזה יורב בנחל, היה שם איזה נחל שהיה בין ערי עמלק לערי ישראל, ששאלו אמר: שזה שייך אליו, ועמלק רב עמו, וכן התחילו להלחם.

בין הפרקים במגילה

משלוח מנות ושאלת שלום באבל

א. בשו"ע סי' תרצ"ו ס"ו יש מי שאומר שהאבל חייב לשלוח מנות, וכ' הרמ"א אבל אין שולחין לאבל כל י"ב חדש כמו שיתבאר ביורה דעה סי' שפ"ה עיין שם, ואם אין בעיר אלא האבל עם אחר חייב לשלוח לאבל כדי לקיים משלוח מנות אלא אם כן מחל האבל על מנות, וצ"ב אם יש איסור לשלוח לאבל מה בכך שאין בעיר אלא האבל והוא, וכי מותר לעבור על דרבנן כדי לקיים משלוח מנות.

והנה במ"ב הביא הטעם שאסור לשלוח לאבל דהוי כמו שאילת שלום, והנה אין אומרים שלום לאבל אבל כל י"ב חדש על אביו ואמו, אבל מותר לומר שלום לאחרים אחר ז' ימי אבילות, וכמבואר ביו"ד סי' שפ"ה, ולא נתבאר להדי' בפוסקים אם אבל אמר לאחר שלום אם מותר להשיב לו, והמנהג שמשגיבים לו.

וכן דנו לענין ברכת הלבנה שאומר לחבירו שלום עליכם וחבירו משיב לו שלום עליכם ולכא' אסור לומר לאבל אבל אם האבל מקדים אם מותר לענות לו עליכם שלום.

והנה מצינו במגילת רות והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ד' עמכם ויאמרו לו יברכך ד', ובס' שרש ישי לר' שלמה אלקבץ זללה"ה כ' "והנה בעז בא מבית לחם כבר כתבתי למעלה כי עתה שלמו לו ימי אבלו שבעה ימים, ועדיין הוא שואל בשלום אחרים ואחרים אינם שואלים בשלומם ולכן הוצרך להתחיל בשאלה תחלה ויאמר לקוצרים ד' עמכם", ומבואר דכששואל בשלום אחרים משיבים לו לשלום.

והנה שמעתי שיש מבארים דמה שהקדים להם משום שהרי תנן בברכות נ"ד א' והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חבירו בשם שנאמר והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ס' עמכם ויאמרו לו ד' עמך גבור החיל, וא"כ אפשר שהם לא ידעו ד"ז שאדם שואל את חבירו בשם ורק בועז חידש ד"ז וע"כ בועז הקדים וחידש להם ואח"כ הם ענו לו.

ועכ"פ לפי המבואר בס' שרש ישי מותר להשיב לאבל שלום. וא"כ הואיל והאיסור ליתן משלוח מנות לאבל הוא כמו שאלת שלום, א"כ אם האבל שולח לאחר יהא מותר לחזור ולשלוח לו, וא"כ כשיש רק אבל ואיש אחר בעיר למה התיירו לשלוח לאבל, הרי אפשר שהאבל ישלח לו קודם לכן והוא יחזיר לו, וזולת אם נימא שהאבל אינו רוצה להקדים לשלוח לו.

וכבוד רבנו הגר"ד לנדו אמר שכשמשגיב משלוח מנות לא דמי למשיב שלום אלא הוי כשואל תחילה אף ששלחו לו, [גם אמר שמשגיבים שלום לאבל].

[ואגב שמעתי מפי **כבוד רבנו הגר"ד** שיש לדרון בשאלת שלום במכתב אם מותר, ואמר שבס' דברי משפט יש מכתב לאבל וכתוב שם שלום, ע"ש בתולדות המחבר שבסוף הספר שהובא שהגר"ר אליעזר בן הגאון בעל דברי משפט שלח מכתב תנחומין לכן אחיו הגאון בעל אמרי בינה על פטירת אביו הגאון בעל דברי חיים (אורבך) ובתחלת המכתב כתוב שם ד"ש].

בשו"ע סי' תרצ"ב ס"ב אין לשלוח בעוד שקורין אותה ובמ"ב ס"ק ט' ולפעמים אפי' לכתחלה מותר כגון לשאול בין הפרקים מפני הכבוד כמו לענין ק"ש בס"י ס"ו, וכן בס"ק ו' כ' ונראה דאם נזכר באמצע שלא בירך יברך בין הפרקים, ובשעה צ"ס ק"א כ' ובש"ג מסתפק מה נקרא במגילה בין הפרקים והגאון מהרש"ק כתב דפרקים נקראת בין תחלתה לאיש יהודי ובין איש יהודי לבין בלילה ההוא ע"ש, ובמחצה ש"ש מביא בשם ל"ח פ' היה קורא כיון שיש בה פרשיות אע"פ שהן פרשיות סתומות מ"מ פרקים נקראו ע"כ, והנה מש"כ בשם הגאון מהרש"ק הוא בחכמת שלמה כאן, שכ' שהרי במגילה י"ט א' תנו ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה יד"ח ר"מ אומר כולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי ר' יוסי אומר מאחר הדברים האלה ובגמ' ס"ל לר"ש מבלילה ההוא, וע"כ אף דקימ"ל כמ"ד כולה אבל כיון דאיכא מ"ד דאפשר להתחיל מאיש יהודי וכדו' א"כ ע"כ דשם הוא תחלת ענין וממילא דחשיב בין הפרקים, ולפ"ז גם אחר הדברים האלה חשיב בין הפרקים שהרי כך ס"ל לר' יוסי, וצ"ע שלא הוזכר ד"ז בחכמת שלמה ושעה צ"ב.

בירך על מגילה ולקחו המגילה ונתנו לו אחרת

יש לדרון בבירך על המגילה וקודם שהתחיל לקרות לקחו את המגילה וקורא במגילה אחרת, וע' במ"ב סי' תקפ"ה ס"ק ד' בשם שו"ת בנין עולם, שאם בירך על השופר ולקחו השופר קודם שהתחיל לתקוע והביאו לו שופר אחר שיחזור ויברך, ולכא' ה"ה כאן, (ועמש"כ בקו' לחנוכה סי' י"א גבי בירך ונשפך השמן), ויש לדרון שהואיל ואם קרא מעיוט המגילה בע"פ רובה מהכתב יצא, א"כ ראוי להתחיל את המגילה בע"פ וא"כ חשיב שאין צריך את המגילה לתחילת המצוה וא"כ אין זוברכה דוקא על מגילה זו וצ"ע.

ולא יעבור

במגילה דף ה' א' מבואר שאם חל י"ד בשבת מקדימין ולא מאחרין משום ולא יעבור, ומבואר דלא יעבור קאי על י"ד לבני פרוזים, וכן נ' במרדכי ריש מגילה שדן למה אין עושים ב' ימים פורים משום ספקא דיומא כמו בשאר ימים טובים, וכ' משום דכתיב ולא יעבור, ומבואר שפרזים בט"ו הרי הוא בכלל ולא יעבור.

ויל"ע דהנה בשו"ע סי' תרפ"ח ס"ח כ' בן עיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה בידו מגילה ואח"כ נזדמנה לו בט"ו קורא אותה בט"ו, ומבואר שאחר ט"ו לא משום ולא יעבור ומ"מ בט"ו קורא אף שהוא בן פרוזים.

והנה בשו"ע סעיף ז' כ' ז' המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו, יא יקראנה ב"ג או ב"ב או באחד עשר, בלא ברכה; ואם אי אפשר להמתין עד ימים הללו, י"א שקורא אפילו מתחלת החדש. וע"ש בביאור הגר"א שמקורו מירושלמי דיליף מקרא דוהחדש הזה כו'.

ונמצא שיש ב' מיני קריאות דיש קריאה בזמנה ובזה פרוזים ב"ד ומוקפים בט"ו, ויש קריאה שלא בזמנה שבוזה הוא מתחילת החודש ובלא ברכה, והנה בקריאה זו אין חילוק בין פרוזים למוקפים ולשניהם יש קריאה מתחלת החודש, וא"כ י"ל דלא יעבור קאי על ב' דיני הקריאות, ולגבי קריאה בזמנה שפרזים ב"ד ומוקפים בט"ו, הרי דלא יעבור קאי על כל א' בזמנו שפרזים לא יעברו אחר י"ד, אבל לגבי הקריאה של מתחילת החודש בלא ברכה בזה הרי אין חילוק בין פרוזים למוקפים ובזה קאי לא יעבור עד סוף כל זמן הפורים שהוא ט"ו.

תענית ג' ימים

נְצוּמֵי עָלֵי נְאֻל־תֹּאכְלוּ וְנְאֻל־תִּשְׁתּוּ יָמִים לְלֵילָה [אסתר פרק ד פט"ז]
במגן אברהם סימן תקס"ח ס"ק יד המתענים ג' ימים וג' לילות נוהגים להתענו עוד ב' שעות בליל ד' שהיה ע"ד שעות ס' לדבר שובה ישראל ע"ד ה', וכ' החי' הגרע"א ע' בת"ח פ"ז דסנהדרין דף ע"ד שכ' דמנהג וותיקין הוא. ויש להביא ראי' ממ"ר מגלת אסתר בשעה שהתענו מרדכי ואסתר אותם ג' ימים געו כולם בבכיה עד שעלתה שועתם ושמע הקדוש ברוך הוא קול שועתם כבשתי שעות בלילה משמע דגמור תענית דג' ימים וג' לילות לא הוי מלאו עד ב' שעות בליל ד' וקצת רמז לזה שהחוטא פוגם בשמו הגדול. ושמו הגדול במלואו יו"ד הי"א וי"ו הי"א בגי' ע"ד. וזהו שנאמר שובה ישראל עד ד' אלקיך שצריך לשוב בתשובה ע"ד שעות כמנין ד'. והטעם כי כשלת בעוניך פגמת בשם הגדול לפיכך צריך אתה לתקנו במספר הזה. עכ"ד:

והנה בתרומת הדשן סי' קנ"ד במי שקיבל עליו להתענות ממוצ"ש ג' לילות וימים וא"כ איך יעשה הבדלה שהרי אחר יום ג' א"א לעשות הבדלה, (וע' ברמ"א סי' רצ"ט) וע"ש בתה"ד שישמע מאחר או שיעשה מבע"י ע"ש, אבל סיים בתה"ד שהמנהג שעושה ביום ג' סמוך לחשיכה ושותה בלילה, ונמצא אף שבשעה שבירך היה אסור לו לשתות מ"מ מהני הברכה. והנה זמן ההבדלה הוא רק עד סוף יום ג' ומבואר בדבריו ששותה בלילה ולא משמע שממתין בשתיה עוד ב' שעות

תענית בב"נ

גם אני ונערת אצום כן [אסתר פרק ד פט"ז] יש לדון אם שייך תענית בב"נ, וכאן מצינו שגם נערות אסתר התענו, וא"כ לכא' ראי' ששייך תענית בב"נ, אך הביאו מפ"י מיוחס להרמב"ם למגילת אסתר ומס' לקח טוב שנערות אסתר היו בנות ישראל, וא"כ אין ראי'. והביאו מיערות דבש שנ' שהיו נכריות, ע"ש שכיון שרצתה להסתיר שהיא שומרת שבת ע"כ לקחה בכל יום מהשבוע נערה אחרת ובזה אותה שנמצאת אצלה בשבת תחשוב שאינה עושה מלאכה כל יום.

ומצינו בס' יונה פ"ג ז' שבנינוה התענו, אלא שצ"ע אם היה זה דין תענית כפשוטו או שהמלך גזר שם שלא יאכלו, וע"ש ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך וגדוליו לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אל יטעמו מאומה אל ירעו ומים אל ישתו, והרי דין תענית ל"ש על בהמה וא"כ לא היה זה דין תענית, אך אפשר שהיה תענית על האדם ורק שהחמירו יותר מכל תענית.

ואם יש תענית בגוי יש לדון אם שיעור האיסור אכילה הוא בכותבת או במשהו שהרי הרמב"ם כ' בפ"ט ממלכים שאין שיעורים בב"נ, והרי גם כותבת הוא משיעורים שנאמרו הלכה למשה מסיני כמבואר בסוכה ה' ב' ברש"י.

והנה בשו"ת הרא"ש כ' כמו כן גם גבי בת ג' שנים שביאתה ביאה שהוא מכלל השיעורים שנאמרו למשה מסיני, וכ"ה בנדה מ"ה א' כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני.

ובמנ"ח מצוה ל"ה אות י"ג ומצוה ק"צ אות ח' שבנכרית לא נאמר שיעור של ג' שנים לביאה, ולפ"ז ב"נ שבא על בתו יתחייב גם בפחותה מבת ג' שנים.

אבל יש להוכיח שגם בנכרית פחות מבת ג' אין ביאתה ביאה, שבכתובות י"א א' תנן הגירות והשבועה והשפחה שנפדו שנתגיירו כו' פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים וכן מבואר שם גבי קנס, וכן ביבמות ס' ע"ב ר"ש בן יוחי אומר גירות פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה, מפורש בנדה דף מ"ה ת"ר מעשה ביוסטני בתו של אסורוס בן אנטונינוס באת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג' שנים ויום אחד.

(ובנדה מ"ד ב' א' דלמ"ד שלשים יום בשנה חשוב שנה הרי בת שתי שנים וחדש אחד ביאתה ביאה, ולמ"ד יום אחד בשנה חשוב שנה בת שתי שנים ויום אחד ביאתה ביאה, ויל"ע אם גם בב"נ אמרי' כן שבת שתי שנים וחדש אחד או בת שתי שנים ויום אחד ביאתה ביאה להך מ"ד).

והנה הואיל ומוכח מכל הנך ראיות שגם בב"נ אמרי' שיעור של בת ג' שנים לביאה יש לדון אם הוא גם קו' על ד' החת"ס ש"ג שנה נאמר בישראל ולא בב"נ.

ויל"ד אף שכ' הרמב"ם ששיעורים נאמרו לישראל ולא לב"נ, היינו דברים שיעיקר שיעורם הוא דין וכמו שיעור כזית לאכילת איסור, אבל שיעורים לדברים שהם מציאות י"ל שבזה שוה ישראל וב"נ ולכן שיעור של ג' שנים שהוא ענין של מציאות שקודם לכן לא חשיב ביאה ד"ז גם בב"נ משא"כ שנים שהוא שיעור של דין.

עונש של ושת

מגילה יב ב' אמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שפרחה בה צרעת במתניתא תנא בא גבריא וועשה לה זנב.

והנה בקהלת נאמר אין חדש תחת השמש, (וע' אבות פ"ה מ"ו וע' סנהדרין ק"י ע"א ואם בריאה יברא ד' כו' אין חדש תחת השמש, וכן בנדרים ל"ט ב'), וא"כ איך נברא כאן בריה של אדם שיש לו זנב.

אכן באמת מצינו בעירובין דף י"ח ויבן ד' אלקים את הצלע וגו', רב ושמואל חד אמר פרצוף, וחד אמר זנב, וא"כ מצינו לשי' אחת שהיה בריה של אדם עם זנב, ואפשר שאידך מ"ד שפרחה לה צרעת סובר כמ"ד שהצלע של אדם הראשון היה פנים וא"כ לא מצינו בריה של אדם עם זנב. וע' מהרש"א.

שטן בפורים

בס' מאור ושמש :- שמות [רמזי פורים עמ' שמא] כ' שכמו שאין השטן שולט ביום כפור כמו כן אינו שולט בפורים,

והנה ביזמא כ' ע"א אמר ליה שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני, ממאי, אמר רמי בר חמא השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני.

ואם גם בפורים אין שטן יכול להשטין, א"כ נמצא שיש לו רשות להשטין רק שלוש מאות שישים ושלשה ימים בשנה.

אלא י"ל משום שבי"ד יכול להשטין במוקפות חומה, ובט"ו יכול להשטין בפרדים, נמצא שאינו שובת לגמרי מלהשטין בפורים. (שמעתי מידידי).

חכם לב יקח מצוות

לאחר שבמהצית השנה האחרונה זכינו להפיץ את הגיליון באמצעות מערכת "קובץ גלינות" בזכות הרבים שהרימו נדבתם וע"ז דברי התורה פרו ורבו באלפי בתי ישראל גם מעבר לים, הננו קוראים בזאת לאוהבי התורה לעמוד לימינו כדי שנוכל להמשיך להדפיס גם אחרי חג הפסח [אז תם החסדר]. באמצעות מערכת נדרים ע"ש צבא הלוי.

זכרון לנפש
הג"ר יחזקאל קולחצקי זללה"ה
נלב"ו אדר תשס"ו

לְקַבְּלַת תְּלִיזוֹן בְּשִׁיטָה, לְשַׁלֵּחַ הַקְּרִית וְתַרְוָמוֹת, שְׂפָרוֹיִם וּסְפָרִי צִבְא הַלֵּוִי, נִתֵּן לְפָנֶיךָ אֵל הַקּוֹרֵךְ הַרִב כְּעֵל קִלְעוֹן
zellig747@gmail.com | טֶלֶפֶן: 0732549970 | קְהִלַּת נְדָרִים: עֵס צִבְא הַלֵּוִי
לְהַקְרִית וְלִקְבֹּל תְּלִיזוֹן יְשִׁיעוּרִי צִבְא הַלֵּוִי בְּקִרְיַת תְּלִיזוֹן נִתֵּן לְפָנֶיךָ נִתֵּן לְפָנֶיךָ לְשִׁיטָה

זכרון לנפש
הג"ר שמואל אירבך זללה"ה
נלב"ו אדר תשע"ח

דיני פורים (תשפ"ב)

א. קורין פרשת זכור בשבת שלפני פורים לסמכה כדי להקדים זכירת מחיית עמלק לעשיתה (מ"ב סי' תרפ"ה סק"א).

ב. קריאת פרשת זכור היא מן התורה כדכתיב "זכור את אשר עשה לך עמלק" (שוי"ע שם ס"ז), וי"א שאף קריאתה במנין היא מן התורה (עי' שעה"צ שם סק"ה), ועל כן צריך הקורא לכוין להוציא את השומעים ידי חובתם וגם הם צריכים לכוין לצאת (מ"ב שם סק"ד), והקהל יקשיבו לכל מילה ומילה והמנהג להכריז על כך, והחת"ס ציוה להכריז לכוין גם בברכות שלפניה ולאחריה (עי' ט"ז שם סק"ב שקטן אינו עולה לזכור אע"פ שרק מברך שאם אין ברכה אין קריאה, והפמ"ג שם כתב שהברכות אינם מעכבות).

ג. יש לדקדק לקרוא קריאה זו בס"ת מדויק ומוגה ומוחזק בכשרות, וכן לדקדק בקריאתה שתהיה בצורה ברורה ונוכח, ואם חיסר מילה אחת או שהבעל קורא את המילה האחרונה שלא מתוך הכתב י"א דאינו יוצא יד"ח (הגר"ש אלישיב זצ"ל), וי"א דיוצא יד"ח (הגר"ש אויערבך זצ"ל דלא גרע מקורא פרשת "ויבא עמלק").

ד. נחלקו הפוסקים אם צריך לקרות זכר עמלק בצירה, או זכר עמלק בסגול, וע"כ מהנכון שהבעל קורא יקרא שניהם (מ"ב שם סק"ח), ויחזור על הפסוק פעמיים פעם אחת בצירה ופעם אחת בסגול, ואולם רבינו הגר"א זצ"ל הורה שלא לחזור על הפסוק פעמיים אלא רק על המילים "תמחה את זכר עמלק", כיון שאם כבר סיים את הפסוק יצא יד"ח בדיעבד.

ה. ראוי על כל אחד לשמוע פרשת זכור בהברה כמסורת אבותיו, ובהרבה בתי כנסת קוראים באותו מעמד בכמה הברות וכל אחד יוצא בהברה כמנהג אבותיו, ואמנם העולה לתורה ראשון אומר הוא יחיד את הברכות לפניה ולאחריה (ושמעתי מרבינו הגר"א זצ"ל שטיינמן זצ"ל בשם מרן החזו"א זצ"ל שבמשך השנה אפשר לשמוע קריאת התורה גם בהברה אחרת, וכן האר"י זצ"ל שהי' אשכנזי היה מתפלל כל השנה עם בני ספרד ושומע מהם קריאת התורה, ואולם הביא בשם מרן הגר"י זצ"ל שהיה מקפיד שלא לקרוא בהברה אחרת).

ו. י"א שאם לא שמע פרשת זכור יכול לצאת ידי חובה בקריאה שקוראים בפורים בפרשת "ויבא עמלק" (מג"א מובא במ"ב שם סק"ט), ולכן הבעל קורא יכול להוציא את מי שלא יצא בפרשת זכור והשומעים יכולו בזה לצאת יד"ח זכירת מעשה עמלק, ומעשה בחכ"א שחלה ולא שמע זכור ולמחרת אסף מנין וקרא זכור בס"ת בלי ברכה, ואולם יש אפשרות לברך שיחלק את ברכות התורה בבוקר ויברך רק את הברכה הראשונה, ואת הברכה השניה "אשר בחר בנו" יברך לפני קריאת זכור (הגר"א זצ"ל שטיינמן זצ"ל).

ז. אין לקרוא למפטר בפרשת זכור למי שאינו יודע לקרות בעצמו אחר השליח ציבור מילה במילה (מ"ב סי' קל"ט סק"ג), אבל מ"מ צריך לכוין העולה לצאת יד"ח בשמיעת הקריאה מהבעל קורא כדי שיקיים המצוה בעשרה (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

ח. י"א דנשים פטורות מקריאת פרשת זכור (חינוך מצוה תר"ג והאבני"ז או"ח סי' תק"ט והכה"ח סק"ל וכן דעת מרן החזו"א זצ"ל), וי"א דחייבות (מנ"ח שם וש"ת בנין ציון ח"ב סי' ח' בשם רבי נתן אדלר וש"ת מהר"ל דיסקין קו"א אות ק"ב), ולכשינו נתפשט המנהג שהנשים באות לבית הכנסת לשמוע זכור, ויש מקומות שעושים מנין מיוחד לנשים וקוראים זכור בלא ברכה, ואולם יש הסוברים שאין להוציא ס"ת עבור קריאה לנשים כיון שיי"א דאין הם חייבות בקריאת זו (חוט שני פורים עמ' כ"ג), ולכן יש נוהגים להוציא ס"ת קודם מנחה ולקרא פרשת זכור ולהשאיר הס"ת לתפילת מנחה או לקרוא זכור אחר קריאת התורה של מנחה וזה עדיף שלא להפסיד ההוצאה במנחה ואמירת "ויהי בנסוע הארון", ונמצא שלא הוציאו את הס"ת לקריאת זכור לנשים בלבד.

תענית אסתר

ט. מנהג ישראל לתת זכר למחצית השקל בתענית אסתר קודם תפילת מנחה (רמ"א סי' תרצ"ד ס"א), כדי שיהיה צדקה עם התענית לכפר (כה"ח שם סק"ה), ואין ליתנו ממעשר כספים (ביאה"ט שם סק"ב וכמו לענין מתנות עניים עי' מ"ב שם סק"ג).

י. צריך לתת שלוש מחציות מן המטבע הקבועה באותה מדינה, ולכן בארץ הקודש צריך לתת שלוש מטבעות של חצי שקל, ומנהג הספרדים לתת מחצית השקל כשיעור מחצית השקל שנתנו בזמן המקדש שהוא 9.6 גר' כסף.

יא. נוהגים לתת מחצית השקל אף בעד בניו הקטנים ואפילו על עובר במעי אמו כדכתיב כל "העובר" על הפקודים (מ"ב סי' תרצ"ד סק"ה), אבל נשים ובנות פטורות ממחצית השקל (מג"א שם סק"ג), ומנהג העולם לתת גם עבור נשים ובנות.

יב. אם אין לו חצאי מטבע יכול ליתן ג' מטבעות שלישיות חצי מכל אחד עבור מחצית השקל והשאר מתנה, או שיתן בעד ב' אנשים ביחד ג' מטבעות שלמים ונמצא שלכ"א יש בכל שקל חצי מטבע (דעת תורה להמהרש"ם סי' תרצ"ד סק"א).

מנהגי ליל פורים

יג. סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו (שוי"ע סי' תרצ"ה ס"א), ומ"מ ישמח וירבה קצת בסעודה (רמ"א שם סק"א), אך ישתה קצת יין בליל פורים להרבות השמחה (מחזור ויטרי פיוט "בליל זה ישכרון בני, ארור האיש אשר ישתה מים בליל פורים").

יד. נהגו ללבוש בגדי שבת ויום טוב ביום הפורים (רמ"א סי' תרצ"ה), ונכון ללבשם עם כניסת יום הפורים (מ"ב שם סק"ג).

טו. ראוי להרבות בתפילה ותחנונים ביום הפורים, ודורשי רשומות דרשו את ההלכה "כל הפושט יד נותנים לו" דהשי"ת נענה לכל איש כפי בקשתו, ואשרי הזוכה.

קריאת המגילה

טז. הכל חייבים בקריאת המגילה בלילה וביום אחד האנשים ואחד הנשים, וזמן קריאתה בלילה מצאת הכוכבים וביום מהנץ החמה, ובדיעבד אם קראה מעלות השחר יצא (שוי"ע סי' תרפ"ט ס"א ותרפ"ז ס"א), וחיוב לחנך בזה את בניו ובנותיו שהגיעו לגיל חינוך (שוי"ע שם ומ"ב סק"ג), ומנהג טוב להביאם לבית הכנסת כדי שישמעו את המגילה בציבור ויתפרסם הנס (עי' שוי"ע שם ס"ו וביאה"ל שם), וחיוב חינוך הוא מזמן שיכול לשמוע את כל המגילה, ומ"מ אם אינו יכול לשמוע את כל המגילה נכון לחנכו לכתחילה עד כמה שיכול (הוראת הגר"ש ואזנר זצ"ל ובפרט לדעת הבה"ג דקטנים חייבים רק בשמיעה כמו נשים ובא"ר סי' תרפ"ט ובפמ"ג בא"א שם כתבו דהוא אף בקטנים שהגיעו לחינוך ובלקט יושר תלמיד התה"ד כתב דהמחויבים רק בשמיעה אינם צריכים לשמוע כל תיבה אלא רק את עיקר סיפור).

יז. צריך לקרוא את המגילה במנין משום פרסומי ניסא (שו"ע תר"צ ס"ח), וכן משום דמגילה הוי כמו תפילה דבעינן עשרה דוקא (שו"ע ס"י תרפ"ט ס"ה ומ"ב שם סקט"ו), ואם אין שם מנין, אחד מוציא את כולם אם אינם בקיאים בקריאה (בטעמיה ודקדוקיה), אבל אם הם בקיאים בקריאה כל אחד קורא לעצמו (שו"ע ומ"ב שם כמסקנת האחרונים דלא כמ"א דאף לכתחילה עדיף שיקרא אחד לכולן).

יח. הקורא את המגילה למפרע לא יצא היינו שקרא הפסוקים האחרונים קודם שקרא הפסוקים הראשונים ואפילו רק פסוק אחד או תיבה אחת למפרע לא יצא ידי חובה (שו"ע ס"י תר"צ ס"ו ומ"ב ס"ק כ"א וכ"ב).

יט. הקורא את המגילה לציבור צריך לעמוד אבל ליחיד אין צריך לעמוד, והשומעים אינם צריכים לעמוד אלא בברכות בלבד (שו"ע ס"י תר"צ ס"א), וכן צריכים לעמוד בברכת "הרב את ריבנו" שלאחר הקריאה (בן איש חי פ' תצוה ס"ד).

כ. צריך לשמוע את המגילה כולה ואם החסיר מילה אחת לא יצא (מ"ב ס"י תר"צ ס"ה), ולכן ראוי שיחזיק בידו מגילה כשרה (מ"ב ס"י תרפ"ט סק"ט), או לכל הפחות חומש כדי שיוכל להשלים את המילים שהחסיר (מ"ב שם סק"ה).

כא. יש אומרים שלא יקרא את המגילה בפיו יחד עם הבעל קורא אף שיש בידו מגילה כשירה דלא נחשב כקורא בציבור, ומ"מ אם יודע בעצמו שאם לא יקרא בפיו מתוך המגילה ינמנם יקרא מתוך הכתב (אמנם שמעתי ממו"ר רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שמרן הגר"ז זצ"ל היה קורא את המגילה מילה במילה עם הבעל קורא וסבר דהוי בכלל קריאה בציבור, ועי' מ"ב ס"י תר"צ סק"ג).

כב. י"א שהקורא מגילה ולא השמיע לאזנו לא יצא (ב"י ס"י תרפ"ט) אבל מ"מ חרש המדבר ואינו שומע חייב לקרוא לעצמו מגילה שאף הם היו באותו הנס וחיובם בקריאה בלא שמיעה (ביאור"ל ס"י תרפ"ט), וחרשת המדברת ואינה שומעת י"א דכיון שכל חיובה של אשה הוא רק בשמיעה פטורה מקריאת המגילה (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל), וי"א שחייבת בקריאה שאף היא היתה באותו הנס ושונה מכל הנשים שחייבות רק בשמיעה והיא חייבת בקריאה, ומברכת על מקרא מגילה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ברכות המגילה

כג. הקורא את המגילה מברך שלש ברכות, על מקרא מגילה, שעשה נסים, ושהחיינו (שו"ע ס"י תרצ"ב ס"א), ומנהג ספרד לברך שהחיינו רק בלילה (שו"ע שם), ומנהג אשכנז שמברכין גם ביום (רמ"א שם), ובעת ברכת שהחיינו ביום יכוין גם על שאר מצוות היום משלוח מנות, וסעודת פורים (מ"ב שם סק"א ולא הזכיר מתנות לאביונים שזה בכלל צדקה שנוהג כל יום), וי"א שמברכים שהחיינו גם על היום שהוא כמו יו"ט (עי' ביאור"ל שם), וצריך החזן לכוין על כך (ואם קנה מגילה חדשה יכוין גם על המגילה החדשה עי' באה"ט ס"י תרע"ג).

כד. מברכין לאחר ברכת "הרב את ריבנו" (שו"ע שם), ואין מברכין ברכה זו רק לציבור אבל לא ליחיד (רמ"א שם), והטעם משום שאינה ברכת המגילה אלא ברכת הודאה משום פירסום הנס ולא תיקונה אלא לציבור.

מגילה לנשים

כה. לכתחילה לא תקרא אשה אפילו לעצמה אלא תשמע מאנשים (מג"א תרפ"ט סק"ו בשם מדרש הנעלם רות), ואם אין לה מי שיקרא בפניה תקרא לעצמה ואף יכולה להוציא את חברתה בקריאת המגילה אבל אינה יכולה להוציא איש משום שחיובם של נשים הוא רק בשמיעה ולא בקריאה, ולכן כשאשה מברכת תברך לשמוע מגילה (רמ"א שם ומ"ב סק"ו כדעת הבה"ג בתוס' מגילה ד' א' דחיובם רק בשמיעה), או לשמוע מקרא מגילה ולא על מקרא מגילה (מ"ב שם סק"ח בשם הח"א), ומ"מ אשה שקראה את המגילה ולא השמיע לאזנה יצאה ידי חובה דלא תהא שמיעה גדולה מקריאה (דשמיעה היא קולא לנשים דסגי בשמיעה ואינם צריכות לצאת בקריאה מדין שומע כעונה אבל בקריאה ודאי סגי, ועי' בלקט יושר דנשים שאינם חייבות רק בשמיעה אי"צ לשמוע כל תיבה ותיבה והעיקר שישמעו את סיפור המגילה).

כו. נוהגים היום בהרבה קהילות שעושים קריאת מגילה מיוחדת לנשים, וראוי שיהיו לפחות מנין נשים דנשים מצטרפות למנין לענין פרסומי ניסא (עי' רמ"א ס"י תר"צ ס"ח "ויש להסתפק אם נשים מצטרפות לעשרה" ובהגר"א שם ופמ"ג א"א סק"ד כתבו דרך עם אנשים מסתפק הרמ"א אם מצטרפין משום צניעות, אבל כשהן בפני עצמן מצטרפות וכ"כ החזו"א ס"י קנ"ה סק"ב, ובמ"ב סק"ג כתב דהרמ"א מסתפק בזה).

כז. הקורא לנשים לאחר שכבר יצא ידי חובה לא יברך אלא תברכנה כל אחת ואחת לעצמה (לוח א"י), או אחת תוציא את כולם, ואין מברכים לאחר ברכת הרב את ריבנו דאין מברכים ברכה זו רק בציבור ונשים לא נחשבות ציבור, ומ"מ נשים ששומעות את המגילה בעזרת נשים מתחייבות בברכה זו ויוצאות מהשי"ץ (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

על הנסים

כח. אומרים על הנסים בתפילה, בלילה וביום, ואפילו הקדים להתפלל ערבית מבעוד יום (שו"ע ס"י תרצ"ג ס"ב ומ"ב סק"ד) ואם שכח לאומרו אין מחזירין אותו (רמ"א שם) וכן אומרים על הנסים בברכת המזון (שו"ע ס"י תרצ"ה ס"ג), ואם שכח לאומרו, י"א דמחזירין אותו, וי"א דאין מחזירין אותו, וספק ברכות להקל, וכל זה בסעודה ראשונה אבל בסעודה שניה לכו"ע אין מחזירין אותו, אלא כשיגיע להרחמן יאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים וכו' (מ"ב שם סקט"ו).

כט. סעודת פורים שנמשכה עד הלילה אומר על הנסים בברכת המזון במוצאי פורים (שו"ע ס"י תרצ"ה ס"ג) ובתנאי שלא התפלל מעריב לפני ברכת המזון (מ"א סק"ט ומ"ב סקט"ז).

ברית בפורים

ל. מלין את התינוק קודם קריאת המגילה (רמ"א ס"י תרצ"ג ס"ד), וסמך לדבר "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון" וששון מרמז על המילה (מ"ב שם סק"ב), ומטעם זה יש למול מיד אחר קריאת התורה כדי שתהיה ה"אורה" שזו התורה סמוכה ל"ששון" (דרכי משה) ואת הכיבוד לקהל יתנו לאחר קריאת המגילה שאסור לאכול קודם קריאת המגילה, ואולם י"א שמלין אחר קריאת המגילה שיש להקדים את קריאת המגילה משום פרסומי ניסא (פרי חדש והגר"א מובא במ"ב שם סק"ב), ונהרא נהרא ופשיטה.

לא. עושה סעודת ברית ופורים יחד ואי"צ שיהא ניכר שזה גם סעודת פורים (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מתנות לאביונים

לב. חייב כל אדם מישראל בין איש ובין אשה לתת שתי מתנות לשני אביונים והיינו מתנה אחת לכל עני, ונותן מיני אוכלין או מעות (שו"ע תרצ"ד ס"א) אלא שאם נותן מעות צריך לתת כסף במזומן, ואם אין לו יכול לתת צ'ק ובלבד שיהיה הצ'ק ראוי לשימוש באותו היום (הגר"ח שליט"א), אבל לא בגדים כגון לקנות מנעלים לעני (או"ש פ"ב ממגילה הט"ז), וכן אין יוצאין מתנות לאביונים בנתינת כסף להכנסת כלה או לפריעת חובות (שאין נתינות אלו מתחידים לפורים), והגדרת אביון הוא מי שאין לו צרכים הכרחיים לפרנסת ביתו (הליכות שלמה פ"ט ה"כ), וראוי לתת מתנות לאביונים מיד בבוקר לאחר קריאת המגילה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

לג. שיעור המתנה הוא כשיעור סעודה קלה שהוא בין שש לעשר שוה הראוי ליהנות בו בפורים (ע"י שעי"ת שם סק"א ובן איש חי פר' תצוה אות טו' ומה שהמ"ב שם הביא בשם הריטב"א דמעיך הדין סגי בפרוטה, כתבו הפוסקים שבזמנינו שאין לפרוטה ערך כלל אין יוצאים יד"ח בפרוטה), וי"א שצריך לתת מתנה חשובה שמביאה את האביון לידי שמחה שהוא חמישים שוה (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

לד. אין לתת מתנות לאביונים מכספי מעשר, אבל מה שמוסיף יותר מהשיעור יכול לתת ממעשר (מ"ב שם).

לה. אין מדקדקין במעות פורים אלא כל הפושט יד נותנים לו (שו"ע שם ס"ג), ודין זה אינו מדין צדקה אלא משום שמחה (רמב"ן ב"מ ע"ה ע"א), ולכן אף שיודעים במבקש שאינו צריך לקבל צדקה נותנים לו (יסוד ושורש העבודה ש"ב פ"ו), ואף הילדים בכלל זה וכמו שמצוי שמבקשים מעות פורים (הגר"י אדלר זצ"ל בקובץ היכלא תשע"ה עמ' שמ"ח).

לו. מי שגר בישוב שיש רק עני אחד יתן מתנה לאותו עני ויקיים בכך חלק ממצות מתנות לאביונים (מו"ר הגר"ד פוברסקי שליט"א, דנתינה לעני אחד לא הוי ח"ש אלא נתינה גמורה רק שלא נפטר מהמצוה אלא כשנותן לשני עניים וכמו פו"ר דמקיים מקצת מצוה בזכר או נקבה רק שאינו נפטר אלא בזכר ונקבה, ובשו"ת הלכות קטנות ח"ב ס"י לט כתב שיכול בדיעבד לתת שתי מתנות לאביון אחד דעיקר החיוב הוא שתי מתנות ולא שני עניים).

לז. בחור ישיבה שאינו מקבל כל צרכיו מהוריו ומהת"ת של הישיבה, מותר ליתן לו מתנות לאביונים (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

לח. ראוי שידע העני מי נתן לו את המתנות, והעצה בזה שחלק גדול ממשלוחי המנות שנותן לקרוביו שביניהם ת"ח הלומדים תורה מעוני יתן לשם מתנות לאביונים, ויקיים בזה בנוסף גם את דברי הרמב"ם שכתב שם שמוטב להרבות במתנות לאביונים ממשלוח מנות (גליוני הש"ס שבת י"ע"ב דבמתנות לאביונים צריך שידע המקבל מי נתן לו המשלוח לדעת הרמב"ם בפ"ב ממגילה ה"ז והריטב"א בב"מ דף ע"ה ע"ב הובא באילת השחר שם דמתנות לאביונים אינם מדין צדקה אלא מדין שמחה והוא משלוח מנות לעניים).

משלוח מנות

לט. חייב אדם לשלוח לחבירו משלוח מנות הכולל לפחות שתי מנות שהוא שני מיני מאכלים או שני מיני משקין או אוכל ומשקה (שו"ע ס"י תרצ"ה ס"ד ומ"ב שם סק"יט), ואין יוצאים אלא במשקה חשוב כמו יין או בירה אבל לא במים (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל), וראוי לשלוח מאכלים לצורך הסעודה כמו בשר ודגים ודברים מבושלים ולא כמו שעושים אלו ששולחים רק מיני מתיקה ומתנות.

מ. אשה חייבת במשלוח מנות (רמ"א שם ס"ד), ואשה נשואה סומכת על משלוח מנות של בעלה ויודיע הבעל לאשתו שהוא שולח עבורה, וכן בני הבית הסמוכים על שולחן אביהם סומכים על מה שהוא שולח בשם כל המשפחה (ע"י מג"א סק"י"ד ומ"ב סק"ד), ויש מחמירים שהאשה ובני הבית ישלחו בעצמם (מג"א ומ"ב שם), ואי"צ שהמנות יהיו משל האשה דאין דין "לכס" במשלוח מנות (ע"י הליכות שלמה וע"י בקובץ היכלא תשע"ה מהגר"מ רובין שליט"א), וכן הדין במתנות לאביונים דאין צריך שהמעות יהיו שלו (ע"י שם).

מא. משלוח מנות צריך שיהיה דוקא ממיני מאכל או משקה אבל לא בגדים וחפצים, ואולם אם נותן לו זיכוי במסעדה נחשב כמו אוכל ויוצא יד"ח (אור לציון) וכן האוכל צריך שהיה ראוי לאכילה כגון בשר ודגים מבושלים אבל לא חיים (מ"ב שם סק"יט).

מב. צריך שמקבל המשלוח יקבל המנות לידו או לכל הפחות ידע מזה, אבל אם אינו בביתו אע"פ שאשתו ובניו קבלו בעדו אם לא ידע המקבל מזה ביום הפורים אפשר שלא יצא יד"ח (ערה"ש שם ס"ז ומרן הגר"י זצ"ל היה אף בודק מה ששלחו לו).

מג. כתב המ"א (ס"י תרצ"ה סק"יב), "ני"ל דמי שאוכל על שולחן חבירו ולא הכין לו כלום פטור ממשלוח מנות "והיינו שחייב משלוח מנות הוא חלק מהחיוב של סעודת פורים שיתן מסעודתו לרעהו אבל מי שאינו מכין סעודה לעצמו פטור ממשלוח מנות (וע"י מחצית השקל שם), ולפי"ז צ"ע על מנהג העולם שאוכלים אחד אצל חבירו וחתן אצל חמיו ונמצא שפטורים ממשלוח מנות וכששלחו מנות הרי הם כאינו מצווה ועושה, **ולכן נראה שהאוכל אצל חמיו או אצל חבירו ישתתף בסעודה ויביא דבר מה לסעודה** ובזה יתחייב במשלוח מנות ויקיים מצות משלוח מנות ככל ישראל (והסכים לזה מו"ר רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מד. משלוח מנות צריך לשלוח לגדול דוקא, ואם שלח משלוח מנות לקטן לא יצא דמשלוח מנות איש **לרעהו** ולא לקטן (כה"ח ס"י תרצ"ה סק"יב), ותלמיד יוצא במשלוח מנות לרבו דבכלל רעהו הוא במצוות (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מה. אין לשלוח מנות למי שאינו שומר מצוות משום שלא יברך על המאכלים, אלא מפני דרכי שלום (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מו. אין לאכול סעודה לפני שמקיים מצות מתנות לאביונים ומשלוח מנות (ע"י הליכות שלמה פ"ט ס"ט ומועדים וזמנים ס"י רפ"ו כמו שאסור לאכול לפני שאר מצוות, ואמנם דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל שכיון שעוסקין במשלוחי מנות כל היום הוי כשומר).

מז. יקדים מתנות לאביונים ואח"כ משלוח מנות שאין שמחה לפני הקב"ה כמו לשמח עניים ואביונים (הפמ"ג ס"י תרפ"ז במשב"ז סק"ג מסתפק בזה, ובשו"ת קרן לדוד ס"י קס"ד נטה לומר שיקדים משלוח מנות כיון שהיא קודמת בפסוק, אך מסיק שמתנות לאביונים קודמת).

סעודת פורים

מח. מצוה להרבות בסעודת פורים ובסעודה אחת יוצאים (רמ"א ס"י תרצ"ה ס"א) והיינו דחיוב הסעודה הוא כל היום כדכתיב "יום משתה ושמחה" אלא שחכמים הקילו שדי בסעודה אחת כדי לצאת ידי חובה, ומ"מ כל מה שאוכלים במשך כל היום הוא בכלל סעודת פורים (הגר"א במעשה רב דעשה סעודה כל היום), **ועיקר הסעודה צריך להיות בעוד יום ולא סמוך לערב ובליילה** (רמ"א שם ס"ב).

מט. יש לקבץ אנשי ביתו וחבריו לסעודה, כדכתיב "משפחה ומשפחה" וככל שמרבה באנשים מתרבה השמחה (מ"ב שם סק"ט).

נ. חייבו חכמים להשתכר בפורים עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (שו"ע ס"י תרצ"ה ס"ב), וי"א שישתה רק יותר מהרגלו וישן (רמ"א שם), ואין בזה דין שיעור רביעית אלא כל ששותה יותר מהרגלו ומגיע לידי שמחה בכלל (שו"ת שבט הלוי ח"י ס"י ק"ז).

נא. מצוה מן המובחר להשתכר ביין דוקא, ומ"מ יוצאים יד"ח גם בשאר המשקים שמשכרים כיי"ש ובירה (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

נב. נשים אינן חייבות בשתיית יין (שו"ת שבה"ל ח"י ס"י י"ח), וכן קטנים אין לחנכם בשתיית יין (עיי' נטעי גבריאל עמ' ת"ה).

נג. המזיק את חבירו (כגון ששבר את משקפיו) מחמת שמחת פורים פטור מלשלם (רמ"א ס"י תרצ"ה ס"ב), אבל אם כיון להזיק חייב לשלם (מ"ב שם סק"ד). וכל זה בהזיק קטן אבל בהזיק גדול חייב (מ"ב שם סק"ג בשם הב"ח).

נד. בן עיר שהזיק בירושלים בפורים דמוקפין מחמת שמחת פורים יש להסתפק אם הולכים אחרי הניזק וכיון שאצלו זה פורים פטור המזיק מלשלם או שהולכים אחרי המזיק שאצלו זה לא פורים וחייב לשלם, וזה תלוי בשני הטעמים שכתב הפמ"ג (א"א שם ס"ק ז' ח'), בטעם דמזיק מחמת שמחת פורים פטור דאם הטעם משום מחילה הרי זה תלוי בניזק, ואם הטעם משום דנחשב אנוס הרי זה תלוי במזיק, ומספק פטור מלשלם (שיעורי ליל שבת שיכון ה' תשע"ד).

נה. אם הוא סמוך לערב ונזכר שלא התפלל מנחה, ואינו יכול גם להתפלל מנחה וגם להתחיל את סעודת פורים, מה עליו להעדיף? עליו להעדיף את סעודת פורים מכמה טעמים **א.** מנחה יש לה תשלומין משא"כ סעודת פורים (ע"י מ"ב סי' רפ"ו סק"ג). **ב.** סעודת פורים חיובה מדברי קבלה **ג.** סעודת פורים יש בה משום פרסומי ניסא ונ"ח קודם לקידוש היום משום פרסומי ניסא.

מלאכה בפורים

נו. נהגו שלא לעשות מלאכה בפורים והעושה מלאכה בפורים אינו רואה ברכה מאותה מלאכה לעולם (רמ"א סי' תרצ"ו סעי' א'), והמנהג שלא לעשות מלאכה הוא דוקא ביום, אבל בלילה עד הנץ החמה מותר (ע"י ביאור"ל שם).

נז. לא יפתח חנותו בפורים פרט לחנות המוכרת מוצרים הצריכים לפורים כמו מכולת, וימנעו ככל האפשר שלא תתבטל שמחת הפורים אצלם (ערוך השולחן סק"ב).

ימי הפורים

נח. כרכים המוקפים חומה מימות יהושע קוראים בט"ו, ועיירות שאינם מוקפות חומה קורין ב"ד (שו"ע סי' תרפ"ח ס"א).

נט. עיירות המסופקות **יפו. לוד. טבריה. צפת. בית שאן. עכו. באר שבע. שכונת גבעת המורה בעפולה, ויש שמחמירים גם בחיפה.** קוראים בהם ב"ד וט"ו, ולא יברך כי אם ב"ד שהוא זמן הקריאה לרוב העולם (שו"ע סי' תרפ"ח ס"ד), ונוהגים שמחה מתנות לאביונים ומשלוח מנות בב' הימים (מ"ב שם סק"י), ואומרים על הניסים בשניהם (מ"ב שם סק"י) ובזמננו המנהג שלא לומר על הניסים בעיירות המסופקות רק ב"ד בלבד (לוח א"י).

ס. עיירות הסמוכים ונראים לכרכים קוראים בט"ו (שו"ע שם ס"ב), ואולם הסמוכים ונראים לספיקות קוראים ב"ד (ביאור"ל שם בשם הברכ"י), וי"א דדינו כספיקות וקוראים המגילה ב"ד ובט"ו (חזו"א או"ח סקנ"ג סק"ג), ולכן הרבה נוהגים בבני ברק הסמוכה ליפו לקרוא המגילה גם בט"ו בלא ברכה, וכן נוהגים את שאר מצוות הפורים לבד מאמירת "על הניסים" (ארחות רבנו ח"ג עמ' ל).

סא. חייב לעשות משתה ושמחה קצת בשני הימים י"ד וט"ו (רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב), ומטעם זה ראוי לאכול פת בשני הימים (מו"ר הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, וע' שעה"צ סי' תרצ"ה סק"ד).

סב. הנוסע במטוס ביום י"ד אם יגיע לביתו שבדרך בליל ט"ו קורא רק בט"ו ואין נחשב פרוז בן יומו משום שאינו יושב בערי הפרזים אלא מהלך (הסטיפלער בקה"י מגילה) ואם ישהה במטוס גם בט"ו קורא ב"ד כרוב העולם (ח"י הריטב"א י"ט מגילה).

בן עיר הנוסע לכרך (כ"ז מספרי הפוסקים מיוסד על דין השו"ע בסי' תרפ"ח סעיף ה' ומ"ב סק"ב)

סג. פרוז בן יומו נקרא פרוז ומוקף בן יומו נקרא מוקף, והיינו דאע"פ שביתו כל השנה בכרך מ"מ אם ב"ד בלבד נמצא בעיר נקרא פרוז וקורא ב"ד, וכן אם הוא נמצא במוקפין ביום ט"ו בלבד נקרא מוקף (מ"ב שם).

סד. בן עיר העולה לירושלים בליל ט"ו קודם עלות השחר נולחזו"א מתחילת ליל ט"ו, אם עקר דירתו לגמרי מתחייב פעם נוספת בכל מצוות הפורים (ביאור"ל תרפ"ח בשם הירושלמי), ואם הלך שם רק ליום אחד ספק אם מתחייב שוב בט"ו, ועל כן קורא מגילה בלא ברכה (ע"י חזו"א או"ח סי' קנ"ב סק"ו), ואמנם בן כרך שהיה ב"ד בעיר כשחזר בליל ט"ו לביתו בירושלים חייב בקריאה בברכה.

סה. בן עיר הנוסע לכרך ביום ט"ו אחר עלות השחר אין לו שום חיובים של יום ט"ו.

סו. בן כרך הנוסע לסעודת פורים להוריו הגרים בעיר ביום י"ד וחוזר בליל שושן ל-ס חייב לקרוא מגילה בליל ט"ו בברכה, ועל כן נוהגים בהרבה בתי כנסיות הקוראים מגילה בליל ט"ו בבני ברק מספק לתת לבן ירושלים לקרוא את המגילה בברכה.

סז. בן עיר הנוסע לירושלים בליל ט"ו יכול לקבל עליה לתורה בבוקר בקריאת התורה של פורים נולדעת החזו"א רק אם נמצא שם לפני שקיעת החמה, אולם אם הגיע אחר עלות השחר אינו יכול לקבל עליה לתורה.

סח. תלמידי ישיבה שהגיעו לירושלים אחר עלות השחר ועושים שם מנין של שחרית לא יקראו קריאת התורה של פורים אלא יקראו קריאת התורה של אותו שבוע, ואם חל ביום שאין בו קריאת התורה כמו השנה אין קוראים בתורה כלל.

סט. בחורי ישיבות הלומדים בערי הפרזות ונוסעים בליל ט"ו לבית הוריהם שבירושלים י"א דהרי זה כעוקר דירתו לירושלים דבית הוריו נחשב כעיקר ביתו ומתחייבים בקריאה בברכה (הגר"י אורעבך זצ"ל), וי"א דעיקר ביתו נחשב בישיבה ואין חייב לקרוא מגילה רק מספק בלא ברכה (שבות יצחק עמ' כ"ו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

אבל בפורים

ע. אבל בתוך שלושים יום לקרוביו או בתוך י"ב חודש לאביו ואמו מחוייב בסעודת פורים ומותר לו לאכול בחבורה בביתו דמצוה לאכול בחבורה כמו שנאמר משפחה ומשפחה, ולא יעשה הסעודה חוץ לביתו, ומ"מ אם לא יהיה לו סועדים בביתו מותר לעשות הסעודה אף חוץ לביתו, ומ"מ לא ישתתף בריקודים ולא ינגן בכלי זמר (הגר"י קרליץ זצ"ל).

עא. אבל חייב במשלוח מנות ואפילו בעיירות המסופקות שולח בשניהם אפילו תוך שבעה, אבל לא ישלח דברים המשמחים רק דברים פשוטים (שו"ע סי' תרצ"ו סי' ומ"ב סק"י), ולא ישלח אלא כפי החיוב ולא יותר (בן איש חי פ' תצוה הל' פורים אות י"ח).

עב. אין שולחין משלוח מנות לאבל על אביו ואמו כל שנים עשר חודש ולשאר קרובים ל' יום (רמ"א סי' תרצ"ו סי' ומ"ב שם), אבל מותר לשלוח למשפחתו של האבל, וכן אם שלחו לאבל משלוח מנות מותר לקבלו (שו"ת שבט הלוי ח"י סי' ק"ז אות ג').

עג. מותר לשלוח מנות לרב ולמלמד שהוא אבל דזה הוי כתשלום חוב, וכל מקום לפי מנהגו (מבית לוי מועדים).

עד. אין האבל עובר לפני התיבה בפורים בשני הימים שמרבים בהם שמחה ואין אומרים בהם למנצח (וע"י בעליות אליהו שפעם אחת בבית מדרשו של הגר"א רצה אבל אחד לעבור לפני התיבה בפורים בתפילת מנחה, וכאשר התעטף בטלית מנע אותו הגאון ואמר "אבל וחפוי ראשי").

הוראת מרן ראש הישיבה זצ"ל

שמעתי ממ"ר מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שכשחל שושן פורים להיות בערב שבת כמו השנה, בן עיר הנוסע בערב שבת להוריו שבירושלים אסור לו להשתתף בסעודת פורים, כיון שאסור לקבוע סעודה גדולה בערב שבת אלא בסעודת מצוה ואצלו הרי זה איננה סעודת מצוה, ורק יוכל לאכול מעט מן המטעמים שבסעודה.

הירצך או הישא פניך

היו כאלה שהתפארו בכוחם הגדול להקריב רבבות אילים שמנים ביום אחד, ולא הבינו כי כל לבבות דורש ה'. ולעתים אנו בעצמנו מסוגלים להתנהג כשרפי מעלה, והרגליים עדיין מרובבות בבויץ.

הרי אלמלי הורתה התורה לא להביא קרבן גזול, כי אז היינו רואים את הגנב והחמסן נושאים שם על כתפיהם, להקריב לגבוה. מה חושב אותו גנב כשמגיש קרבן מגואל?

נניח רגע לקרבן וניקח דוגמא קרובה יותר, תקיעת שופר. מצוות צריכות כוונה ואדם מתעמף בטלית, אימת הדין נסוכה על פניו, מכון לעורר זכות אבות ועקידת יצחק לפניו ברחמים היום יזכור. לבו מתחנן שהקדוש ברוך הוא יתקע כבר בשופר גדול לחרותנו, תוקע ומריע, מלכויות זכרונות ושופרות, מאה ואחד קולות. מכון להוציא את כל הקהל הקדוש הזה.

והשופר שבידו, ביודעין, גזול. מה הוא חשב לעצמו?

אדם לוקח לולב ביום ראשון לחשבון עוונות. נקי לאחר יום הכיפורים, יוצא עם מאני קרבא להשביט אויב ומתנקם. לעצור רוחות רעות וטללים רעים. את כל ה'נצחוני בני' של אדם היוצא בדימוס, הוא עושה עם לולב שגום ללא רשות משדה של איש זר. לולב הגזול.

מה הוא חשב לעצמו?

אמת. ישמצב של 'כעסוני בהבליהם'. גנב, גם על פי המחחרת קורא לעזרת אלוקיו. אבל זה גנב בשעת מצוקתו, לא רואה מנוס אחר מלבד לשווע לקדוש ברוך הוא דווקא בשעת החרדה של הגניבה.

אבל זה התוקע בשופר גנוב מהחנות, המנענע בלולב גזול מהשוק. הירצך או הישא פניך??

ועד שאנו תמהים על קרבן הגזול, על שופר ולולב, שמא נתמה על אנשים קרובים יותר.

עלינו למשל.

שוקד צורב על תלמודו בבית המדרש עד שעה מאוחרת, כה נאה וכה יאה. לאחר חצות שב לחדרו, הדלת חורקת והנעליים מופחות. רעש הנמלה ורשרושי ההכנות. אפשר שהעיר שניים או שלושה מחבריו. מי ביקש זאת מידכם?

הקרבן הראשון בספר הקרבנות, דורש הבנה. מדוע דווקא הוא – קרבן עולה – נבחר לפתוח את כל דיני הקרבנות.

העולה לא מצויה ונפוצה כמו קרבנות חטאת או שלמים. אדם חוטא בשוגג, מביא קרבן חטאת לכפר על עונו, הרי זה מצוי הרבה יותר מאשר קרבן עולה שבא מתוך נדבת הלב, מתוך רצון להגיש דורון לקדוש ברוך הוא ('עולה, דורון היא'. זבחים ו:).

גם במקרים בהם קרבן עולה באה כחוב, הרי זה חוב לא מצוי. רק בשלושת הרגלים (עולת ראיה) או של יולדת, נזיר, מצורע וגר. לעומת קרבן חטאת שאדם מחויב להביא לכפר על שגגתו, והשגגה מצויה היא. או קרבן שלמים, הכולל בתוכו קרבן תודה ושלמי חגיגה.

האם לא עדיף היה להקדים קרבן המצוי יותר?

אדם כי יקריב מכם

דין הוא בקרבן שאין מביאין אותו מן הגזול. 'אדם כי יקריב מכם' אמרה תורה, את הקרבן אדם צריך להקריב ממנו ולא מהגזול. 'כי אני ה' אוהב משפט, שונא גזל בעולה' (סא, ח). ואם יביא מהגזול, הרי זו מצוה הבאה בעבירה.

כאן המקום הראשון שלמדנו דין של 'מצוה הבאה בעבירה', וממנו בנין אב לכל התורה כולה שאי אפשר לעשות מצוה מעבירה.

והיא גופה צריכה ביאור. למה דווקא בקרבן למדנו דין מצוה הבאה בעבירה, ולא בשאר מצוות. בשופר נניח, גם אי אפשר לצאת ידי חובה בשופר גזול. גם בלולב אי אפשר לצאת ידי חובה לולב גזול, מדוע איפוא נלמד היסוד הזה, דווקא בדין הקרבן?

מצוה הבאה בעבירה

נפש האדם, מסובכת ונפתלת היא. מתפקעת להחריד בסבך של לבטים והיתרים ועקמומיות וחשבונות ותילי תילים של מצדקי. מה גורם לאדם לחשוב שיהיה מותר לו להביא קרבן גזול?

הלא הכרנו את תיאורו הנלכב של רבי ישראל מסלנט על האיש החרוץ שקם לאמירת סליחות בחצי הלילה, ועד שיתחיל את תפילתו כבר יעלו במשרתת שלא דאגה להסיק את התנור ולא הכינה עצים להרתיה את המים לקפה. ברחוב ישוחח בקול ויעורר את השכנים ובתפילתו יטריד את היושבים לצדו.

בתקופתו התפעלו פעם משקדן גדול שישב בעליה ולמד בהתמדה, לא חש בנר הבוהק שנושר מהשולחן והצית את התבן שבקצה הגג. בתוך כמה שעות כל העיירה הפכה למאכולת אש, והשקדן לא הרגיש, מרוד היה בגירסתו ובאהבתה ישנה.

רבי ישראל לא היה מסוגל לעכל מחשבה זו. 'מה הועילה שקדנותו', תהה, כעת יהיה אסור עליו ללמוד עד שיכסה את כל הנזקים שגרם, וגם אם יחיה שנות מתושלח לא יספיק לשלם את הנזקים הגדולים הללו, ובכן מי ביקש זאת מידכם?

מקריבים על שולחני לחם מגואל

היה אדם שניסה להתפאר על אבות האומה. הרגיש שהצליח להקריב טוב מהם. כלפי מעלה התרים 'את שבעת המזובחות ערכתי'. בלעם מכנה שבע מזובחות שהקים בו ביום, בלשון 'המזובחות'. לא התכוון אלא לקנטר, כל הדורות כולם העמידו במצטבר שבע מזובחות, מאדם הראשון ועד עתה. הנה אני הקרבתי ביום אחד שבע מזובחות, היש כמוני?

הוא התפעל גם מהכמות הגדולה שהביא. 'הירצה ה' באלפי אלים, ברבבות נחלי שמן', כי בעוד שישראל מנסכים לוג אחד של שמן, הוא מקריב רבבות (תנחומא ריש פרשת צו).

אם הכל כל כך טוב ומרשים, שבע מזובחות ביום אחד, רבבות נחלי שמן, למה הוא כל כך גרוע?

אדם כי יקריב 'מכם'

כי היסוד המרכזי של הקרבן הוא התקרבות. האדם החומרי מבקש להתקרב לבוראו, מגיש לפניו מנחה, מדמה שאת עצמו עוקד על המזבח.

אינך יכול להתקרב, אם כל מה שמניע אותך זה להיות 'יותר טוב' מהשני. הקרבן שלך יהיה כמו הקרבן של קין וקרבה לקדוש ברוך הוא לא תהיה כאן. אם אתה פוזל ימינה ושמאלה, אין כאן קרבן.

יש הרבה מצוות שדורשות מהאדם כסף, אבל עניין הקרבן הוא להביא אותו מתוך הלב, מתוך זכות. אם במקום הזה אתה לוקח ממישהו אחר ומביא גזול, לא הבנת מה נדרש ממך, לשוא צרף צורף.

המקום שבו בא לידי ביטוי הנעלה ביותר של הקרבת הנפש, זה בקרבן. המקום שבו למדנו לראשונה על מצוה הבאה בעבירה, היא בקרבן. 'אדם כי יקריב מכם', בדיוק כמו אדם הראשון. זו הפעם הראשונה שהתורה מתייחסת לאדם הראשון, מאז פרשת בראשית, ולא בכדי.

לאדם הראשון לא הייתה אפשרות של גזל. כל העולם כולו היה שייך לו, אין אצלו דיני קניינים ונוזיקין, אין בין אדם לחבירו, הוא מושלם במידה הזו. וכוה קרבן בדיוק רוצה הקדוש ברוך הוא. כשמדברים על גזל, מביאים את הדוגמה הכי מוזקקת, מקום שבו לא הייתה מציאות של גזל.

זה הקרבן הראשון. קרבן עולה, הכי קרוב לה', כליל תקטר.

הקרבן הזה ראשון כי הוא שייך עד היום, כל היום. בכל שעה יש התגברות, בכל שעה יש זמן שבו אדם מקריב לגבוה את רצונותיו ואת חשקיו. אדם מתבטל מתלמודו, משוחח עם חבר שיחת חולין בהנאה. לאחר דקה תפס את עצמו, ובדיוק באמצע הסיפור עצר הכל וחזר לשנן את פרוקו. זה קרבן עולה!

אישה מרגישה עצמה עייפה, חסרת כוח. אבל ילדיה שבים בעת מתלמוד התורה והיא צריכה לקבל את פניהם במאור פנים, להתעניין ולתמוך. היא מקריבה את העייפות שלה עבורם. זה קרבן עולה!

כי הפסגה בחייו של בן תמותה, היא לקחת את 'מה שבא לו', ולהקריב אותו לגבוה.

בלעם יכול להקריב אלפי אלים, אבל להקריב מתוך נפשו הבהמית חשק אחד קטן, אינו מסוגל.

ואני ה' שונא גזל בעולה. לא בכזו עולה יבחר.

תנה בני לבך לי.

להצלחת

משפחת ר' ח. משענייה

מקסיקו סיטי

בכל מעשה ידיהם

הוצאות הגליון נתרמו השבוע
ע"י הר"ר משה בן יוכבד שליט"א
להצלחתו ברוחניות ובגשמיות

מגיד דבריו ליעקב

להערות והארות
ולהצטרפות לשימת התפוצה
במייל:
8542164@gmeil.com

שיחות מוסר על סדר הפרשיות
כולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'
שנאמרו במקלות על ידי
הגאון הגדול רבי יעקב חיים סופר שליט"א
ראש ישיבת "כף החיים"

פרשת ויקרא

בכל יום ויום מכריז כרוז ומזהיר את הנשמה

בעזרת ה' יתברך נראה להתבונן ולעיין בעניני הפרשה, פרשת ויקרא, ובעניני הזמן - חודש ניסן המתקרב ובא.

בסוף הפרשה שלנו, פרשת ויקרא, מבוארים עניני קרבן אשם. וכבר האריך הרמב"ן למה יש חטאים שאין די להם בקרבן חטאת וצריכים להביא קרבן אשם. אחת האשמות היא 'אשם גילול', וכך אומרת התורה (ויקרא ה, כ): וידבר ה' אל משה לאמר. נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו וכו'.

פשוטו של מקרא מדבר באדם שקיבל פקדון מחבר שלו, או לחילופין 'בתשומת יד' - קיבל הלוואה מחבר שלו, 'או עשק את עמיתו', היינו כסף שבא לידו בדרך היתר כגון אחד שעבד אצל חבירו ועשה לו איזה מלאכה, ובעל הבית לא משלם לו את שכרו. כשבאים ושואלים את זה שקיבל פקדון: 'הרי קבלת פקדון, למה אתה לא מחזיר אותו לבעלים?' הוא מכוּחש ואומר: 'לא היו דברים מעולם'. כששואלים אותו 'הלא קבלת הלוואה, למה אינך מחזיר אותה למלווה?' - הוא אומר 'לא דובים ולא יער, לא לוויית דבר'. כששואלים את בעל הבית 'הרי פלוני צבע לך את הבית, למה אתה לא משלם לו את שכרו?' - הוא אומר: 'לא היו דברים מעולם'. אם השביעו אותו על מה שהוא אומר ונשבע על כך ואחר כך הודה ששיקר - והשיב את הגזילה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון... ומביא גם כן קרבן אשם ומוסיף חומש.

רבתינו בזהר הקדוש דרשו נפלאות על הפסוק הזה, ונראה מדבריהם: 'נפש כי תחטא', רבי יוסי פתח, כמה אית להו לבני נשא לאזהרה מחובותיו, מאד מאד צריכים בני אדם להזהר ולהשמר מחטאים. כשאדם עושה איזה חטא, מיד נברא על ידי החטא הזה מלאך משחית ומחבל שעומד ומקטרג בלא הרף ובלא הפוגה, ותובע כל העת ואומר 'פלוני עשה עוון וברא אותי, תענישו אותו'. ולכן על אדם להזהר מאד לא למחטי קמיה מריהו, לא לחטוא לפני הקב"ה. דהא בכל יומא ויומא כרוזא נפיק וקרי, יוצא כרוז ומכריז, איתערו בני עלמא ליבייכו לקמי מלכא קדישא, עורו והתעוררו ותעירו את הלב שלכם לבורא יתברך. ולכאורה, מה הכוונה בכרוז הזה? שמעתם פעם את הכרוז הזה?

אך ודאי המכוון הוא כדרך שהביאו בספרים הקדושים בשם הבעל שם טוב, לבאר את דברי התנא במסכת אבות (ו, ב) ש'בכל יום ויום יוצאת בת קול מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה'. שאל הבעל שם טוב, אם באמת בכל יום ויום יוצאת בת קול ומכרזת בקול 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה', הווי אומר שאת הבת קול כל אחד ואחד צריך לשמוע, שכן אם לא שומעים אותה לשם מה יוצאת הבת קול הזה, והרי ברכה לבטלה היא! ואם כן איה היא?! מישוה שמע אותה פעם?!

ו. רבי יצחק אברבנאל כותב בביאורו שם דבר נורא: 'אוי להם לבריות' - כל האוי, כל הצרות והיסורים שבאים לאנשים בזה העולם, אם זה צער ודחק הפרנסה, אם זה יסורים בבריות או בבנים ושאר צרות ויסורים, אם תצא לראות ולבדוק מה השורש של כל זה ומהיכן זה נובע - מעלבונה של תורה. אם אדם היה נקי וזך מהענין הזה של 'עלבונה של תורה', לא היה באים עליו כל הצרות והיסורים.

ומה 'עלבונה של תורה'? - יש כמה פרטים בזה, אבל העלמן היותר גדול הוא עצם מה שלא פותחים ולומדים את התורה. יש לך כוז 'חמדה גנוזה' שעמד משה רבינו ונחלם עם המלאכים כדי להביא לנו אותה, ואתה לא מתייחס לה בכלל? מניח את התורה בארון ולא חלי ולא מרגיש, לא פתח אותה ועוסק בה? - אין לך זלזול גדול מה.

אמר הבעל שם טוב, אכן כולם שומעים את הבת קול הזה. כל אחד שומע לפעמים לחישה בתוך תוכו, 'נו, הלא אתה כבר לא צעיר, ותתחיל לחשוב מה יהיה בסוף. הגיע כבר הזמן להשתפר, ועליך להתעורר ולהוסיף יותר תורה ויותר מצוות'. אין אחד שאין לו לפעמים כאלו הרגזים בלב, וההרהורים האלו, הרהורי התשובה והחרטה, הרהורי ההתעוררות לעבודת ה' - זו היא הבת קול שיוצאת ומכרזת בכל יום ואומרת 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה'. והתפקיד של כל אחד הוא לא להסות את הבת קול הזה, אלא אדרבה, כשבאים לו מחשבות כאלו 'בוא תשתנה. תפתח דף חדש ותתחיל לעבוד את ה'', יטה להם אוזן, יבין שזו היא הבת קול השלוחה לו מהר חורב, ויפעל לתקן את דרכיו ומעשיו.

אלו הם גם כן דברי רבתינו בזהר הקדוש. בכל יומא ויומא כרוזא קרי איתערו לאזהרה מחובותיו, בכל יום מגיעה לאדם הקריאה הזו לעשות תשובה. איתערו נשמתא קדישא דיהיב בגווייכו מאתר קדישא עילאה. אנחנו אין לנו ידיעה והשגה בקדושתה ובמעלתה של הנשמה שיש לכל אחד ואחד מאתנו. יש אחד שמתרץ את עצמו ואומר, 'מה אתה רוצה ממני? אנחנו בדור שהנשמות בו קטנות... אם תשאל אותו 'אני רואה שאתה מבין טוב בעניני נשמות. תוכל להסביר לי מה ההבדל בין נשמה גדולה לנשמה קטנה? שמא נשמה גדולה היא זו ששוקלת אלף קילו, ונשמה קטנה שוקלת גרם אחד?...' הוא לא ידע לבאר לא מיניה ולא מקצתיה. ובאמת היא שכל אחד יש בו נשמה שגדולה וקדושה יותר ממלאכי השרת, כמו שמביא בנפש החיים (שער ראשון פרק י') בשם הקדמונים, והוא צריך לשמור עליה נקיה וטהורה.

לכן מזהיר הכרוז הזה שיוצא ומודיע כל אחד ואחד 'דע לך שקבלת כוחות עצומים, יש בך נשמה אלקית שחצובה מתחת כסא הכבוד, ואתה יכול במעשה אחד שלך להכריע את כל העולם כולו לכף זכות או חובה חלילה?'

נפש כי תחטא

וכאן מגלה לנו הזהר דבר נפלא. תנינן, למדנו. בשעתא דקודשא בריך הוא אפיק נשמתא לנחמא בבני נשא, בשעה שהנשמה צריכה לבוא מעולם הנשמות ולרדת לזה העולם, אסחיד בה, מעידים ומתרים בה, בכמה יעודין, בכמה תוכחות, ובכמה קסטורין, בכמה שוטרים הממונים להעניש את העוברים על דין תורה. כלומר - מזהירים ומודיעים לנשמה איזה שכר טוב יהיה לה אם תקיים את רצון ה', ואיזה עונש נורא יכול חלילה להיות לה אם תמרה פי ה'. בגין לנטרא פקודיו, כדי שהנשמה תדע לשמור את מצוות ה', שהרי לשם כך היא יורדת לעולם, כדי שנהיה עבדי ה' הנאמנים שעושים את רצונו.

ולא עוד אלא דאעבר לה באלף ותמניא עלמין לאשתעשעא, מעבירים אותה באלף ושמונים עולמות להשתעשע במין עידון ונחת, שאין לנו כיצוריו חומר אפשרות להבין את האושר ואת התענוג הרוחני העילאי הזה, ולמיחמי בהו, ולהראות לה, יקרא דאינון דמישדלי באורייתא, להראות לה את המעלה ואת השכר שצפון לעמלים בתורה. וקיימא קמי מלכא בלבוש יקר בדיוקנא דהאי עלמא, לפני שיורדת הנשמה לארץ עומדת היא לפני הקב"ה, בלבוש יקר באותו הסגנון של זה העולם, בלבוש יקר עלאה, בלבוש יקר עליון,

2. זה החילוק המבדיל בין יהודי לגוי, כי ביהודי יש נשמה אלקית ולכן כל פעולה שהוא עושה פועלת גדולות ונצורות בכל העולמות הרוחניים, הן לטוב והן למוטב חלילה, אבל לגוי אין אחיזה בעולמות הרוחניים וכל מה שעושה לא מעלה ולא מוריד, בגלל שאין בו את הנשמה האלוקית.

אסתכלת ביקרא דמלכא כל יומא ואעטר לה בכמה עטרין, הקב"ה מעטר אותה בכמה עטרות ובכמה דרגות רוחניות נפלאות.

בשעתא דמטי זימנא לנחתא בעלמא, כשמגיע הזמן שאותה הנשמה אכן יוצאת ובאה לעולם הזה, עבדת מדורה בגנתא דעדן דארעא תלתין יומין, מביאים אותה שתהיה שלשים יום בגן עדן, למחמי יקרא דמאריהון דצדיקיא וסלקא לאתרהא עלאה, שתראה שוב ותתבונן בכבוד האמיתי שנוחלים החכמים בגן עדן, ובתר דא נחתת לעלמא, אחרי זה אכן יורדת לזה העולם. אעטר לה מלכא קדישא בשבע עטרין, ה' יתברך מעטר אותה בשבע עטרות, עד דאתת ואעלת בגו גופא דבר נש, עד שונכסת בגוף של בן אדם, ובאה לעולם הזה.

כאן דורש הזהר את המקרא שלנו: וכד איהי בגופא דבר נש, ואם כשהיא נכנסת לגופו של האדם, חבת בהאי עלמא, אם ח"ו היא בגדר של 'נפש כי תחטא', היא עוברת על מצוות ה' ועושה חטאים, אורייתא תוהא לה, התורה עומדת תמנה ומשתאה, אמרת - כל יקרא דא, אחרי כל הכבוד הגדול הזה של הנשמה, וכל אשלימותא אשלים לנפשתא מלכא עיילא ואחרי כל השלימות שהקב"ה השלים בה ועיטר אותה, היא חבת קמיה? היא הולכת וחוטאת לפני ה' יתברך? היתכן כזאת? נפש כי תחטא? מה דין הוא דתחטא. בלשון תמיהה ושאלה. נשמה קדושה! הלא ראית איזה שכר מעותד לך, היית שלשים יום בגן עדן וראית את כל השכר העצום שצפון לצדיקים לעתיד לבוא, ואיך יתכן ש'נפש כי תחטא'? והרי זה פלא עצום.

ממשיך הזהר ואומר: כד מטון יומי לאסתלקא מן עלמא, כשמגיע הזמן להחזיר את הפקדון וחוזרת הנשמה לשרשה, קודשא בריך הוא תוהא עליה, גם הקב"ה מתפלא ותמה, ואומר, נפש כי תחטא ושמעה קול אלה? איך יתכן שהנשמה חטאה, והא אומינא לה באומא דשמי דלא לשקרא בי, והלא השבענו אותה לפני שירדה לזה העולם שתהיה צדיק ולא תהיה רשע, ואיך חטאה? ואסהדית בה כד נחתת לעלמא, העדנו והתרינו בה, וכמו שראינו קודם.

הפליאה והתמיהה הזו שתמנה התורה ושתמה הקב"ה על הנשמה, קורעת את הלב. ובספרים מובא מעשה כזה, שפעם בא הגיע יהודי אל אחד הגדולים ואמר לו, 'כבוד הרב, אני הייתי עבדיך גדול ועברתי על רבות מהעבירות שבתורה, ועכשיו אני רוצה לעשות תשובה'. אמר לו אותו גדול: 'על אלו עבירות עברת? והוא התחיל לפרט את כל העבירות החמורות שעשה, תצילנה אזנים משמוע. פנה אליו אותו גדול בכאב עצור ושאל אותו: 'מה עשה לך בורא עולם, שכך עשית לו? הלא הוא נתן לך חיים, נתן לך עינים לראות ואזנים לשמוע, כל כך הרבה דברים טובים הוא נתן לך, ולמה כל כך הרבה רע החזרת לו? זו היא הפליאה העצומה שדורש הזהר על הפסוק שלנו, איך יתכן ש'נפש כי תחטא', 'מה דין הוא דתחטא', למה ועל מה הולכת הנשמה וחוטאת וממרה פי ה'.

וכחש בעמיתו - כלל ישראל הם נשמה אחת

יש עוד עומק בפסוק הזה. הכתוב אומר 'וכחש בעמיתו', ופשוטו של מקרא הוא שאותו אחד שלוהו כסף או קיבל פקדון מכחיש ומשקר את קבלת ההלוואה או הפקדון. אבל האור החיים הקדוש דורש בדרך הרמז ומפרש את הפסוק באופן נוסף, 'וכחש', כשאדם עושה איזה חטא ועוון, לא יוכל לומר 'מה אכפת לכם, בשלי אני עושה, ואני לבדי אסבול ואקבל את העונש שלי', כי 'וכחש בעמיתו', הכחש הזה של עוונותיו של אדם פוגע וחודר ומשפיע בכל כלל ישראל.

רבים שוגים בטעות הזו, וכשאתה בא להוכיח אותם על איזה עוון שבידם הם אומרים לך: 'מה אכפת לך ממה שאני עושה? לך אתה ותעשה מה שאתה רוצה לעשות ותן לי לעשות מה שאני רוצה'. אין דבר כזה, כי כל מעשה שעושה בר ישראל משפיע על כל האומה. והוא כמו שהזכרנו בראש דברינו, כי כלל ישראל הם כולם מאוחדים ומאוגדים והרי הם נשמה אחת גדולה המחולקת לששים רבוא נשמות, וכל מצוה או עוון חלילה שאדם עושה, משפיע לכל כלל ישראל ולכל הגברים כולם.

וכך פירשו רבותינו בירושלמי בגדרים (ט, ד) את מה שאמר הכתוב 'ואהבת לדעך כמוך', 'ואהבת לדעך', מדוע? מפני שהוא 'כמוך'. כל עם ישראל הוא כאיש אחד, ולכן עליך לאהוב את החבר שלך שאף הוא חלק ממך, וגשמתך וגשמתו חד הם.

הא למה הדבר דומה, אומר הירושלמי, לאחד שהיה בוצע בסכין ככר לחם ובשעה שחתך לא שם לב וחתך לעצמו גם את האצבע. מה עשה אותו "חכם"? התחיל להכות את היד השניה, זו שחתכה אותו, כשהוא צועק חועק 'למה חתכת לי את האצבע? מי שיראה דבר כזה יאמר, היהודי הזה בלי ספק טעון אשפוז... וכי לא מספיק לו שיד אחת פצועה וחבולה הוא עוד מכה את השניה? אומר הירושלמי, אחד בישראל שפגע בחבירו, אם אומר הנפגע אני אחזיר לו לחבירי בכפל כפלים וביריבת דריבית, הרי זה בדיוק כמו המשל. הרי כלל ישראל הם כנוף אחד וכאיש אחד, ולעצמך ולנוסף אתה מחזיר ומכה.

בעלי המוסר הביאו עוד משל דומה, על אחד שהיה אוכל ובשעת האכילה מרוב הלהיטות שלו לאוכל, השינים שלו לא לעסו רק את הלחם אלא גם את הלשון, וזה מאד כואב כידוע, ובפרט כשזה באמצע האכילה ומפריע לו באכילתו... מה עשה אותו אחד? - לקח צבת והתחיל לעקור את השינים אחת אחרי השניה. למה? - נקמה! מה פתאום נשכת את הלשון? - והרי אדם כזה הוא לא מן היישוב.

אדם שפגע בך ואתה מחזיר לו נקמה, הרי אתה עושה בדיוק אותו דבר. אם אתה הולך ומחזיר לו ומכאיב לו, דע לך ברורות שבעצמך אתה מכה ולעצמך אתה מכאיב. להיפך אתה צריך לעשות, להאיר לו פנים שוחקות, להדריך אותו וללמד אותו בינה ודעת.

כך לומדים רבותינו את הפסוק 'ואהבת לדעך' - כמוך, עליך לאהוב את חבר שלך מפני שהוא 'כמוך', הוא בשור מבשרך וחלק ממך. בספר יסוד ושורש העבודה מרעיש הרבה על המצוה היקרה של 'ואהבת לדעך כמוך' שהיא מצויה מאד בהרבה פרטים ואופנים, ועם כל זאת אנשים לא נוהרים בה כדבעי. וכמה ראוי לכל אחד ואחד לעורר בעצמו את הענין של 'ואהבת לדעך כמוך' בימי חודש ניסן, באשר כל הגאולה של כלל ישראל תלויה באחדותם של עם ישראל.

גאולת עם ישראל תלויה באחדותם

מנין לנו? זאת נוכל ללמוד ממה שהיה בעת שיעקב אבינו עמד להסתלק מן העולם, ואז קרא לבניו ואמר להם (בראשית מט, א) 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים' ודרשו רבותינו (בראשית רבה צח, ב) "ואגידה" - לשון אגודה, כי רק בזמן התאסף והתאגד ישראל אלו לאלו יהיה ניתן לדבר מעניני אחרית הימים, כי אכן רק בזמן התאחדותם של ישראל תבוא הגאולה.

וזו הסיבה שבקרבן פסח שהיו מביאים בט"ו בניסן, יש ענין נפלא שלא מצאנו בשאר הקרבנות כולם, שצריכים לאכול אותו דווקא צלי אש. שאר הקרבנות כולם נאכלים בכל מאכל כמו ששינונו במשנה (זבחים ה, ה) וכל אחד יכול לאכול את הקרבנות כרצונו, בין אם מבושל, מטונן או צלוי. אבל קרבן פסח אינו נאכל אלא צלי, ומי שאוכל את הפסח מבושל - לוקה.

מה הטעם לשינוי זה שיש בקרבן פסח? - ודאי כך גזרה חכמתו יתברך, ואיננו יכולים לבוא בסוד התורה לדעת את עומק הטעם. אבל בדרך הרמז ביארו רבותינו בשם המהר"ל מפראג זצ"ל, כי קרבן הפסח שהצטוו ישראל לאכול בליל ט"ו בניסן, זמן שנגאלו ממצרים, רומז לאופן שבו נגאלים ישראל מגלותם. איך נגאלים ישראל? - על ידי שיאכלו את הקרבן כשהוא צלי. כי כאשר מבשלים בשר, הוא מתפרק לחתיכות על ידי הבישול, אבל כשצולים את הבשר, על ידי הבשר 'מצמת צמית', הוא נהיה יותר ויותר מאוחד, מחובר ומקושר בעצמו.

לכן אמרה התורה שיש הלכה מיוחדת בקרבן הפסח לאכול אותו דווקא צלי אש, להודיע כי גאולתם של ישראל תלויה באחדותם. ומטעם זה גם צוותה התורה שהפסח יאכל בחבורה אחת, שאף זו היא הלכה מיוחדת רק בקרבן פסח. אם אדם רוצה לאכול שלמים, הוא יכול לאכול אותם בשני חבורות ובשני בתים, אבל את הפסח מוכרחים לאכול רק בחבורה אחת ומי שאוכל אותו בשני חבורות עובר בלאו. מדוע? - מפני היסוד הזה. כל ענינו של קרבן פסח וחג הפסח, חג הגאולה, שיהיו ישראל מאוחדים ומאוגדים כאיש אחד ובחבורה אחת.

ה' יזכנו לראות תמיד במעלות חברינו, שנהיה תמיד מאוחדים ומאחדים עם כלל ישראל, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

פרשת ויקרא - זכור תשפ"ב

מישכתי הדירה

הליכות חיים

בס"ד

קניית דירה למרות שהמצרן רוצה לרוכשה

שאלה

משפחה שגרה בקומה השניה בבנין משותף מעוניינת למכור את דירתה. השכן שגר בסמיכות אליהם אשר רק קיר משותף מבדיל בין הדירות, מעוניין לקנות מהם את הדירה, כדי להגדיל את שטח דירתו. אלא שבבנין זה גרים גם זוג הורים מבוגרים, ויש להם בן נשוי שנים רבות שאין לו דירה משלו וכל הזמן גר בשכירות, ונודד עם משפחתו מדירה לדירה כל כמה שנים. והנה כעת היות וההורים המבוגרים מעוניינים שבנם יגור לידם כדי לסעדם, לכן לשם כך בלבד, אם יבוא לגור באותו בנין משותף, הם מוכנים לתת לו במתנה את כל חסכוניהם שמסתכמים בסכום כסף גדול, אשר יחד עם המשכנתא הגדולה שיקח הבן, יוכל לקנות את הדירה הנ"ל. האם במקרה זה יד המצרן על העליונה או שרשאי הבן לקנות את הדירה?

תשובה

הבן רשאי לקנות את הדירה לצורך מגוריו, למרות שהשכן שמצרן לה מעוניין גם כן לרוכשה.

מקורות

מבואר בגמ' בב"מ (קכ:) שחז"ל תקנו על סמך הפסוק בדברים (יח) "ועשית הישר והטוב בעיני ה'" שישנו חיוב מדרבנן, שאם אדם מוכר שדהו, ושכנו המצרן כלומר, ששדהו צמודה לשדה הנ"ל, מעוניין לקנות את השדה שעומדת למכירה באותו מחיר, ובאותם תשלומים שמוכר השדה מסכים להם, המצרן קודם בקנייתו לכל אדם אחר שרוצה לקנותה. מכיון שאומרים לכל אדם - אתה הרי יכול לקנות שדה שדומה לה באותה מחיר במקום אחר. מה שאין כן המצרן, אינו יכול להזיז את שדהו ממקומה, ועל ידי שיחבר את שתי השדות - ייגרם לו רווח כספי גדול, וכן יחסוך כסף וטירחא גדולה, שלא יצטרך לטפל בשתי שדות שנמצאות במקומות שונים. לפיכך הישרות מחייבת שהמצרן יקנה את השדה המצרנית. ולכן אפילו אם קנאה אדם זר, עשו אותו חז"ל בעל כורחו כשליח של המצרן לקנותה עבורו, והשדה שייכת למצרן אלא שיצטרך המצרן לשלם לקונה את הכסף ששילם עבורה למוכר.

והנה רבינו תם שהובא בתוס' (שם בד"ה ארעא דחד וכו') סובר, שחז"ל תיקנו דינא דבר מצרא רק בשדות ולא בבתים, והטעמים לכך כתב שם הרא"ש (פ"ט סי' לד) וע"ש. ואע"פ שגם הר"י מבעלי התוס' הסכים עם ר"ת, אולם כבר כתב שם הרא"ש: שלא נהגו כך, ע"כ. וכך גם הכריעו שאר רבותינו הראשונים והפוסקים, שגם בבתים או

חנויות וכיו"ב, אם ניתן לחברם ליחידה אחת - אומרים דינא דבר מצרא, וכך הכריעו הרמ"א חו"מ (סי' קעה, נג) והש"ך שם (בס"ק נג).

לאור האמור, לכאורה גם בנידון השאלה דנן, מכיון שהשכן המצרן יכול לשבור את הקיר המשותף בין שתי הדירות ולחברם לדירה אחת, צריך המוכר למכור לו את דירתו מדינא דבר מצרא, ואפילו אם ימכרם לאדם אחר - יחשב הקונה כשליחו של המצרן, והדירה תהיה שייכת למצרן.

אלא למרות האמור, מבואר שם בגמ', שישנם מקרים שבהם לא תיקנו חז"ל דינא דבר מצרא, וברוב המקרים הסיבה לכך היא, משום שבאותם המקרים לא שייך לומר לקונה שדירה כזאת יוכל למצוא במקום אחר, מסיבות שונות, ולכן במקרים אלו - זכויות הקונה והמצרן שוות.

דעת רוב רבותינו הראשונים והפוסקים, שהם: בעל המאור שם, ובנמוקי יוסף שם, האור זרוע בפסקי ב"מ (סי' שנ"ט), בעל העיטור, שו"ת תרומת הדשן ח"א (סי' שמו), שו"ת מהר"י וייל (סי' צט), וכן משמע שהכריע הבית יוסף סי' קעה (מחודש לב), והרמ"א שם (בסעיף מ"ט), שהיות ודינא דבר מצרא יסודו מדין ועשית הישר והטוב, לפיכך במקרה שמטרת קניית הדירה ע"י המצרן היא להרווחה בלבד, ולקונה הזר אין דירה משלו, והוא נע ונד בדירות שכורות, וכעת רוצה לקנות דירה קבועה למגוריו, בנידון זה הישר והטוב הוא לאפשר לקונה הזר לקנות את הדירה לצורך מגוריו הקבועים, ולא למצרן.

אמנם אם ישנם באותו אזור דירות נוספות לקניה בתנאים דומים, במקרה זה אומרים לקונה הזר, שמכיון שאתה יכול לקנות דירה דומה במקום אחר, תקנה את הדירה שבמקום האחר, ואת הדירה הזאת יקנה המצרן, שהוא לא יכול לחבר את הדירה שנמצאת במקום אחר לדירתו הנוכחית.

והנה בנידון השאלה דנן, מכיון שהורי הקונה המבוגרים, מוכנים לתת לבנם מכספם, רק אם ירכוש את הדירה המסוימת שעומדת למכירה בבנין בו הם גרים, ולא כאשר ירכוש דירה במקום אחר. נמצא שלגביו, לפי הנתונים הקיימים - אין לו שום אפשרות לקנות דירה אחרת למגוריו, ואם לא יקנה את הדירה הזו - יצטרך להמשיך להיטלטל מדירה שכורה אחת לשניה. א"כ אע"פ שבשוק ישנן דירות נוספות לקניה, אבל לגביו - אין לו אפשרות כספית לקנות, כי ללא שיקבל במתנה את כספי הוריו - אין באפשרותו לרכוש דירה למגוריו. לפיכך בנידון דנן, חוזרת הכרעתם של רוב רבותינו הראשונים, שעשיית הישר והטוב היא - לאפשר לשוכר לרכוש דירה למגוריו, למרות שכתוצאה מכך יימנע מהמצרן לרוכשה.

פ' ויקרא - זכור

מהותו של עמלק, והכלים להלחם עמו

התורה מתייחסת לעמלק ומלחמתו בקב"ה בחומרה מיוחדת שאין לה אח ורע כלפי אומה אחרת או מקרים חמורים אחרים. ולכן נצטוונו על כך בשלש מצוות נפרדות (מצוות: תרג-תרה בספר החינוך ס"פ כי תצא) שעיקרן א - לזכור מה שעשה עמלק לבני ישראל כשיצאו ממצרים. ב- להכרית את זרע עמלק מהעולם. ג - לזכור בפה את מעשי הרשע של עמלק, ונאסר עלינו לשכוח זאת. וכתב בשו"ת חתם סופר (אה"ע"ז סי' קיט) ע"פ הרמב"ן, שהיות וחז"ל קבעו ששיעור שכחה הינו לאחר שנה, לכן נצטוונו מידי שנה לקרוא בשבת שלפני פורים את פרשת זכור בספר תורה ובציבור.

והנה מגדרי החיוב לזכור את מעשי עמלק, עלינו להתבונן בשורש רשעותו, ובמה הוא שונה משאר האומות שהרעו לישראל והרגו בפועל יותר יהודיים ממה שהרג עמלק, ולמרות זאת לא נצטוונו לזכור את מעשיהם ולהגביר אצלנו את השנאה אליהם באופן תמידי כל ימי חיינו.

מהי "מיוחדותו" של עמלק על פני שאר האומות?

שני דברים מהותיים היוו את שורש הרשע של עמלק. א - ידע את בוראו ומרד בו בכוונה. ב - מתוך שנאה תהומית לבורא ית"ש, עשה עמלק בפרהסיה פעולות שמהותן - ביזוי הקב"ה ומצוותיו. נמצא שיסוד הרוע של עמלק הוא - מלחמה בכוונה תחילה בקב"ה. ומאחר ובקב"ה עצמו אינו יכול לפגוע, לכן היות ובני ישראל הם בניו האהובים, והאומה היחידה מאומות העולם שמאמינים בקב"ה ומקיימים את מצוות התורה, הוא נלחם בהם בתור היכי תמצוי להילחם נגד הקב"ה. ושתי מטרות יש לו בזה א - ע"י שיהרוג יהודיים ר"ל, יגרום שיהיו בעולם פחות אנשים שיאמינו בקב"ה. ב - בהריגתו את היהודיים, הוא גורם בזיון לקב"ה, ומחלל את שמו הגדול. כי ע"כ הוא מראה - שאין כביכול לקב"ה כח להושיע את בניו שלא יוכלו לפגוע בהם, וכאילו שעמלק חזק ממנו. תכונות ושאיפות אלו - לא קיימות אצל שאר אומות העולם.

שורש רשעות עמלק - נעוץ בעשו סבו

והנה תכונות אלו קיבל עמלק מסבו - עשו הרשע, שגם הוא התייחד בתכונות אלו. דהיינו, שלמרות שעשו קיבל מסבו אברהם אבינו עד גיל חמש עשרה, ומיצחק אביו, את יסודות האמונה בקב"ה, בכל זאת מבואר בגמ' ב"ב (טז) שביום פטירת אברהם - כפר עשו בקב"ה, ואמר ליעקב אחיו "אין דין ואין דיין", ולא הסתפק בכך, אלא באותו היום גם ביזה את הבכורה. וכלשון רש"י בבראשית (כה, לד בד"ה "ויבן עשו") וז"ל: העיד הכתוב על רשעו, שביזה עבודתו של מקום. והוסיפו שם בתרגום יונתן ב"ע, ובתרגום ירושלמי: שביזה גם את חלקו בעולם הבא, וכפר בתחיית המתים.

ואמרו חז"ל במדרש רבה, שעשו הוריש תכונות אלו לנכדו עמלק שנולד מבנו אליפז, וציווה אותו להמשיך כל חייו במורשת הזאת. ולכן לאחר יציאת מצרים וקריעת ים סוף, כשכל העולם ראה את גבורתו הגדולה של הקב"ה "שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת" דווקא אז הגיע עמלק להילחם עם ישראל - כדי לקרר את אמונת העולם בקב"ה, וכתב רש"י בדברים (כה, יח) על הפסוק "ויזנב בך" היה חותך את אברי המילה מהיהודים שהרגם, וזורקם כלפי השמים ואמר בבזיון לקב"ה - הנה קח לך את מצוות המילה, מה זה הועיל להם, וכפי שפירש שם השפתי חכמים וע"ש.

מהו ייחודו של יוסף במחיית עמלק וזרעו?

כתוב בגמ' ב"ב (קכג:) על הפסוק בבראשית (ל, כה) "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף" וכו', ראה יעקב שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, לכן יותר הוא לא פחד מעשו, ורצה לשוב לארץ ישראל. ומהסיבה הזאת אומרת שם הגמ', שגם דוד המלך כשנלחם עם עמלק שהיו בצקלג כמבואר בשמואל א (פ', ל,) לקח עמו למלחמה שרי אלפים משבטו של מנשה בן יוסף, כדי שבעזרתם יצליח להרוג את העמלקים וע"ש. ולפי זה מובן למה משה בס"פ בשלח ביקש מיהושע בן נון, שהיה משבט אפרים בן יוסף, שילחם עם עמלק, והוא בעצמו לא נלחם בפועל עמו, אלא צם והתפלל לה' להצלחת המלחמה. מאחר ויהושע היה מזרעו של יוסף, וידע משה שבזכות יוסף וזרעו - ינצחו את עמלק.

והנה מהראוי להתבונן: א - מהי המיוחדות של יוסף על פני שאר השבטים, שדווקא ע"י זכותו מצליחים להתגבר על עמלק?

ב - לכאורה קשה, שהרי שאול המלך שהיה משבט בנימין אחי יוסף - נצטווה ע"י שמואל הנביא להרוג את עמלק, ולהכרית אותו מהעולם, אע"פ שלא היה מצאצאי יוסף? וכן גם מרדכי ואסתר היו מצאצאי שאול המלך כלומר, משבט בנימין ולא מיוסף, והם אלו שנלחמו הרגו את המן, זרעו, וצאצאי עמלק שבדורם? הרי שישנה מעלה גם לצאצאי רחל אמנו ובנה בנימין, שזכותם מסייעת להרוג זרע עמלק, מלבד זכויותיו של יוסף, ויש להתבונן מהי הסיבה לכך.

והנה ביחס לייחודו של יוסף במלחמה עם עמלק על פני שאר השבטים [למעט בנימין], מבואר במדרש רבה שמות ס"פ בשלח (כו, ג) שכנגד כפירת עמלק בקב"ה - כפי שנאמר ס"פ כי תצא (כה, יח וע"ש ברש"י) "ולא ירא אלוקים" - יבוא יוסף שאמר בבראשית (מח, יח) "את האלוקים אני ירא" ויפרע ממנו. וכנגד הבזיון שעשה עמלק כלפי מצוות הקב"ה - יבוא יוסף שביזה את עצמו לכבוד קדושת הקב"ה במעשה עם אשת פוטיפר, ומבואר ברש"י בבראשית (מ, א) בד"ה "אחר הדברים האלה" וז"ל: שהרגילה אותה ארורה את הצדיק בפי כולם לדבר בו בגנותו וכו'. כלומר, עוד עשר שנים לאחר אותו מעשה - כל מצרים ביזתה את יוסף. לכן יבוא יוסף שהתייחד יותר מאחיו באמונה בקב"ה, ובבזיון עצמו לכבוד

הבורא ית"ש, ובכוחו יצליחו זרעו - מידה כנגד מידה, לנצח את עמלק וזרעו שכל מהותם - התכונות ההפוכות בשני דברים אלו.

אמנם למרות האמור, היה עדיין ליוסף ולכל משפחתו חסרון מסוים, בכך שהשתחוּו לעשו כשנפגשו עמו - כמבואר בפ' וישלח (לג, ז), ובמעשה זה הם הכניעו את עצמם בפני כח הטומאה של עשו, ונתנו לו כח שררה מעליהם. לפיכך לא יתכן שזרעו של יוסף שנכנע לעשו - יצליח להרוג לחלוטין את עמלק וזרעו ולהכריזו מהעולם. ולכן גם ליהושע בן נון שבא מזרע יוסף, אע"פ שניתן לו מהשמים את הכח להרוג את גיבורי עמלק, אבל נאסר עליו לכלות את כל זרעו כמבואר ברש"י ס"פ בשלח (יז, יג) על הפסוק "ויחלוש יהושע" וכו', שהשאיר את החלשים שבהם ולא הרגם, מכאן אנו למדים שעשו ע"פ הדיבור של השכינה ע"כ.

מעלתם המיוחדת של בנימין ורחל אמנו - במחיית עמלק וזרעו

אמנם בנימין אחיו שנולד לאחר מכן - היה היחידי ממשפחת יעקב אבינו שלא השתחוּו לעשו. נמצא, שבנימין - מעולם לא נכנע לכח טומאת עשו. לפיכך אמר שמואל הנביא לשאול המלך שהיה מזרע בנימין שיכלה מהעולם את כל זרע עמלק, כי רק לזרע בנימין יש את הכח הזה. אבל מאחר ושאול המלך לא קיים את הציווי בשלימות, לכן מרדכי ואסתר שיצאו מחלציו, השתדלו למחות את זרע עמלק מכל העולם כפי יכולתם, ובכפוף להיתר שקיבלו מאחשורוש שהרשה להם רק יומיים להלחם בהם.

אבל מאחר ובנימין לא התבזה למען כבוד ה' כמו יוסף אחיו, לפיכך מעלה וזכות זו צריך לקבל מרחל אמו שתועיל לו במלחמתו עם זרע עמלק. והנה מבואר בחז"ל וברש"י פ' ויצא (כט, כה) שרחל אמנו מסרה את הסימנים שקיבלה מיעקב ללאה כדי שלא לא תתבזה. ובמקום זה רחל הסכימה להתבזות ולהישאר רווקה בודדה, עם סיכוי גדול שלבסוף אביה ישיא אותה לעשו. וכמו שכתב רש"י פ' ויצא (ל, כב) על הפסוק "ויזכור אלוקים את רחל" וע"ש. לפיכך זכותה הגדולה של רחל שביזתה את עצמה למען לאה אחותה, ולמען הקב"ה שרצה שכך היא תעשה, יכולה להצטרף לבנימין בנה שלא השתחוּו לעשו, וע"י זכויות וכוחות אלו, יוכלו מידה כנגד מידה, למחות מהעולם את זרעו של עמלק, שמהותו היתה הפוכה בדברים אלו. ולפיכך מובן למה דווקא לשאול, למרדכי, ואסתר שבאו משבט בנימין היה את הכח למחות את זרעו של עמלק מהעולם.

וכעין דברים אלו כתוב בילקוט שמעוני שמואל א (י, רמז קי) וז"ל: אמר רבי חנינא, בשכר צניעות שהייתה ברחל [שמסרה את הסימנים ללאה] - זכתה ויצא ממנה שאול שכתוב עליו "ועל דבר המלוכה לא הגיד". ובשכר צניעות שהיה בשאול - זכה ויצאה ממנו אסתר שכתוב עליה "אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה". והנה שאול, ואסתר היו מזרעו של בנימין ולא מיוסף. אלא לימדנו רבי חנינא, שבזכות מסירות הנפש והבזיון הרב שהיה לרחל עבור קיום רצון הקב"ה, עם כח זה יכלו צאצאי בנה בנימין בתוספת

המעלה שהיתה לו שלא השתחוּו לעשו ולא נכנע מעולם לטומאה, למחות ולכלות את זרעו של עמלק שידע את בוראו - ובכוונה מרד בו, וכן השתדל לבזותו ואת מצוותיו בכל הזדמנות שהייתה לו.

הסיבות שמחתתן אי אפשר למחות בפועל את זרע עמלק

והנה בזמן הזה אין באפשרותינו למחות בפועל את זרעו של עמלק, מלבד מה שנצטוונו - לשמוע קריאת פרשת זכור מספר תורה בציבור אחת לשנה. ונציין חלק מהסיבות לכך: א - סנחריב בלבל את כל אומות העולם, ולכן לא ידוע מיהו עמלקי. ב - עם ישראל אינו שולט על שאר העמים, וממילא אינו יכול להרוג גוי שאינו נלחם בו. ג - לדעת רוב רבותינו הראשונים [למעט ספר החינוך במצוה תרד] מצוה זו תתקיים בפועל רק ע"י מלך המשיח, מאחר ורק בזמנו יתקיים הפסוק ס"פ כי תצא "והיה בהניח ה' אלוֹקֵיךְ לך מכל אויבך מסביב - תמחה את זכר עמלק" וכו'. ומשמע שלפני כן - אין חיוב למחות את זרע עמלק. ד - צריך שהמלך יקבל תחילה ציווי מנביא ה' למחות את זרע עמלק. וניתן גם להביא ראיה לכך, מזה ששלמה המלך למרות שבתחילת מלכותו מלך על כל העולם, והיה לו שלום עם כל האומות, בכל זאת הוא לא הרג את כל זרע עמלק, אע"פ שיכל לעשות זאת בנקל, אלא על כורחינו, מאחר ומסיבות הידועות לקב"ה בלבד, לא נשלח אליו אחיה השילוני שהיה נביא ה' בדורו, לומר לו - שימחה את זרע עמלק מהעולם - לכן לא עשה זאת.

קבלות חיוביות לבטל את כח עמלק בזמן הזה

אמנם למרות האמור, יש בכוחינו לעשות פעולות חיוביות להרוג לפחות מקרבנו את רוח עמלק שמקררת אותנו בעבודת הבורא ית"ש, ולהגביר אצלנו את האמונה השלמה בקב"ה.

מאחר והתבאר שמהות עמלק היתה לבטל את האמונה בקב"ה, לכן עלינו להשתדל לפחות פעמיים ביום כשאומרים בתפילות שחרית וערבית "שמע ישראל ה' אלוֹקֵינו ה' אחד" לכוון במילים אלו, שאנו מקבלים על עצמינו עול מלכות שמים באהבה. וכן לכוון יותר בתפילת "עלינו לשבח" שאומרים שלש פעמים ביום שתיקנה יהושע בן נון, ושכל מהותה - אמונה בקב"ה שהוא האלוֹקים הבלעדי בשמים ממעל ועל הארץ, ואין עוד מלבדו גם בחללו של העולם. וכן כל אחד ישתדל להוסיף בלימוד התורה, וכדברי רבי יהושע בסנהדרין (קו). על הפסוק בפ' בשלח (יז, א) "ויחנו ברפידים - ואין מים לשתות ... ויבוא עמלק". מכיון שרפה ידם מלימוד התורה, כי אין מים - אלא תורה, לכן - בא עמלק. ע"כ. וככל שנרבה באמונה בקב"ה ובלמוד התורה - כך ימחה מהעולם כח הטומאה של עמלק וממשיכי דרכו בזמן הזה.

יבמות ו:

מבואר בגמ' ביבמות (ו:) שגם בזמן הזה למרות שבית המקדש חרב, עדיין ישנו חיוב של מורא מקדש בהר הבית, שמחייב לשמור על קדושת המקום ולא לנהוג שם קלות ראש.

והנה אע"פ שממילא נאסר עלינו בזה"ל לעלות להר הבית, אולם הלכות מורא מקדש שייכות למעשה לכל אחד כיצד יתנהג בבית הכנסת, ובבית המדרש כמו שמבואר בגמ' במגילה (כח.) ונפסק להלכה בשו"ע אור"ח (סימן קנא). והנה על דברי השו"ע שם (סי' א) שכתב - שאין נוהגים קלות ראש בבהכנ"ס ובבתי מדרשות וכו', ביאר המשנה ברורה (בס"ק א) וז"ל: כי הם נקראים מקדש מעט, כמו שנאמר "ואהי להם למקדש מעט". ובמקדש כתוב - "את מקדשי תיראו" דהיינו - שיהא מוראו של השוכן בה - עליו ע"כ. ובספרו חפץ חיים על הלכות לשה"ר בפתיחה (עשה י) בבאר מים חיים הביא, שישנה מחלוקת בין הראשונים והפוסקים, האם חיוב מורא מקדש בבהכנ"ס הינו מהתורה או מדרבנן. אבל ודאי שלכל הדעות ישנו חיוב על כך. לפיכך נביא להלן בס"ד מספר הלכות קצרות בנידון זה, שרובם מבוארים בשו"ע ובמשנ"ב שצויין לעיל, עם הוספות מסויימות.

א. בזמן הזה בתי הכנסת נבנים מראש כבית מדרש, דהיינו שמלבד התפילות שיש שם, גם לומדים שם תורה. כמו כן הם נבנים על תנאי שיתאפשר לאכול ולשתות שם. מציאות זאת קיימת הן בחו"ל, והן בארץ ישראל. וסומכים על הכרעת ביאור ההלכה (סי' קנא, יב) בד"ה אבל בתי כנסיות שבאר"י וכו'.

לפיכך גם אם בעת בנייתו לא אמרו מקימיו בפיהם בפירוש - שעל תנאי זה הם בונים אותו, בכל זאת מכיון שכך הוא מנהג שאר בתי הכנסת שבאר"י, לכן אנו אומרים שעל דעת המנהג הקיים הוא נבנה בגדר "לב בית דין מתנה עליו". אלא אם כן יעשו תנאי מפורש שלא יוכלו לאכול ולשתות שם, בניגוד למנהג הקיים בשאר בתי הכנסת.

ב. לאור האמור, נהגו לעשות סעודות מצוה בבהכנ"ס כמו: סעודה שלישית בשבת, ברית מילה, בר מצוה וכו'. וכן מתירים לאכול ולשתות כשמביאים ביארצייט שתיה עם מזונות. וכן בשאר המקרים כשהלומד תורה בבהכנ"ס נצרך לכך. ועיין בשו"ת אגרות משה אור"ח (ח"א סי' מה), ושו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' ל) ועוד.

ג. גם לעזרת נשים שבבהכנ"ס ישנה קדושת בהכנ"ס, אע"פ שקדושתה הינה פחותה מעזרת הגברים. ולכן גם שם צריך לשמור על כבוד המקום.

ד. למרות שנהוג להקל בזמן הזה באכילה ושתיה, אולם אסור לנהוג בבהכנ"ס קלות ראש, אלא צריך לכבד את המקום. לפיכך

מי שלא בא לבהכנ"ס להתפלל או ללמוד - אסור לו להיכנס לשם לדבר שיחת חולין ואפילו כשזה לצורך פרנסתו. וכן אסור להיכנס שם כדי לחפש מחסה מהגשם או מהחום, או להשתמש בבהכנ"ס כדרך מקצרת להגיע לצד השני של הרחוב.

גם מי שהגיע לבהכנ"ס לצורך תפילה או לימוד, בכל זאת אסור לו לדבר שם דברים בטלים שאינם קשורים לצורכי מחייתו של האדם. כמו - פוליטיקה וכיו"ב, ואפילו כשאין בהם דברים אסורים כלשה"ר, ורכילות.

ולכן אסור לקרוא שם עיתונים, ואפילו אותם עיתונים שאנשים חרדים קוראים בבתיהם.

ה. למרות שבזמן הזה בונים את בתי הכנסת על תנאי, בכל זאת חייבים לשמור על כבודו ונקיונו כיאה למקום משכן השכינה הקדו'. לפיכך אין לזרוק ניירות או כל אשפה אחרת על רצפתו, ואם רואה לכלוך שם, יקחנו וניחנו באשפה. וצריך לכבדו לפחות באותו אופן שאדם מתנהג בסלון ביתו.

ו. כתב בשו"ת דברי חיים [מהאדמו"ר הראשון מצאנז] (ח"ב חו"מ סי' לב) שבתי המדרשות של הצדיקים והאדמו"רים, נבנים מתחילה על דעת שיהיו כבית ועד לתלמידי החכמים או לחסידים מאותה החסידות או בתור "שטיבל" עצמי וכדומה, כדי שלא יהיה למקום קדושת בהכנ"ס או קדושת בית מדרש. מאחר ומגיעים לשם אנשים רבים, ורוצים שיוכלו לדבר שם גם דברי חולין. לפיכך באופן הזה, אין למקום קדושת בהכנ"ס, ונחשב כמו שציבור אנשים מתפללים בבית פרטי שנועד לעשות שם גם דברי חולין. ולכן אין מקום זה נבנה מלכתחילה כמשכן לשכינה, ואינו בבחינת "ועשו לי - מקדש", וממילא חסר שם את מעלת קדושת בהכנ"ס שמסוגל, שהתפילות במקום יתקבלו יותר לרצון, וע"ש בדבריו.

אמנם למרות האמור, בגלל שיש במקום זה ארון קודש עם ספרי תורה, לכן אסור לעשות שם דברי שחוק וקלות ראש, מאחר שבדברים אלו הוא מבזה את ספרי התורה, למרות שהם נמצאים בתוך ארון הקודש.

לאור האמור ביחס למה שנהוג בזמן הזה לגבי בית המדרש המרכזי של החסידות, וכן ביחס לשטיבלאך במקומות נוספים, תלוי הדבר בכל חסידות בהחלטת הרבי, האם בונים את בית המדרש על דעת שאר בתי המדרש הקיימים בעיר, ובמקרה זה יש למקום קדושת בית המדרש או שהוא נבנה בהתאם לאמור בשו"ת דברי חיים.

מעייני החידוק

גליון 49 | שנה ב'

לעילוי נשמת מו"ח הגאון הגדול רבי אברהם ב"ר שמשון רפאל ארלנגר זצוק"ל

יבואר עוד בדברי החת"ס בענין משנכנס אדר מרבין בשמחה, ויבואר גודל הענין של קבלת התורה מאהבה

הבאנו את קושית החת"ס דהקשה מ"ט לא מוזכר בכל השו"ע ענין של משנכנס אדר מרבין בשמחה כמו שמוזכר בסי' תקנ"א ענין של משנכנס אב ממעטים בשמחה, וביותר ק' דהרמב"ם כתב בסוף הל' לולב שכל המונע עצמו מללמוד תורה בשמחה ראוי להפרע ממנו וכתב שם הרב המגיד דאסור לאדם ללמוד תורה מתוך כפייה ואונס אלא מתוך שמחה וזה מה שאמר שלמה המלך ושבח אני את השמחה זו שמחה של מצוה, וק' דהרי הגמ' בשבת בדף פ"ח אומרת דעד פורים היה התורה מתוך כפייה ומש"ה אמר' שם מכאן מודעה רבה לאורייתא ובפורים היה קבלת התורה מאהבה, ויוצא מזה שקרוב לאלף שנים לא למדו תורה מתוך שמחה אלא מתוך כפייה וצ"ע הרי עברו על מה דכתוב בתורה תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, וביותר קשה מפרשת השבוע מה דכתוב אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ה' וכתב רש"י מלמד שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וידוע דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' גירושין בזה שזה רצונו האמיתי של כל אחד מישראל וכופין אותו לרצון האמיתי, וא"כ במתן תורה שהיה כפייה מ"ט לא היה כפייה על הרצון מחמת דברי הרמב"ם הנ"ל כי הרי הרמב"ם כתב דזה רצונו האמיתי של כל אחד מישראל ומ"ט היה צריך להגיע לפורים ולא סגי בקבלת התורה של שבועות, ומזה רואים דבודאי גם קודם פורים היו עושים את המצוה ברצון אבל בפורים נתחדש קבלת התורה מחודשת של קבלה ברצון אפי' בלא כפייה. ובודאי שחלוק קבלת התורה של שבועות מקבלת התורה של פורים דבשבועות לפני קבלת התורה לא היה שום מצוה ואפי' לא נחשב כאינו מצווה ועושה אבל בפורים מחמת הקבלה נתחדש כאן קבלה מחודשת של תורה שזה המשך של שבועות וזה רק הוריד את

המודעה רבה לאורייתא אבל בודאי גם קודם לכן למדו מתוך רצון רק ענין קבלת התורה ברצון נתחדש בפורים. והבאנו את דברי החת"ס דביאר בכוחו של פורים שאף שגם בפסח היה הרבה ניסים ואפשר שזה היה יותר מפורים אבל בפסח הכל היה מעל הטבע וכשנגמר פסח שנכנסו לעולם הטבע אז בנ"א מרגישים שמדרך הטבע א"א לקיים את התורה וא"א לעמוד בגזירות קשות ובפורים נתחדש דברי הרמב"ן בפרשת בא שאין מקרה בעולם וכל העולם הוא מעל הטבע ומי שאינו מאמין בזה אין לו חלק בתורת משה ומש"ה בפורים לא מוזכר בכל המגילה שמו של הקב"ה אלא ברמז יבוא המלך והמן היום שזה ר"ת של הויה ללמד לאדם שבכל חייו גם אם עוברים ניסיונות זה הכל כדי להאמין שהכל הוא כדי להעמיד את האדם באמונה ובטחון בהקב"ה ולחזק בזה את כל אלו שנפלו ורואים את הפורים שבא מחמת שנהנו מסעודות של אותו רשע וגם השתחוו לצלם מ"מ אחרי שאסתר אמרה לך כנוס את כל היהודים נהיה מזה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ונתקיים בזה אחרי שנפילתי קמתי. וידוע הקושיא שמקשים העולם על מה דכתוב ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר שאורה זה תורה ושמחה זו יו"ט ויקר זה תפילין, וק' מ"ט לא כתוב מפורש תורה ויו"ט ותפילין, והתשובה דזה בא ללמד לאדם שהאור האמיתי זה התורה והשמחה האמיתית זה יו"ט ויקר זה תפילין, ובעלון הקודם הבאנו את ההשגחה פרטית שראינו בבחור שאיבד את התפילין בשכונת גאולה בביהכנ"ס ואחרי הרבה חיפושים קיבל על עצמו לקרוא ק"ש עם תפילין בזמנו וקיים את הקבלה של ויקר זה תפילין ואחרי כמה דקות הוא קיבל טלפון שמצאו את התפילין ומזה רואים בגודל כוח הקבלות שמקבלים וזה היסוד של פורים שהדר קבלוה ברצון, וסיפר לי אברך אחד ששנים רבות מעוכב בזרע של קיימא והרפואה נתייאשה ממנו ואחרי שמשפחתו קבלה קבלות טובות נושע מיד, ומה רואים את כוחם של

קבלות טובות, וידוע ג"כ בכוח התפילה בפורים כמו שאומרים כל הפושט יד נותנים לו, ואחד מהסיפורים שסיפרנו על בת ישראל שהיתה מעוכבת שידוך והציעו לה לומר את כל התהילים בפורים וזה היה לפני ג' שנים ולא ראתה שום הצעה ובשנה השניה גם התפללה ולא ראתה שום הצעה ובשנה השלישית אחרי פורים באה לנישואין ובפורים אמר לה החתן שפורים זה החג שלו ואמר שזה ג' שנים שבפורים הוא מתעורר מחדש להתחזק בעבודת ה' ובשנה זו התחזק ביותר וזה הכל מחמת התפילות של אשתו שהתפללה ג' שנים למצוא את זיווגה והיה חסר לבחור יראת שמים עד שבשנה השלישית מחמת התפילות זכה לירא"ש טהורה ואז היה ראוי לה, ומזה רואים שאסור להתיאש משום דבר כמו שאומרים קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' וכמה התורה מלמדת אותנו על משה רבנו שהתפלל כמנין ואתחנן תפילות להכנס לא"י ואילו היה מתפלל עוד תפילה אחד היה זוכה להיכנס לא"י ומזה רואים שאפי' שלפעמים רואים הרבה אנשים שאחרי כמה תפילות זוכים לישועות אבל לפעמים צריך עוד להרבות בתפילות כדי לזכות, וכל תפילה זה יותר התקרבות לקב"ה. וכמה צריך לחזק את כוח התפילה ולקיים קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך, ובפרט בתקופה זו שכל העולם עומד מול מלחמה שמבואר בגמ' מגילה ובסנהדרין שמלחמה זה אתחלתא דגאולה, ואי' במדרש אם ראית אומות מתגרות זו בזו צפה לרגלי משיח, מעוררים אותנו כל גדולי הדור להרבות בתפילה על הגאולה השלמה ואף שכ"כ הרבה תפילות כבר התפללו מזמן חורבן הבית השני אבל בתקופה זו שרואים כ"כ הרבה ניסים שאף שנהרגים הרבה גוים ושום דם יהודי לא נשפך בודאי רואים את גודל הניסים שאומרים כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות וזוכים למה שאנו מתפללים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ, ונזכה לחגוג את חג הפורים בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

יבואר בגודל ענין הטהרה שבפרשת ויקרא

ידוע מה דכתב הכל בו (סי' ע"ד) שתניוקות של בית רבן מתחילים בפרשת ויקרא משום יבואו

טהורים ויתעסקו בטהורים, וידוע מה דכתב בעל השם משמואל מאביו בעל האבני נזר זצ"ל שלימד אותנו קדשים בצעירותו בזמן שכל המחשבות שלו היו טהורות, וידוע דברי מרן הגרי"ז על הרמב"ן שכ' שכל הדין של מחשבה שלא לשמה אינו עקירה על הלשמה אלא זו מחשבה הפוסלת את הקרבן, ומזה רואים כמה צריך לעבוד על הטהרה ובפרט בדורנו שיש כ"כ הרבה ניסיונות של שערור אבותינו את גודל היצה"ר שנלחם בכוחות האחרונים בענין הטהרה, ולכן צריך ללמוד את פרשיות ויקרא שכל כולו זה לחזק את הטהרה בעולם וענין המחשבה טהורה זה בא רק ע"י שמתחזקים בשמחה ודוחים את העצבות, ושמעתי לאחרונה באדם שעבר כ"כ הרבה ניסיונות בחייו והלך לעולמו לאחרונה שכמה שעבד לקיים את המצוות אבל המסירות נפש שלו היה לא להפסיק את ענין של שמחה כמו שהבאנו את דברי האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל שאמר שכל השואה הגיעה מחמת שלא קיימו את הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בך בשמחה, ובודאי בחודש אדר שמרבין בשמחה ולומדים חומש ויקרא שזה הכל ענין אחד ללמוד בטהרה מחמת גודל השמחה. וראיתי עוד בספר שומרי אמונים במאמר צהלי ורוני שהביא בשם האלשיך הק' ובסה"ק התולדות על הפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שיתקן כל אחד מקום טהור בלבבו להשכין שכינתו יתברך ובודאי שבנין הבית השלישי הכל זה מצוה שע"י שאדם משכין טהרה בלבבו הוא יגרום שיבנה בית המקדש השלישי, ועיי"ש עוד דהביא בשם החובות הלבבות שדרכן של חסידים שאבלן בליבן וצהלתם בפניהם, ואחרון הוא רבנו הקדוש ר' הערש מרימינוב שהיו לו שמונה עשרה בנים שנסתלקו בחייו ובכל זאת לא פסק רגע אחד מלעבוד את ה' בשמחה גדולה ועצומה מבלי ישוער ולא נסוג ולא נבהל משום ניסיון ולא נפל בלבו שום פעם, ועיי"ש דהאריך מהרבה סוגיות בש"ס בברכות דף ט' וכן בדף ל', וכעת בחודש אדר צריכים להתחזק בזה הרבה.

לזכות ידידי הרב יונתן חיים בן מלכה הי"ו שכל העלונים הוא בזכותו ע"י ידידו משה בן שרה ומשפחתו

לזכות ידידינו הרב משה והרב רפאל חסן להצלחה בכל העניינים ולע"נ אביהם הרב יהושע בן מרים ז"ל

פנינים משולחן רבינו הגאון

רבי אברהם מנחובסקי זללה"ה

ויקרא תשפ"ב ♦ גליין ת"ע

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

הידור מצוה בקרבנות

וְשַׁחֲטָה אֶת בֶּן הַבֵּקָר לִפְנֵי ה' וגו' (א' ה')

הנה מצאנו פלוגתא הי עדיף, מעלת זריזין או מעלת הידור, דעת תרומות הדשן (סי' ל"ה, וכך פסק ברמ"א סי' תכ"ו סע' ב') דהידור עדיפא מזריזין, ולכן בהגיע זמן קידוש לבנה באמצע השבוע, מאחרין קידוש לבנה עד מוצאי שבת, דאז לבושים בבגדי שבת והוי קיום מצוה בהידור טפי.

אמנם דעת הגר"א (מובא בביאור הלכה סי' תכ"ו ד"ה במוצאי) דזריזין עדיפא מהידור, ויקדש הלבנה מיד באמצע השבוע.

[ועיין בתשובות שבות יעקב (ח"א סי' ל"ד) וחכם צבי (סי' ק"ו) דסברי דימתין לקדש הלבנה, דהידור מצוה עדיף מזריזין, משא"כ בחסד לאברהם (מהגר"א תאומים זצ"ל תניינא סי' ע"ז) ובספר חסידים (סי' תתע"ח) פליגי, דזריזין עדיף על הידור מצוה, ואם כן יקיים המצוה מיד אע"פ דאחר כך יהא מצוה דעדיפא].

ולכאורה משמע דזה פלוגתא כללית בכל גווני, אם זריזין חשיבא מהידור או הידור חשיבא מזריזין, ונפקא מינה אם יש לו עכשיו אתרוג פשוט ולאחר מכן יהא לו אתרוג מהודר, האם ימתין מלקיים המצוה עד שיהא לו המהודר, או דילמא יטול עכשיו הפשוט. וכן בנר חנוכה ויש לו עכשיו שמן פשוט ורק יותר מאוחר יהא לו שמת זית.

שחט כחושה ונזדמנה שמינה

הנה אמרינן בגמרא מנחות (ס"ד א') בשחט בהמה כחושה לקרבן, ואחר כך נזדמנה בהמה מהודרת, ועדיין לא זרק הדם, לוקח המהודרת. [אף שהוא בשבת]. והיינו מפאת הידור מצוה.

ותיקשי להגר"א וסיעתו הנ"ל דזריזין עדיפא מהידור, אמאי אמרינן דיאחר הקרבן מחמת הידור, הרי אם זריזין עדיפא מהידור, אם כן נימא דעדיף להקריב הכחושה מפאת זריזין, דכך ירויח זמן השחיטה.

ויש לדון ליישב בכמה אנפי:

תירוץ א' - עוסק בעשיית המצוה

הנה יש לדון ליישב, דבכהאי גוונא דמיד עוסק בעשיית המצוה, אין כאן ביטול של זריזין, והרי בסוגיא במנחות איירי דמיד כשמניח את הקרבן הראשון מתחיל להתעסק בקרבן שני.

והנה מסתפק במהר"י אסאד (יהודה יעלה או"ח ח"א סי' קל"ו) לענין מילה, דבעינן גם מילה וגם פריעה ובלא פריעה אינו מילה כלל, מהו אם יודע רק למוול אבל לא לפרוע, והמהול שפורע יבוא רק לאחר זמן, מי אמרינן שימול מיד מצד זריזין, אף שהפריעה תהא רק אחר כך, או דילמא אמרינן שיכול להמתין במילה עד סמוך לזמן הפריעה, כיון דעכשיו בלאו הכי לא קא עביד מידו. ולא הכריע.

ותיקשי, הא מכל מקום יעשה המילה מקודם, כדי שלא ידחה את הפריעה למשך זמן המילה. אך להאמור לכאורה אין צריך לזה, דבעוסק בהמצוה אין כאן ביטול של הזריזין.

ולפי זה אם יש לפניו אתרוג לא מהודר ויכול להביא מהודר ומיד מתחיל להתעסק בהבאתו, יש לומר דבכהאי גוונא מודה הגר"א.

[ומכל מקום לא דמי כל כך לסוגיא דמנחות דהתם מתחיל במצוה השניה ממש ולא רק בהבאת המצוה].

תירוץ ב' - על ידי ב' אנשים

תו יש ליישב, כדהעירוני דהשחיטה והקבלה היא על ידי אנשים אחרים, נמצא דהאיחור הוא לא באותו גברא.

אבל אינו ברור כלל, דמכל מקום יש זריזות במצוה עצמה, אלא אם כן נימא דזה לא חשיבא חסרון זריזות אלא דמפסיק לגמרי. וכל זה אינו ברור.

תו דהרי זימנן דאותו השוחט ישחוט שנית ובכהאי גוונא איכא חסרון בזריזין.

תירוץ ג' - הקריבהו נא לפתחך

תו יש ליישב, דהנה ברש"י במנחות (שם ד"ה אפילו) כתב לענין נמצאת כחושה, דאיכא משום הקריבהו נא לפתחך הירצה או הישא פניך, ואם כן יש לומר דזה דין מיוחד בקרבנות ועדיפא מהידור דעלמא.

הידור בקרבנות שאני

הנה כתבנו בתירוץ ג' הנ"ל דהידור מצוה בקרבנות הוא דין מיוחד ועדיפא מהידור בעלמא:

א. נפקא מינה

נפקא מינה מהאמור, באופן דבבוקר יש לו קרבן בלתי מהודר, ולאחר שעה יהא לו קרבן מהודר, נמי ימתין אף לדעת הגר"א. דהרי בהידור דקרבן גם הגר"א מודה דהידור עדיפא מזריזין.

ב. הוכחה להנ"ל

הנה יש להוכיח הכי, דהנה יש לעיין אם בשביל הא דזריזין מקדימין למצוות, מבטלין עשה שאינו מעלב, כגון אם ישחוט עכשיו לא יסמוך על הקרבן, אבל אם ישחוט יותר מאוחר יסמוך.

ונראה פשוט דודאי לא אמרינן זריזין כדי לבטל מצות עשה, אע"פ דהמצוה אינה מעכבת. אלא אדרבה קיום המצוה דוחה זריזין.

מעלה ודאי דהידור בהקרבן דוחה זריזין, דהרי הידור עדיף מקיום מצוה שאינה מעכבת, [דהנה יש לדון בשחט ולא סמך, האם אמרינן שישחוט קרבן אחר משום מצות סמיכה. ובפשוטו לא אמרינן הכי כיון דסמיכה אינו מעכב. אמנם בגמרא מנחות הנ"ל אמרינן דבמצא קרבן מהודר יותר, ישחוט המהודר. חזינן מזה דהידור עדיפא ויבטל קרבן הראשון. אם כן גם לענין סמיכה נימא הכי. אלא יש לחלק, דמעלת הידור בגוף הקרבן עדיפא מקיום מצות סמיכה שאינה מעכבת].

ואם כן אם מצוה שאינה מעכבת דוחה זריזין, כל שכן דהידור דעדיפא דוחה זריזין. ותיקשי משיתת הגר"א דאדרבה זריזין עדיפא מהידור. אמנם להניל אתי שפיר דהידור בקרבנות עדיפא, ובהא לא קאמר הגר"א. וכל זה צריך התבוננות.

ג. בחכם צבי ושאגת אריה מבואר לא כך

הנה ראיתי בתשובות חכם צבי (סי' מ"ה) דאייתי פיסקא דשבות יעקב (ח"א סי' ל"ו) במדביק נרות שעוה בכותל להדליקן למצות נר חנוכה ובעוד שהוא עוסק הביאו לו שמן זית, דכתב השבות יעקב דידליק בנרות, והחכם צבי כתב דידליק בשמן זית, והביא (שם ד"ה בברכות) דחזינן

כך מסוגיא דמנחות הנ"ל דישחוט השמינה, אף שכבר שחט הכחוש. [עוד הביא בחכם צבי (שם ד"ה ובברכות) דברי תרומת הדשן הנ"ל דדוחין קידוש לבנה בשביל הידור].

ובשאגת אריה (סי' נ) הקשה על הטור דציצים שאין מעכבין חוזרין עליהם בחול אף כשפירש, הרי דהוה הידור מצוה, ואם כן לידחי שבת כהך דסוגיא במנחות הנ"ל, הרי דדימה השאגת אריה כל עניני ההידור אהדדי. [נוש ליישב קושינו על הטור דשאני בהא דמנחות דמביא מפאת ההידור קרבן אחר שדוחה שבת משא"כ בציצין דקאי החילול שבת רק על הציצין].

אמנם להאמור הרי שאני התם בסוגיא דמנחות דאיירי בהידור בקרבנות דעדיפא.

עולה נדבה ביום טוב

הנה קיימא לן (ביצה כ' ב') דקיימא לן נדרים ונדבות אין קרבין ביום טוב. ואמרין (שם י"ב א') דלבית שמאי השוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה, אבל לבית הלל אינו לוקה, דאמרין מתוך שהותרה שחיטה לצורך הותרה נמי שלא לצורך.

וכתבו תוספות (שם ד"ה ה"ג רש"י) דגם לבית הלל לא אמרין מתוך אלא ביש בו צורך היום קצת, וצורך קצת שיש בשוחט עולה הוא כדי שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקם.

והקשה בצ"ח (י"ב א') הא אמרין (שם כ' ב') לרבא אם עבר ושחט קרבן עולה, אינו זורק את הדם מכיון דאין בשר, ואם כן לקי אף לבית הלל, דכל הא דלבית הלל אינו לוקה, הוא מפאת דהוי מתוך ואיכא צורך קצת משום דשלא יהא שולחן רבך ריקם, אבל בליכא זריקה נפסל הקרבן ופשיטא דלקי.

[דהנה אמרין בגמרא (שם) שאם עבר ושחט זורק את הדם, ודעת רבא דזורק רק על מנת להתיר אכילת הבשר ביום טוב, ודעת רבה בר רב הונא דאף על מנת שיקטירו אימורין לערב ולא רק בשביל בשר. ונפקא מינה אם נטמא הבשר או שאבד, דלרבא לא זריק, אבל לרבה בר רב הונא זריק].

ויש לדון ליישב קושיית הצ"ח בכמה אנפי :

א. הוא רוצה לזרוק

הנה יש לדון לתרץ, דמכיון דאיהי רוצה לזרוק אם כן חשיב צורך אוכל נפש, והרי זה כמו הא דאמרין (ביצה י"ב ב') במבשל גיד הנשה ביום טוב דאינו חייב משום מלאכת יום טוב, דנהי דאינו אוכל נפש גמור, מכל מקום מכיון דרצונו לאוכלו אמרין מתוך ולבית הלל אינו לוקה.

אך כתב בצ"ח דאין ליישב כך, דהרי היכא דזר שוחט אם כן לענין הזריקה תליא בדעת אחרים [היינו הכהנים] ואם כן ודאי מחלל יום טוב.

ב. לשיטת רבה בר רב הונא

כתב בצ"ח לתרץ דסוגיין אזיל לשיטת רבה בר רב הונא דזורק הדם להקטיר אימורין לערב, ובוה הוה שפיר מתוך, דחשיבא צורך קצת משום שלא יהא שלחן רבך ריקם, כיון דהיתה זריקה מיהת.

ג. דעתו לזרוק

הנה לכאורה יש ליישב קושיית הצ"ח, דהנה כתבו תוספות (ביצה י"ב א' ד"ה השוחט) דאע"ג דאף לבית הלל אין נדרים ונדבות קריבים ביום טוב, מכל מקום לא הוה אלא איסור עשה, דהרי ילפינן דנדרים ונדבות אין קריבים ביום טוב מקרא ד"לכם" ולא לגבוה, ואם כן לא הוה איסור לא תעשה, אלא רק לאו הבא מכלל עשה, דהוה איסור עשה ואין לוקין עליו. אמנם לבית שמאי לוקה, דלית להו מתוך ולא הותר אלא לצורך אוכל נפש.

מעתה יש לומר דהא דלבית הלל לא לקי היינו כאשר דעתו היתה לזרוק או כשטעה וסבר שאפשר לזרוק, הלכך לא עבר על לאו אלא רק על איסור עשה, משא"כ לבית שמאי אף אם סבר שיכול לזרוק לקי על השחיטה דאף אם יזרוק ילקה.

ד. מניח לרדות מחמת החכמים

הנה ראיתי שכתב בתשובות מהר"ם מינץ (מהגאון רבי משה מינץ, אב"ד אובן ישי, סי' ח') ליישב קושיית הצ"ח דהא כתבו תוספות בשבת (ד' א' ד"ה קודם) דאם מניח מלרדות מפאת דאסרו עליו חכמים לא מיחייב סקילה.

אמנם הרי כתבו בתוספות ישנים (שם) דסברת התוספות היינו רק להצד דלא התירו לרדותה, אך למאי דפשיטין דהתירו לרדותה

אם כן נמצא דחייב מלקות אם לא הורידה.

עוד נראה לדון, דדוקא התם שעכשיו רוצה לרדותה ונמצא דעכשיו הוה אנוס בהא דאינו רודה, ושינה מחשבתו ממה שהיתה בתחילה, אבל הכא דשוחט הקרבן ויודע שלא יניחו לו לזרוק הא הוה ודאי מחלל יום טוב. והיינו אם לאחר השחיטה נודע מהאיסור ורוצה לזרוק הדם, שייך לומר שיהא פטור על השחיטה כיון דנשתנתה דעתו, אבל הכא הרי לא נשתנתה דעתו. וצריך תלמוד.

והיינו דתליא מהו כוונת התוספות הנ"ל, האם כוונתם דדברי חכמים חשיבא כאנוס, והוא הדין בשאר גווני דאנוס כגון באפה ואחר כך נמלך דרוצה לרדות ונחיה חולה ואינו יכול לרדות, [משא"כ בידון דידן דלא נאנס וכהנ"ל], או דילמא טעם התוספות מפאת דהשומע לחכמים פטור מעונש דהחכמים הפקיעו העונש. ואם נימא כהצד דהשני אתי שפיר דברי מהר"ם מינץ. אך באמת יש לומר כהצד הראשון בדפשוטו הפטור מכרת מדין אנוס.

התירו לו לרדותה

הנה אמרין בגמרא בשבת (ד' א') דאם הדביק פת בתנור בשבת, דאסור משום מלאכת אופה, התירו לו לרדותה קודם שיאפה, אע"פ שעובר בזה על איסור דרבנן דרדייה, כדי שלא שיבא לידי איסור דאורייתא דסקילה.

ותיקשי דהנה דיינינן בגמרא ביצה (כ' ב') דלדברי האומר נדרים ונדבות אין קרבין ביום טוב, בעבר ושחט ביום טוב, האם יכול לזרוק הדם, ואמרין דבעולה אינו יכול לזרוק כיון דאין בשר לאכילה ואם כן אינו צורך יום טוב.

מעתה תיקשי הא כיון דמסקינן דיכול לרדות אע"ג דיש בזה איסור דרבנן ברדיה כדי שלא יעבור על איסור שבת, הכי נמי נימא דיעבור על האיסור דרבנן דזריקת הדם כדי שלא יעבור על לאו דמלאכת יום טוב אלא רק על עשה ד"לכם" ולא לגבוה, ולאו הבא מכלל עשה עשה.

[דע דיש לשאול דחז"ל מאיסור יו"ט למפרע, יש כאן איסור לשחוט קדשים ולהפסידם, וע"י הזריקה יתקן האי איסור, ולענין זה לא יועיל אף אחד מהתירוצים דלקמן].

ויש לדון ליישב בכמה דרכים :

א. שחט ישראל

הנה יש לתרץ, דאיירי בשחט ישראל ואם כן הוא לא יכול לזרוק, ולכהן לא שרינן לזרוק, דהרי אמרין (שבת ד' א') אין אומרים לאדם חטא בשביל שיוכה חבירך.

ב. ב' שבותים

תו יש לתרץ, דבזריקת הדם ביום טוב יש כאן ב' שבותים זריקה ומוקצה. אמנם הרי גם ברדיה איכא ב' שבותים רדיה ומוקצה, דהרי הוה נמי הבצק מוקצה בשבת ומכל מקום התירו.

ג. כבר נעשה האיסור דאורייתא

תו יש לתרץ, דיש לדון דדוקא ברדיה התירו מכיון דעובר על האיסור דרבנן קודם שנעשה איסור דאורייתא של אפיה, משא"כ הכא שכבר נעשה האיסור דאורייתא אלא שאפשר להפקיעו על ידי איסור דרבנן. אך לא ברירא האי סברא.

שוב ראיתי סברא זה מבעל הכלי חמדה (במלאת אבן שבסוף ספר ראב"ן, עמוד שכ"ז ב', באגרת הגאון בעל כלי חמדה, וכתב שם שהאריך בזה בספרו חמדת ישראל סי' ט"ז).

ד. בלאו הכי ריקם

תו יש לתרץ, דהרי אף אם זורק הדם ביום טוב, מכל מקום כיון דמקטיר האימורין רק בלילה במוצאי יום טוב, אם כן בלאו הכי יעבור גם על הלאו, דאין כאן סברא דאיכא צורך היום בהקרבן כדי שלא יהא שולחן רבך ריקם, דבלאו הכי הוה ריקם.

אך הא חזינן דבצ"ח שהבאנו לעיל דנקט דלא כן אלא דעל ידי הזריקה חשיבא שולחן רבך מלא.

ה. ישאר עשה

תו יש לתרץ, דברדיה יתיר האיסור לגמרי, משא"כ הכא רק הלא תעשה ירד אבל ישאר עשה. אך גם האי סברא לא ברירא.

ו. הואיל דראוי לזרוק

הנה העירו שיש ליישב קושיא דילך, דכאן אף אם לא יזרוק לא עבר על איסור דאורייתא, דיש כאן הואיל דראוי לזרוק, ונהי

סבר שהוא אוכל נפש

הנה כתבנו לעיל לתרץ (תירוץ ה') דשאני לענין מלאכת יום טוב דלא בעינן לרדות, דבלאו הכי לא עבר על מלאכת יום טוב, דכל שסבר דיש כאן אוכל נפש או צורך היום, לא עבר על מלאכת יום טוב.

אמנם יש לדון לדחות האי תירוץ, דנימא דשאני הכא דלא דמי לנמלך שלא לאכול, דהרי הכא מתחילה לא היה ראוי ואם כן יש לומר דבכהאי גוונא עבר על מלאכת יום טוב.

אך לא שמענו שמי שבישל ביום טוב ונתברר שהוא טבל, יתירו לו לעשר ולאכול כדי שלא יעבור באיסור יום טוב למפרע.

[ולפי זה נמי אתי שפיר קושיית הצ"ח דלעיל, אבל אין צריך בזה לקושיית הצ"ח דהתם סגי שיהא שוגג על הלאו כדי שלא ילקה].

א. שורש הנידון

הנה שורש הנידון, דלחד גיסא, הרי המבשל ביום טוב דבר הראוי לאכילה על מנת לאוכלו, ונמלך שלא לאוכלו, בפשוטו לא עבר.

אמנם לאידך גיסא, אם חשב שהוא אוכל, ונתברר דבאמת אינו ראוי לאכילה כלל, עבר על מלאכת יום טוב.

והשתא יש לעיין בהמבשל ביום טוב וסובר שהוא מותר באכילה ונתברר שבאמת אסור באכילה, כגון ששכח לעשרו, או שנתברר שהוא גיד הנשה, או חילל יום טוב בהבישול כגון המבשל לאורחים ואינו יודע שהאורחים כבר הלכו [נגזר דליכא הוואי], האם יש כאן חילול יום טוב.

מי מדמינן לה לדבר דהוה ראוי לאכילה אלא שהוא אינו מבשל מחמת איסור, ודמי לנמלך דלא עבר על מלאכת יום טוב, או דילמא דמי לדבר שאינו ראוי לאכילה כלל והוה חילול יום טוב. ולכאורה בזה תליא האי קושיא וכדברינו לעיל.

ב. האם צריכה לגופה

הנה הא דכתבנו לדון בהמבשל ביום טוב וסובר שהוא מותר באכילה ונתברר שבאמת אסור באכילה האם איכא מלאכת יום טוב, הנה יש לדון דפטור מטעם אחר, דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה,

דהנה כתבו בתוספות בביצה (ג' א' סד"ה גזירה) דאם פורש מצודה לצוד דגים טהורים, ונצודו דגים טמאים שלא כיון לצודם, פטור דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה, אף על גב דבדעתו היה סבור שיצוד דגים טהורים.

אמנם הרי לאידך גיסא חזינן בתוספות לא כך, דהרי כתבו תוספות בשבת (ק"ו א' ד"ה בחובל) דאם חבל על מנת ליתן הדם לכלבו, ונתברר שהבהמה היתה אסורה בהנאה, ונמצא דאין לו תועלת בהדם, מכל מקום החבלה חשיבא מלאכה הצריכה לגופה, כיון דסבר דהיה צריך הדם. [אמנם הוה מקלקל, דבזה אזלינן בתר המציאות].

וכך הקשה באור שמח (פ"ג מהל' יום טוב ה"ט) ותירץ דשאני התם בהא דדגים, דאין לו טעות בהאי דג טמא, אלא רוצה רק טהורים והרי לא נעשתה כוונתו, משא"כ בחובל באיסורי הנאה הרי הטעות היתה על אותו בהמה, דנעשתה כוונתו לחבול בהאי בהמה, ואם כן חשיבא צריכה לגופה. [ועוד עיין מה שכתבנו בזה בגליון פרשת תרומה תשע"ו].

מעתה לפי זה המבשל מאכל ונתברר שאינו ראוי לאכילה מחמת איסור, הרי טעותו בהאי מאכל, ואם כן באמת חשיבא מלאכה הצריכה לגופה.

ג. מבשל גיד הנשה

הנה איתא בגמרא ביצה (י"ב ב') דהמבשל גיד הנשה ביום טוב אינו חייב משום יום טוב, דנחא דאינו אוכל נפש גמור, אבל הוה מתוך ולבית הלל אינו לוקה. חזינן דגם המבשל איסור הנאה הוה צורך אכילה ולא עבר על מלאכת יום טוב.

אמנם נידון דידן לא דמי להא, דהתם שאני דרצונו לאכול האיסור, ואם כן לא חילל יום טוב, משא"כ הכא איירי באדם כשר דאין רצונו לאכול איסור הנאה.

ד. דוקא בשוחט כהן

הנה בנפש חיה (הל' יום טוב ס"ד) כתב כתירוצ' הנ"ל, דכיון דרוצה לזרוק אין כאן חילול יום טוב, אך כתב דזה רק אם השוחט כהן דיכול לזרוק, אבל לא היכא דהוא ישראל, דבזה היכא דשגג יש כאן חילול יום טוב, וגם יהא מותר לאחרים לזרוק, [דבשוגג אמרינן חטא בשביל שיזכה חבירך]. והביא שכן כתב בישועות יעקב.

דאסור מדרבנן, מכל מקום אמרינן הואיל כמבואר בגמרא פסחים (מ"ז ב') הואיל שראויות לכותשן כלאחר יד. [ועיין בתשובות הגרע"א קמא ס"ה ח']. והנה לדבריו ניחא גם קושיית הצ"ח.

שוב מצאתי קושיא דידן בברוך טעם (טעם הואיל דין ב') שהקשה כקושיין אמאי לא יזרוק הדם להציל עצמו מאיסור דאורייתא, ותירץ כנ"ל כיון דאכתי נשאר הואיל דראוי לזריקה אע"פ דאסור מדרבנן לזרוק, ותלי לה אם אמרינן הואיל ומתוך ביחד.

תו ביאר (שם) דאם הוה אמרינן דזורק הדם בשביל להתיר הבשר, והבשר נאבד, לא נתיר לזרוק, דדמי לנתקלקל התבשיל אחר כך, דהרי היה ראוי לזריקה רק בשביל הבשר, וכל הנידון רק כשאין בשר מתחילה כגון בעולה.

ז. התירו רק לינצל מסקילה

תו יש לתרץ, דהתירו לעבור על איסור דרבנן רק כדי להינצל מאיסור סקילה ולא להינצל משאר לאוין. וכתבנו בזה עוד לקמן.

ח. בטעה אין כאן מלאכה

תו יש לתרץ, דשאני לענין מלאכת יום טוב דלא בעינן לרדות או לזרוק, דבלאו הכי לא עבר על מלאכת יום טוב, דכל שסבר דיש כאן אוכל נפש או צורך היום, לא עבר על מלאכת יום טוב, וכמו בשוחט בהמה ביום טוב ונמצאת טריפה, דלא שמענו שצריך כפרה, וכמו מי שבישל ביום טוב ואחר כך נמלך ולא אכל, דלכאורה לא עבר על איסור.

ולא דמי לאוכל בהמה ונמצאת טריפה דהתם צריך כפרה, או לשחט קרבן בשבת ונמצא טריפה דהתם חייב חטאת. [אע"פ דסמך על רוב, עיין בתשובות חמדת שלמה יו"ד ס"י א'].]

להינצל מסקילה ולא מלאו

הנה כתבנו לעיל לתרץ (תירוץ ז') שהתירו לעבור על איסור דרבנן רק כדי להינצל מאיסור סקילה ולא להינצל משאר לאוין. ויש לדון בהאי תירוץ בכמה אנפי:

א. הוכחה מפרי מגדים

הנה קצת ראיה ממה שכתב בפרי מגדים (סי' רנ"ד א"א ס"ק כ"א) דבהניח פת בתנור בבין השמשות ועדיין יש שהות שתיאפה קודם בין השמשות, לא התירו לרדותה דהוה רק ספק איסור סקילה, ותיקשי הרי איכא תוספת שבת דאורייתא ויעבור על ודאי עשה. אלא חזינן שלא התירו איסור דרבנן כדי להינצל מאיסור עשה. [ויש לדחות דכוונתו שלא קיבל תוספת שבת ואם כן לגיסא דיממא הוה לפני התוספת ואין כאן עשה כלל].

ב. מהגר"ס מבואר לא כך

אבל באמת מנא לן הא, והרי חזינן שרבינו ישראל סלנטר זצ"ל (דרושים וחידושים מהגר"ס עמוד פ"א, תע"ע קובץ תבונה ס"י ס"ג עמוד צ"ו) פסיקא ליה דליכא בזה חילוק, דדן בהניח בשר בחלב מערב שבת ויתבשל בשבת, והקדירה נעשה מוקצה מכיון דאסור באכילה, האם התירו להסיר הקדירה מהאש לפני שיתבשל, אע"פ דיעבור על איסור מוקצה, כדי שלא יעבור על לא תעשה דבשר בחלב.

ג. בדברי הפרי מגדים

ודע דגוונא דהפרי מגדים (שם) לא דהניח בבין השמשות ויאפה בשבת, אלא דיאפה בבין השמשות. והדבר צריך עיון דבזה איכא היתירא לרדות משום דכל דבר שהוא שבות לא גזרו בבין השמשות. ויש לדון דגם לאחר יהא מותר לרדות כדי שחבירו לא יעבור, דומיא דשבות דשבת במקום מצוה דכתב במשנה ברורה (א"ה). עיין שער הציון ס"י תרנ"ה ס"ק ה' דיש להתיר אף לאחר.

תו כתב בפרי מגדים דאירי שיתבשל כל צרכו בבין השמשות דאם לא כן שרי דהרי יתבשל בשבת, ולא הבנתי הא הניח בין השמשות ואם כן שוב הוה רק ספק איסור. וצריך עיון.

ד. תשובות בית יוסף

הנה בספר עולת נדבה (אופן ס"ב) מביא לתרץ כהנ"ל, דלפי מה שכתב בבית יוסף בתשובה (אה"ע ס"ב ב') דלא התירו שבות אלא שלא יבוא לאיסור סקילה, אתי שפיר קושיין, [וכתב לעיין בברכי יוסף או"ח ס"י א' אות ז', ומחזיק ברכה ס"י רנ"ד, וישועות יעקב שם, ושערי בשמים ח"א ס"י מ"ה מ"ו]. אך כתב דלאידך גיסא יש לעיין מהא דאמרינן בגמרא יבמות (ק"ט א') מכדי לא דאורייתא והא דאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת.

ענינים שונים (א)

ותירצו בתשובות חידושי הרי"ם (או"ח סי' ה') ובחזון איש (אה"ע סי' ל"ט סק"ג) דלא תיקשי, דתרווייהו איתנייהו, דלהמוכר שמוחזק בהקרקע הוי ודאי שלו, ויכול לקדש בו אשה בודאי, דפיסקא דהמוציא מחבירו עליו הראיה משוי בעלות, אבל עדיין לא פקע הבעלות לגיסא דהוה של השני, דהיסוד הוא דהנהגת הבעלות יכולה רק ליתן בעלות ולא להפקיע בעלות. והוא הדין בקונה ב' אילנות המוכר חייב בתורת ודאי והקונה חייב בתורת מספק.

ואם כן הוא הדין בנידון דידן ב' שנים, נימא דהוה שלו מספק ויצא ידי חובתו מספק, וצריך לקיים המצוה פעם שניה רק מספק, כגון בדיני דאורייתא דספיקא לחומרא, [ובלא ברכה].

ג. הכא ליכא ספיקא קמן

אך יש לחלק, דכל דברי החידושי הרי"ם והחזון איש היינו באיכא ספיקא קמן, אבל ב' שנים לא הוה ספיקא ולא מספקין כלל כלפי שמיא.

והרי בכגון בחטף קמן מחבריה, וטוען שאידך חטף ממנו, לא הוי ספק כלל ולא תהא גם ספק מקודשת, ולגבי יורשים לא נימא דקיימו מספק מצוה וחייבים בביכורים. [אלא בדידיה יש מכל מקום טענת ברי דידיה].

והרי זה כמו הטוען שקנה מחבירו ויש לו רק ב' שנים דהדרא ארעא והדרא פירי, ונתן המערער הפירות במתנה או מכר לו, אינו חייב בביכורים מספק.

ד. אחוי שטרא

תו יש למידן דמשום טענת "אחוי שטרא" ליהוי ודאי של הראשון. אך חזינן דקיימא לן דמהני מיגו כנגד אחוי שטרא, וכן יש חזקת מטלטלין בעבד קטן אף שיש טענת אחוי שטרא.

אך הא מכל מקום חזינן [בבא בתרא ל"ג ב'] דאחוי שטרא הוי בירור, דמשום הכי מסלק את הוכחת לא חציף, והשתא דדיינינן אם כלפי שמיא מיהת שייך למוחזק אע"פ דמפקין מיניה, הא מכל מקום איכא לראיה דאחוי שטרא, ואם כן לא הוה ידידיה.

מוחזק ב' שנים וקיים מצוה

מי שהחזיק ב' שנים ומת, והיורשים קיימו בו מצוה, כגון באתרוג או נרות חנוכה, ואחר כך בא המערער וגבה מהם, הנה בפשוטו אגלאי שאינו שלהם, ובאתרוג בעינן לכס ביום הראשון, ובחול המועד נמי גזול פסול, [אך בזה נוטל רק בלא ברכה לחוש לשיטת הרמב"ם (פ"ח מהל' שופר ה"ט) דבדרבנן לא אמרינן מצוה הבאה בעבירה], וכן בנר חנוכה הוה גזול והוה מצוה הבאה בעבירה וידליק שנית. [בלא ברכה לחוש לשיטת הרמב"ם הנ"ל. ועיין במשנה ברורה (סי' תרע"ג ס"ק ב') לענין נר גזול בחנוכה].

א. קונה שני אילנות מביא מספק

הנה ילפינן בגמרא בבא בתרא (פ"א א') מהא דכתיב 'מארצך', דכדי להתחייב בביכורים בעינן שיחא בבעלותו לא רק האילנות אלא גם הקרקע.

ואמרינן במשנה בביכורים (פ"א מ"ו ומ"א) דהקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו מביא וקורא, דהא קנה גם הקרקע. והקונה אילן אחד בתוך של חבירו פטור מביכורים, דודאי לא קנה הקרקע. אבל הקונה שתי אילנות בתוך של חבירו הוי ספק אם קנה קרקע, ומשום הכי מביא מספק, אבל אינו קורא.

ב. ודאי של המוחזק

הנה כשיש פסק דהמוציא מחבירו עליו הראיה ומוקמין ביד המוחזק, הוי ודאי שלו, ויכול לקדש בו אשה ולצאת חובת אתרוג. [כחזינן בבבא מציעא בסוגיא דתקפו כהן, ו' ב].

והשתא הקשה בחמדת שלמה (או"ח סי' א') כיון דמוקמין ביד המוחזק חשיב ודאי של המוחזק, ולאידך גיסא אמרינן דודאי לא שייך להתובע, כיון דהוי כנגדו דינא דהמוציא מחבירו עליו הראיה, אם כן אמאי בקנה ב' אילנות, הקונה חייב להביא ביכורים מספק, הרי הקונה אינו יכול להוציא הקרקע מהמוכר דהרי המוכר הוי מוחזק מדינא דחזקת מרא קמא, נמצא דלהקונה ודאי אין לו קרקע, והוי כמו בקנה אילן אחד, דודאי אין לו הקרקע ולא יתחייב בביכורים כלל.

ענינים שונים (ב)

ב. איכא מעלת גדול

אך יש לומר דאיכא בו מעלת גדול, דנהי דכל גרעין הוי שלם, מכל מקום הוי חלק מכל הרימון ואם כן הרימון הגדול עדיף. וכן בתפוז אף שכל פלח יש לדון שהוא בריה מכל מקום הגדול עדיף.

והרי אם יגע שרץ ברימון כגון שהוא חצוי וגע בגרעין אחד, כל הגרעינים טמאים, משא"כ כשהגרעינים בחוץ וגע באחד האחרים טהורים.

ג. אשכול ענבים

אבל באשכול ענבים וגע שרץ בענב אחד, השאר טהורים, ובאמת ביש לפניו שני אשכולות ענבים אחד גדול ואחד קטן, וגודל הענבים שוה, יברך על איזה שירצה.

וגם נפקא מינה שיוכל לתלוש הענב מהאשכול לפני שמברך בתנאי שישאר שלם וכמו באשכול בננות. [ועיין בספר בני ראם סי' מ"א אות ו'].]

שלם ברמון

הנה קיימא לן [ושולחן ערוך סי' קס"ח סעי' א' ב'] בדין קדימה בברכות, דגדול קודם על קטן, אבל אם הקטן שלם, השלם קודם על הגדול.

ויש לעיין בשני רמונים שלמים, ובאחד יש יותר גרעינים קטנים ובה שני פחות, האם איכא מעלת גדול בהרמון שיש בו יותר גרעינים.

א. צדדי הספק

צדדי הספק, האם יברך על הרימון שיש בו יותר גרעינים מכיון שיש בו מעלת גדול.

או דילמא אין כאן מעלת גדול, כיון דכל גרעין הוה שלם, אם כן הוי הרימון הגדול כהרבה שלמים והרימון הקטן כפחות שלמים, והרי מכיון דשניהם שלמים ליכא למעלת גדול.

ענינים שונים (ג)

ויש לעיין מהו אם לא נתנה לו מעות, אלא רק עבודה בשוה פרוטה, כגון שרקדה לפניו או שטרחה עבורו, האם גם כן נימא דמקודשת משום שהנאה יש לה בהיות אדם חשוב נהנה ממנה.

והנה יש ראייה דלא אמרינן הכי, דאם לא כן תיקשי כל שומר חנם לאדם חשוב, שטורח עבור שמירתו, יהא שומר שכר, דהמפקיד נותן לו פרוטה. [ועיין מה שהבאנו בזה בגליון פרשת חיי שרה תשע"ח].

הנאת אדם חשוב

הנה איתא בגמרא קידושין (ז' א') בנתנה אשה מעות לאדם חשוב ואמרה לו הילך דינר זה מתנה ואתקדש לך, ולקחו ואמרו לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקבלתי ממך מתנה, אם אדם חשוב הוא, הרי זו מקודשת, שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה ובהנאה זו הקנתה עצמה לו.

תיקוני עירובין

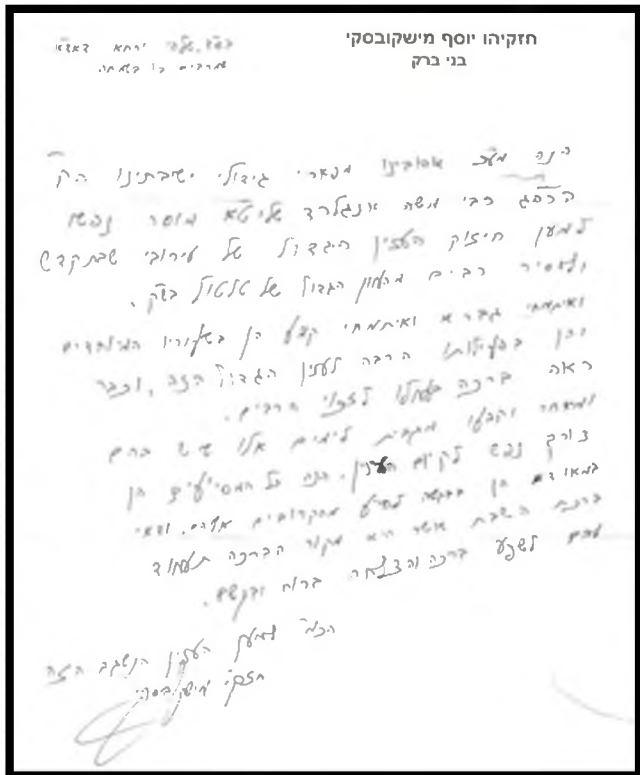
גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 316
אדר ב' תשס"ב

ניתן לקבל את הסרטון המיוחד "עצור! העירוב נפל", וכן את דברי רב הישוב הוידה בדברים שנשא בכנס שהתקיים בירושלים בשבוע שעבר. וכן הקלטה מדברי הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א, בדרשה שנשא בכנס שהתקיים בבני ברק. ניתן לקבל בגימבו מייל, בכתובת המייל של מוקד העירוב המופיעה בשולי הגליון.

לתועלת הציבור אנו משאירים את המערכת פתוחה, ואפשר להיכנס בכל מכשירי "נדרים פלוס", לקופת "מוקד העירוב - עירובין זה לזה", ולהיות שותף בשמירת השבת של אלפי יהודים בכל שבת ושבת.

תיקון עירוב במעבר שאנשים הולכים בין הערים יחד עם ההתעסקות במגבית העולמית בשבוע זה, עסקנו גם בתיקון עירובים ובמענה לשאלות בהלכה. בין הדברים עסקנו בתיקון עירוב במעבר שבין בני ברק לגבעת שמואל מדובר במקום שאינו שייך לאחריות של העיר בני ברק, ואף לא לאחריות של גבעת שמואל. למרות זאת יש עשרות אנשים חרדים ודתיים שעוברים שם מידי שבת עם עגלות וחפצים, להתארך לסעודה או לטיול בגינה, ואם אין שם עירוב זה מכשול גדול ועצום כל שבת.

הענין הזה כבר התפרסם בעבר במסגרת העלונים, ובאמת מי שנמנה על קוראי העלונים ידע לשמור את עצמו, אבל יש הרבה מהציבור שאינו יודע על המצב, ואין לנו דרך נורמלית להגיע למודעות של הציבור הזה. מצד שני אי אפשר להשאיר את המצב כך, שאנשים טובים ייכשלו בחילול שבת ממש. לכן מוקד העירוב פועל מצד עצמו להשתדל לתקן את העירוב

שימחה רבה בהיודע גדול התמיכה של הציבור

שמחה רבה עם סגירת הגליון, בהיודע גדול התמיכה העצומה שהציבור נותן למוקד העירוב, בנתינה של ממש, שמגיעה מכל רחבי העולם כפשוטו. אנו נמצאים בעיצומה של המגבית הגדולה "עירובין זה לזה", להכפלת הפעילות של מוקד העירוב, שכידוע פועל כבר למעלה מעשר שנים להחזיר את המודעות לעשות את העירובים כהלכה, ולהישמר בטלטול במקום שאין עירוב או שאינו נעשה כראוי. הפעילות עוסקת ברבה תחומים בנושא העירובים, ודורשת השקעה והתמסרות גדולה, לכתת רגלים בשטח, בשדות ובקוצים, בשרב ובגשמים, והרבה נעשה בהתנדבות מחמת חוסר תקציב וחוסר דרישה של הציבור ושל הגורמים הרשמיים, ומחמת זה אין בכוחנו לתת את כל המענה לכל המקומות והמשימות הנמצאות לפנינו.

עם הזמן הדרישה מהציבור מתעוררת, אך עדיין אינה בכדי שהציבור ישלם עבור ההשקעה הזו כראוי, בפרט הקטע החסר הוא בבדיקת הישובים, הדרישה של הציבור לדעת ביום שישי בצהרים את המצב של העירובים בערים ובישובים שנוסעים להתארח, ורוצים שהמידע יהיה מוכן להם במאגר מוקד העירוב, ולא שמים לב שעבור זה צריכים לנסוע להרבה מקומות, ובחלקם צריך להגיע כמה פעמים בשנה, לעקוב ולבדוק, והרבה פעמים גם לתקן, בדברים שלתושבים ביישוב אין ענין בזה. מצידם יש אחראי כלשהו וגמרנו. במקרה הטוב הם מסכימים להשתתף ולהסתובב יחד עם הבדק, אבל לא להזמין אותו ולשאת בהוצאות. וכאן מוקד העירוב משלים את החלקים החסרים, נוסע מעצמו לבדוק, מגלה את הבעיות, מנסה לדבר עם האחראים, ובהרבה מקומות לבסוף הם מקבלים ומתקנים. ורק אחרי כל הטיחה וההשקעה הזו, יש בידינו למסור לשואלים את המידע הנכון בהתאם למקום ולתקופה.

לאחר שבדקים מגלים הרבה מקומות שיש תושבים שומרי שבת והעירוב שלהם אינו כשר כלל, וזאת אומרת שכל הוצאת חפץ מהבית, וכל טיול ברחוב כולל כמה חילולי שבת רח"ל. אבל לצערינו הציבור אינו מבין את חומרת הדברים, ואפילו בציבור שלנו יש שחושבים שמדובר באיזה חומרא ששייכת לאנשים מסוימים, מתוך שהורגלו לטלטל בלי לדעת כלל מהו העירוב, גבולותיו וכשרותו. וגם בחלק הזה אנו משקיעים מאמצים רבים, ובס"ד רואים התקדמות רבה, שכולנו מרגישים אותה.

אנו מברכים בברכת השבת, את כל התורמים שנדבנו ממונם, ואת כל המתורמים שנתנו מזמנם מכוחם ומחכמתם למען השגת היעד הגדול, להציל עוד אלפי יהודים מחילולי שבת רבים, ולזכות אותם בשמירת השבת גם בלי שהם יודעים, יתן ה' שכל המסייעים וכל הנותנים יתברכו בשמע ברכה והצלחה, ברוחניות ובגשמיות, ובבנים צדיקים תלמידי חכמים, ונחת ובריאות ושלום לכל בני משפחותיהם.

מכתב עוז מהמשגיח הגה"ר מישקובסקי שליט"א

בתוך ימי המגבית, קיבלנו מכתב עוז מהמשגיח דיישית ארחות תורה הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, למען הענין הנשגב הזה, וכותב שכבר "איתמחי גברא ואיתמחי קמיע. הן בשיעוריו המיוחדים והן בפעילותו הרבה לענין הגדול הזה, וכבר ראה ברכה בעמלו לזיוכי הרבים". ומסיים בברכה, ש"כל המסייעים הן במאדום והן בבקשה לסייע מהקרובים אליהם, ודאי ברכת השבת אשר היא מקור הברכה תעמוד להם לשפע ברכה והצלחה ברוח ובגשם".

דברים נוספים ונלהבים קיבלנו מהאחראי המסור על העירוב ביישוב אבן שמואל, מר חנניה מיארה היקר, ששוך על לימוד התורה כל היום, ונעזר בפעילות של מוקד העירוב, בבדיקה מקיפה שהביאה תועלת גדולה, ובהדרכה מידי פעם כשמתעוררת שאלה בהלכה או בתיקון שיש צורך בעצה ובפתרון טכני בשטח, וגם בהתקנת עמודים חדשים. מר חנניה ציין והמליץ לכל הישובים לקרוא למוקד העירוב שהוא הכי טוב בנושא הזה, "אתה צריך אותו הוא מגיע לשטח, בודק ונותן עצה טובה, בלעדיו העירוב ביישוב לא היה כשר".

במקום הזה, וזה אחד מתוך עשרות דוגמאות של תיקונים שצריך לעשות ללא מימון משום גורם, לא מועצה ולא שכונה. והדברים האלו נזקפים לכל השותפים איתנו בפעילות הקודש.

עירוב ללא בדיקה כל שבוע כמו כשרות ללא משיגיה

לפני שנה וחצי פנה אלינו אברך לפני ראש השנה, וביקש לתרום את העלויות של התיקון שהיה צריך לעשות שם באותו זמן, כדי לזכות בזכויות האלו ליום הדין. ואכן עשינו שם כמה תיקונים שהמעבר יהיה כשר מעיקר הדין, עם רוב מחיצות, והתיקונים החזיקו בס"ד עד השבוע האחרון. אבל למרות שעשינו את התיקונים היתה לנו בעיה קשה לסמוך על העירוב הזה, משום שלא היה מי שיבדוק אותו כל שבוע, לראות שהחוסים לא נקרעו, ולראות שלא חל שינוי בגדרות מחמת עבודות בכביש וכדומה, וההוראה ע"פ הפוסקים שאין חזקה בדבר הזה, כיון שהעירוב הוא דבר שתמיד מתקלקל באיזה שהוא זמן, והקלקול מצוי, לכן כדי להתיר לטלטל בו חייבים שיהיה מישהו שילך לבדוק אותו לפני שבת, ביום שישי וי"א שאפשר גם ביום חמישי, אבל בלי זה אסור לסמוך שהוא נשאר תקין.

מידי פעם היו אנשים שהתקשרו לברר האם אפשר לטלטל שם, ואמרנו להם, [לגבי המעבר עצמו, בלי להתיחס לעירוב של העיר גבעת שמואל שאכמ"ל], יש בעיה שאין לסמוך על העירוב במעבר, למרות שתיקנו אותו, כי חסר אחריות על כשרותו באופן שע"פ הלכה אי אפשר לסמוך, אם אתה רוצה אתה יכול ללכת קודם לבדוק שהעירוב עומד בתקינותו. אבל השואל כמוכן לא התכוון לטרוח לבדוק, ושאל אם המוקד לא יודע על בעיה כלשהי, למה לא לסמוך על העירוב. שאלה זו נובעת שוב מחוסר הבנה שעירוב צריך משיגיה כשרות שיפקח עליו לפי כללי הכשרות, ולא לפי מה שנראה לכל אדם לפי השגתו.

כמו שאנו מבינים שכל מאכל וכל ענין שיש בו הלכות, צריך כשרות ומשיגיה שמפקח עליו, ואם נשמע על כשרות שנותנת הכשר בלי שהיא עוכבת תמיד ובודקת, אנחנו לא נקנה ולא נשתמש במוצרים שלה. כך גם בעירוב, נברר על כל כשרות כמו שמבררים על כשרות המאכלים, ואם יתעורר חשש שלא נבדק מספיק, לא נטלטל ולא נסמוך, עד שנדע אם העירוב נבדק ומפוקח בכשרות הראויה לנו.

ההפתעה שהתגלתה בסיוור עירובין לאברכים

והנה בשבוע האחרון יצאנו עם קבוצת אברכים מכולל בבני ברק, שעוסקים בלימוד מסכת עירובין, ובקשו לסייר פעם אחת בשטח, כדי להבין את הצורה שעושים עירוב בזמנינו, שזה דבר מועיל מאוד להתחבר ללימוד, אפילו שיש בגמרא הרבה דברים שכבר לא עושים בזמנינו. במהלך הסיור הגענו גם אל העירוב הזה, ומיד ראינו שהחוט קרוע. לאחר התבוננות קצרה גילינו את הסיבה לכך, משום שהחליפו את תחנת האוטובוס שהיתה מתחת החוט של העירוב, והעמידו תחנה חדשה. כעת היו שתי בעיות, דבר ראשון החוט קרוע, וא"כ זה ודאי שאין עירוב כלל, [והפרץ יותר מי אמות], ואין מי שיתקן את החוט, כי כאמור זה לא באחריות של אדם כלשהו. וזה מכשול חמור מאוד.

האברכים הסתכלו עם שאלה על הפנים, מה הבעיה שמישהו יעלה ויקשור את החוט. אמרתי להם באמת זה לא קשה לקשור אותו, אבל אף אחד לא יודע שהוא קרוע, לא בודקים ולא מסתכלים, ולפי מה שנראה שהתחנה עומדת כבר יותר מיום אחד, זה אומר שהחוט נקרע כבר בשבוע הקודם, וכל מי שעבר שם בשבת עם חפצים, חילל שבת ח"ו. הנה כעת תראו מה זה עירוב בלי אחריות, יכול להיות תקופה ארוכה שהוא כשר, אבל קורה גם זמן שהוא נקרע ואנשים נכשלים. ומי יודע כמה זמן זה היה נשאר פסול, רק בגלל שאין אחראי שיראה ויתקן את התיקון הפשוט לקשור את החוט.

אבל דבר שני היתה בעיה שהחוט עובר על תחנת האוטובוס, והיא מחיצה המחלקת את הפתח. ואולי בדיון מחיצה תחת צורת הפתח אין צורך להחמיר על אלו שהולכים עם עגלות וחפצים מחוץ לעיר, אבל בשיעורים שאנו לומדים בחבורת האברכים, טענו האברכים שאולי תחנת אוטובוס יותר חמורה משום שיש לה ג' מחיצות והיא רשות היחיד מן התורה. ולפ"ז לא מספיק לקשור את החוט, אלא צריך למצוא פתרון לעקוף את התחנה. כשהיתה התחנה הקודמת חיברנו לה לחיים משני הצדדים, מכוונים תחת החוט, [ואז המקום מחולק לשני פתחים, אחד לפני התחנה והשני אחריה, והתחנה משלימה את האמצע שבין הפתחים מדין מחיצה, ואינה פוסלת את הפתח]. אמנם היתה בעיה שאם יראו לחיים יורידו אותם, לכן עשינו לחיים מוטות, באמצעות ברזל פרופיל רחב, שאינו

נראה שייך לעירוב, וכך לא יורידו אותו. וכן היה. אבל כעת העמידו תחנה עם דפנות מזכוכית, שאי אפשר לחבר לזכוכית שום דבר. הפתרון שצריך לעשות במקרה כזה הוא להזיז את הפתח שיעבור לפני התחנה או אחריה. הפעם גם כן היה אברך שנטל את התפקיד לדאוג לתקציב התיקון למקום הזה, בתוך כדי המסגרת שבמגבית עירובין זה לזה, ובערב שבת הגענו עם אחד מהעוסקים במלאכת הקודש, והעברנו את העמוד למקום חדש שלא יהיה מעל התחנה. וקשרו את החוט מחדש בס"ד, והצילו עוד עשרות יהודים מחילול שבת.

האם הצוה"פ שכוללת את תחנת האוטובוס נחשבת ברה"ר

בתיקון זה היה נידון מיוחד איך לעשות את הפתח, האם עדיף שיעבור לפני התחנות, כדי שיהיה יותר שטח בתוך העירוב, או שמא השטח שליד התחנה הוא חלק מהרחוב שהוא רשות הרבים, וכיון שמדובר בכביש גהה, שהוא רה"ר חמורה לרוב הפוסקים, לא יועיל לעשות צורת הפתח. אלא שבמקרה זה אין המשך למדרכה בצדי הכביש, והמקום משמש רק לצאת מהעיר אל התחנה ולעלות לאוטובוסים, א"כ אינו חלק מהרחוב הראשי, ושונה משאר התחנות שמסביבם יש מדרכה שהולכים בה גם ההולכי רגל לאורך הרחוב. למעשה במקרה זה הסתדר ליצור שהשטח יהיה עם רוב מחיצות מג' רוחות, והפתח הזה הוא ברוח רביעית, א"כ המקום אינו רשות הרבים כלל, רק הקפדנו שהצוה"פ תמשיך בקו המחיצות [העומד מרובה], ולא תגלוש יותר לכיוון הכביש.

לסיום הענין נציין שוב, שזה עירוב לזיכוי הרבים, אבל איננו לוקחים אחריות על כשרותו, כי אין באפשרותנו לבדוק אותו כל שבוע. יתכן שיהיה בקרוב מישהו שיתנדב לבדוק, אך איננו יודעים כמה הוא יחזיק בזה. וזה אחד מתוך הרבה מקומות שמתקנים אותם בעילום שם, רק לשם זיכוי הרבים, מתוך האמצעים שהציבור החשוב שותף איתנו בהם, עד שיהיה להם הכשר מוסמך וקבוע. וכל המסייעים לנו, זכות הרבים תלוי בהם.

בגליון הבא יובא בעז"ה מהנידונים בעניני הפורים, שחלקם תלויים בדיני חוטי העירוב, ובדיני חיבור הערים לתחום שבת. נשמח לקבל מאמרים ופסקי הלכות שהתפרסמו בענין זה.

נא לשלוח בהקדם לכתובת - T83320@GMAIL.COM

עירובין

דאגים לכל יהודי לעיבוד נהלכה

36 שנה

100

יותר מ-100 עירובים
בשכונות וישובים

10

למעלה מ-10
שנות פעילות

10000

יותר מ-10,000 עלונים
מודפסים בחודש

1000

יותר מ-1,000 שיעורים
בפריסה ארצית

100000

יותר מ-100,000 פניות
לשאלות בכשרות ובהלכה

דרכי תרומה

בטלפון על ידי נציג
077-211-3436

בהעברה בנקאית
בנק מרכנתיל 17, סניף 732,
חשבונו 49410 תוקף העירוב

במנשרים בבתי הכנסת
בדרים פילוסוף קהילות
לקופת "הוקר העירוב"
קמפיין "עירובין זה ירח"

בטלפון במערכת המחשבת
073-2757-008

בדף הקמפיין
"קמפיין עירובין זה ירח"

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת ויקרא תשפ"ב

שירו לה' את שירת החיים

מציאת חן בעיני ה'

בפרשת ויקרא, ובכל ספר ויקרא, אנו מוצאים עניין שחוזר על עצמו שוב ושוב: מציאת חן בעיני ה'. אם היו שואלים אותנו איך למצוא חן בעיני ה', בטח היו לנו כמה רעיונות יפים: לומר את כל ספר תהלים כמה פעמים, או לצום כל שני וחמישי. אבל בפרשתנו התורה לא משאירה את השאלה הזו ליד הדמיון הטובה עלינו, אלא מפרשת שוב ושוב שהדבר אפשר על ידו למצוא חן בעיני ה' הוא: הבאת קרבנות.

והנה, כדאי לנו מאד לשים לב לנאמר כאן, שהרי מציאת חן בעיני ה' לאו מילתא זוטרתא היא. אני רוצה לקרוא לכם מספר חובות הלבבות בשער עבודת האלוקים (פרק ג): "כי הנפש לא תתנדב במה שיש לה, אלא אחר שיתברר לה שהתמורה עודפת עליו". הנפש אינה מסכימה להתאמץ, ולתת את מה שבכחה לתת כדי לעבוד את ה', אלא אם היא יודעת בבירור שזה כדאי לה, כי השכר שהיא תקבל הוא יותר ממה שהיא נותנת. ומהו השכר שנקבל ושווה יותר מכל מה שאפשר לתת במאמצינו בעבודת ה'? הקשיבו למילותיו של החוה"ל: "והוא רצות האלוקים אותה". זה שה' ירצה אותנו, שנמצא חן בעיניו, שיאהב אותנו. אין שכר גדול מזה!

אני רוצה לקרוא לכם מ"ספר הישר" לרבינו תם: "הנני מפרש לך, כי אין תועלת גדולה כאהבת הבורא לאדם". למצוא חן בעיני ה' - זהו שיא ההצלחה! אין דבר יותר טוב מזה. כמובן, שבאהבת הבורא נכלל גם שכר לאין שיעור, אבל השכר עצמו אינו ההצלחה הגדולה: "ואין לנו לחקור איך יהיה הגמול הטוב", ממשיך רבינו תם. אין צורך לדאוג מה ואיך יהיה השכר, כי הפיקח מבין שהדבר היחיד שחשוב הוא עצם המציאת חן בעיני הבורא.

ואחרי שלמדנו שעבודת הקרבנות יכולה להביא את האדם להצלחה זו, אנו מבינים כמה חשובה הפרשה שלנו. ואם גם אתם רוצים שה' יביט בכם ויאמר, "בני, אני שמח ומרוצה בך! מצאת חן בעיני", האזינו היטב לדברים שנאמר כאן היום בעז"ה.

בית מטבחים?

עניין הקרבנות הוא עניין קשה להרבה אנשים בימינו, זו תעלומה בשבילם. יש שחושבים, שבדורות עברו, בימי קדם, אז זה היה מתאים, באותם שנים כל האומות נהגו להביא קרבנות, אז גם אנחנו עם ה' הבאנו קרבנות לה'. אבל בימינו? מי צריך את זה? לשחוט בעל חי? רחמנות! צער בעלי חיים! בשביל מה? ואמנם, למי שאינו בקי ביסודות התורה, בית המקדש נראה כבית מטבחים; דם בכל מקום, שורפים בשר וחלב על המזבח! געוואלד!

אז בואו ננסה להבין את עניין הקרבנות ככל שנוכל, ובזה נקבל הבנות חדשות ויסודות חדשים בתורה הקדושה.

הסמיכה

אחד החיובים של מי שמביא קרבן, הוא לעשות "סמיכה". "וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה" (א ד). ומה הטעם? התשובה היא: כשבעל הקרבן סומך את ידו על הקרבן, הוא עושה את הקרבן כ"שליח" שלו, ל"נציג" שלו. הסמיכה מסמלת את המינוי הזה, שהבהמה תשמש במקומו, כתחליף לו עצמו. כמו שמשה רבינו סמך את ידו על ראשו של יהושע, ומאז יהושע שימש במקומו כמנהיג, במקומו ובשליחותו של משה, כך גם סמיכת בעל הקרבן על ראשה של הבהמה הופכת את הבהמה לשליח ולתחליף אליו, כאילו הוא עצמו מוקרב על גבי המזבח.

זה הטעם להלכה שהסמיכה צריכה להיות "בכל כוחו" (חגיגה טז): כי הסמיכה אינה איזה טקס סמלי שטחי, שאפשר לעשות אותו "לצאת ידי חובה". אלא האדם צריך להרגיש באמת שהוא "מכניס את עצמו" לקרבן. ואז ברק היה מבהיק במוחו: אין כאן סתם בהמה המובלת לשחיטה, הבהמה היא במקומי! היא אני!

להביא לה' חיים

וזה מביא אותנו לסוד עניין הקרבנות. לוקחים טלה קטן, חי, ליבו פועם ומזרים דם לכל חלקי גופו. והוא רוצה להמשיך לחיות. ומה אנו עושים? חותכים את צווארו, ודמו זורם החוצה. ומזים את הדם על המזבח. והאדם מתעורר: "הדם שלי היה צריך להיות מוזה על המזבח. זה

שכשבאים להודות להקב"ה על חיינו המסורים בידי - אי אפשר לכלול 'הכל ביחד' ולצאת ידי חובה בהודאה כללית אחת: "תודה לך ה' על כל החיים"! לא! לומר 'תודה על הכל' זה כאילו שלא אמרנו כלום! מהם "החיים"? הרי אפשר לחיות גם חיים של פטריה. צריך להודות לה' בנפרד ובפרטות על כל דבר ודבר, להבין שכל פרט ופרט נוסף מהחיים הוא מתנה בפני עצמה, והיא שייכת לקב"ה, וביכולתו לקחת אותה בכל רגע.

תהלוכת ההקרבה

והכל נעשה בפאר והדר, ובעסק גדול. הכהנים "כולם עומדים בשורה והאברים בידם" (תמיד פ"ד מ"ג), כהן אחד אוחז את הראש, אחר את שני הרגלים, ועוד כהנים רבים בשורה אוחזים כולם איברים מהקרבת. היה זה מחזה מרשים, והוא נעשה עם הרבה מחשבה.

וכשהכהן היה עולה בכבש, בעל הקרבן היה מביט ורואה איך שכל איבר בפני עצמו מוקרב באש. ואחרי ההפשט והניתוח, הרגליים נראים כמו רגלי אדם, החזה נראה כמו חזה של אדם. אפילו הראש, כשהוא בפני עצמו, הוא כבר לא נראה כראש של בהמה, אלא דומה מאד לראש של אדם. תארו לכם שהייתם רואים את איברי הגוף שלכם מוקרבים על המזבח. הרי הייתם יוצאים מכליכם מעוצם המעמד! והאיברים היו נראים לבעלים כמו האיברים שלו. הוא עצמו עולה כליל לאישים ע"ג המזבח! והאדם שהיה רוצה למצוא חן בעיני ה' היה חושב באותה שעה, "תודה לך ה' על הרגל, תודה לך ה' על החזה, על המעיין, על הכבד. על האבר הזה, ועל האבר הזה". אחד לאחד, הוא היה שם לב למתנות הנפלאות שה' נתן לו ונותן לו, ומודה עליהם - כל אחד בנפרד.

האיברים המופלאים

כשהיו מקריבים את הראש, הוא היה חושב: "אני צריך להחזיר לה' את הראש שלי בהכרת תודה. כבר חמישים שנים אני משתמש בראש הזה, ונהניתי ממנו מאד! אי אפשר לחיות בלי ראש. אהה! כמה טוב מונח בראש שלי!" אני אומר "ראש" כאילו שמדובר בדבר אחד בלבד, האמת היא שהראש הוא מארז שלם של מתנות שיושב לנו על הכתפיים. הראש הוא יקר מכל יקר, והוא פועל באופן כ"כ טוב, ממש מושלם! א"כ, כשראש העולה היה מוקרב ע"ג האשים - האדם היה משתנה לנצח; הוא יוצא מבית המקדש עם הבנה במהות המתנות הטובות שה' מעניק לו, והוא מבין גם שאין לו שום זכות שבגינה "מגיע לו" ראש. הכל בחינם, הכל חסד ה'.

והנה עכשיו הכהן מקריב את הלב. הלב! מדהים לראות משאבה הפועלת יום ולילה בלי הפסקה, במשך עשרות רבות של שנים! יש לך לב בריא? אשריך! תראה לכמה אנשים יש בעיות בלב. והם חושבים לעצמם, "במוקדם או במאוחר אצטרך לעשות ניתוח מעקפים". והם דוחים את

מה שאני באמת חייב להקב"ה על כל מה שהוא משפיע עלי: את הדם שלי, את החיים שלי".

אנחנו אוהבים מאד מאד לחיות! אבל חסרה לנו ההרגשה בזה, בכדי להרגיש את זה - את מתנת החיים שזכינו לה, נתאר לעצמנו אדם השוכב על מיטת חליו בבית החולים. והוא עצוב ומדוכא. מדוע? כי לפני כמה דקות נכנסו אליו הרופאים עם תוצאות הבדיקות, ו"בישרו" לו שזמנו מוגבל. עכשיו ברגע קריטי זה הוא פתאום קולט כמה נפלאים החיים: הוא מביט מהחלון מטה, ורואה אנשים מתרוצצים מכאן לשם, חיים את חייהם ה"רגילים" על עליותיהן ומורדותיהן, לא חושבים לרגע כמה שזה לא דבר המובן מאליו. והוא מקנא בהם קנאה אמיתית: "אם רק יכולתי להמשיך ללכת ברחוב, רק לחיות, כמה הייתי שמח"! היודעים אתם מי הם האנשים שהוא מקנא בהם? האנשים שהוא מקנא בהם, הם אנחנו! בנו הוא מקנא כ"כ! הבורא נותן לנו מתנה גדולה ועצומה מאוד; חיים!

איך אנחנו מודים לה' על עצם החיים, איך מכירים טובה על עצם החיים? מה כבר יכולים אנו לעשות? התשובה לכך; להביא קרבן. להביא לה' חיים, לסמוך עליהם בכל כוחנו, להבין שזה מעין תחליף לחיים שלנו עצמנו.

תיכף לסמיכה - שחיטה

ואז "וַשַּׁחֵט אֶת בֶּן הַבֶּקָר", התורה דורשת שהשחיטה תיעשה מיד לאחר הסמיכה, "תיכף לסמיכה - שחיטה" (ברכות מב.), כדי שלא תהיה שהות לבעל הקרבן להשתמט ולא לראות את השחיטה. פעמים רבות הוא עצמו היה עושה את השחיטה, הרי שחיטה כשרה בזר; אבל גם אם לא - שיראה לפחות את הבהמה נשחטת, שיראה איך "הוא" נשחט כקרבן לה'. הוא מסתכל ורואה איך שצוואר הבהמה נשחט, איך הדם יוצא. והוא חושב, "זה אני!" כח גדול מאד יש למחזה שכזה.

סוד ההפשט והניתוח

ויותר מזה: "וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה", בקרבן עולה יש מצוות הפשט, להפשיט את עור העולה. מדוע? הרי בין כה וכה מקריבים את כל הבהמה על גבי המזבח, למה צריך להפשיט אותה? אלא הטעם הוא, שאם לא היו מפשיטים אותה - כשהיו מעלים אותה למזבח היא היתה נראית כמו בהמה! וה' לא רוצה זאת, ה' רוצה שהיא תדמה יותר לאדם. לכן מפשיטים אותה, והאיברים המופשטים נראים יותר דומים לאדם; וכך קל לו לבעל הקרבן לדמיין שהוא זה שמועלה למזבח ונשרף שם לשם ה'.

השלב הבא במעשה הקרבנות הוא ה"ניתוח": לא מעלים את הבהמה כמקשה אחת למזבח, אלא "וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ" (שם ו), מחלקים אותה איברים-איברים, ואבר אחר אבר מוקרב ע"ג המזבח. והטעם לזה הוא ללמדנו,

שאומרים שאמנם גם הקרבנות נכללים ב"עבודה", אבל עיקר הכוונה היא לעבודה שבלב, שהיא התפילה. אבל טעות בידם. עיקר כוונת חז"ל הוא דווקא לעבודת הקרבנות, אלא שכיום אנו בלית ברירה, מסתפקים בעבודה שבלב, כמו שאמרו חז"ל (ברכות כו:).

בתפילת שמו"ע אנו אומרים "בְּרוּךְ אַתָּה ה', שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה", אנו יודעים שאתה ה' שומע לעבודת הלב שלנו - תפילותינו; אבל זה לא מספיק לנו: מיד אח"כ אנו אומרים "וְהִשָּׁב אֶת הָעֲבוּדָה לְדָבָר בִּיתָךְ". אנו מבקשים את העבודה האמיתית, המקורית. עבודת הקרבנות. כשמסיימים תפילת שמונה עשרה, ההרגשה היא כמו אחרי ארוחה שלמה של מרקים: אוכלים אוכל אבל אנו לא ממש שבעים. ולכן אומרים "יְהִי רָצוֹן שִׁיבָנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְשֵׁם נַעֲבֹדְךָ בִּירָאָה! שֵׁם נַעֲבֹד אותך באמת, לא דומה ולא כמעט. כי עבודת הקרבנות היא המפתח לעבודת ה' אמיתית, כמו שביארנו.

כזכור, כשמשנה רבינו בא לפרעה כדי לדרוש את שחרור בני ישראל ממצרים, אמר לו בשם ה': "שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי" (שמות ז כו). אנחנו אולי חושבים ש"יַעֲבֹדְנִי" הכוונה להתפלל, לעשות מצוות, ללמוד תורה. אמת שכל זה ועוד הרבה נכלל ב"יַעֲבֹדְנִי", אבל עיקר הכוונה היא לעבודת הקרבנות! זוהי ה"עבודה" העיקרית!

לשכל המודרני שלנו זה אולי נראה משונה. כשאומרים לנו "עבודת ה'" מיד אנו חושבים על צדקות, חסד, יראת שמיים, דקדוק הלכה, תורה, מצוות, צדק ומשפט - כ"כ הרבה דברים. אבל עבודת הקרבנות? היא העיקר?? זה הכוונה ב"יַעֲבֹדְנִי"? בשביל זה יצאנו ממצרים? למה דווקא הקרבנות? אבל האמת היא שכן! כי דווקא עבודת הקרבנות מראה לאדם באמת ובהחלט את מקומו בעולם, וכמה שהוא חייב לה'.

התחדשות בעבודה

א"כ, אדם שהקריב קרבן, ביציאתו משערי בית המקדש, מצא משימת חיים חדשה לפניו: בזכות הקרבן הוא הבין שכל חייו על כל פרטיהם - שייכים לקב"ה. הלב, הרגליים, הראש - הכל! - מושאל לו מה'. והמשימה המוטלת עליו היא, להשתמש בהם למטרה שלשמה הן ניתנו לו.

כולנו אומרים בכל שבת את המילים: "כָּל עֲצָמוֹתֵי תַאֲמָרְנָה ה' מִי כְמוֹךָ" (תהלים לה י), אבל לכולנו יש מה להרוויח מהתבוננות מחודשת במילים האלו. מה הפשט "כָּל עֲצָמוֹתֵי תַאֲמָרְנָה"? היו פעם אנשים שחשבו שהפשט הוא שכל חלקי הגוף צריכים להשתתף בהודאה, ולכן היו קופצים ומנענעים את כל גופם בשעת התפילה. אבל לא זהו הפשט. אמנם אין זה רעיון גרוע להניע את הגוף בשעת התפילה, אבל לא זה הוא כל הפשט ב"כָּל עֲצָמוֹתֵי תַאֲמָרְנָה". וההוכחה הגדולה ביותר היא, שאפשר

זה, הם מפחדים. וזה גם לא נעים כ"כ. הם נוטלים כדורים כדי לדחות את הקץ. לא יודעים מה ילד יום. א"כ, כשרואים את הלב מועלה על המזבח בידי הכהן, האדם חושב "זה הלב שלי שמקריבים ע"ג המזבח; אלא שה' ברוב טובו 'משאיל' לי לב להשתמש בו בינתיים. הוא לא שלי בכלל".

הבאת קרבן לבית המקדש היתה חוויה חזקה ומרוממת מאד. לא נשארים אותו אדם אחרי שמקריבים קרבן. כל קיום המצוות של האדם היה מושפע מכך: בפעם הבאה שהוא הניח תפילין על ידו, הוא הניח אותם במבט חדש לגמרי: כשהניח על ראשו הבין אה! יש לי ראש חדש! אתמול לא היה לי ראש, הקרבתי אותו על המזבח! וה' נתן לי עוד ראש! ליבי עולה על גדותיו ברגשות תודה! בכל חלקי החיים האדם הרגיש "מָה אֲשִׁיב לָהּ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי!"

למה הקרבה נקראת עבודה

אבותינו הקדמונים שזכו לעבודת הקרבנות בבית המקדש, עבדו את ה' מתוך הכרה עמוקה שהם אינן עושים שום דבר "בשבילי". היום כשמניחים תפילין מרגישים שהנה, אני יהודי טוב. אם הוא מתפלל בציבור - הוא מרגיש שמגיע לו צ"ש. הוא עשה "טובה" לה! כבר אין לנו את הקרבנות, שיעזרו לנו להבין שאנחנו צריכים להיות כ"כ אסירי תודה לקב"ה ושאינן לנו שום דרך להשיב לו!

הקרבנות לימדו את אלו שזכו להקריב אותם שחייהם, גופם, וכל אשר להם - אינו שלהם כלל. אחד שמשאיל את רכבו לשני, והוא נוהג בו ונהנה ממנו עד מאד. אחרי יומיים, בעל הרכב אומר לשואל, "אתה יכול להחזיר לי את הרכב בבקשה מחר בצהריים"? היעלה על הדעת שהשואל יאמר: "מה פתאום להחזיר לך? אני נהנה מאד מהרכב, וגם אני צריך אותו מחר בצהריים"! מי שזכה לחזות בהקרבת קרבן, הבין שכל כולו, וכל חייו שייכים לקב"ה, ומיד הסכים להקדיש אותם לעבודת ה'. הקרבת הקרבנות נקראת "עבודה", כי כל עבודת ה' הושפעה ממנה. היא הבעירה את ליבם באש של הכרת הטוב לה'.

ישנה אימרה ידועה, בן שואל את אביו: "אבא, צריך לברך ברכת המזון בכל יום"? משיב האב, "לא. רק ביום שאוכלים". מובן לנו שכשמקבלים מזון, צריך לברך עליו. אצלם היה מובן באותה מידה, שכשמקבלים ראש - צריכים להניח עליו תפילין! לא רוצה להניח תפילין? תחזיר את הראש. הם הבינו שהם חיים ב"עולם שאינו שלו", וכל מה שעושים בעולם הוא מתוך הרגשה של "מָה אֲשִׁיב לָהּ". אין שום דבר ששייך לי! בכל העולם כולו! רק כשמרגישים כך, אפשר להתחיל לעבוד את ה' באמת.

הקרבנות עיקר העבודה

חז"ל אומרים לנו "על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים" (אבות א ב). יש

וגם שנה לפני כן, וכל שנה היא ברכה גדולה". והח"ח המשיך לספור את ה"כסף" שלו: "הראות שלי תקינות, וגם הברכיים. וגם האבר הזה, והזה, והזה". כמו העשיר שהזכרנו, גם הוא ידע ליהנות להתבונן בעושרו. עיניו זרחו משמחה, וליבו התרונן בקרבו.

הוא מה שאמר דוד המלך "בְּמַעֲשֵׂי יָדַי אֶרְנֶה" (תהלים צב ה). צריך לשמוח כ"כ במעשי ידי ה' - בריאת האדם, עד כדי שירה! והשירה הזו כשהיא פורצת מלב מלא רינה והודאה לה', מעידה שהאדם התבונן במעשי ה' לפרטיהם, ושהוא מרגיש את חסדו של ה' כלפיו, מרגיש שהוא בעל חוב להודות 'הודאה גדולה' לקב"ה. לעומת זאת, מי שמודה לה' רק כדי למלאות את חובותיו, לעשות את תפקידו, בלי התבוננות והרגשה - אף שוודאי שזה דבר טוב והלוואי שכל ישראל היו עושים כן - אבל "עובד ה'" הוא איננו. הוא לא מבין, הוא לא מרגיש. ההודאה של והיא כביכול כדי "לתת לה'", לעשות לו איזו טובה, ולא להיפך.

בורא נפשות וחסרונן

אם רוצים אנחנו לחיות חיי הצלחה, חיים של מציאת חן בעיני ה' - חייבים אנו ללמד את עצמנו להיות עשירים כמו הח"ח. צריך להתרגל לספור את העושר שלנו, לפרוט אותו לפרטים ולהתבונן בו בהנאה. אלא שצריך לזה הדרגה, לא צריך לעשות הכל בבת אחת, וגם אי אפשר. צריך להתחיל אבר-אבר, כמו בבית המקדש. אבל חייבים להתחיל בעבודה זו עכשיו; לא לחכות עד שח"ו יהיה מאוחר מדי, ולהתחרט על ההזדמנויות שהחמצנו.

היודעים אתם מה היה אם היינו צריכים להחזיר את הכליות שלנו? לא צריך לחפש רחוק, זהו מצבם של אנשים רבים. הכליות שלהם לא מתפקדות, והם מוכרחים להתחבר כמה פעמים בשבוע למשך כמה שעות למכשיר שמנסה לחקות את פעולת הכליות, לסנן את הדם. אם היו מחזירים לאחד כזה את כליות שלו, ברור שהיה קם ונותן את קולו בשיר מרוב שמחה! אז בואו נשיר לה', "תודה על הכליות שלי"!

אז בואו ונשמח נודה ונהלל לה'! איזו שמחה זו שיש לנו כליות! אם חלילה הן היו חדלות מלפעול, היינו שופכים ערימות של כסף כדי לרפא אותן. ועכשיו - אנחנו לא מרגישים אותם בכלל, שוכחים שהן קיימות כי הן פועלות כ"כ טוב! אז אמנם לא נשלוף אותן ונקריב אותן על המזבח, אבל לפחות בעיני רוחנו נביט בהן, נתבונן בהן, ונשמח בהן!

"אֲשֶׁר יָצַר"

איזו שמחה זו לצאת מבית הכסא בריא ושלם! [כידוע שרבי ירוחם ממיר זצ"ל אמר שאם האדם היה מתבונן במה שנעשה עימו בבית הכסא, ביציאתו היה שולח מברק הביתה להודיע שלא ידאג, הכל בסדר...] המשימה הושלמה! "רופא כָּל בְּשָׁר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת!" הרי זה נס!

להתנועע ולקפוץ ואפילו להתהפך באוויר - ועדיין יהיו חלקים בגוף שלא יוכלו להשתתף בהודאה: הכליות, הכבד, ועוד. והרי הם חייבים להשתתף! "כָּל עֲצָמוֹתַי!" אז איך עושים את זה?

לכל אבר יש שירה משלו

אז נבאר את העניין כך: לכל אבר בגוף יש מסר מיוחד בשבילנו, הגוף כולו שר "פרק שירה" לה', כל אחד מהאברים שבאדם שר שיר הלל המיוחד לו לבוראו. הראש מדבר, הכתפיים מדברות, הבטן מדברת, הרגליים מדברות. כל חלק מחלקי גופנו מלא בכ"כ הרבה חסד וחכמה, שהוא בעצם קיומו שר ומהלל את בוראו, ומזמין אותנו להצטרף אליו.

ואיך מצטרפים לשירתם המופלאה? ע"י השכל! כשמתבוננים בשכל מה המשמעות של הרגליים, הכליות והכבד - כמו שאבותינו עשו כשהביאו קרבנות - אזי נתחיל גם אנחנו לשיר לבוראנו שירי הלל ושבח. נשיר עם העיניים, נשיר עם הלב, על הריאות, על הבטן. כולם שרים לה'!

אם מסתכלים בספרי הרפואה והאנטומיה, יש שם דברים מדהימים. וזה דבר שלא נגמר, כל הזמן מגלים תגליות חדשות על גוף האדם, ממש חכמה עמוקה שאין לה קץ! ככל שלומדים עוד ועוד, כך רואים שבעצם איננו יודעים כלום. ורק ע"י לימוד של שנים רבות אפשר להתחיל לגעת בחכמה האדירה ובחסד האלוהי האינסופי שטמון בגופנו.

כמונה מטבעות

נהג בזה כמו עשיר, הוא נהנה לספור את כספו שוב ושוב, כך עלינו למנות לעצמנו שוב ושוב את המתנות הרבות שהקב"ה מעניק לנו. וכמו אותו עשיר, נפיק מכך הנאה ושמחה מרובים; הרבה הרבה יותר מספירת מיליונים! הרי אותו עשיר אם היו אומרים לו שהיום הוא יומו האחרון עלי אדמות, היה נותן בלי לחשוב פעמיים את כל רכושו כדי לחיות עוד קצת. כי מהו כסף לעומת חיים? ואם הריאות שלו היו חדלים מלתפקד, הרי היה מוותר ברגע על המיליארדים שלו כדי לקבל ריאות תקינות. ולנו הרי כבר יש חיים, ויש ריאות! אלא שיש אנשים שמבינים את המתנה הגדולה הזאת, הם מבינים כמה שהם עשירים, וחייהם עוברים עליהם בשמחה ובטוב לבב, ויש כאלה שלא מבינים, והם באמת חיים את חייהם כעניים מרודים. ולעושר הזה היה זוכה מי שזכה להביא קרבן.

מי הוא עובד ה'

כך היה ה"חפץ חיים" עושה. כשאף אחד לא שמע, הוא היה פונה לה' ואומר: "רבש"ע, אני מודה לך שהחיית אותי שנים רבות כ"כ. אני חי בשנה זו, וחייתי בשנה שעברה,

יום הלב! יום הראות!

ויש עוד הרבה הזדמנויות. כשאומרים "אשרי", "הודו", "הללוי-ה" - הרי בכל מקרה אומרים את המילים, אז מדוע לא להוסיף איזו מחשבה: "היום אודה לה' על הראות שלי". וכשנחשוב כך, ונשים לב למה שאנו אומרים בתפילתנו, ונראה שהכל שירות ותשבחות. אם לא שמים לב, הרי מפסידים הזדמנות להודות לה' על הריאות! ובאותו יום, "יום הראות", בכל מקום שנלך נמשיך לחשוב שירה לה' על כל נשימה ונשימה שניקח!

כדאי אפילו להחליט: "היום הוא יום האוזן. מחר - יום הלב. הו! יום גדול הוא, "יום הלב". אח"כ "יום המוח", ו"יום המעים", וכו'... כשמגיעים ל"יום הרגלים", אז כל הפסוקי דזימרה נשבח על הרגלים. "פשו! זה לא פשוט, ההליכה! כמה טוב יש בזה, כמה חכמה! הרי אינך כבול למיטתך, אינך נכה ח"ו. ברוך ה' יש לך שני "קאדילק" צמודים לגוף, מוכנים ומזומנים לקחת אותך להיכן שתחפוץ! כלים יעילים ומשוכללים יותר מהרכב היקר ביותר. והכל ניסי ניסים! יש לכם מושג מה השרירים שלכם עושים בזמן ההליכה? יש שם שני רפלקסים מנוגדים, דחיפה ומשיכה, והם פועלים בשיתוף פעולה מושלם כל העת: למשוך, לדחוף. למשוך, לדחוף. זוהי אחת המערכות הנפלאות ביותר בעולם!

והפרקים משולבים זה בזה בהתאמה מושלמת, עם חומר סיכה מיוחד שהגוף מפריש כל הזמן כדי למנוע חיכוך ושחיקה. לא שומעים שום חריקות, לא מרגישים שום כאב! אז לפני שמברכים ברוך אֱתָהּ ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְכִין מַצְעָדֵי גֶבֶר, צריך לחשוב על כל זה! כמה נפלא הוא חסד ההליכה!

יופיה של העין

העיניים! אתה יכול לראות? איי איי איי, איזה תענוג! הרי "סומא חשוב כמת" (נדרים סד:), יש בחינה שהראיה היא החיים עצמם. עיצמו את העיניים לרגע, ודמיינו שאתם צריכים לגשש את דרככם חזרה הביתה. אתם מגיעים לצומת, ואינכם יודעים מה לעשות. רוצים להיכנס לחנות, וכל הזמן מתנגשים באנשים. אינכם יכולים לראות את יופי תכול הרקיע, את ההדר שבירוק העצים. אינכם יכולים לראות אנשים, לראות תנועה, לראות חיים! אנשים חסרי יכולת לראות, אם פתאום ייפקחו עיניהם - הם לא יוכלו להכיל את השמחה! הם לא יוכלו להפסיק לשיר.

וצריך לשמוח גם ביופי המיוחד של העיניים. הייתי פעם אצל רופא עיניים, ולמרות שעיניי אינן יפות במיוחד,

המפרשים אומרים כמה וכמה פירושים מהו הנס בדיוק, אבל האמת היא שלא צריך לחפש פירושים; הנס ברור כשמש. הכליות הצליחו לסנן את הדם שלך, להוציא כמות קטנה של דם ולסלק הרבה פסולת, והכליות סיננו אותו שוב ושוב עד שהפסולת הופרדה לגמרי הדם והדם נשאר נקי, והפסולת לבדה יוצאת החוצה. צריך לחשוב על כך כשמברכים "אֲשֶׁר יִצַּר", לפחות את זה נעשה! לומר "תודה" בלב שלם למי שנתן לנו כליה מושלמת ולא לוקח אותה בחזרה.

אם נתבונן בפעולת הכבד, נראה שיש לנו בגופנו מעבדה כימית משוכללת ומושלמת, שפועלת מאליה ללא הפסקה בתוך גופנו. ואז נשמע את השיר שהכבד שר לבוראו, ונצטרף אליו ונשיר בהתפעלות והודיה! "כָּל עֲצֻמֹתַי תִּאֲמַרְנָה ה' מִי כְמוֹךָ!"

אנחנו כלל לא מרגישים שיש לנו כבד, הוא כ"כ יעיל ושקט, עושה את עבודתו בלי להפריע לנו. אמרו לנו שיש שם משהו שנקרא כבד ואנחנו מאמינים. אבל יש אנשים שמרגישים היטב את הכבד שלהם, רח"ל. לוקחים תרופות במקרה הטוב, וניתוחים וטיפולים במקרה הפחות טוב. אז כששומעים על מישהו שיש לו מחלת כבד ה' ירחם, עלינו לפתוח בשיר על הכבד הבריא שה' נותן לנו. ההוא צריך להקריב את הכבד שלו על המזבח, ולנו ה' מרשה להמשיך להשתמש בו!

לייחד הודאה כל פעם

כשתבוננו תראו, שיש לנו אינספור הזדמנויות במהלך היום להודות לה', ואני אתן לכם קצת עזרה בזה קצת "שיעורי בית". כשתבואו לבית הכנסת ותענו "אָמֵן, יְהָ שְׁמָה רַבָּא", אל תעשו זאת כ"תרומה" לקב"ה; "יהא שמו הגדול מְבָרַךְ" - למה לא? לא עולה לי כסף. יהי רצון שאנשים יברכו את שם ה'! ותתכוונו שאנשים אחרים יברכו אותו. "לְעֹלָם וּלְעֹלָמֵי עֲלְמֵי־אָ"ם, בעתיד רחוק כלשהו אנשים יתעסקו רק בלברך את שם ה'.

לא! אנחנו, עצמנו ובשרנו, הם אלה שנברך בזה את שם ה'. ולא נחכה לעתיד הרחוק, אלא נעשה זאת כבר היום! לכן, נחשוב על דבר אחד מסוים לברך עליו את ה' בעת עניית "אָמֵן, יְהָ שְׁמָה רַבָּא", כדאי להכין משהו מראש. כשהחזן מתחיל לומר "יִתְגַּדַּל", להתחיל לחשוב: "על איזה חלק מגופי אודה לה' הפעם?" כדאי אפילו להתכוון לפני התפילה, אבל אפילו אם לא - גם באותו רגע אפשר לחשוב על משהו.

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שער אורה - ועדי מוסר, ספר לב אביגדור - עבודת האדם בקנייני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור - פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אצל מן השוק

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

ועל נסיך שבכל יום עמנו - הנסים הווים אף היום, ובכל יום, והם נסיך דהיינו שנעשים להעיד עליך. ואמר עמנו להודיע שלא רק עם אבותינו בימי קדם בזמן הנבואה ששרתה שכינה בישראל אלא גם עמנו היום בדור היתום הזה. לא רק לפעמים רחוקות, אלא בכל יום, אלא שלפנים בישראל היו הנסים גלויים ועכשיו הכל בהסתר פנים.

"רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר" (תהלים מ, ו). תיבת "אתה" באה להדגיש כי רק הוא לבדו עושה ניסים לאין מספר בעבורנו על פי כוונתו המיוחדת להיטיב לנו. בכל עת אנו ניצולים מן הסכנה, בגופינו פנימה וכן מאויבים חיצוניים. כאשר תאי הדם עוברים במעברים הצרים של המוח הם יכולים לעבור רק אחד אחד, העיבוי הקל ביותר של נוזל הדם עלול לגרום לחסימה ולשבץ ר"ל. אין ספור פעמים עוזר הבורא ומדלל את נוזל הדם וגורם לעורקים להתרחב לרגע קט עד יעבור זעם. אמר רבי אלעזר מאי דכתיב עושה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו (נידה לא). זהו שנאמר שה' מגן והוא צורנו, כוחנו וישועתנו.

ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת - הם הדברים היותר רגילים מהנסים, כי הם לא רק בכל יום אלא גם בכל עת. גם הם נפלאות לאלו המתבוננים בהם, כי כולם בחכמה ובסדר ובתחבולות מחוכמות, וכולם טובות הם, לתועלת בני אדם.

הדברים הללו יש בהם שתי מעלות:

(א) שהם **נפלאותיך**, דהיינו שאף שאינם נסים מכל מקום מפליאים הם את המתבונן בהם ומתוכם מכיר בוראם [נפלאותיך - שלך].

(ב) שהם **טובותיך**, שמחייבים הודאה למטיב.

שתי המעלות הללו נכללו בתיבות: (א) גדלו (ב) וטובו מלא עולם (יוצר - שבת). ובשער הבחינה לספר חובות הלבבות בוחן כל דבר בשתי הבחינות הללו.

ערב ובקר וצהרים - בהם נכללים כל עתות החיים, כלומר, בכל היום ובכל הלילה נפלאותיך וטובותיך ממשיכים בלי הפסק.

הטוב כי לא כלו רחמיך - מפני שאתה בלי תכלית, ואתה לבדך הטוב האמתי, לא כלו רחמיך. מבחן הטוב הוא כח סבלנותו, והמאריך אף יותר הרי הוא טוב יותר, כי לכל הטובים שבעולם יש להם גבול עד היכן הם יכולים לסבול העוול והעלבון הנעשים להם, ולסוף יכלו רחמיהם, אבל

הוא אמר לי: "יש לך שתי עיניים יפהפיות!" העין היא האבר היפה ביותר בגוף, וגם על כך צריך להודות לה!

הציצו לחדר ההמתנה של רופא העיניים, ותראו שם כל מיני מחלות עיניים. לזה יש תחבולת על העין, זה צריך ניתוח, והאחר עיניו מראות לו הכל בטשטוש. ולנו יש את המתנה הנפלאה של הראייה, בחינם לגמרי! ברוך ה'! עלינו לשיר יחד עם העיניים, "כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמַרְנָה!"

סוד הקרבנות בימינו

כך אפשר לעבוד את עבודת הקרבנות גם בימינו, עד שייבנה בית המקדש. כי עבודת הקרבנות מלמדת אותנו שלא די להגיד לה' "תודה" כללית על כל החיים. הודיה אמיתית מתפתחת רק אם יורדים לפרטים, ומודים על כל חסד וחסד בפני עצמו.

וזה הדבר שלמענו ה' הוציא אותנו ממצרים. "שֶׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדְנִי", כדי שיקריבו לי קרבנות. ואף שישנם טעמים רבים לעניין הקרבנות, מכל מקום הטעם הזה הוא הראשון והחשוב ביותר; להודות לה' על ה"אֶלֶף אֶלֶף אֶלֶף אֶלֶפִים וְרַבֵּי רַבִּיּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ" טובות שאין להם סוף; ברוך ה' אנו עמוסים במתנות טובות להודות עליהם. וה' לא רוצה שנקריב את העיניים על המזבח, הוא רוצה שנמשיך ליהנות מהם. הוא רק רוצה שנזכור אותו. לפחות נזכור אותו.

אם כן, הקרבנות הן הביטוי הגבוה ביותר של הכרת הטוב לה'. על שהוא נותן לנו את חיינו בכל יום מחדש, וכל האיברים שלנו פועלים באופן מושלם, פחות או יותר. ואנו מבטאים את הודאתנו ע"י שמקריבים לו את הראש "שלנו", את הרגלים "שלנו", את הכליות "שלנו" - את כל כולנו! הגוף שלנו נשאר לנו, ואנו יכולים להמשיך וליהנות ממנו. במקומם אנו שורפים את איברי הקרבן, וכך אנו מבינים את מקומנו האמיתי בעולם. עולם שבו ה' ממטיר עלינו ברכות עד בלי די כל הזמן. וע"י הודאתנו אנו מוצאים חן בעיניו, כי אנו ממלאים בזה את ייעודנו בבריאה.

השירה לה' היא תכלית החיים, ומי שמצטרף למקהלה הזו זוכה לשנים רבות כדי שיתאפשר לו להמשיך לשיר. "המזבח מאריך ימיו של אדם" (מידות ג' ד'). סוד הקרבנות הוא הכרת חסד ה' השולט בחייו של האדם, וה' משפיע חיים למי שמנצל את זמנו כדי להכיר אותו. "יִרְאַת ה' לַחַיִּים" (משלי יט כג). וגם היום, שאין לנו בית המקדש וקרבנות, יכולים אנחנו לשיר לה' וכך להשיג חלק כלשהו בגדלות של ימות המקדש, ולמצוא חן בעיני ה' בעולם הזה ובעולם הבא.

שבת שלום ומבורך!

להיפרד מעמלק, משום שהוא עומד לתקוף אותם. בני קיני, בניו של יתרו, לא היו חיים יחד עם עמלק אם הם היו גרועים כל כך.

ביאור הענין הוא כך: עמלק היה אח. בני עמלק היו בני בניו של עשו, ואין אויב גרוע יותר מאח שהתקלקל. האויבים הגרועים ביותר שלנו הם יהודים שהופכים לרעים. זה לא מכבר, היה זה יהודי שתרם חמישים אלף דולר למאבק למען חופש הדיבור לארגון ניא-נאצי, ובתמורה לכך הוא זכה לפרס הראשון מארגון יהודי בלוס אנג'לס, שהעניק לו את הפרס כאות הוקרה על שירותו המיוחד עבור העם היהודי.

לאורך ההיסטוריה, האויבים הגרועים ביותר שלנו היו יהודים. אתם חייבים לדעת זאת! בתקופת המהפכה הקומוניסטית, כשהבולשביקים עלו לשלטון, עמנו סבל מהקומוניסטים היהודים יותר מאשר מכל אחד אחר. היו אלו יהודים אשר שלחו את הגאון ר' דוד רפפורט זצ"ל, בעל ה"צמח דוד", אל מותו. הם שלחו אותו למחנה עבודה בסיביר, שם הוא מצא את מותו. הם שלחו עוד צדיקים רבים אל מותם. היהודים הם הגרועים ביותר. לאון טרוצקי ימשי"ו, היה אחד האויבים הגרועים ביותר של העם היהודי.

עלינו לזכור שעמלק היה אח. הוא היה נכדו של עשו, ולכן הוא שנא אותנו יותר מכל אומה אחרת. כל העמים שמעו - "שמעו עמים ירגזון", אבל עמלק היה אח, ולפיכך היתה לו מספיק חוצפה כדי לתקוף את עם ישראל. הוא רצה להוכיח לעולם כולו שאין מה לחשוש מעם ישראל. "זה כלום", כך הכריז, "אל תתרשמו מהאנשים האלה; אנחנו מכירים אותם - הם רק 'פרומערס'. סבא שלנו הכיר היטב את סביהם, יעקב. הוא נוכל ורמאי". ולכן הם יצאו להילחם נגדנו כאשר אף אחד אחר לא העז לעשות זאת. כי אח שאינו טוב, הוא האויב הגרוע ביותר.

אתה אין לך גבול ואין גבול לרחמך, ואתה סובל הכל. לכן אתה ה' הוא הטוב האמיתי כי לא כלו רחמך עד אין סוף.

והמרחם כי לא תמו חסדיך - מבחן הרחמים הוא מדת עשיית החסד, כי המרחם הגדול לא די שמאריך אף, אלא עוד מטיב בלי גבול. זו היא כוונת והמרחם, אתה לבדך הוא המרחם האמיתי, כי כל המרחמים עושים חסדים למרוחמיהם, אבל יש גבול לחסדיהם, אבל אתה גומל חסדים טובים אשר לעולם חסדך. הכוונה: מפני שאתה טוב לכן אתה מרחם, אף על החוטאים, ברחמים בלי גבול; ומפני שרחמך הם האמיתיים לכן אתה גומל חסד בלי גבול למרוחמך.

מעולם קוינו לך - מפני שידענו טובך ורחמך, לכן, אומתנו בכלל, וכל אחד בפרט, קוו לך מראשית ימי עולם ומראשית חיי כל יחיד ויחיד. וכל תקותנו לא היתה לשום סיבה ומטיב אלא לך.

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

כיצד נלחמו עמלק עם עם ישראל כאשר היה ידוע וברור להם שהקב"ה עשה ניסים מדהימים זה לא מכבר עבור עמו ישראל?

תשובה:

עלינו להבין מי היו עמלק. עמלק לא היתה אומה מרושעת כפי שאנחנו סבורים. העובדה היא, שלאורך כל ההיסטוריה, בניו של יתרו היו קשורים לעמלקים; הם חיו יחד איתם. כאשר שאול המלך הגיע להילחם עם עמלק, הוא נאלץ לשלוח שליח אל בני הקיני כדי להזהירם

נושא השיחה משנה את מהות הסעודה!

הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל אמר שרואים כאן שלימוד התורה בשעת הסעודה משנה את כל ההגדרה של הסעודה - אם היא לפני ה', או ח"ו להיפך!

הנושא הוא לא רק 'ביטול תורה', אלא חשש תקרובת עכו"ם ר"ל - 'זבחי מתים'.

יכולים שני בני אדם לאכול ארוחה זהה, עם אותם מאכלים, באותה כשרות, אחד אכל משולחנו של מקום, והשני מזבחי מתים.

מה ההבדל ביניהם? נושא השיחה שעלה על השולחן! אם רק דברו בדברי תורה - כל הסעודה התרוממה ונחשבת למשהו אחר, גבוה וחשוב יותר.

וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' - פתח במזבח וסיים בשלחן רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם, עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. [כז.]

במשנה באבות [ג'ג'] הפסוק הזה נדרש על חובת לימוד התורה על ה"שולחן" שהאדם סועד בו.

רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח) כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משולחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'.

גודל הציפייה למשיח פימי חז"ל

ולכן גם אחרי שנחרב הבית הם המשיכו להכין יין ושמן בטהרה, אפילו שאין במצב הנוכחי אפשרות להביא אותם לירושלים - בגלל רצועת טומאה שחוסמת את המעבר.

מתוך תקווה ואמונה שתיכף יבוא אליהו ויבשר על ביאת המשיח ויראה את הדרך איך להביא אותם לבית הבחירה.

ביהודה אין ובגליל לא, מ"ט? אמר ריש לקיש מפני שרצועה של כותים מפסקת וכו', והאמר עולא חברייה מדכן בגלילא? מניחין, ולכשיבא אליהו ויטהרנה. [כה.]

הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א אומר שניתן לראות כאן עד כמה הציפייה לביאת המשיח אצל חז"ל היתה מתוך אמונה חושית.

להפיר כפה האדיר של 'גדלות האדם' - ומאידיך באפסיותו אל מול רצון ה'

וקיים רם ונשא' - ה' אחד ושמו אחד, והוא שולט על כל הכוחות והמזלות שבבריאה.

הכח שיש לאדם הוא רק ממה שה' נותן לו בכל רגע, מתוך מטרה שיוכל לבחור בטוב, אבל לבסוף הוא יורד אלי קבר... לתת דין וחשבון!

אדם צריך לדעת מצד אחד את 'גדלות האדם' - שניתן לו כח אדיר להשפיע על הבריאה, ומצד שני אפסיותו, שמבלעדי רצון ה' הוא יצליח לעשות כלום!

ההבנה הזו תגרום לו להתאמץ לבחור בטוב, אך גם להתפלל מעומק הלב, מתוך ידיעה שהתוצאה תלויה אך ורק ברצון ה'.

עם היסוד הזה מיישב תמיהה רבה שהיתה לו על ברכת יצחק לעשיו 'על חרבך תחיה' - וכי איזה אב יברך את בנו שיתנהג באלומות?

אלא בן נח שלא מצווה על השיתוף, וחושב שיש שני רשויות ח"ו, מרגיש תמיד שהוא חייב להילחם עם אחרים כדי לנצח, מתאים לברך אותו שיצליח כי זה האושר שלו בחיים.

אבל אנו שזכינו לדעת שהכל מאיתו יתברך, ואין אדם נוגע במוכן לחברו - האושר האמיתי שלנו כשבוחרים בטוב, ועושים נחת לבורא.

תניא אמר רבן יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר {ישעיה יד-יד} אעלה על במתי עב אדמה לעליון? יצתה בת קול ואמרה לו: רשע בן רשע, בן בנו של נמרוד הרשע שהמריד כל העולם כולו עליו במלכותו, כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה וכו', והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה וכן בין כל רקיע ורקיע, למעלה מהן וכו', למעלה מהן כסא כבוד, רגלי כסא הכבוד כנגד כולן כסא הכבוד כנגד כולן, מלך אל חי וקיים רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמרת אעלה על במתי עב אדמה לעליון? אך אל שאול תורד, אל ירכתי בור. [יג.]

צריך להבין וכי בשביל לשלול מנבוכדנצר שיגעון גדלון הזוי ומטופש - צריך לשלוח בת קול משמים?

מון הגראמ"מ שך זצוק"ל מדייק שחז"ל לא אמרו שנטרפה דעתו של נבוכדנצר - כי היה לו בסיס הגיוני לחשוב שיוכל לעלות למרום כמו ר' ישמעאל כהן גדול [ברכות ז.] מצד הכרה בכוחותיו הגדולים של האדם.

שורש הטעות שלו היתה בגלל שבן נח לא מצווה על השיתוף, והוא חשב שיש שני רשויות ח"ו, ומכח הכרתו בעוצמה שביד האדם - היה נדמה לו שביכולתו להכריע, אם יעלה למרום, עפ"ל. והבת קול העמידה אותו על מקומו והודיעה לו - שימלך אל חי

מראה לא סחור עלול להותיר פתח קשה להסרה אפילו על ילד קטן!

לפעמים חושבים שעל טהרת עיניהם ואוזניהם של ילדים קטנים פחות חשוב לשמור - כיון שהם מילא לא מבינים.

אבל צריך לדעת שהסיכון הוא גדול - כי אין לנו אפשרות לדעת מה ישאר חרות בליבו הקטן, הלחלוחית של הטומאה עלולה לפעפעע בו לאורך זמן ממושך - ולחולל שמות בנפשו העדינה.

טיפת רוק שנתזה על כלי לפני שנגמרה מלאכתו, עלולה להישאר לחה עד אחרי שתושלם עשייתו - ותגרום לו להיטמאות.

כך מראה לא טהור, או דיבור לא נקי עלול להותיר כתם, קשה להסרה על ליבו הרגיש, ללא תקנה.

כלים הנגמרים בטהרה כו'. דגמרינהו מאן? וכו', אמר רבה בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל לעולם דגמרינהו חבר, ומשום צינורא דעם הארץ דנפל אימת אילימא מקמי דליגמריה הא לאו מנא הוא? אלא בתר דגמריה - מיזהר זהיר בהו? לעולם מקמיה דגמריה ודלמא בעידנא דגמריה עדיין לחה היא. [כג.]

מבואר בגמרא שהיה צריך להטביל את הכלים החדשים, אפילו ש'חברי' הכין אותם בטהרה, מפני שחששו שמא נשאר עליהם רוק של עם הארץ, מלפני שהושלמו, שלא התייבש.

הגאון רבי שלמה לווינסטיין שליט"א שניתן ללמוד מכאן מוסר השכל חינוכי - כפי ששמע מהגאון רבי יוחנן דוד סולומון שליט"א:

קדושת בתי מקדש מעט

בהמונות הגרמ"מ לזבין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

ובזמן האחרון מצוי שמתפללין ב"שטיבלאך" מניין אחר מניין בכמה חדרים, וברוב החדרים אין ארון הקודש עם ס"ת, רק בשני וחמישי מביאים ס"ת מבית הכנסת לחדר כדי לקרוא בו ואח"כ מחזירים הס"ת. ונראה שבבית הכנסת שיש שם ס"ת המקום קדוש יותר מבהכנ"ס שאין בו ס"ת, א"כ נמצא שהתפילה שם מעולה יותר, וכדמצינו לענין תחנון שנופלים על אפים רק במקום שיש ס"ת שאז התפילה מעולה יותר. ולכן ראוי להתפלל במקום שיש ס"ת לדרוש את ה' במקום שמצוי יותר. ומהראוי שיהיה ארון הקודש נאה ויפה כראוי להיכל ה' עם ס"ת בכל חדר וחדר, ובזה זוכים שהתפילה במקום קדוש, וגם ניצולין מאיסור טלטול ס"ת מחדר לחדר שלדעת הגר"א הוא איסור גמור, וזכות גדולה היא למי שמזכה הרבים ומפזר כספו על דבר זה.

ואם הדבר אפשרי ראוי ביותר לבחור מקום תפילה במקום שלומדים שם תורה כל היום, שזכות התורה רבה מאד ומסייעת לתפילה, וכמו שהביאו הפוסקים שמצוה לתקוע ליד הבימה כשהס"ת מונח עליה שזכות התורה מסייעת, ועוד שמקום שלומדים בו תורה קדושתו רבה מאוד והתפילה נשמעת יותר.

ובשו"ת דברי חיים (מהאדמו"ר מצאנז זצ"ל) מסיק, דשטיבלאך של חסידים אין בהם קדושה לאסור בו אכילה ושתייה, ע"ש. ולמש"כ נמצא שמפסידים בכך את מעלת התפילה במקום קדוש, ומ"מ י"ל שאולי בשביל שיש להם צורך בכך והיינו שיהיה להם קשר הדוק עם האדמו"ר וכיו"ב התירו להם, וצ"ב.

[ומצוי בימים נוראים שאי אפשר לעשות בביהכנ"ס מנין נוסף לוותיקין ולכן שוכרים אולם להתפלל בו כוונתיקין. אמנם יש לידע שכמו שיש מעלה למנין שעושים באולם מפני שהוא בזמן וותיקין, כמו כן יש גם מעלה למנין בביהכ"נ שאינו בזמן וותיקין מפני שהיא תפילה במקום קדוש].

בירורי הלכה

א. מהגמ' בסוטה לט: (והובא בטור ס' קלח), אמר ר' תנחום אמר ריב"ל אין שליח ציבור רשאי להפשיט את התיבה בציבור מפני כבוד הציבור, ופירש"י כל זמן שהציבור בביהכנ"ס שהיה דרכם להביא ס"ת מבית אחר שמשתמר בו לבית הכנסת ופורסין בגדים נאים סביב התיבה ומניחים אותה בתוכה וכשיוצאים משם ונוטלים הס"ת להוליכו לבית המשתמר וכו', ואלמא דמותר להביא ס"ת ממקום למקום לצורך קריאה, וצ"ב. ב. י"ע מסוגיית הגמ' עירובין פז: וסוכה טז: דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ספר תורה מבעוד יום, למחר פרסו סדין על העמודים והביאו ס"ת וקראו בו וכו' ואלמא דמותר להעביר ס"ת לצורך קריאת התורה וצ"ב.

ומהמטה אפרים ס' תקפ"ד סעי' ד' נראה דכל האי דינא דאסור ליקח ספר תורה הוא לבית האסורים דוקא, דהוא מקום מבוזז, וא"א להניחה שם אחר הקריאה, ונמצא דלוקח הספר תורה ממקום מכובד למקום מבוזז, אבל כל שלוקח למקום שיכול להניחה שם אחר הקריאה אין בזה איסור, ולפ"ד א"ש דדין השו"ע הוא דוקא לבית האסורים אבל לשאר מקומות מותר ליקח. ובתשו' הר צבי אור"ח תשובה ע"א, הביא מחכם אחד, דכל האי דינא הוא בספר תורה של בית הכנסת דאין להוציאו למקום אחר, אבל ספר תורה שמקומו בבית, ורוצה להוציאו לבית הכנסת מותר להוציאו, ומינה דה"ה מבית הכנסת לבית הכנסת מותר, עיי"ש, ולדבריו הוא ה"ל בקדושת המקום, דכל שנקבע מקומו בבית הכנסת לאו כל כמינה להורידו ממקום המקודש לו, אבל כל שהוא בבית מותר להוציאו למקום.

ואולם מלשון הירושלמי משמע דהוא מדין קדושת הספר תורה, ולא תליא בזה שהמקום שנקלח לשם הוא מקום בזיון, (וכן מוכח במשנ"ב בהל' שמחת תורה, ובדעת קדושים הנ"ל) וכן נמי דלא תליא במה שהספר תורה עמד דוקא במקום בית הכנסת דוקא, אלא דהוא הדין בקדושת הספר תורה דינא דאסור וצ"ל אצלו ולא להוציאו ממקומו, והדרא קושיא לדוכתא.

ברצוננו השבוע להביא דברי חיזוק בענין מעלת התפילה בבית הכנסת, ובענין זה שעתידים הבתי כנסיות שבחו"ל להיקבע בא"י, המובאים בשו"ת תשובות והנהגות ח"ו סימ' כ"ז להגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית וז"ל:

כשם שמתפללין בציבור, שאין הקב"ה מואס תפילת רבים, הוא הדין שראוי להשתדל לחפש להתפלל בביהכנ"ס ובביהמ"ד ששורה שם קדושה וע"כ התפילה מקובלת יותר, וכדאיתא להדיא בגמ' ברכות (ו). "תניא אבא בנימין אומר אין תפילה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת וכו', אמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מצוי בביהכ"נ וכו'", וזהו כוונת חז"ל במה שאמרו שעתידים בתי כנסיות שבחו"ל להיקבע בארץ ישראל, שאין הכוונה לעצים ואבנים כפשוטו, אלא לקדושה ששורה במקום, [ונקט בתי כנסיות דקדושתם חמורה, אבל באמת כל אדם שלומד ומתפלל אפילו בביתו מתקדש ביתו, והקדושה אינה פוקעת מהעולם, שדבר קדוש אינו פוקע לעולמים, ולעתיד לבא תקבע קדושה זו בביתם שבארץ ישראל, ונמצא שבחו"ל מקדשים בתיהם לעת"ל בא"י, כפי הקדושה שמתנהגים בביתם שבחו"ל היום].

וע"כ ראוי ליהרר גם בחוץ לארץ להתפלל בבתי כנסיות ובתי מדרשות אף שהקדושה תיעקר משם לעת"ל, אמנם בזה יש להקל יותר, אבל בארץ ישראל שהקדושה נשארת לעולמים כמקדש, ודאי דבעינן להתפלל בבית הכנסת ובית מדרש שיש בו קדושה חמורה במקום, ואינה נפקעת משם לעולם. [ובמק"א (ח"א סימן קנ"ו) בארתי הענין, שדיבורי קדושה של התורה והתפילה נבלעים בכתלי הבית, שכמו המדבר לשון הרע עונשו שיהיה נגע צרעת בביתו וצריך לנתצו, והטעם נראה דהכל פיו האסור נבלע בקירות הבית, ומדה טובה מרובה, שכשאדם מתפלל ולומד בביתו נבלעת הקדושה בבית עד שנחשב כעין מקדש מעט, וק"ו ביהכנ"ס ובביהמ"ד שמיוחדים לקדושה].

הוצאת ספר תורה לקריאות מנינים נוספים שבבית הכנסת וחוצה לו

איתא בשו"ע ס' קלה סעי' י"ד בני אדם החבושים בבית האסורים אין מביאים אצלם ספר תורה אפילו בר"ה ויו"כ פ, וברמ"א והיינו דוקא בשעת קריאה בלבד, אבל אם מכינים לו ספר תורה יום או יומיים קודם מותר, ואם הוא אדם חשוב בכל ענין שרי ע"כ, למדנו דהוצאת ספר תורה לצורך קריאת התורה בלבד, ואחר הקריאה מחזירה למקומה אסור.

והאי דינא דאסור להוציא ספר תורה ממקומו, הוא איסור הוצאת ספר תורה באופן ארעי ממקומו, וע"ע בס' תרס"ט סעי' א' נהגו להוציא בשמחת תורה ערבית ושחרית כל ספרי תורה שבהיכל ואומרים זמירות ותשבחות וכו' ובמשנ"ב ס"ק ט' כתב דאם יש בביהכנ"ס זה רק ספרי תורה מועטים, אין להביא ספרי תורה מבית הכנסת אחרת, ויש מי שמתיר כי אף שבכל השנה אין להביא ספר תורה דרך ארעי רק לקביעות אבל בשמחת תורה אפילו דרך ארעי שרי, עכ"ל.

וע"ע בדעת קדושים יור"ד ס' רפ"ב סק"א וכתב לטלטל ס"ת לחוץ לראות נגד השמש אם אין פיסול באות יש לומר שמותר כיון שהוא בשביל הכשר שלה, ואף שלא יעמידנה שם בקבע ומ"מ לא ראיתי הכרע להקל וצ"ע, עכ"ל, ומבואר מיהא מדבריו, דכל שיש טעות ופסול בספר תורה, צריך להביא מגיה לתקנו בבית הכנסת ולא להוציאו מבית הכנסת, ובמקדש מעט שם סק"ב כתב דכיון שהוא צורך תיקון הספר תורה מותר, והיינו משום שהוא צורך הספר תורה, ודוקא כל שמטלטלו שלא לצורך הספר תורה אסור.

והנה מקור האי דינא הובא בב"י שם, והוא מהירושלמי יומא פ"ו ה"א, 'בכל אתר את אמרת הלך אצל התורה וכאן אתה אומר מוליכים את הספר תורה אצלן, אלא ע"י שהם בני אדם גדולים התורה מתעלית על ידם', ואלמא דאין ליקח ספר תורה ממקומו.

ויל"ע להאי דינא דמצינו בב' מקומות שהיו מטלטלים ספר תורה לקריאה,

ולהביה"ל מיושב מסוגיות הנ"ל דיש לומר דלא יכלו לבוא אצל הספר תורה לקרוא ובכה"ג מותר להוציא ספר תורה, דהוא כבוד הספר תורה שמהדרים לקרוא אחריה, מיהו כל זה כל שמחוייבים בקריאה ואי אפשר להם לבוא, וכגון בזמן הקורונה שא"א לבוא לבית הכנסת לקריאת התורה, אזי מותר להוציא מבית הכנסת ספר תורה לצורך קריאת רבים, אפילו באופן שמוציאה לקריאה ומחזירה תיכף אחר הקריאה וכדו', אבל כל שאפילו יש עשרה שרוצים לקרוא קריאה שאינה מחוייבת, כמו קריאת הושע"ר אזי אסור להוציא, וכמו הוצאת ספר תורה לצורך ריבוי קריאות בשמחת תורה, בזה חשיב הוצאה לצורך ארעי, מאחר ואינו קריאה המחוייבת, והיה לדון בו איסור, ומ"מ לדינא בשמחת תורה יש להתיר מסברת המשנ"ב בסי' תרסט דבשמחת תורה יש להתיר אפילו לצורך ארעי.

[נכתב ע"י הגאון רבי אביעד אברהם קורצטג שליט"א, ר"מ בישיבת הרב מן ההר] **ומור"ר הגרמ"מ לובין שליט"א הוסיף:** דהגר"א במעשה רב החמיר מאוד בטלטול ס"ת אפילו מחדר לחבירו, וא"כ ה"ה ג"כ לבית שני של ביהמ"ד.

קוראים כותבים

כמו במשכן. ז. י"א שאין מקבלים מגוי. ח. אין בונים מכסף של אתנן. ט. לקנות את הקרקע שעליה בונים. י. עושים הנחת אבן הפינה. יא. עושים חינוך בגמר הבנין.

פרק ב: קדושת ביהכ"נ כקדושת המקדש: א. נחלקו הפוסקים האם לביהכ"נ יש קדושת ההיכל, או קדושת העזרה. ב. הקדושה באויר ביהכ"נ, וברצפה. ג. וכן יש קדושה בכתלים בפנים ובחוץ, ובעובי הכתלים ובחלונות. ד. חלל הפתח לא קדוש. ה. חדר הפתוח לביהכ"נ, דינו כלשכה הפתוחה לעזרה. ו. העליות, תלוי בדעות האם לביהכ"נ יש קדושת היכל או עזרה. ז. המחילות אינם קדושות, כמו בעזרה. ח. בעזרת נשים יש פחות קדושה, כמו בעז' שבמקדש. ט. בבימה יש קדושה, כמו במזבח. י. בכלי ביהכ"נ יש קדושה, כמו כלי המקדש. יא. ביהכ"נ שחרב נשאר קדושה, כמו במקדש. יב. חילול גוים את ביהכ"נ פקע קדושתו, כמו במקדש. יג. כלים שנשברו פקע קדושתם, ככלי המקדש.

פרק ג: לדעות שקדושת ביהכ"נ כמו ההיכל: א. עושים את הפתח במזרח כמו בהיכל. ב. מעמידים בימה באמצע ביהכ"נ, כמו מזבח הקטורת באמצע ההיכל. ג. מדליקים נרות, כהדלקת המנורה. ד. מדליקים את הנרות לפני ביאת המתפללים. ה. מדליקים נר תמיד, כנגד הנר המערבי. ו. ארון הקודש עם הס"ת, כקוה"ק עם הלוחות. ז. עושים פרוכת על הארון, כמו הפרוכת בקוה"ק. ח. פתיחת הארון, כמו כניסה לקוה"ק. ט. הפעמונים בס"ת, כמו פעמוני המעיל שיהיה נשמע קולו. י. עושים עזרה לפני ביהכ"נ, כמו האולם שלפני ההיכל. יא. חצר ביהכ"נ, כמו העזרה שלפני האולם. יב. עושים מחיצה לעזרת נשים, כמו במקדש.

פרק ד: לדעות שקדושת ביהכ"נ כמו העזרה: א. מעמידים בימה באמצע ביהכ"נ, כמזבח העולה באמצע העזרה. ב. מקיפים את הבימה עם הלולב, כמו ההקפה במזבח. ג. קוראים בבימה במועדים בפרשת הקרבנות, כהקרה במזבח. ד. בעל היולדת עולה לתורה, כקרבן יולדת. ה. מי שאירע לו נס עולה לתורה, כקרבן תודה. ו. הנרות בביהכ"נ, כהדלקת הנרות בעזרה. ז. נר תמיד, כמו האש תמיד במזבח. ח. הדוכן לנשיאת כפיים, כמו הדוכן בעזרה. ט. העזרה שלפני ביהכ"נ, כמו הר הבית. **את המשך הליקוט נביא בס"ד בשבוע הבא.**

סיפור השבוע

למסור נשמתו לה', התחיל לבכות להפיל תחנונים ולבקש על נפשו שהיות והוא צעיר לימים ויש לו עוד חיים לחיות, ומשאר כאן בעולם צאצאים ועוללים קטנים, ועוד לא הכין עצמו די בעולם הזה ומבקש חנינה מבית דין של מעלה להחזירו לחיים. ואז שאלוהו: **למה אתה מדבר בשעת התפלה וקריאת התורה?** והשיב: שידע שאסור לדבר, אבל לא ידע שעד כדי כך חמור האסור! ושוב שאלוהו: איך אתה אומר כך, הלא אך אתמול דרש הרב בבית המדרש והזהיר על חומר הענין, ולא די שלא קבלת על עצמך לשפר מעשיך, אלא עוד העזת ושוב דברת, האם אחרי זה עוד אתה רוצה לצאת זכאי בדין ולקבל חיים??? הלה לא הרפה והתחנן מאד מאד ורק לאחר שהבטיח בבית דין של מעלה שיותר לא ידבר בתפלה ובקריאת התורה מתחילתה ועד סופה, השיבו לו את חייו. והיה בבקר ותתפעם רוחו ויזכר היטב את החלום הנורא אשר חלם, וזה היה פשר הרעש הגדול בעיר. (קונטרס כבוד ה', פ' תרומה)

והנה עיין בביה"ל ד"ה אין מביאים, דהוקשה לו דמה הראייה מהירושלמי דאין ליקח ספר תורה, דהירושלמי מיירי כשאפשר לילך למקום שהספר תורה מונחת שם, ולכן הוא זלזול כשמולכים הספר תורה אצלם, משא"כ כשאנוסים ורוצים לקיים מצות קריאת התורה למה לא נביאים אליהם כיון שהם אינם יכולים לילך אחריה, והסיק לדינא (וכן כתב הא"ר) דהא דאין מוציאים ספר תורה לחבוש בבית האסורים מיירי דוקא שהוא צורך יחיד, אבל כל שעשרה בבית האסורים כיון שחל עליהם מצות קריאת התורה והם אינם יכולים אצל הספר תורה, מותר להוציא את הספר תורה ולהביא אליהם (וביאר בסברא, דכל שחייבים בקריאת התורה אין זה זילותא להביא אצלם הספר תורה, משא"כ יחיד יש לומר דלא חל עליו כלל חובת קריאה, וממילא אין זה צורך הספר תורה ולפ"ד נראה דבפרשת זכור אפילו לצורך יחיד מותר להוציא וכ"כ במשנ"ב ס"ק מו, דיש חולקים ע"ד המחבר וס"ל דכיון דחבושים בבית הסוהר והם אנוסים מותר להביא ס"ת אצלם ובפר' זכור שהוא דאורייתא בודאי יש להקל ואפשר דה"ה פרשת פרה.

ברצוננו להביא ליקוט נפלא ששלח לנו ת"ח מעיר ב"ב וז"ל: **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם,** בזוהר הק' (נשא ככו.) מוכיח ממה שכתוב "ועשו לי מקדש" סתם, שכל בית הכנסת נקרא מקדש, והשכינה מקדמה לבא לשם ע"ש. ובפירוש רבינו אפרים מבעלי התוס' "ועשו לי מקדש" - בתי כנסיות ובתי מדרשות, שנא' אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב.

ומצינו בכמה אחרונים שכתבו שיש מצוה דאורייתא לבנות בית הכנסת מהפסוק "ועשו לי מקדש", כמו שיש מצוה לבנות בית המקדש (עי' שד"ח כללים מערכת ב' סוף אות מ"ג). וכן בפסוק "ומקדשי תיראו" דעת הרבה ראשונים ופוסקים שיש מצוות מורא מקדש דאורייתא גם בבית הכנסת (מובא בספר ח"ח בפתיחה עשה ז', ובמ"ב קנ"א א'). ודעת המדכזי שיש לאו דאורייתא "לא תעשון כן לה' אלקיכם" לא לסתור דבר מבית הכנסת כמו במקדש (מובא בב"י א"ח קנ"א, וברמ"א קנ"ב).

ובגמרא מגילה (כט.) "ואהי להם למקדש מעט" אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. רואים שבית הכנסת נחשב כמו בית המקדש. עוד בגמרא שם עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחו"ל שיקבעו בארץ ישראל, ובמהרש"א שם מבאר את המדרש (שיה"ש ז' י"א) שלעתיד בית המקדש יהיה גדול כמו כל ירושלים, כיון שכל הבתי כנסיות שיקבעו בארץ ישראל יתחברו לבית המקדש. ומוסיף שלכן גם היום יש לבתי הכנסת קדושת בית המקדש.

ליקטנו כאן 86 דינים בהלכות בית הכנסת שנלמדים מבית המקדש או הושוו לבית המקדש, כדי להתחזק יותר בקדושת בתי כנסיות, וכן כדי לעורר את הצפייה והדרישה לבית המקדש. ובמדרש (שיה"ש ה' ב') "אני ישנה" מבית המקדש, "ולבי ער" לבתי כנסיות ובתי מדרשות. והמשך הפסוק "קול דודי דופק פתחי לי" וגו', מבואר במדרש (שמו"ר ל"ג ג') שהכוונה לביהמ"ק. והיינו שעל ידי שהלב של עם ישראל ער לבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם כעין ביהמ"ק, הקב"ה מעורר את ביהמ"ק ואת גילוי השכינה. יהי רצון שנזכה בקרוב. **נכתב לעורר בלבד, ולא להלכה כלל.**

פרק א: דיני בנין ביהכ"נ הנלמדים מביהמ"ק: א. מצווה לבנות בית הכנסת. ב. צריך להגביהו מכל בתי העיר. ג. ליפות ולצפות בכסף וזהב. ד. י"א שצריך לבנות לשמה. ה. כופין לבנות בית הכנסת. ו. מועיל נדבה בלב,

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

ברומז של עולם

גליון היוצא מבית ועד של חכמים העוסקים בענייני תפילה | גליון י"ח

מקורי התפילה • טעמי התפילה • מסורת התפילה • ביאורי התפילה • עבודת התפילה • תפילה כהלכתה

הקדמה לברכת השחר - תקנת מאה ברכות

היה ר"מ אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, של ועשה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך. [מנחות מג ע"ב]

ברכות השחר

חלק א'

פרשיות
פקודי - ויקרא
תשפ"ב

הקדמה למצות מאה ברכות שבכל יום

הרב מרדכי פוטאש שליט"א בעמ"ס ברומז של עולם

שיברך אותם בכוונה ראויה דאי לאו הכי ברכות פסולות איקרו ואינו ראויים למנין אדרבא לחטא יחשב לו ח"ו ומה טוב חלקו ומה נעים גורלו אם יוכל למנות אותם כלם בכוונה כי ודאי עשה רושם למעלה ומברכותיו יברכו עליונים ותחתונים. כי ענין סוד מאה ברכות הוא ענין נשגב עד מאד ונורא כי לא על חנם אז"ל מה ה' אלהיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה וכיון שהש"י אינו שואל מעמנו כ"א הדבר הזה בלבד דבר גדול הוא.

מאה ברכות מציל אותנו מסכנת מיתה

הטור (סי' מ"ו ס"ג) הביא מרב נטרונאי גאון שדוד המלך תיקן דבר זה, כי בכל יום מתו ק' נפשות מישראל, ולא ידעו על מה, עד שחקר והבין ברוח"ק ותיקן מאה ברכות. והלבוש (שם) פירש שדוד הבין ברוח קדשו שהיו מתים מפני שלא היו משבחין ומברכין כראוי לשם יתברך על כל טובותיו שהשפיע עליהם, ועל כן היו מתים בעונש זה. והב"ח שם כתב דבר נורא, שצריכים לזהר לברך הברכות בהידור, כי איכא סכנת מיתה במי שלא קיים מאה ברכות כמו שהיה קודם שתיקן דוד ברכות אלו.

ויש להתפלל בחומר הדבר שמחמת חסרון השלמת חובת מאה ברכות יש בזה סכנת מיתה. אולם נראה דבאמת כל המהות של עם ישראל היא שהוא בעל הודאה להקב"ה, וכמ"ש הרמב"ן בסו"פ בא, "ואין קל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו". וכתב האור זרוע (באלפא ביתא שלו (סי' א') בשם מדרש אותיות דר"ע) "אמר הקב"ה אפתח פה של כל בשר ודם כדי שיהיו מקלסין לפני בכל יום וממליכין אותי בד' רוחות העולם, שאילמלא שירה וזמרה שמזמרינ לפני כל היום לא בראתי את עולמי". ובזמירות של שבת אומרים, "ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו, להללו ולשבחו ולספר הודו". הרי דלמטרה זו נבראת עם ישראל, וממילא יובן דאם לא מקיימים את יעודם, יש סכנה לקיומם ח"ו.

ומדה טובה מרובה, כמשי"כ הבעל הטורים עה"פ ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום (דברים ד' ד'), דיש תגין על ה'ק' (של דבקים) רמז למאה ברכות שצריך לברך בכל יום. ונראה בכוונתו דע"י במאה ברכת מגיע לדביקות בה', וכמשי"כ הרמב"ם דתיקנו חכמים ברכות אלו לזכור את ה' תמיד, וכתב החיי אדם (כלל א') דבמה שאדם מדבק תמיד מחשבתו בהקב"ה מקיים בזה מצות 'וב' תדבק'. ועי"ז זוכה האדם ל'חיים כולכם היום', וכמשי"כ (לקמן ו' ז') דהמאה ברכות מגינות ומצילות מהצ"ח קללות שבפי' כי תבא, וגם כל חלי וכל מכה הרי מאה, מאה ברכות מבטלות מאה קללות, ולכן יזכה המברך אותן כראוי להיות בכלל חיים כלכם היום.

רמזי התפילה

(מתוך ספר מצות המאה ברכות כהלכתה להרב מרדכי פוטאש שליט"א)

מה ה' אלקיך שאל מעמך

אל תקרי מה אלה מאה - רש"י ולי' בתנחומא קרס. בספרו של ר"ת 'שאל' הא' מלא וזכה יס' מאה לוחיות בהפסוק.

ו"מ כדי להשלים מאה ברכות וזו קריית מאה הרי טולן.

מה עולה בל"ח כ"ג ל"ח שמשפרו מאה. תוספות (מנחות מג ע"ב)

ודברת גם... ובקומך

ובקומך - תגין על הק'. לומר כשיעמוד בבוקר יתפלל ק' ברכות (מנחות מג ב) ויניצל מצ"ח קללות ועוד שנים, גם כל חלי וכל מכה (להלן כח סא).

בעל הטורים (ואתחנן ו')

וואת הברכה אשר ברה משה איש האלקים

'משה איש האלקים' ר"ת מאה וס"ת השם וס"ת משה. וזהו ה' אלהי אבותינו יוסף עליכם ככם אלף פעמים (לעיל א יא) שאמר תנו לו מאה ברכות בכל יום (מנחות מג ב), ובכל ברכה וברכה יו"ד זהובים (חולין פז א) הרי אלף. לכך אמר יוסף השם עליכם ככם אלף פעמים משל. ויברך אתכם משלו (דב"ר א יג).

בעל הטורים (ואת הברכה ל"ג א')

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (ויקרא א' ב')

אדם כי יקריב מכם, מ"ם בגמט' מאה וקאמר שיקרי' "קרבן לה'", דמאה ברכות ותפילתו הם קרבן לה' וסמך לדבר תפלות כנגד תמידין תקנום.

מאמר מרדכי (סי' מ"ו, וע"ע ש"ד עה"ת).

כף אחת עשרה זהב (נשא ו' י"ד)

איתא בחולין (פו ע"א) הגוול ברכה מחבירו חייב ליתן לו עשרה זהובים. ובשו"ת יבין ובוועז (ח"ב סי' ט"ז) הביא בשם הרמב"ן שיש אסמכתא לזה מהפסוק כף אחת עשרה זהב, וכ"ף בגמט' ק'.
וכ"כ באורחות חיים והמושג אקנים

הנה כי יבין ויברך ויאה ויהוה (תהילים קכ"ח)

כי יבין ויברך כתיב (בלא ו') וקרי ביה ויברך. [ונראה דהכוונה דע"י מה שיברך מאה ברכות להקב"ה, וזכה ע"י ל' ויברך ויאה ויהוה מה שנעשה ירא יתה ע"י אמירת המאה ברכות].
יוקח (וע"ע רבינו בחיי פ' עקב, וספר המעדים)

מסורת התפילה

עוד בזה בס"ד בהמשך ברכות השחר.

מי תיקן המאה ברכות

והנה מש"כ הטור דחכמים ז"ל תיקנו הברכות, ביאר **הפרישה** "שמסר דוד ע"ה סוד המאה לסנהדרין והם תקנו הברכות אבל לא תיקן שיברכום אלו הברכות או מה נוסחן אלא מסר זה לסנהדרין וחכמי דורו שהם יתקנו הברכות כטוב בעיניהן". אך מלשון הרמב"ם (תפילה פ"א ה"ה) שכתב "ומפני ענין זה תקנו עזרא ובית דינו (אנשי כנסת הגדולה) כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל", נראה שגם נוסח ברכות אלו תיקנו אנשי כנסת הגדולה.

מאה ברכות מימות משה רבינו

ומצינו דבר חדש בספר **המנהיג** ז"ל "ודבר זה מסורת בידינו מאבותינו למשה בסיני שיש עלינו לברך מאה ברכות בכל יום, מן התורה, ומן הנביאים, ומן הכתובים. **מן התורה מנין**, דתניא ר"מ אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנא' "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך וכו'. **[ההרוקח]** כתב שהתחיל משה לתקן לישראל מאה ברכות כשנתן המצות אדנים להמשכן, וכמש"כ בתקונינו דניתקן ק' ברכות כנגד הק' אדנים. **מן הנביאים מנין**, שנא' "נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם עלי", ונראין **הדברים שאחר שיסדן משה רבינו ע"ה שכחום וחזר דוד ויסדם** לפי שהיו מתים ק' בכל יום. **מן הכתובים מנין**, שנא' "הנה כ"י יבורך גבר ידא ה'", ושוב שכחום וחזרו חכמי התלמוד ויסדום כמו שמפורש בברכות". וכוונתו להא דאיתא בברכות (לג). "אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות", והביאו הרמב"ם (תפילה פ"א ה"ה) "ומפני ענין זה תקנו עזרא ובית דינו (אנשי כנסת הגדולה) כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל". וצ"ע במש"כ חכמי התלמוד. וע' **בשבולי הלקט** (ס"א) שכתב "ונראה שנשתכחו מעני ומרוב עבודת הגלות עד שבאו התנאים והאמוראים ויסדו לנו אלו תחתיהן", וצ"ע.

חיוב מאה ברכות נמנה בתרי"ג מצות

הנה **הבה"ג** מונה מצות מאה ברכות במנין התרי"ג מצות. **והרמב"ם בסה"מ** (שורש א') השיג עליו דאין למנות מצוה דרבנן. ובהשגות הרמב"ן הליץ בעדו, דס"ל דכל מצות דרבנן דאינם באים להיות סייג לדאורייתא אלא הוי מצוה בפנ"ע מונה בתרי"ג מצות, ומשו"ה מנה הבה"ג הדלקת נר חנוכה קריאת מגילה ומאה ברכות. וכתב **הפמ"ג** (סי' מ"א א"א ז) דלפי"ז בודאי גם להבה"ג הוי מצוה דרבנן כמו מנורה ומגילה. ובידאים (דדרכו לימשך אחר הבה"ג) משמע דהוא דרשה גמורה וז"ל (סימן רנ"ה) "ויראת מאלהיך שמור אשר צוה בפי' והיה עקב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך. ואמרין במנחות וכו' היה ר"מ אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שני' ועתה ישראל וכו'". וע' **בשור"ת יוסף אומץ** (סי' נ') שהביא אחרונים שפירשו בדעתם שהוא דאורייתא, ודחה דבריהם דגם לשון היראים לאו דוקא והוי רק אסמכתא כמש"כ הטור, והוא תקנת משה רבינו כמו תקנת קריה"ת ושבעת ימי המשתה דכתב הרמב"ן (השגות שורש ב' בסופו) דהוי דרבנן.

תקנת ברכות השחר להשלים מאה ברכות

כתב הטור בהקדמתו לברכות השחר (סימן מ"ו) "חובה הוא על כל יחיד ויחיד לברך הברכות השחר דתניא היה ר"מ אומר מאה ברכות חייב אדם לברך בכל יום וסמכוה על דרש הפסוקים והשיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא דהע"ה תקן מאה ברכות דכתיב (שמואל ב' כג) "הוקם על ע"ל" בגימ' ק' הוי כי בכל יום היו מתים ק' נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה היו מתים עד שחקר והבין ברוח הקודש ותקן להם לישראל ק' ברכות, (והעיר הב"ח דהדבר כבר מפורש במדרש רבה פרשת קרח י"ח כ"א).

ועל כן תקנו חכמים ז"ל אלו הברכות סדר העולם והנהגתו להשלים ק' ברכות בכל יום וצריך כל אדם לזהר בהם והפוחת אל יפחות והמוסיף יוסיף על כל ברכה וברכה שנתקנה לו כמו שאמרו חכמים ברכות (מ' א') ברוך ה' יום יום בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו. מבואר מדברי הטור דתקנת ברכות השחר הוא כדי להשלים מנין המאה ברכות שמחוייבין להתפלל בכל יום. ומצינו ב**פסקי הרי"ד** (כתובות ח ע"א) **והשיבולי הלקט** (סימן א' וב') שסדר ברכות אלו נקראו 'מאה ברכות'. וזהו לשון ר' אברהם בן הרמב"ם בס' מספיק (פרק ל') **"וברכות אלו הן הידועות כמאה ברכות" - לא משום שמספרן מאה, אלא משום שהן משלימות מספר מאה הברכות המחויבות ע"פ דבריהם ז"ל חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום וכו'.** ויש לבאר לפי"ז דברי הטור בספרו עה"ת (**בעה"ט**) שהביא רמז למאה ברכות מהתגין על הק' של 'ובקומיך' בפרשת קר"ש "לומר כשיעמוד בבוקר יתפלל ק' ברכות". וצ"ב מה מיוחד לעמידת האדם בבוקר, הרי מתבאר מכל הפוסקים שמתחילים מהלילה. אך י"ל דכוונתו לרמז להברכות השחר שאומרים בבוקר שתיקנו להשלים המאה ברכות.

כל הנהגה בעוה"ז בלי ברכה כאילו מעל

והוסיף הטור, "ואמרין בפרק כיצד מברכין (לה א) ת"ר כל הנהגה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו מעל וצריך כל אדם לזהר שלא יבא לידי מעילה".

הנה כפשוטו אין כוונתו לטעם בפנ"ע אלא דכדי להשלים המאה ברכות תיקנו ברכה על כל מיני הנאות כמו שסמכו חז"ל על האי קרא לתקן איסור אכילה לפני ברכה, וכן נראה מלשון **הגר"ז** ז"ל "ברכות השחר תקנום חכמים על סדר העולם והנהגתו מה שהבריות נהגין בכל יום **שיברכו להקב"ה ע"ז בפעם ראשונה שנהגין הנאה זו בכל יום ויום להשלים מנין המאה ברכות**".

אך מדברי **הלבוש** משמע שהוא טעם בפנ"ע, וז"ל **"ואמרו עוד כל הנהגה וכו' לפיכך יזהר כל אדם שלא יבא לידי מעילה ולא יהנה משום דבר מהנהגת העולם עד שיברך עליו**". וצ"ע דלא מצינו שום איסור לפתוח עיניו או להלביש בגדיו בלי ברכה. **והמשנ"ב** בהקדמתו הביא רק את הטעם הזה (בשם הטור) ולא הביא כלל טעמא דמאה ברכות, אלא האריך להביא כל הגמ' של איסור הנאה קודם הברכה, כמו שהאריך הלבוש, אלא דבסו"ד דקדק בשינוי לשון מהלבוש וז"ל "לפיכך תקנו חכמינו ז"ל ברכה על כל דבר ודבר מהנהגת העולם שהאדם נהנה ממנו", והשמיט מש"כ הלבוש לזהר לברך קודם הנאה. [ויתבאר

התעוררות התפילה

הרב דוד יצחק וועקסלער שליט"א מחב"ס אני לדודי

תקנת ברכות השחר בכל יום - נעשים בריה חדשה

הרשב"א (שו"ת ח"א קצ"א) מבאר הטעם שתיקנו לברך כל הברכות בכל יום מחדש ולא מספיק בזה פעם אחת בחייו או פעם בשנה, וז"ל **"שבשחר אנו נעשים כבריה חדשה דכתיב (איכה ג כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך צריכים אנו להודות לו יתברך על שבראנו לכבודו לשדרו ולברך בשמו ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותם הברכות שאנו מברכים בכל בוקר ובוקר"**.

הודאה על חשיבות גורלנו - כהעובדים במלון של הקב"ה!

ובעת אמירת ברכות השחר, צריך האדם להתעורר בענין הזה 'כי לכבודו בראתנו לשדרו ולברך בשמו'. וידוע מר' ישראל סלנטר זצ"ל שהיה אומר שהעולם הזה הוא בית מלון יקר מאד, וכמו בבית מלון על כל דבר שהוא נהנה בסוף צריך לשלם טרם צאתו, כך גם בעוה"ז על כל דבר שאדם מקבל כאן בעולם הוא צריך לשלם. והוסיף ר' איצל תלמידו ואמר כי יש שני אנשים בבית מלון ומשתמשים בשוה בדברים של המלון, אחד צריך לשלם על כל דבר, והשני אין צריך לשלם כלל, והעומד מן הצד תמה, מה חילוק יש ביניהם. אך באמת להתמבון חילוק גדול יש ביניהם, הראשון הוא אורח שבא להתארח במלון וממילא הוא צריך לשלם את הכל, אך השני הוא עובד של המלון ועובד אינו צריך לשלם.

כך בעולם הזה יש שני מיני בני אדם, יש אדם שבא להתארח בעולם ואינו עובד כלל אלא נהנה, וממילא לבסוף מגיע החשבון וצריך הוא לשלם על כל דבר, אך יש אדם שהוא בא לעולם וכל ענינו הוא לעבוד אותו יתברך ולהרבות כבוד שמים, כזה הוא מאחד של ה' עובדים של בית המלון וממילא אינו נדרש לשלם.

לשעבד כל מוכנתו 'לכבודו יתברך'

ואמר ר' איצל זצ"ל (ע' אור ישראל כוכבי אור מאמר ב') דאפילו מי שמקיים מצות יתכן כמה סיבות שיקנה משכרו בעוה"ז, לבד ממצות קידוש שם שמים, דכמו דחילו"ה ה' אין לו כפרה בעוה"ז, מרובה מידה טובה דמצות קידוש שם שמים לית בה שכר ותשלום בעוה"ז, וכולו מוכן לו לעוה"ב. וא"כ יש להתחזק מאד בעת שבא להודות להקב"ה על כל פרטי נפלאות גופו בכל אבריו וחושיו ליחד כולם להשתמש בהם רק להרבות כבוד שמים בהריאה, וכמש"כ השע"ת (בשער ג' קמ"ח) **"כי הדבר ידוע כי מדרכי קידוש השם יתברך להודיע בכל מבטא שפתים, ובכל אשר ידמוז עינים, ובכל הנהגה ופועל ידים, כי יסוד לנפש האדם וצבי עדיו והטוב והעיקר והתועלת והיקר אשר בו - עבודת השם יתברך ויראתו ותורתו, כמו שכתוב (קהלת יב) "כי זה כל האדם" וכו' ואחרי אשר התברר שהכל ברא השם יתברך לכבודו, חייב האדם לשום לבו בכל עת לכבד את ה' ולקדשו בכל דבריו ולרוממו, להודות לו ולברכו תמיד, כמו שנאמר "אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתי בפ"י"**.

הקשר בין חובת ברכות השחר לתקנת נטילת ידים

וזהו מה שמסיים הרשב"א לבאר טעם תקנת נטילת ידים בבוקר "ולפיכך אנו צריכין להתקדש בקדושתו ולטויל ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו", ויבאר היטיב המשך הדברים ע"פ דברי רבינו יונה (שם אות קנ"ה) "ועתה עמוד והתבונן גודל חיובנו לקדש את השם, כי עיקר מה שקדשנו השם יתברך בתורתו ובמצותיו והבדילנו להיות לו לעם - כדי לקדשו וליראה ממנו, ראוי שיהיו מקדישין קדושים, בשגם הכלים שעובדים בהם לפני השם יתברך צריכים להיות קודש, כמו שנא' "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם".

תפילה כהלכתה

הרב **אלחנן ברונר** שליט"א בעמ"ס נתיבות הברכה

	חז"ב מאה ברכות
איתא בטוש"ע (מ"ו סעי' ג') חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות, וצריך לזיהר בזה מאוד ¹ . וכתב המ"ב (סקי"ד) דבכל יום יש צ"ב ברכות המחויבות ² , (כולל ב' לתפילין וברכת יראו ענינו שאומרים בחו"ל). וכ"ז לכד כל הברכות הנהנין ואשר יצר, וא"כ בכל ימות החול (לכד מתשעה באב) מברכין בקל יותר ממאה ברכות.	
	שבת ויו"ט ויוה"כ
בשבת ויום טוב חסר כמה ברכות ויש כמה עצות לזה.	
א. כתב השו"ע (סימן ר"צ ס"א) "ירבה בפירות ומגדים ומניי ריח, כדי להשלים מנין מאה ברכות".	
ב. עוד כתב השו"ע (רפ"ד ג') "צריך לכוין לברכות הקוראים בתורה ולברכות המפטיר ויענה אחריהם אמן, ויעלו לו להשלים מנין מאה ברכות שחיסר מנינים בשבת" ³ . והמ"ב כתב שם "וע"כ מצוה על העולים שיברכו בקול רם כדי שכל הקהל ישמעו ויוכלו לענות אמן" ⁴ . וכן יעשה ביוה"כ שחסר הרבה ממנין הברכות וא"א להשלים ע"י אכילה.	
ג. כתב המ"ב ביוה"כ אחר כל החשבונות חסר לו עוד שלש ברכות וכתב המג"א דישלים זה בברכת הריח על הבשמים אך כ"ז שלא הסיח דעתו מלהריח ⁵ .	
ד. ומסיים המ"ב "ואפשר דיוצא ע"פ הדחק כמה שמכוין לשמוע חזרת הש"ץ" ⁶ .	
ה. כתב הרמ"א בהל' יוה"כ (תרכ"ב א') דביוה"כ אין אומרים אין כאלקינו. וכתב שם המ"ב (ס"ק ה) "לפי שבשבת אומרים כן כדי למלאות החסר ממאה ברכות בכל יום וביוה"כ אינא הרבה שבחים" ⁷ .	

¹כ"כ הב"ח (סי' מ"ו) וז"ל 'והביא מה שהשיב רב נטרונאי וכו', להורות שיהיו נזהרין לברך אותם ולא יסכמו על עניית אמן, **כי אינא סכנת מיתת מאה ישראל בכל יום**, כמו שהיה קודם שתיקן דוד מאה ברכות אלו, דלא מהני עניית אלא אלא לעמי הארץ שאינן יודעין לברך אבל היודע צריך לברך". ובספר שערי אורה (ש"א) כתב וז"ל "ומפני שמאה ברכות באות בשם אדוני" מאלו הברכות, ואם חיסר ברכה אחת **פוגם ומטיל מום** וכו".

²הנה הפוסקים דנו האם נשים חייבות לברך מאה ברכות בכל יום. בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' כ"ג) כתב וז"ל "מפשטות דברי הב"י והפוסקים (סי' מ"ו) דחשבו ק' ברכות של כל אדם וחשבו בחשבון טלית ותפילין וכה"ג אורח (ש"א) כתב וז"ל "ומפני שמאה ברכות באות בשם למימר, מכלל דפשיטא להו דהתקנה לא שייכי בנשים", ובאמת צ"ב דהרי לא הוי מצות עשה שהאמן גרמא, ולמה אין לחייבן. ובפרט לפי מה שמבואר בהיראים וספר המנהיג שהוא דבר המסורה ממשרע"ה.

ואולי י"ל דבר חיידוש, דהנה זה ברור שתקנת מאה ברכות מתחילה ודאי לא נתקנה בנוסח של ברכה, אלא דוד המלך ע"ה תיקן מאה ברכות. ואילו אנשי נכנסת הגדולה תיקנו מטבע של ברכות, וכמשי"כ הרמב"ם (התפילה פ"א ה"ד) "ומפני ענין זה **תקנו כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל** כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג". וכ"כ **הבן איש חי** (שנה א' פרשת בלק) "ודע דאע"פ דכל הברכות אנשי כנה"ג שהם עזרא הסופר ובית דינו תיקנום **אל תסבור לומר דמיתות מרע"ה דכל כנה"ג לא היו מברכים כלל**, דדבר זה לא יתכן מכמה טעמי תריצי, אך הענין הוא כמו שהיה בתפילה קדוים אנשי כנה"ג היה כל אחד מסדר תפילתו כפי צחות לשונו, עד שבאו אנשי כנה"ג ותקנו י"ח ברכות על הסדר שיהיו ערוכות בפי הכל בשוה. וכן היה ענין הברכות שהיה כל או"יא מברך ומסדר ברכתיו כפי צחות לשונו, ובאו אנשי כנה"ג ותקנו נוסח כל הברכות שהיו ערוכות בפי הכל בשוה. וקודם דאתא דוד העז"ל לא היו מדקדקים לברך כל או"יא מאה ברכות כפי צחות לשונו, הן בדרך תפילתו והן ע"פ הנאותיו אלא כאשר יודמן, יש מברך עשרים ברכות יש ארבעים יש ששים או יותר, עד שבא דוד הע"ה ותקן לברך כל או"יא מאה ברכות בכל יום. אך עדיין אין הנוסח שוה, ואתו כנה"ג ותקנו נוסח שוה לכל אדם", עכ"ל. וא"כ י"ל אולי אם נשים אינן יכולות לברך מאה ברכות במטעם שתיקנו חכמים, מ"מ עצם החיוב שייך בהם, כיון שיכולות לומר שבח והודאה להש"ית מאה פעמים ביום, וכמו שמצינו גבי תפילה, שכתב המג"א (סי' ק"ו סק"ב) דלא חייבו הנשים לומר כל נוסח שמו"ע, אלא יוצאים באיזה בקשה בעלמא, וה"נ י"ל עד"ז לגבי מאה ברכות, דומיא דהא דכתב המג"א (ע' לקמן) דתיקנו אין כאלוקינו בשבת כדי להשלים המאה ברכות וביוה"כ אין אומרים אותו דבלא"ה יש הרבה בשבחות בכל הפיוטים, ואפילו להחולקים ע"ז הוא משום דלאחר דתיקנו חז"ל מאה ברכת אינו יוצא ביא ע"י ברכות שלימות עם שם ומלכות, אבל שפיר י"ל דלנשים הניחו לצאת באיזה שבחים בעלמא, וצ"ע.

³והנה המ"ב (מ"ו י"ד) כתב **דרק אם אין לו פירות יוצא ע"פ הדחק**, ומקורו מה**מג"א** שם דכתב דאין לסמוך ע"ז אלא מי שאין לו פירות, [וכ"מ **בספר המנהיג** (ר"ש דיני תפילה)]. והוכיח כן מדברי הכנה"ג בשם המב"ט. אך המעיין במקור הדברים צ"ע דלא איירי אלא בחזרת הש"ץ אבל שמיעת קריאת התורה מבואר שם דשפיר יוצא לתחילה, וכן מורה סתימת דברי השו"ע (רפ"ד), וצ"ע. ובאמת משמע מכמה ראשונים (הרא"ש (סוף ברכות) והכל בו והיראים (סי' ג"ה) והאבודרהם (דיני מאה ברכות) והשב"יל (ערוה"א)) דלכתחילה יש לסמוך על קריאת התורה כמו ריבוי פירות. וב**של"ה** כתב דאדרבה לכתחילה טוב יותר לצאת עם ברכות התורה והפטרה מלהביר בפירות. ע"ש. והקריא הביא ראהי "דאטור ר' אבהו דממלי להו באספרמקי ומגדי לא היה חבר עיר מקום שקורין בתורה ומפטיר". ועי' **במטה יהודה ומגן יגבורים** שדחו ראהי זו. וה**מחזיק ברכה** (ר"צ) כתב דכיון דחזוין דבש"ס ייחס זה דוקא לרב חי"א בריה דרב אויא משמע דהוא דוקא היה מצויין לטובה בהא מילתא, למדנו דלטרוח בזה הוא מדת חסידות. (ובפחת הדביר הבין דכוונתו לומר שעיקר הדין לברך מאה ברכות אינו חזיב גמור, אבל המעיין בלשונו שפיר יש לפרש דכוונתו לענין לטרוח להרבות בפירות, וכ"מ מדבריו בקונטרס אחרון לקמן (רצ"א ד'). וה**גרמ"ד הלוי זצ"ל** אמר כן בביתור דברי הגמ' והדברות דרב חי"א היה דאע"פ דהיה יכול לפטור עצמו לצאת בשמיעה מהעולים לתורה, אפ"ה טרח להדר לברך בעצמו. אך באמת גירסת ה**ר"ף** (מד: מדפי ה"ריף) וה**רא"ש** בגמ' היא אחרת, **"אמר ר' חייא בר אויא בשבתו ומימס טובים דלא נפיש ברכות ממלי להו באספרמקי ומגדי"** ולפי"ז מבואר להיפך דדינא קאמר, וכמשמע מדברי ההמב"ם והמ"ב לזהות תפילה ז' (ט"ו) דאם חסר מהברכות יצריך להשלים מאה ברכות מן הפירות".

⁴הנה כתב הרא"ש "כיון לברכות הקורא ויענה אמן". וכתב **הב"י** דא"צ לשמוע כל הברכה, אלא כל שיודע איזה ברכה מברכין ועונה אמן עולה לו למאה ברכות. והשיג עליו **המג"א** דלא מועיל בלי שמיעת כל הברכה. והנה לענין עניית אמן, בכל מקום שמחויב באיזה ברכה ובא לצאת מחבירו אין מעכב עניית אמן, אבל הכא כתב **הפמ"ג** (משב"ז קכ"ד ד) דלענין לצאת מברכות קריאת התורה מעכב עניית אמן, דכיון דאינו מחויב בהברכה מצד עצמו, לא הוי ככל שאר שומע כעונה [כגון פירות או טלית] דלא מעכב עניית אמן, ומש"ה לא מועיל אלא בצירוף עניית אמן, דגדול העונה אמן יותר מן המברך. והובא דבריו ב**הגהות רע"א** (רפ"ד ג).

הלכות מאה ברכות

ברכה שאינה צריכה

וכתב המג"א (רט"ו ו') דלא יכניס עצמו בחשש ברכה שאינה צריכה משום מצות ק' ברכות, ואם יש פירות לפניו בשעת הסעודה, לא ידחם עד אחר הסעודה כדי להרויח הברכה אחרונה^{*}. ואם רוצה לצוות לבני ביתו שלא להביא הפירות עד אחר הסעודה או שלא להביא כולם בבת אחת, הביא המג"א ב' דיעות בזה, ע"ש.⁹

ריבוי ברכות כשאינו מברך מאה ברכות

מי שאינו יכול לברך מאה ברכות (כגון חולה או ביוה"כפ וכדו'), מ"מ יש ענין של ריבוי ברכות כפי שיכול, וכמשי"כ הרמב"ם (הל' ברכות פ"א הט"ו) "ולעולם יזהר אדם בברכה שאינה צריכה וירבה בברכות הצריכות, וכן דוד אמר בכל יום אברכך". ויש להסתפק אם יש בזה חיוב מצד חובות מאה ברכות לברך עד כמה שאפשר.¹⁰

שומע כעונה

המחוייב בברכה ולא בירכה כעצמו אלא שמע הברכה מחבירו ונתכוין לצאת בה ידי חובה, הרי היא עולה לו למנין מאה ברכות.¹¹

התחלת היום של מנין הברכות

מונים את מנין המאה ברכות מערב עד ערב¹².

ולענין מי שמתפלל ערבית מבעוד יום אם נכלל ביום שלפניו או מלאחריו, וכן אם קיבלו עליו תוספת שבת דנו הפוסקים אם נכללים במנין של שבת או של חול¹³.

ויש לדון במי שמשמיע ברכה לחבירו והוא עצמו אינו חייב בברכה [באופן שיצא מוציא כגון המקדש או מבדיל לחבירו], אם ברכה זו עולה לו למנין המאה ברכות, ע' בבר אלמוגים שם בסוף הסימן שמסתפק בזה.

⁵ ועי' **במט"א** (תרכ"ב ג') מש"כ איך לקיים את זה באופן המובחר. [ומשי"כ שם שאחר שמיעת הש"ץ וקריאת התורה עדיין חסר ג' ברכות, אינו מדוקדק, דבלאו שמיעת חזרת הש"ץ אינו חסר אלא ג' ברכות.].

⁶ וכ"כ **המג"א** בתחילת דבריו שם. ו**המעדני יו"ט והמב"ט** (ח"א קי"ז) פליג ע"ז וס"ל דלא מועיל. ובדברי **השל"ה** שהביא המג"א שם כתב דביוה"כ שאין עצה אחרת כדאי להקפיד לשמוע חזרת הש"ץ, ועי' במט"א (שם).

ולענין עניית ברוך הוא וברוך שמו, ע' **בהערת האלף המגן** (שם) כתב וז"ל "נשאלתי אם מותר לענות ב"ה וב"ש בברכות ששומע מהש"ץ ומכוין להשלים בהם המאה ברכות. ואחרי התבוננות פשיטא שמותר לענות, כיון דגם על ברכה שחבירו מוציאו בברכה (כמו בברכת שופר ומגילה) דעת הרבה גדולים שמותר לו לענות ב"ה וב"ש ולא הוי הפסק, ואף שהרבה חולקים ע"ז, מ"מ בניד"ד בודאי לא הוי הפסק. וכן המנהג שעונין ב"ה וב"ש אחר ברכת השחר וחזרת הש"ץ וקריאת התורה בכל שבת ויו"ט ואף שצריך שיעלו לו כאילו בירך בעצמו וכו".

⁷ והמקור לזה הוא מרש"י בספר הפרדס והמחזו"ו (ריש ספרו), אך אח"כ (סי' קל"ד) חזר בו משום דליכא שם ומלכות. והובא במהרי"ל (הל' יוה"כ סי' כ"ד) ובט"ז שם. ומדסתמו המג"א והמ"ב (בסי' מ"ו) משמע דלא סמכו ע"ז לדניא. ובאמת י"ל דהמג"א לשיטתו ביאר כוונת הרמ"א שם באופ"א, דלא כהט"ז המובא במ"ב.

⁸ **המג"א** בא להשיג על דברי השל"ה שהתיר לעשות ברכה שאינה צריכה כדי לקיים מאה ברכות. והביא ראהי מהא דאמרינן ביומא (ע). דהכה"ג היה קורא פרשת המוספינ בע"פ ולא הו מביאין לזה עוד ס"ת דהוי ברכה שאינה צריכה. והרי ביוה"כ חסר כמה ברכות, ובע"כ דאין לו היתר לברך ברכה שאינה צריכה בשביל זה. וה**א"י** (בסי' ר"צ) דחה ראהי זו דשפיר היה לכה"ג מאה ברכות דהיי מברך על כל הקרבתו ועל הטבילות, ע"ש.

⁹ וב**מחצית השקל** סי' ר"צ נראה שהכריע להקל בזה.

¹⁰ ולשון **הטור** (שם) כתב "וצריך כל אדם לזיהר בהם, והפוחת אל יפחות ו**המוסיף יוסיף**, וכו". וב**שר"ע** (ס"ג) כתב "חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות **לפחות**". וכ"כ ה**אבודרהם** "ואם יכול להוסיף על המאה הר"י משובח וכמו שאמר דוד "והוספתי על כל תהילתך". ומשמע מכ"ז דהוא הדיור במצות המאה ברכות ולא רק ענין בפניע של ריבוי ברכות. ומבואר דענין מצות מאה ברכות הוא חיוב להרבות בברכות עד מאה, אבל לא דכל ענינו הוא חי'תבילה של מאה דוקא. וא"כ מסתבר דכל עוד שלא הגיע למאה חייב להרבות עכ"פ כפי שאפשר. וידוע ה"ארה של ר' **אברהם גוינחוסבסקי זצ"ל** (בר אלמוגים (סי' ו') מדברי המג"א (שהבאנו למעלה בהערה הקודמת) שהוכיח מהכה"ג שאסור לברך ברכה שאינה צריכה. והרי הכה"ג בלא"ה לא היה מברך מאה ברכות, ואפ"ה מבואר דצריך להרבות ככל האפשר. [ומבואר מזה דחיוב אינא דאם הוא רק מעלה בעלמא פשיטא דאסור לברך ברכה שאינה צריכה בשביל זה]. וע"ש שהאריך לפלפל בראיה זו. אולם ידוע דהגרי"ו זצ"ל היה עולה לתורה בשבת ויו"ט למפטיר כדי להשלים מאה ברכות. אבל ביוה"כ שלא יכול להגיע למאה ברכות אפי' בצירוף ברכות אלו, הוי היה עולה ללוי, דסבר דהתקנה היא לברך מאה ברכות, אבל כשאי אפשר להגיע למאה ברכות היה ס"ל דאין נפק"מ בתוספת ברכות [מצד תקנה זו].

¹¹ כן מוכח מדברי הפוסקים, ועי' לעיל הערה 4. ועי' בספר בר אלמוגים (סי' ו') שהסתפק במי שכבר קידש דיכול להוציא אחרים שעדיין לא קידשו (דינא מוציא מדין ערבות), האם ברכה זו עולה לו למנין מאה ברכות, או דכיון שהוא עצמו חייב בה, אין היא עולה לו.

¹² **בספר העיתים** (ס"א קצ"ה) מביא ב' דעות בזה, וכתב דלפי החשבון דחשבינן מהבוקר, א"כ בשבת אינו חסר אלא ה' ברכות, ומדטרח רחב"א למלאות במגדנות, משמע שהיה חסר הרבה ברכות והיה בזה טרחא להגיע למנין מאה. [ובאמת יש להוסיף לתמוה דאדרבה חסר יותר ביום שישי, דחסר י"ב משמו"ע, ואינו מוסיף אלא ב' של קידוש והו"ל להרבות ביום שישי. ואולי יש לדחות דכוונתו להרבות בליל שבת דבזה קיים עונג שבת ג'כ]. **וכן מוכח בהדיא מהא דדנו כל הפוסקים במנין הברכות של שבת, וכולם בפה אחד מחסרים כל ג' תפילות, הרי בהדיא דמתחילים מהלילה**. ויש מביאין לשון **הלבוש** (מו א') "וישתחשבו כל הברכות שתקנו ז"ל בכל יום מעת שיתעורר האדם משנתו בבקר וכו' עד שיחזור וישכב בלילה ויברך המפיל בחלי ישגיח וכו', תמצאם לפחות מאה ויותר", אך בע"כ א"א לומר כן בדעתו, דהרי לענין שבת (סי' רפ"ד ג') מנה בהדיא מליל שבת כמו שאר כל הפוסקים. ועי' **בשו"ת בצל החכמה** (ח"ד סי' קנ"ה) שהאריך בזה.

¹³ ובפשוטו מהא דמנו כל הראשונים תפילת ערבית ליום שלאחריו, אף דהוי נהגין להתפלל מבעוד יום, מוכח דנכלל ביום שלאחריו. ועי' **בשו"ת בצל החכמה** (ח"ד סי' קנ"ה), ו**שו"ת שבט הלוי** (ה' כ"ג).

כי אם ליראה - שורש העבודה

א) אמרו חז"ל (ילקוט ש"ת תהלים רמז תש"ו) אחת שאלתי, א"ל הקב"ה, דוד, בתחלה אתה אומר אחת שאלתי, ואח"כ אתה שואל כמה שאלות, שנאמר שבתי בבית ה' וגו' א"ל רש"ע, ממך למדתי לא יהא העבד שוה לרבו, בתחלה אמרת "ועתה ישראל מה ה' אליהך שואל מעמך כי אם ליראה", ואח"כ פתחת להם מצות הרבה, שנאמר "ללכת בכל דרכיו", הוי דיו לעבד שיהא כרבו". וצ"ב כוונת דברי המדרש, דאמאי באמת התורה פתחה ב"כי אם ליראה" וסיימה ב"ללכת בכל דרכיו וגו'".

ונראה לבאר ע"פ מ"ש כ' האור החיים (שם) וז"ל "ועתה ישראל מה וגו' כי אם ליראה וגו'". כוונת הכתוב היא על זה הדרך לפי שיש ב' הדרגות שחפץ ה' מיישראל עשויות והם זו למעלה מזו. א' היא היראה, למעלה ממנה האהבה, ואמר להם שאינו מבקש מהם כי אם היראה, ושם הדבר היא לפי שהיראה תסובב אתכם ללכת בכל דרכיו, כי היראה לא יחדל מיראתו אפילו באחת מאלף שעליו לעשות, וכו'". מבואר דהיראה היא הפתח ליכנס לכל המעלות העליונות, וא"כ מה שנאמר "כי אם ליראה" הכונה היא ש"ה היראה יגיע האדם לכל המעלות העליונות. וכוה אמר דוד המלך להקב"ה דמנך למדתי דע"י דבר אחד מגיע להכל, והוא "אחת שאלתי", והיינו ש"ש"י "שבתי בבית ה'" יגיע לכל המעלות העליונות "לחזות בנעם ה'" ולקבר בהיכלו".

יראת הרוממות

ב) והנה במידת היראה, ידוע שיש ב' מיני יראה, יראת העונש ויראת הרוממות, יראת העונש היא היראה הפשוטה, ויראת הרוממות היא היראה האמיתית, ויסודה הוא הכנעה מלפני השי"ת, כמ"ש הרמב"ם (יסודי התורה פ"ב) "ההוא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ וכו' וכשמוחש בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד וידע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו". מתבאר שהיראה האמיתית היא הביטול וההכנעה להשי"ת, דע"י שאדם מתבונן בבריאה מיד הוא רואה את עצמו כבריה שפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעים. (וכ"כ הרמ"א בס' א' מהרמב"ם במו"ז). ואיתא בגמ' (שבת קנ"ו): "דאימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי' לה כלדאי, בריך גבא הוה. לא שבקתיה דלוי רישיה. אמרה ליה, כסי רישיך, כי היכי דתניהו ערך אימתא דשמיא". וענין כיסוי הראש הוא להראות הכנעה, כמ"ש הלבוש (סי' צ"א ס"א).

יראת שמים - הכנעה להקב"ה ב'שמים'

ג) והנה איתא בגמ' (מנחות מג): "תניא, היה רבי מאיר אומר, חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנא' "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו'". וביאר המהר"ל תנ"כית העבודה (פ"ד) שמספר עשרה שייך לארץ, שהיא רשות האדם, שכן אמרו (סוכה ה.)

מעולם לא עלה משה ואליהו למעלה מן עשרה, לקיים מה שנאמר "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם", ומאחר כי מספר עשרה שייך לארץ, ובודאי השמים הם נבדלים מן הארץ לגמרי ולכן מספר המתחס אל השמים הוא מאה, שהוא מספר בפ"נ ואל רק כפולים של מאה, ודבר זה שנותן לו מאה ברכות, וע"י ברכתו נראה שבחו וכוה למעלה, ומכיר רוממותו שהוא נבדל ממנו בשמים, וכוה דרשין מהקרא "ועתה ישראל מה ה' אליהך וגו'", אל תיקרי מה אלא מאה, שיתן שבת בראיו אל עלתו שהוא בשמים והאדם על הארץ וכוה יש יראה מפניו, עכ"ל. וזהו הלשון שאומרים יראת 'שמים', כמ"ש כ' הגר"א באמרי נועם על הא דאיתא בברכות (לא ע"א) לעולם יתפלל אדם בבית שיש שם חלונות, ופ' הגר"א שאם יתבטל אדם מחשבתו יכניס לשמים ויכנס בלבו יראת שמים, שמחמת ראיית שמים הוא ירא מהשם, כי האדם המביט אל השמים יכנס בלבו יראת שמים דהיינו יראת הרוממות. והרזק שם כתב דמצינו מלת 'שמים' מאה פעמים בהתורה כנגד מאה ברכות המביאות ליראת שמים.

מאה ברכות כנגד מאה אדנים

ד) הנה איתא בזה"ל (תק"ו תקנ"א ע' קלא) דמאה ברכות נתקנו כנגד מאה אדני המשכן. וביאר הריקאנטי (בראשית כ"ו) וז"ל "וידוע יצחק בארץ ההיא, וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'". דע כי חכמי הקבלה אמרו כי הארץ העליונה מאה שערים, שז"ל שער בית קיבוץ נובעת מעיני ברכה לעולם. ומשם יק יצחק אבינו ע"ה מאה מיני ברכות ממנה שיערים הנוכח, שמשם יוצא ברכה ושפע ואצילות לכל הנבראים, ולפיכך תמצא באהל מועד מאה אדני למאת הככר ככר לאדן, וכו'. והוא סוד מאה ברכות בכל יום, כי המקיים זה יוכה בזה, כי כל ברכה וברכה יש לה מקום ומציין ממנה שהיא נשפע ונאצלת, ואם ח"ו יחסר מהם הרי הוא מקלקל הצנורות ומקצץ נטיעות נפשו, ואזי לו על חסרונו שאינו נכנס בשערי צדק, לפי שהאדנים לעמודים אינם מסודרים, ואין שכינה שורה על דבר פגום, וכו'. נמצא כל הגומר בכל יום מאה ברכות כאילו פורש אהל מועד, ותקעו על מאה אדנים, ומתברך במאה מיני ברכות. [והו"ד בשל"ה (פ' תולדות). וע"ע בשערי אורה (שער א')].

יסוד המשכן הם האדנים וכנגד זה יסוד עבודת האדם היא יראת שמים

ה) ולפי הנ"ל נראה לבאר, דהנה יסוד המשכן הוא השראת השכינה, כמ"ש "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". והאדנים הם היסוד של המשכן שעליהם עומדים הקרשים של המשכן. וכן מידת היראה היא יסוד כל החכמות ופירוש כל העבודה, כמ"ש "ראשית חכמה יראת ה'", ולכן המאה ברכות הם כנגד המאה אדנים לרמוז שהמאה ברכות הם יסוד העבודה לבוא לידי יראת ה', שהיא היסוד לכל עבודת האדם. והם ג"כ כנגד ההיכל שגובהו מאה אמה, לרמוז שהאדם הוא כנגד המקדש, וע"י אמירת המאה ברכות, אפשר להתקדש ולהתרום, והדבר הראשון בכדי להגיע לידי דבקות זה מידת היראה

שהיא המביאה לכל המעלות והמידות.

שיעור קומת אדם הראשון מאה אמה

ו) והנה איתא בגמ' חגיגה (יב.) "אמר רב יהודה אמר רב, אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים", כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו. ואיתא בבראשית רבה (י"ב ו') אדם הראשון היה מן הארץ עד הרקיע כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומעטו והעמידו על מאה אמה.

וכתב המושך חכמה (פ' ויחי פ"ג פ"ב) וז"ל "וזה הענין שאדם הראשון היה גבוה מסוף העולם ועד סופו, שבשכלו השיג כל שלמות הנבראים והעלולים מכל הנבראים. וכיון שאכל מעץ הדעת הוקטן קומתו, היינו שאבד בהירות רוחניותו ונשאר מונח ואמון בחיק הטבע. וגבהו מאה אמה, הוא מאה ברכות שמיוסדים על כל צרכי האדם הטבעיים, והבן". והיסוד הוא כמ"ש כ' מהמהר"ל דהשיעור קומת מאה אמה הוא השיעור מהארץ עד לשמים ולא עד בכלל, ועכשיו נשאר בתוך הטבע, וכנגד זה תיקנו המאה ברכות להכניע את האדם אשר נמצא בארץ מגדלות הקב"ה בשמים.

קומת היכל מאה אמה כנגד מאה ברכות

ז) כתב הרזק (סימן ש"כ) ששלמה המלך בנה ההיכל גבוה מאה אמה כנגד מאה ברכות.

והענין בזה ע"פ מ"ש כ' המהר"ל (דרך חיים אבות ה' כ"א) וז"ל "האדם יש לו דמיון אל בית המקדש, כי ההיכל היה גבוה מאה אמה וכך חיי האדם וכו', ולמה מגיע עד מאה, כי האדם הוא תבנית היכל. ואמרו חז"ל (סנהדרין ק.) ספרא פ' בחוקותי, ילקוט"ש פ' בחוקותי רמז תרע"ב) ששיעור האדם מן קומת ההיכל שהוא מאה אמה. כי משפט אחד להם ובריאיה אחת להם, שכשם שהאדם נבדל מכל הנבראים שעל פני האדמה בקדושתו שיש לו נשמה נבדלת, כך בית המקדש נבדל מכל האדמה בקדושתו האלהית. וזהו אמרם (ברכות לג.) "אמר רבי אלעזר, כל אדם שיש בו דעה כאלו נבנה בית המקדש בימיו. וביאור זה כי האדם מתדמה אל בית המקדש, וכו', אבל אם האדם הוא בעל חומר אין לו דמיון אל בית המקדש שהוא נבדל בקדושתו, אבל אם יש בו דעה שהוא השכל הנבדל, אז האדם נבדל בקדושתו מכל הנבראים שעל פני האדמה, כמו בית המקדש שהוא ג"כ נבדל בקדושתו מכל האדמה, וכו'". (וע' נפח"ח ש"א פ"ד בהג"ה).

וע"י התמדת האדם ביראת שמים ע"י מאה ברכות יתחזק עבודתו להגיע לשלימות העבודה, ויתקדש ע"י להיות דמיון לביה"ק שהיה הדמות של יראת שמים אמיתי בכל העולם כמ"ש כ' התוספות במס' בבא בתרא (כא ע"א ד"ה כי מציון) דכל הבאים לביהמ"ק היו רואים קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה, וע"י"ה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים."

הנהגות למעשה

"כח חייל צריח דרכ לואי צנצנת וציוני טבי טרם וממלי להו צלספרמקי (צשמים) ומגדים (מעדיס), (מנחות מג ע"ב)

כתב הסדר היום "ישוב לאדם לבין בברכותיו ולמנוח אותם מתחלת הלילה א' לא למצוא חשבון למען דעת כמה ברכות הוא מברך שלא יפחות מן' בכל יום וכל המסיף מסיפין לו וכו'". וכן האריך היע"ב בסידורו (אחר תפילת ערבית) שעי' מנין הברכות יהיה בזה רווח כפול מאד שמתוך כך ישים אל לבו לבין בהם הטיב כדי שיהיו ראיות לבא במנין, שא"כ כמותם כאן, הלאה שלא יצא שברו בהפסדו. שעבור על כל תשא לשוא ח"ו. אבל כשידקדק במנין כמו שמדקדק על חשבונות כסף ומעות, אז בודאי יקפד עליהן ביותר שלא יפסידם. וידוע שהגרי"ז זצ"ל חג למנוח ברכותיו. ע"פ לשון הרמב"ם בהלכות ברכות (פ"ו ה"א) בענין השלמת המאה ברכות בשבת וי"ט "וכיצד אוכל מעט ורק ומברך וכו' אוכל מעט מפרי וכו' ומנה כל הברכות עד שמשלים מאה ברכות.

- כל שבת חסרים י"ט ברכות. (ומש"כ המ"ב י"ג ברכות משום שמנה עד ב' ברכות לכל סעודה לברכה"ז על היום). ובדרך כלל האדם בודק את עצמו לפני ערבית ומנחה ולפני השנייה וניתוסף בזה לכה"פ ג' ברכות אשר יצר.

- והרצתה להקפיד שלא לסמוך על שמיעת הברכות של קה"ל (ע' מש"כ בתל העשר 3). ובפרט שפעמים הרבה קשה לכולם לשמיע בראיו כל הברכות. יש להתרגל להברכות ברכות בסוף כל סעודה לקנות (ויקיים בזה ג"כ ענין עונג שבת כמ"ש הלבוש סי' רט"ו, וכ"ה בספר העיתים, וכן משמע מעיקר דברי השי"ע שקבע הדיו להברכות בפירות בשמים של דני עונג שבת). וכדאי להזכין פרי חי או יבש או מיני שקדים וכדומה לברכת הענין, וגם בוטנים או בננה לברכת האדמה, ועוד דבר לברכת שהכל (ואם מברך על שוקלוד יש מקפידים להקדים להענין). וגם יכול לברך על מזונות שלא נאפה כמו ביסלי, או וופל דהוי פת הכאה בביסמין לביטי, וגם פבה"ג ע"י טעומה מכוס של ברכה.

- וגם יש מכינים עצי ועשבי בשמים, להוסיף עוד ברכות.

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון הי"ם
ב"ר נחמן מירקאלי נהמני זצ"ל
בביתו למי שילמוד בספריו:

תשלומי חן וחסד ושלמא
רבי מן שמאי ועיניכם
תראנה בני ובני בנים
כשתילי יותים סביב
לשולחנכם, חכמים
וגבונים ונתים מלאים כל
טוב, גם עושר גם כבוד לא
יסופו מזרעכם וכו', בני חיי
ומזוני טובי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשאריות טוחותיו:

מי שישתדל בהדפסת ספרי
אחיה לו למליץ, וכ"כ הנהיג
רבי צדוק הכהן מלובלין וז"ל:
הבטיח הנאון שיעשה טובה
לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור,
וכן היה באמת שעשה
טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורגשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אחיה למנן ולעזר גם אחר
פטירתי ממשי כמנו בחיים.
(אריך צבי להנהיג מקדונגלוב
ע"ה"ע עמוד רמ"ב)
וכן כתב האבני נזר בעצמו
(אברהם סימן קכ"ב) ח"ל:
אם היה מעיין בדבריי מעט
עיון היה מראה לו טובה
הרבה.

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו
הנבי מוסר מודעה שהחלטתי
להתפלל בל נדר בכל יום
על כל אלה שיעיניו בספרי,
ויגדו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעולם הזה
ובעולם הבא, וכל הלמוד
בספרי יחכה ליראת שמים,
והצלחה בכל טוב, בזה ובבא
וסנולה גדולה בבית לכל
הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:

הגיד שלום איין זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטויתי מאת רבינו זצ"ל
לפרסם, שהבטיח שימליץ
טוב לכל מי שילמוד בספריו,
וכן ימליץ טוב לכל מי
שיפיץ את חידושי תורתו,
(רכבות אפרים א"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפו פרק מ"ב).

די שטערקסטע

סגולה

פאר אלע פראבלעמען!

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנימ? פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, די פלאצקע גאון, די אבני נזר, רעננה רב,

און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הג"ר משה אליעזר ב"ר אברהם אלטר פראמאווויטש זצ"ל אבד"ק צאלסיהיים, נלב"ע ז' אדר

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. במדרש לפי שהיתה דעתו של משה עגומה עליו, אמר כולם הביאו נדבתו
למשכן, ואני לא הבאתי, אמר לו הקב"ה חייך שדיבורך חביב עלי יותר מן הכל, שמכולם לא קרא הדיבור אלא למשה, הדא הוא
דכתיב "ויקרא אל משה", ע"כ. וקשה דמשמע שמה הוא זה שדיבר, ובהמשך מביא המדרש את הפסוק "ויקרא אל משה",
והיינו הקב"ה הוא זה שדיבר.

ויש לפרש ע"פ המדרש (במדבר יב:ט) עה"פ "נוצר תאנה יאכל פריה", דלפי שנתן משה נפשו על המשכן להראות כל חכמי לב
והאומנים שלא יטעו ממה שצוה הקב"ה, לכן נקרא על שמו, שנאמר "ויהי ביום כלות משה", וכן בכל דיבור ודיבור נאמר
"כאשר צוה ה' את משה", ע"כ. ולפי"ז יש לפרש כוונת דברי המדרש "דיבורך חביב עלי", שהכוונה על דיבורו של משה לכל
האומנים ועושי המלאכה, זה חביב לפני הקב"ה יותר מכל המנדבים, והטעם הוא, משום שגדול המעשה יותר מן העושה,
ומשום כן אמר לו הקב"ה שלא יהיה נפשו עגומה במה שלא התנדב למשכן, דאדרבה, גדול המעשה יותר מן העושה, ולכן רק לו
קרא הקב"ה ונתייחד עמו לבדו הדיבור תוך המשכן, כי נחשב שהוא עשה את הכל ונקרא על שמו. וזה מה שסיים הפסוק
"לאמר", היינו שבזכות שהוא דיבר עם כולם והורה להם איך צריך לעשות כל דבר, וזה ל"וידבר ה' אליו".

כפרת הקרבנות. יש לדקדק מה הועילו הקרבנות, הלא הם מכפרים רק על השגגות, ומה תועלת יש מכך בזמן שעדיין נשארים
עליו החטאים שעשה במזיד. ועוד קשה במה שאמרו חז"ל דכיון שישראל חטאו ניטל מהם ביהמ"ק בכדי לכפר עליהם, ותמוה
דהאיק יתכפר להם כשלא יהיה להם ביהמ"ק, הרי עיקר הכפרה היא כשיש מקדש ומקריבים קרבנות. וז"ל דהטעם שהקרבת אינו
מכפר רק על השוגג, הוא משום שמי שחטא בשוגג, החטא גורם לו ריחוק מהקב"ה, ולכן ע"י הקרבן מלשון קריבות, וזכה
להתקרבות, אך כל זה שייך רק למי שחטא בשוגג ולא נעשה פגם בנפשו, אולם מי שחטא במזיד, אינו יכול להתקרב עד שיתקן

שמעתי מהתמים ר' משה חיים הי"ד
מזקלקוב ששמע בליובאוויטש מהמשפיע,
דבר אחד מתנגד שלח ע"י רעהו המסתופף
בצל כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, שזה איזה זמן
מרגיש נטיה גדולה לעבירה רח"ל, ויודע
בעצמו שכבר בטלו אצלו רתיחת נעורותו,
ובשום אופן אינו יכול לגרש ההרהורים.

החסיד הוזכרו לפני הצמח צדק, והשיב
הצמח צדק: זה זמן לא כביר קנה פרה
חולבת, ושותה החלב, ימכור תיכף את פרתו
לגוי טבח בתנאי שישחטנה על טריפה, בכדי
שלא יאכל שום ישראל ממנה. הרב בשמעו
תשובת רוח הקודש, תמה וכי מאין ידע
הרה"ק הצמח צדק שקנה פרה, ולא איחר
מעשהו ומכר את הפרה כאשר ציווהו
הרה"ק, ומני אז רווח לו וסרו ההרהורים
ממנו.

ובעבור היות הדבר פלא בעיניו מה
להרהורים אצל הפרה, התחיל לחקור בדבר
עד שנתוודע שהרועה הגוי עשה עבירה עם
בהמתו, והבין שהחלב מהבהמה כזה
המשיכה עליו ההרהורים. (בן לאשרי ח"ג
אות כ').

את מה שפגם בנפשו. והנה מסורת בידינו
שהיצה"ר לא יחטיא את האדם בתחילה בעבירה
חמורה, אלא מתחיל בעבירה קלה, ורק אח"כ
גורר את האדם לעבירה חמורה, ולכן נתן הקב"ה
לישראל את ביהמ"ק והקרבנות בכדי שתיכף
ומיד כשהיצה"ר מחטיא אותם בעבירה קלה
בשוגג, יוכלו מיד להתכפר קודם שיבואו לחטוא
בעבירה חמורה במזיד, וזה התועלת שהיה
לישראל מביהמ"ק והקרבנות.

ובכן מיושב מה שהקשינו דמה מועיל הקרבנות
שמכפרים רק על השגגות, והיינו משום שאם
יתכפרו מיד, לא יבוא לעולם לחטוא במזיד, אך
כשבנ"י חטאו ולא התחרטו על שגגתם, אזי באו
לידי זדונות, ומחמת זה בטלו להם הקרבנות, כי
כבר לא יועיל להם הכפרה על השגגות, מכיון
שיש להם כבר עבירות חמורות שבמזיד, וא"כ
מה ענין בכפרה על השגגות.

ולכן כדי שיהיה להם כפרה, דנם הקב"ה בדרך
אחרת, דהגלה אותם לארצות הגוים, ואז אף
כשהם חוטאים, דינם כאנוסים מחמת צער
וטרור שיש להם בגלות, וכמבואר במדרש
(ילקוט בשלח רמז רל"ד) שמלאך מיכאל המליץ

זכות על ישראל דאף שעבדו עבודה זרה במצרים, נחשבים אנוסים, היות
ועשו כן מחמת השיעבוד. ואף עבירות חמורות במזיד שעברו בשעת
החורבן, נתכפרו מחמת הצער הגדול של החורבן, ובשיעבוד הצער של
אורך הגלות.

וזה שאמר "שגיאות מי יבין מנסתרות נקני, גם מזדים חשוק עבדיך", דלפי
שהאדם אינו יכול להיזהר מכל השגגות, לכן קבע הקב"ה שאם כשנודע
לאדם שחטא, יבקש מחילה מהקב"ה, אז יזכה לכפרה. ומנסתרות היינו
שגגות שלא נודעו לו כלל, ינקה אותם הקב"ה בעצמו, ואז אם אכן
נתחרט מהשגגות ואף הקב"ה ינקה אותו מהנסתרות, אז נזכה ד"מזדים
חשוק עבדיך", היינו שלא יגיע לידו עבירה במזיד. (זרע שמשון פקודי אות
ד').

לע"נ הרה"ג ר' שמואל יואל ב"ר ישעיהו הכהן צ"ל בעל חלת לחם יא"צ ז"ל אדר

**אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את
קרבנכם.** ולא זכר כאן "עוף", אע"ג [דהעולה באה גם מן העוף, כמו]
שנאמר אח"כ "ומן העוף". ויראה לפי מה שאמרו חז"ל (ויק"ר ב' ו') דאין
הקב"ה מזכיר דבר רע על ישראל, דבברכה כתיב "אלה יעמדו לברך את
העם", ואילו במקללין לא נאמר "אלה יעמדו לקלל את העם", אלא כתיב
"ואלה יעמדו על הקללה", משום שלא רצה להזכיר עליהם שם קללה. וכן
כתיב "אפס כי לא יהיה בן אביון", ובמידה שאינה טובה כתיב "כי לא
יחדל אביון מקרב הארץ", ולא כתיב "כי לא יחדל ממך אביון".

ולפ"ז מובן, דלכן בהעוף שבא בדלות, לא זכר [הלשון "תקריבו את
קרבנכם"]. כדי שלא להזכיר פורענות על ישראל, לכן הזכיר יתברך רק "מן
הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", כלומר שלא יזכיר
עליהם שם דלות [כשמדבר בלשון נוכח: "תקריבו את קרבנכם"].

והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן וגו' לחטאת.
כאן [בעשיר] כתיב "על חטאתו אשר חטא", ואילו בדלות כתיב "ואם לא
תגיע ידו ידו שיה ויהביא את אשמו אשר חטא", ובדלי דלות שהיא עשירית
האיפה נאמר "והביא את קרבנו אשר חטא", ובדאי שלשינויים הללו יש
טעמים אין מספר.

א"ל המדרש: ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר אף הכתובים חלקו כבוד לישראל, כמה
דתיא "אדם כי יקריב מכם", אבל כשהוא בא לדבר בדבר של גנאי ראה מה כתוב, "אדם
מכם כי יהיה בעור בשר" אין כתיב כאן, אלא "כי יהיה בעור בשר". ר' שמואל בר נחמן
אמר, כתיב "אפס כי לא יהיה בן אביון", אבל כשהוא בא לדבר בדבר של גנאי, "כי לא יחדל
אביון מקרבכם" אין כתיב כאן, אלא "מקרב הארץ". ר' שמואל בר נחמן אמר "ואלה יעמדו
לקלל את העם" אין כתיב כאן, אלא "ואלה יעמדו על הקללה", אבל בברכה כתוב "אלה
יעמדו לברך את העם".

ואפשר ליתן טעם, כי ידוע שהעשיר מעותד
לחטוא יותר מן העני, דהעני לבו נשבר
ונשמר יותר מן החטא, כי לבו פנוי יותר
להשמר ולהשגיח על דרכיו שלא יבוא לידי
מכשול, משא"כ העשיר שטרוד בפיוור נפש.
לכן בעשיר נאמר "על חטאתו אשר חטא",
ובעני נאמר "והביא את אשמו אשר חטא",
כי אצל העני החטא עצום ביותר, כי העני
לבו נכנע ונזהר יותר מן החטא, [ולכן נחשב
לו לחטא ל"אשם", ואילו בעשיר נחשב רק
ל"חטא"].

ובדלי דלות [כיון שהוא עני יותר, ראוי
שיהיה לבו נכנע ונשבר ונזהר הרבה מן
החטא], לכן היה ראוי שלא יכופר עונו,
ומה גם בדבר מועט שהיא עשירית האיפה
בלא שמן ובלא לבונה, ואולם הוא יתברך
חפץ חסד הוא לחלץ עני בעניו, ומחשב לו
כמו בהמת עשיר, שראוי היה באמת להביא
בהמה, [ולכן כתיב "והביא את קרבנו",
דנחשב כאילו הביא קרבן שלם].

והנה כתב בעל הטורים (לעיל ד: כג) וז"ל:
נאמר בקרבן נשיא ריבוי "את", דכתיב

"והביא את קרבנו", לומר שיביא קרבן שמן וגדול, לפי שבכל יום אוכל
פטומות, ולא יחא שלחנו מלא ושלחן רבו ריקם, עכ"ל. ונראה דלכן נאמר
גם בדלי דלות "והביא את קרבנו", כלומר לפי הנהגתו ומאכליו חריבה
יפה, יביא קרבנו לפני ה' [חריבה יפה].

[והטעם דמביא מנחה בלי שמן ובלי לבונה, אע"ג דהיה ראוי להביא
חריבה יפה עם שמן ולבונה, היינו משום] דאדרבה, זהו עונשו שלא יהיה
קרבנו מהודר, וזהו לו כדי בזיון יותר, שכיון שהוא עני יותר, ראוי שיהיה
לבו נכנע ונשבר ונזהר הרבה מן החטא.

לע"נ צארטל בת טוביא אשת ר' בנימין זאב וואזנער ע"ה יא"צ ז"ל אדר

קרבנות. עיקר הקרבנות זמנם לעתיד לבוא, כשהאדם יהיה מתקן, ואז
יהיה הזמן לתקן ולהעלות את בעלי החיים. אבל עתה, הקרבנות הם
לתקן את האדם לבד. (שם משמואל מקץ).

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלקיך. וברש"י
שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים
ליקרב במזבח במלח וניסוך המים. והנה אמרו (מנחות כא). "תמלח" -
אפילו בשבת. ומקשים הראשונים, דלמה לנו פסוק בשביל זה, וכי מה
איסור יש לגבי המלחת אוכלין בשבת, הא אין עיבוד באוכלין.

ויש ליישב, כי אין הפסוק משמיע לנו היתר למלוח בשבת, אלא חיוב
למלוח גם בשבת, שכן מקום היה לומר כי בשבת אין צורך למלוח, משום
דברית מלח נכרתה רק כדי לפייס את המים התחתונים על אשר הורחקו
מן המים העליונים, וכפי שאומר המדרש שבכו המים התחתונים על אשר
הורחקו מן המלך, ולכן ה"א דאין הדבר אמור בשבת, שאז חוזר כל דבר

גם החיד"א (פני דוד כאן) כתב יסוד הדברים האלה דחטא של עני חמור יותר, וז"ל: בקרבן
עולה ויורד שאלני נכבד אחד דכתיב "ואם לא תשיג ידו יקריב שתי תורים אחד חטאת ואחד
עולה", דמה טעם הצריך לעני עולה, והלא חטאת הוא חייב, שכן העשיר מביא כשבה או
שעירה לחטאת, ולעני יטיג בתור אחד לחטאת ותו לא. והשבתי לו, דהעשיר הוא קרוב
לחטוא, וא"כ יש צד זכות לעשיר דהטבע מחייב שיחטא. אבל העני לב נשבר ורוח נמוכה
הוא רחוק מהחטא, וכשיחטא יש צד להחמיר בחטאתו, לכן ריבה בקרבנו אחד לחטאת
ואחד לעולה להורות שחטאו קשה יותר מהעשיר.

עוד אפשר, כי העני מהרהר ואומר אילו היה לי ממון הייתי מקריב שעירה או כשבה, ויהרהר
בלבו על מה עשה ה' ככה, היד ה' תקצר שאהיה עשיר כאחרים, ומה חטאתי, לכן בא
האלהים החפץ לזכות בריותיו וצויה שיביא עולה לכפר על הרהורי לבו על דלותו. [וכבר
כתב כן האבן עזרא]. ובדלי דלות, הגם דשכיח יותר ויותר להתרעם עלי דלותו, אפ"ה אינו
מביא עולה, דלפי קושי העניות, לא יחשוב ה' לו עון על דברים שבלבו, עכ"ל.

וע' באלשיך (דברים טו:), כד"י: שכתב, דאע"ג שאמרו חז"ל (ב"ק צג. ר"ה טז). המוסר דין
על חבירו הוא נענש תחילה, אבל אם הוא עושה כן מצער עמוק הנוגע עד הנפש, אין בו
חטא כי אין אדם נחפס על צער כזה, ושומע ה' צעקתו.

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יוסף מרימנוב זי"ע אמר:

בעודי בחיים אני מנענע עם כל העולמות, ולאחר פטירתי אחזיק טובה למי שידליק נר לטובת נשמותי (ספר מנחם ציון).

נתפרסם ע"י הרה"ח המפורסם ר' מרדכי יצחק סאמעט שליט"א

לכבוד עורך הגליון מליצי יושר

הנה אין לתאר ולשער הזכות שיש לכם להמשיך ישועות ורפואות והצלחה וברכה לכלל ישראל ע"י הדפסת דברי תורה מצדיקים האלו מליצי יושר.

והנה על של עתה באתי, קיבלתי טלפון ממו"ר שליט"א בירושלים שיודע מצער ועגמת נפש והצרה שאירע לי עם בני בחור בישיבה, שהתחבר לרעים לא טובים ל"ע, וגרשו אותו מהישיבה, ומסתובב ברחוב וכו' וכו'. והציע לי מו"ר ללמוד כל יום תורתו של האבני נזר, ואמר לי לעיין בספר אביר הרועים אות ק"ל, דנראה שם דלימוד דברי האבני נזר מסוגל לתשובה. ואמרתי להעתיק מה שכתוב שם. וז"ל אביר הרועים:

נודע לרבים מה שאירע פ"א לאיש חסיד א' מהנוסעים לסוכאטשאב והיה איש ישר הולך ובן תורה הגון, שפתאום נפל בלבו מחשבת מינות רח"ל, ועל כל דבר יהדות, וגם בעיקר האמונה ה' לו הרבה קושיות, ובכל יום ויום התגברו עליו מחשבות הנ"ל עד שהיה לו הרעורר בפירה רח"ל, אך עדיין היה זוכר בעצמו מהזמן הקודם שלא ה' קשה לו כלום על האמונה ושאר דברים, וחשב בעצמו שאולי הוא ענין כישוף שנעשה לו, או ע"י סיבה אחרת שנדבק בו איזה קליפה רח"ל, אבל לא ה' אפשר לו לדחות המחשבות האלו ממנו, ותקפו בו בבח רח"ל, וה' בוש לספר הדבר בפני שום אדם, אך יען שתמיד ה' מן הנוסעים לסאכאטשאב, התגבר על עצמו ואמר בלבו שיסע לרבינו הקדוש זצ"ל, אולי שם ילכו ממנו המחשבות הללו, וכן עשה, ובא לסאכאטשאב על ש"ק, אבל גם לפני רבינו הקדוש לא גילה מאומה מהיגון שבלבו, ובשגם שכבר ה' כל התנהגות של החסידות ורבנותו של רבינו הק' ג"כ כצחוק בעיניו, ולזאת ישב בבהמ"ד כאבל וחפוי ראש כל השבת, ולא הלך אפי' אל השלחן, וכשראה שגם שם לא מצא שינוי לטוב לנפשו, כבר החזיק עצמו כמת"אש ח"ו, אבל כשהגיע שעת הנהגת השלחן של שלש סעודות, התחיל רבינו הק' לומר איזה תורה בקול חוצב להבות אש, ונעשה התעוררות גדול בבית המדרש שאין לשער, והתחילו כל החסידים שבבהמ"ד לרוץ אל השלחן לשמוע התורה, ומחמת הרעש נתעורר גם הוא ורץ ג"כ אל השלחן לשמוע, ומחמת הדחק שה' גדול מאד לא היה אפשר לו לשמוע התורה, אלא שמע קולו של רבינו הקדוש זצ"ל, ובזו הרגע ששמע קולו הקדוש והטהור הרגיש כאלו נגלל אבן כבד מעל לבו, ותיכף נעשה כבד' חדשה, ואזלו ממנו כל המחשבות רעות רח"ל, ונשאר נקי ובר לבב, ולא ידע עוד משום קשיא על היהדות והאמונה כמו מקודם, ואח"כ פירסם הוא בעצמו הדבר בפני רבים בשמחה וצהלה על גודל הנס שנעשה לו באין אומר ואין דברים ע"י רבינו הקדוש בבח תורתו הקדושה והנוראה, והוא פלא זיע"א, עכ"ל.

הנה אני לומד כבר שני שבועות, ומחכה אני לראות בקרוב ישועה גדולה.

המצפה לישועת ה'

ומתעלה אל שורשו, ונמצא שאפילו המים התחתונים חוזרים אל המקום העליון אל המים העליונים. לפיכך צריכה התורה להדגיש "תמלח" אפילו בשבת, שאעפ"כ יש מצווה למלוח את הקרבנות. (מענינה של תורה).

מלחמת עמלק הוי מצות עשה שהזמן גרמא. הדין הוא דיולדת נקבה, חייבת להביא קרבן יולדת ביום השמונים ואחד ללידתה, כדכתיב (ויקרא יב:): "ובמלאות ימי טהרה", דרך אחר ימי מלאות מביא קרבן.

ואם הפילה בתוך ימי מלאות, אינה מתחייבת בקרבן נוסף, אלא מביאה קרבן אחד על הלידה וההפלה יחד. דרך אם הפילה ביום פ"א, דזה אחר המלאות, אז מביאה קרבן נוסף על ההפלה.

ואם הפילה בליל פ"א, נחלקו ב"ש וב"ה (כריתות ז:), ב"ה סוברים דמביאה קרבן לידה נוסף על הלידה השניה, כמו אם הפילה השניה היתה ביום פ"א. דאין לומר דשאני היולדת ביום פ"א דכבר יכולה להביא קרבן על הלידה הראשונה קודם הלידה השניה, ולכן חייבת להביא קרבן נוסף, משא"כ בליל פ"א עדיין לא יכולה להביא קרבן, דלילה לאו זמן הקרבה. דזה אינו, שהרי גם אם הפילה ביום פ"א שחל בשבת חייבת קרבן לידה נוסף, אע"פ דלא היתה יכולה להביא קרבן על הלידה הראשונה בשבת.

אבל ב"ש חולקים וסוברים דאם הפילה בליל פ"א, מביאה קרבן לידה אחד על שתי הלידות, כמו אם הפילה קודם לכן, כיון דלא יכולה להביא קרבן בלילה. ולא דמי ליולדת ביום פ"א שחל בשבת, דבשבת אפשר להקריב קרבן צבור, משא"כ בלילה אי אפשר להקריב שום קרבן.

והנה העצמות יוסף (קידושין דף כט, וכו') השער המלך סוף ה' פסולי המוקדשין) כתב, דמילה שלא בזמנה לא הוי מצות עשה שהזמן גרמא, אע"ג דאין מלין מילה שלא בזמנה בשבת וי"ט, מ"מ זה הוא משום דאיסור רביע עליה,

אבל עצם מצות מילה אינו תלוי בזמן, דגם שבת וי"ט זמנו, עכ"ל.

אבל האבנ"ז (או"ח סימן תק"ט אות ב') חולק על יסודו של העצמות יוסף, דהרי ב"ה סוברים דכיון דאין מקריבין בשבת, נחשב דעדיין לא הגיע הזמן, והוי כמו לילה דאינו ראוי להקריב. הרי חזינן דגם היכא דאיסור רביע עליה, מקרי אינו זמנו.

וז"ל: מלחמת עמלק הוי מצות עשה שהזמן גרמא שאינו נוהג בשבת, דלא חמור חיוב מיתה דעמלק משאר חייבי מיתות שאין דוחין שבת. דבשלמא בשעת מלחמה נאמר (דברים כ:כ) "עד רדתה" - אפי' בשבת, אבל נשים דלאו בנות מלחמה הן, רק אם יבוא עמלק יחיד לידה חייבת להרגו, ואז

לא ידחה שבת. וכיון דשבת לאו זמן מצוה זו בנשים, חשוב שאינו זמנו כלל. וכן מוכח מהא שמדמים ב"ה למפלת ביום שמונים שחל בשבת, [הרי דשבת מקרי אינו זמנו], וב"ש לא השיבו רק משום ששבת ראוי לקרבן ציבור, אבל אם לא היה חזי לשום קרבן, היה דומה ללילה.

לע"נ הרה"ג ר' נתן מאיר ב"ר יהושע סאנדקאווסקי זצ"ל יא"צ ז"ל אדר

ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשה. דקדוק המפרשים, דכיון דזה "לא תעשה", א"כ הרי היא עבירה, ומדוע כתיב "מצות ה'". ויש לומר על פי דברי הנועם אלימלך (פרשת תולדות) שכתב וז"ל: הצדיקים הנשמרים מעבירות, לפעמים עושים עבירה לשמה כמו שמצינו (יבמות סה:) מותר לשנות מפני דרכי השלום וכו'. וזהו "אברהם הוליד את יצחק", רצה לומר הצדיק הגדול היינו "אברהם", לפעמים הוא מוליד את "יצחק", דהיינו דין, שעושה עבירה לפעמים לשמה מחמת רוב צדקתו, עכ"ל.

והנה כתבו המפרשים עה"פ "ויעבור מרדכי", דאמרו רז"ל שהתענה ביו"ט פסח. דהיינו משום דאז היו המקטרגים שומרים כל שערי תפילה ולא הניחו תפלתן של מרדכי וסיעתו ליכנס למרום, מה עשה מרדכי, נתחכם ועשה העבירה, ואז קפצו המקטרגים על מציאה הזאת והביאוהו תיכף לפני ב"ד של מעלה, ואמרו: הראיתם צדיק הדור הזה חילל יו"ט שהתענה בו ולא אכל מצה. ואז התחילו מעיינים איזה סיבה גרמה זאת, ואז בהיות המקטרגים טרודין, לא שמרו השערי תפלה, ועלתה תפלת מרדכי למרום וביטלה כל הקטרגים. נמצא דבעצם הוא אשר "לא תעשה" - דאסור להתענות ביו"ט, אבל היותה לשמה, נקראת "מצוה".

י"ב כ"ב בסימן תנ"ט (אות ד') להוכיח מהמשנה בכריתות דלא כדברי החלקת יואב (שם) דסבר כסברת העצמות יוסף. וע' מה שכתב האבנ"ז ביר"ד (סימן ש"ח אות ד').

לע"נ הג"ר יהודה ב"ר מאיר זאבי"צ ז"ל אדר
וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו. ולעיל (פסוק ה') כתוב "והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם", ולא כתוב "דמו". וי"ל דהכא מדובר בצאן שיש בו שני מינים, כמו שכתוב בפסוק הקודם "ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים", והו"א שיכול לערב את דם שניהם ולזרוק יחד, כי שניהם צאן וחשיבי כקרבן אחד, קמ"ל "את דמו" - של כל אחד בנפרד.

והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש. כתב במשנה למלך (מעשה הקרבנות פ"ה ה"ג) וז"ל: הזאות אלו

שיהיו על הפרוכת, צריכים שיהיו כנגד המקום המכוון כנגד בדי הארון, עכ"ל. אמנם מהכתוב הכא "לפני ה' את פני פרכת הקדש", משמע שמהו כנגד כל בית קדשי הקדשים, ולא דוקא כנגד שני בדי הארון.

ואתה את בריתי תשמור. (פ' לך). מצות מילה הוא ברית שבין הקב"ה ובין הנכנס בברית. ובברית שבין שני צדדים יש לכל צד התחייבויות. הקב"ה אמר לאברהם אבינו שהוא היה הראשון שנכנס לברית: "ואתה את בריתי תשמור", שאתה מחויב על שמירת התורה. וכנגד זה מבטיח הקב"ה "לא ינום ולא יישן שומר ישראל". דהא בהא תליא, כשישראל שומרים את התורה, אז הקב"ה שומר את ישראל.

ובזה מובן היטב מדוע בחנוכה יצאו בני ישראל להלחם נגד היונים, ובפורים לא יצאו להלחם אלא רק התפללו. דבחנוכה לא היתה הגזירה על גופם, אלא על שמירת התורה, דאמרו "כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל", ועל שמירת התורה אנחנו מצווים, ולכן יצא מתתיהו ובניו להלחם על שמירת התורה. וזהו שאומרים "רבת את ריבם דנת את דינם", דהיינו הריב והדין היה של בני ישראל, דכיון שבאו היונים "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", היה מוטל על בני ישראל להלחם, וכיון שיצאו להלחם, סייע הקב"ה בידם.

משא"כ בפורים שהיתה הגזירה על גופם להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, זהו הוא חלקו של הקב"ה בקיום הברית - לשמור את ישראל, אבל בתנאי שישראל שומרים את התורה. ולכן לעת צרה כזאת התחזקו בשמירת התורה, "לך כנוס את כל היהודים" - לתענית ולתפלה, ומרדכי כינס כ"ב אלף תלמידים ללמוד אתם הלכות קמיצה.

ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת. אמרו חז"ל (מגילה טו.) שלא כדת כל יום ויום, שבכל יום ויום באונס ועכשיו ברצון. וצ"ב מנין למדו כן חז"ל, אולי הכוונה אשר לא כדת של מלכי מד יפרס. וי"ל שכן מוכח מן הפסוק, כי אם הכוונה לחוק המדינה, אזי ברגע שהיא מופיעה בחצר כבר היא מחויבת מיתה, כמו שאמרה אסתר לעיל "אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אחת דתו להמית", ואילו היא אמרה "ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת", ואז "כאשר אבדתי אבדתי", דהיינו שרק אז תאבד, ובהכרח שכוונתה לחוק התורה.

ויאמרו לו חכמי וגו' אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפול וגו'. לעיל כשיעצו להמן להכין את העץ, נאמר "ותאמר לו זרש אשתו וכל אוהביה", ואילו "חכמי" אינם מוזכרים. אלא כאן מיירי אחרי שראו כבר

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$120 פאר גליון מליצי יושר וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר - סוכאטשוב, בן לאשרי און חזון יחזקאל - הר המנוחות אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!
 gilyonmy@gmail.com 732-510-0560

לכבוד עורך מליצי יושר

מיום עמדי על דעתי שונא אני כל סגולה שבעולם, לכן בעת שראיתי בהגליון הפתגם שלכם "מקח בלייבט מקח", אמרתי לחברי דעורך הגליון ניבא ולא ידע מה ניבא, דאה"נ ד"מקח נשאר מקח", כי מקח הרי הוא מקח, אבל "סגולה נשאר סגולה", ואין זה כלום. ושוב ניחמתי שלא הצרכתי ללגלג כל כך, ולתשובת המשקל צירפתי פה טשעק להוצאת הגליון לשבוע אחד במאנסי

ברכה והצלחה
 מ. ג. מאנסי

תגובת המערכת

שתי תשובות בדבר:

- (א) ודאי הגזמת במה שכתבת "שונא אני כל סגולה שבעולם", כי לא שייך לשנוא סגולות שיסודתם בהררי קודש.
 (ב) לקיים צוואת ובקשת הצדיקים אינו רק סגולה, אלא גם מקח, וישמעו אזניך מה שאתה מוציא מפיך: "מקח נשאר מקח, כי מקח הרי הוא מקח".

את התוצאות, ולאחר מעשה נעשים כולם "חכמים". החכמה האמיתית היא להיות חכם קודם המעשה, דאיהו חכם הרואה את הנולד.

חשב על היהודים לאבדם והפל פור הוא הגורל להמם ולאבדם. בגזירת המן להשמיד את כל היהודים כתוב מקודם "להמם", דהיינו שיהיו נדהמים, ולא יבקשו רחמים על עצמם, דמתוך המהומה לא יתועדו לבקש תחבולות איך לבטל הגזירה. רק אסתר היא שעמדה על טיב הנעשה, ואמרה "לך כנוס את כל היהודים" להרבות בתפלה ובתחנונים לבטל הגזירה.

לכבוד ידידי מנוער... העורך גליון מליצי יושר

אחדשה"ט

הנה אנכי לומד הגליון בכל שבוע בשבוע כבר יותר משנה, ולא ידעתי מי היוזם והמייסד והעורך של הגליון, ובדמינוי חישבתי דבטח זה נגיד וטפסר גדול שבידו ובכחו לפרסם הגליון מידי שבוע בשבוע בכל אתר ואתר כבר קרוב לשתי שנים. ולכן גדלה תמיהתי מאד כשנודעתי כי אתה עומד אחר כל זה, וממש קשה לי להאמין איך זה אפשר לך לכלכל כל זה, סוף כל סוף ג' אלפים דולר מידי שבוע בשבוע, לא דבר קל הוא.

בטח הצדיקים בגן עדן מתענגים מאד מהגליון, והם שולחים לך כל שבוע ושבוע נדיבי עם לכלכל כל זה, וחישבתי דגם אני רוצה לזכות להיות שליח מאלו חמשה צדיקים, לכן מנדב אני הוצאת הגליון בלייקוואד לשני שבועות.

ידידך המצפה להצלחתך
 יעקב דוד. ד. לייקוואד

סגולה פאר ערליכע קינדער

סגולת אריה"ק כהדרכת הרה"צ מאיראד זצ"ל

אריינברענגען יראת חסא אין אייערע קינד דורך א שטיין ביי קברי צדיקים.

וואס טוהט מכון דורות ישרים:

- א ת"ח ויר"ש וואס טוהט עם שוין אסאך יאהרן צו העלפן אידן. וועט עם טוהן פאר אייער ישועה פרייהאט. כנאמנות. קאנפידענציעל.
- יערצ נאמען איז א באוונדערע שטיין. באוונדערע עבודה און תפילות פאר א לענגערע צייט. אלעס ווערט געטוהן מיט טריים איבערגעבענעקייט. מיט כוונה. במתינות. אויף האט עם די ריכטיגע כח.
- מירדייט די נאנצע נוסח אויפן שטיין סיי פאר מען באקט די חלות און סיי נאכדעם אויף ווי אלע שיטות. די שטיין בלייבט אין דעם אוועק פאר 2 וואכען.
- מזאגט די תפילה 18 מאל אויפן שטיין. ביי די ריכטיגע צייטען.
- מלאוט איר וויסען ווען די שטיין ווערט געבאקט. שהוא עת רצון להתפלל. כדי איר זאלט קענען מיט וואנען די תפילה.
- די ת"ח גייט אליין צום ציון און מתפלל נאכדעם וואס ער רופט נשמת הצדיק אל קברו (המקובל מדישמת משה).
- די שטיין ווערט באנדאקט ווי די ריכטיגע וועג און אויף וועגט מען עם נישט.
- מקען איר אפגעגעבן די שטיין און עם אליין אראפלייגען ביי וועלכע צדיק איר ווילט.
- מקען באשטעלען אפאר שטיינער כדי מזאל עם לייגען ביי אסאך צדיקים.

וואס איז דעם מקובלייגע אפן פון פון דורות ישרים ווערט מען ווי עם ווערט מקיים די ווערט פון אריה"ק אויפן הארץ יבער הלב (אנצייגן יין הדין צו אריינשייטן). מיינען לב רומיש לסיבה (סיינעש די גאנצע מענטש). ווערט פלגים (ווערט וועט וואונדער). מקען עם נעמען פון מענער.

פאר פרטים רופט-טקסט מכון דורות ישרים

917-635-3863 dorosyesharim@gmail.com

צופרידענע עלטערען פון מכון דורות ישרים זאגן:

"מיי קינד איז געהארגען א אנדערע מענטש ער לערענט מוסר ער וויל ענדיגען א מסכתא

"מיי ווען בעהם מיי ווען מיי אויף 5 מיט פאר טוי ווען הריאט שטע

"מיי יצחק האט אריינגעלייגט א פילטער

"איר האב נישט געהאט קיין מנהל באדענען נישט חיסונידי וואס מיי בחור טוהט

"ביהאב געהארגען ווען הצלחה מיט מיינע קינדער נאכען מנדב יין פאר מיי חברים קינד

אוצר ההידויות והדיעות לפרשת ויקרא

ע"י

מרדכי זיסקינד הגר
ומאיר שולביץ

חידה. כיצד יתכן שתהיה תקנה לקרבן גזול שיוכשר לאחר שהוקרב על גבי המזבה.

תשובה. הביאור הלכה או"ח תרמ"ט א' והשע"ת תרנ"ח ו' הביאו את דעת המשאת משה שכתב שמי שגזל אתרוג מחצרו ונטלו ביו"ט ובמועד פייסו לנגזל ומחל לו המחילה מועילה למפרע ונתפרר שיצא ידי חובת המצוה דקרינן ביה משלכם, הקהילות יעקב בסוכה סימן כ"ד ד"ה אכן כתב על דבריו שהם תמוהים וקשים להבנה. - ונראה לבאר שיטתו ע"פ מש"כ בשו"ת עונג יו"ט כ"ט ובקובץ שיעורים ב"ק אות י"ז שכל גזלן קונה את החפץ בקניני גזלה כשמוציאה מבית הבעלים אלא שהחוב השבה מונעו מלקנותו וכשנפקע חיוב ההשבה קונה הגזלן את החפץ למפרע לפ"ז א"ש מש"כ המשאת משה שכשפייס הגזלן את הנגזל קונה הגזלן את הגזלה למפרע שיוצא ידי חובה החיד"א בספרו פתח עינים ח"א סוכה דף ל' א' הביא את דברי המשאת משה וכתב שלדבריו לפי שורת הדין מי שגזל בהמה והקריבה ושוב פייס את הנגזל ומחל לו או נתן לו דמיה עלה לו הקרבן ואין בה איסור גזל ומ"מ אין ה' בוחר בזה ועל זה נאמר אוהב משפט שונא גזל

חידה. באיזה דבר שגזלו (מישראל, והוא שוה פרוטה), אינו יכול לקיים מצות והשיב את הגזילה.

תשובה. גזל קרקע. גזל חפץ ושינה את החפץ וקנה בשינוי, ומחזיר דמים מקיים מצות ושילם, ולא מצות והשיב, עיין חידושי הגר"ח הלוי פ"ט מגזילה.

מדוע אין קרבנות מחיות.

שאלה. בפסוק מן הבהמה מן הבהמה מן הצאן תקריבו את קרבנותכם: - מה הטעם שאין מקריבין מחיות?

תשובה. ראיתי שהביאו בזה כמה תירוצים. א. מדרש רבה בפרשת אמור איתא יהודה בר ר' סימון אמר הקדוש ברוך הוא עשרה מיני בהמות מסרתי לך שלשה ברשותך וז' אינן ברשותך שלשה ברשותך, שור שה כבשים ושה עזים. וז' אינן ברשותך, איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר, לא הטרחתי עליכם ולא אמרתי אליכם להתייגע בהרים להביא לפני קרבן מאלו שאינן ברשותך אלא ממה שברשותך מן הגדל על אבוסך הדא הוא דכתיב שור או כשב או עז. וכן ברא"ש ובדעת זקנים מבעלי התוספות ובחזקוני שהקב"ה לא הטריח בניו להביא חיות מן היערות אלא בהמות המצויות להם. ב. ברבנו בחיי כתב כי הכתוב הכשיר הבהמות שהן נרדפות ופסל החיות שהן רודפות. ג. בחזקוני ובמושב זקנים לבעלי התוספות כתבו לפי שהחיות לא היו בכלל ברכה במעשה בראשית מפני הנחש שהיה ראוי לקללה. ד. בספר מדרש תלפיות כתב ע"פ מה שמוכיח מדברי המקובלים שאדם מתגלגל דווקא בבהמה ולא בחיה, ולכן לא ציוותה התורה שיביאו קרבן מחיה. ה. בספר עדות ביהוסף כתב כי לבהמה אין גאות, משא"כ לחיה יש גאות וזבחי אלקים רוח נשברה. והגר"ז סורצקין בספרו אזנים לתורה כתב לבאר כי דגים וחיות לא נכבשו תח"י האדם, לא התיר הקב"ה לצודם מאחר שלא עמל בפרנסתה ודירתה, והמלאכים יקטרגו על קרבן כזה, וסינגור הקרבן יהיה קטיגורו.

חידה. איזה קשר יש לבתיה בת פרעה לפרשה, ומדוע דווקא היא?

תשובה. במדרש איתא ויקרא אל משה. ולמה קראו דווקא בשם זה, אלא א"ל הקב"ה למשה. חייך, מכל שמות שנקרא לך אני קורא אותך, אלא בשם שקראתך בתיה בת פרעה. ותקרא שמו משה, ויקרא אל משה.

חידה. איזה מצוה לגבי קרבנות נחלקו הרמב"ם והרמב"ן, וברש"י בפרשתנו מרומז כמו צד אחד.

תשובה. הר"ם סובר שרק מקמיצה ואילך מצות כהונה, ולפ"ז הגשה הקודמת אל הקמיצה כשרה בזר, ואילו הרמב"ן סובר שגם הגשה קודמת צריכה כהן, וראה באברבנאל שביאר בדעת רש"י שסובר נמי שאין מצות כהונה מתחלת בקמיצה שהרי ההגשה קודמת לקמיצה והיא פסולה בזר.

מליחה בקרבנות.

יש לדון. בפסוק על כל קרבנות תקריב מלח: ובגמ' מנחות כא תקריב אפילו בשבת, וצ"ע איזה מלאכה היה במליחת הקרבנות שאנו צריכין להתייר, הרי אין עיבוד באוכלין.

תשובה. בשו"ת מהר"ם מרוטנברג פירש דהכי פירוש, תקריב אפילו בשבת כגון שאין שם מלח וצריך להביא מלח דרך רשות הרבים. אי נמי צריך לחלל עליו שבת בשאר מלאכות קאמר דמותר. ועוד סד"א דבשבת אסור למלוח דבר הקרב במזבח כי נמצא מבעיר המלח בשבת, קמ"ל תקריב ואפילו בשבת. והמשנה למלך פ"א מהל' שבת תירץ דהראש אין מפשיטין ונמלח עם העור על כן צריך קרא למישרי. ועוד תירץ בשם מהר"ח אלפנדרי דקרבן דאין אדם אוכל ממנו יש בזה עיבוד, וכן מובא בשם שיטה לראשונים כיון שקרבן תמיד במוסף היה כליל ואינו נאכל לאו כעיבוד אוכלין דמי, א"נ תיקון קרבן כמעבד דמי. ובפרדס יוסף תירץ כיון דקיי"ל דבקדשים צריך למלוח גם החלב, ואיתא בביצה (יא ע"ב) דם חלב יש איסור מליחה משום עיבוד כיון דלאו אוכל הוא, א"כ איצטריך הריבוי לענין היתר החלב.

חידה. רמז לדין מאה ברכות בפרשתנו?

תשובה. כתב רבנו חיים פלטיאל "כי יקריב מכם קרבן ליי. מכם בגימ' מאה, מלמד שכל האומר מאה ברכות בכל יום הרי הוא יותר מקובל משהקריב מן הבהמה והבקר", ועי' בסידור הרוקח בתחילתו "לכך תיקנו ק' ברכות, כנגד ק' פסוקים שיש במקרא שבהם כל הקרבנות", ועי' בספר יסוד מורא (לאבן עזרא) שכתב "והזכרתי כל זה בעבור ששמעתי על חכם חסיד שהיה משוטט בחוצות לבקש מי שיש לו עוף שישחטנו ודעתו על הברכה למלאות מאה ברכות בכל יום", ועי' בדרכי תשובה ס"א סק"א.

לכם בקרבן

יש לעיין המביא קרבן של הפקר האם עולה בשבילי?

תשובה. עי' מש"כ החת"ס (או"ח סי' ק"פ) [וז"ל "ועדיין אני אומר, התם כתיב ולקחתם לכם שתקחו אותו לעצמכם ואין בו קנין לעצמו, אבל בקרבן לא כתיב שיקחנו לעצמו שיהי' שלו אלא יקריב קרבנו ולא של אחר, וכן יקדיש ביתו ולא בית של אחר, אבל כל שאינו של אחר אף על גב דגם לו אין בו קנין לא אימעט אלא היכא דכתיב קיחה שאז צריך שיקחו לעצמו שיהי' לו בו קנין"]. חידה. על מי אמר הרשב"א שיש מי שכיון אל האמת יותר ממני (קשור לפרשה)?

תשובה. בהקדמת ספר מקור ברוך להג"ר נחום ברוך גינזבורג כתב בן גיסו המו"ל הגר"ח שטיין, וז"ל: שמעתי מפיו הק' כשביקר פעם את הגאון ר' מאיר שמחה בדווינסק, מצאו שהיה שמח ביותר וזחה דעתו עליו, ואמר לו שזה עתה נתחדש לו דבר נפלא לאמיתה של תורה, וכשנתנמנם קצת ראה בחלומו שבפמליא של מעלה יושבים כל גדולי עולם ומשוחחים ביניהם שחסר עתה בעולם התורה מי שיכוון אל האמת, ועמד הרשב"א ז"ל ואמר שבדווינסק יושב רב אחד ולומד וכיון אל האמת יותר ממני, וזהו שבתשובת הרשב"א סי' רעו נשאל על לשון הגמ' חולין כב, דעולת העוף אינה באה אלא ביום כמו חטאת העוף, ומקשי, ביום, מביום צוותו נפקא, ומשני, סד"א הני מילי חטאת העוף אבל עולת העוף אימא לא, קמ"ל. וזה תמוה דאיך יעלה על הדעת שתהיה כשרה בלילה. וכתב דגירסא משובשת היא ויש למוחקה. והגאון הרב מאיר שמחה פירש זה ע"פ דברי הראב"ע ויקרא (ה, ז) שכתב דהא דחייבה תורה להביא תחת חטאת בהמה חטאת העוף ועולת העוף, זהו משום שבחטאת העוף ליכא אימורין, לכן צריך להביא עולת העוף תחת אימורין של חטאת בהמה, ולזה הו"א דעולת העוף כשר בלילה כמו אימורין שהרי עיקר הבאתו הוא במקום אימורין וגירסת הגמ' נכונה. והנה עצם הדבר כבר מובא באור שמח הל' מעשר שני ונטע רבעי פ"ז ה"ג ובמילואים מוסיף גירסת הרשב"א וכותב ושמחתי מאוד שהנחתי ה' בדרך אמת. וממעשה זה אנו למדין כמה גדלה שמחתו בהרגישו שכיוון לאמיתה של תורה.

כשהבעלים ישן

יל"ע אם אפשר להקריב קרבן כשהבעלים ישן.

תשובה. יעוי' בתוס' ובתוס' הרא"ש סנהדרין מ"ז. דמב' דאפשר [וז"ל "לאו לגמרי כישן דישן חזי אפי' בשעה שהוא ישן כדתנן בפ' כל הגט השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים ולא חיישינן שמא ישן הוא בשעת הקרבה"], אמנם ברבנו יונה וברמ"ה שם מב' דאי אפשר עי"ש [וז"ל הרמ"ה "אבל נשתטה דממילא מידחי אימא כישן דמי שאין ראוי להקריב לו קרבן עד שיעור דלרצונו כתיב ואפ"ה כי מיתער מיהת לא מידחי", וז"ל רבינו יונה "איכא דבעי והיכא תיסק אדעתיה למימר הכי, והרי בישן אפי' בשעה שהוא ישן מקריבין קרבנות, משא"כ בשוטה דבשעה שהוא שוטה אין קרבנו קרב. ומייתי ראיה לישן שקרבנו קרב מדאמרין בפ' כל הגט (גיטין כח). השולח חטאתו ממ"ה מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים, ואמאי ליחוש שמא ישן הוא. והא לאו קושיא דאיכא לאוקומה בשעה שאין דרך בני אדם לישן"].

חידה. מה גורם שלא ימצא פסול בקרבן?

תשובה. איתא בירושלמי (ברכות פ"א ה"א) "א"ר יוסי בי ר' בון כל מי שהוא תוכף סמיכה לשחיטה אין פסול נוגע באותו קרבן".

חידה. היכן פתח הגיהנום בירושלים?

כתב הכפתור ופרח (פ"ו) "מסכת עירובין פרק עושין פסין (יט, א) שלשה פתחים יש לו לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלם. מסתברא שאותו שהוא בים הוא באי סציליאה בהר שמו מונטגביל. בירושלם, השער שקורין היום שער השבטים מדושן העפר שלפניו מחוץ לעיר, והוא לקרן מזרחית צפונית להר הבית, ושמה הוא מה שהזכיר ירמיה על תוספת העיר בגאלתינו השלישיה (לא, לט) וכל הדשן וכל השדמות, ורש"י (שם) פ' מקום שפך הדשן שהיה חוץ לירושלם".

חידה. איזה דבר ממועט מקרבן אבל יש איסור דאורייתא (עכ"פ לשיטה אחת מן האחרונים)?

תשובה. יעוי' בתו"כ כאן דדריש בעשותה אחת שעשה למעוטי שנים שעשאוה, ומפורסמים דברי המקור חיים בהג' לשו"ע (סי' רס"ו) שכתב דבשנים שעשאוה איכא איסור דאו' ורק חטאת ליכא [ועי' תבואות שור סט"ז סק"ב], אמנם עי' בחי' חת"ס שבת פ"ז: (ד"ה ואני אמרתי) שנקט דבשנים שעשאוה ליכא איסורא דאו' [וז"ל "ואני אמרתי ביישוב קושי' תוס' דהרי במן נצטוו לא יצא אל יוציא, דלכאורה יל"ד דהו"ל להש"ס למימר במרה אתחומין ואהוצאה נמי איפקוד, רק אשביתת בהמה ומחמר לא אפקוד, ואהוצאה מרשות לרשות אין קפידא דאפשר דשנים שעשו מלאכה הוה וכי ה"ג צ"ל בסתירת אהליהם ושאר מלאכות, אך העיקור מה שהעבירו ד' אמות וזה א"א ע"י שנים שעשו מלאכה כי היה רכושם רב"], ועי' בגליון הגרעק"א (לרמב"ם פ"א משבת ה"י) שנסתפק בזה, ועי' בבאר יצחק שצוין לקמן.

תורת ההשתדלות

בענייני אמונה וביטחון והשתדלות

מפי הגאון הגדול רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א ראש ישיבת באר התורה וחבר נשיאות 'השתדלות'

חינוך בריא ומועיל

ללכת אתה ותחדל לדבר אליה". וביאר שם הגר"א, כי המבחן לכך שרצונה של רות להתגייר הינו מעשה מצווה טהור ולא מעצת היצר, היה בכך שהליכתה החלה להיות קשה עליה. וכתב, שכך הוא תמיד, שמעשה המצווה נעשה דווקא מתוך מאמץ והתגברות.

הרי אפוא, כי המאמץ בקיום המצוות הינו מוכרח. ועל כן, על התאמצות בהשתדלות עבור קיום המצוות, הרי היא חלק בלתי נפרד מעבודת המצוות. וממילא, ככל שהמצווה גדולה יותר, כך ההתאמצות תהיה רבה יותר.

ההשתדלות במצוות ללא שיעור והגבלה למעשה קיים מכנה משותף בין חובת ההשתדלות בפרנסה לבין חובת ההשתדלות במצוות, בכך ששניהן הינן חובות המוטלות על האדם לעשות ולהשתדל להוציא דבר מן הכוח אל הפועל. ואם כן יש למצוא את נקודת ההבדל בין שתי ההשתדלויות.

אכן לפי המתבאר, ההבדל והנפקא-מינה בין ההשתדלויות השונות, היא במכסת ושיעור ההשתדלות. ככל שמדובר בפרנסה, שיעור חובת ההשתדלות הוא כפי שהגדיר בעל מסילת ישרים (פרק כא) כי "חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו". ולעומת זאת כאשר מדובר במצוות, אין הגבלה ושיעור להשתדלות.

לחץ על ההורים מצד הילדים

לאור המתבאר מגיעים אנו לדון בשאלה חשובה.

מזה זמן רב מקובל בקרב המתחנכים בדרך ישיבות ליטא, שמתוך רצון לאפשר את המשך קיום התורה ומסירתה לדורות הבאים, השתרש מנהג קדוש, שההורים מתאמצים לקחת על עצמם את עול רכישת הדירה עבור ילדיהם הנישאים. ברם, ככל שהנהגה זו

באחד הגיליונות הקודמים דובר אודות חובת ההשתדלות בחינוך הילדים. הפעם ניגע בסוגיה זו, בדגש על חינוך הילדים ללמדם להתייחס נכון אל התאמצות הוריהם בנישואיהם ורכישת דירה עבורם.

ההשתדלות ומאמץ בקיום מצוות

כפי שכבר התבאר בעבר, קיים הבדל משמעותי, בין חובת ההשתדלות בענייני פרנסה, לבין חובת ההשתדלות במעשי המצוות.

ההשתדלות בפרנסה צריכה להיעשות במידה, רק כדי לצאת ידי חובה. השתדלות מעבר לכך הרי היא חסרון באמונה.

ריבוי השתדלות מעבר לחובה הנצרכת אף עלולה להביא לידי הפסד. וכמו שמצאנו אצל יוסף, כי למרות צדקותו ובטחונו, וכפי שדרשו עליו את הפסוק (תהלים מ ה) "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים", מכל מקום עצם פנייתו אל שר המשקים באמירות 'זכרתי והזכרתי' גרמה שיוסיפו לו שנתיים נוספות בבית האסורים (בראשית רבה מקץ פט, ב).

לעומת זאת, כאשר מדובר בהשתדלות בענייני מצוות, ריבוי ההשתדלות אינה חסרון, אלא אדרבה, מצווה.

ההתאמצות בהשתדלות לקיים מצוות, וההתגברות על המניעות מקיומן הינן דברים המתלווים בדרך כלל אל המצוות. כל המקודש מחברו מתלווה קושי יותר לעשייתו. וכמו שמצאנו בהרבה מקומות, שהשטן מנסה לעכב קיום מצוות ועשיית רצון ה', ולדוגמא, מה שמתואר בהרחבה במדרש (תנחומא וירא כב) כמה תחבולות ועיכובים עשה השטן כדי לעכב את אברהם אבינו ע"ה כשהלך לעקוד את יצחק בנו.

ובמגילת רות (א יח) נאמר "ותרא כי מתאמצת היא

יסודה בהררי קודש, וודאי שאין מדובר בחיוב של ההורים, אלא בהטבה גדולה ועצומה שלהם כלפי הילדים. אולם, היות והדבר הפך להרגל, אין זה סוד, שישנם כאלה בקרב הצעירים, שכאשר נדמה להם שהוריהם נתנו להם פחות מאשר שחבריהם קיבלו, הם מרגישים מקופחים, וכביכול יש להם כדמות טענה כלפי ההורים. הדברים מגיעים לפעמים לכדי כך, שהילדים מביאים את ההורים, בצורה עקיפה, או אפילו ישירה, לידי תחושת אי-נעימות ולחץ, וממילא לאילוץ, לתת לילדים מעבר למה שהם היו רוצים או מסוגלים.

תופעה שלילית ומנוגדת להשקפת היהדות למותר להדגיש, כי תופעה מן הסוג המתואר, הינה פסולה ובלתי מתקבלת על הדעת.

גם כאשר מדובר בהורים שיש ביכולתם לתת לילדים עזרה ברכישת הדירה, הם אינם מחויבים לעשות זאת מצד הדין. חובת האב כלפי בנו היא לזנוו כל עוד שאין ביכולתו לעשות זאת בכוחות עצמו (שו"ע אה"ע סי' עא ס"א עיי"ש), ואילו חובת האב להשיא לבנו אשה (קידושין כט.) אינה כוללת רכישת דירה עבורו.

טענות של בן כלפי הוריו על כך שאינם נותנים לו דירה, נובעות מגישה שטחית לחיים, לפיה כביכול היות וחבריו קיבלו, הדבר יוצר 'חיוב' כלפי הוריו. וזאת מבלי לבדוק האם אכן קיימת חובה כזו, מצד הדין, הלכה, מנהג או סתם הנהגה טובה.

על כל גרימת אדם לעשות פעולה בניגוד לרצונו, מתוך בוושה לסרב, כתב רבינו יונה (שער תשובה שער ג אות ס) כי יש בכך משום האיסור "ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך" (ויקרא כה מו).

כאשר בעקבות הלחץ שנוצר על ההורים מצד הילדים, הם נותנים מעבר למה שיש להם, הדבר נכנס לכלל 'נהנה מסעודה שאינה מספקת את בעליה' שהוא 'אבק גזל' ואחד מן הדברים המעכבים את התשובה (רמב"ם תשובה פ"ד ה"ד).

וכמובן שהתנהגות מן הסוג האמור, היא ההפך הגמור מציווי התורה לכבד הורים.

ריבוי השתדלות בחינוך נכון יש לציין, כי תופעת חסרון בהכרת הטוב מצד הילדים, ניתנת בדרך כלל להימנע כליל מראש, באמצעות חינוך מועיל ונכון.

יש להדגיש, כי חינוך הילדים לא נועד בשביל איכות החיים של ההורים, אלא כפי שכבר התבאר בעבר, מדובר במצווה גדולה ומרכזית המוטלת על ההורים.

הורה אשר יתייגע לחנך את ילדיו בצורה טובה, כמובן שיתקיים בו הפסוק (משלי כז יח) "נוצר תאנה יאכל פריה" ובבוא היום, לא ייאלץ ההורה לתת עבור נישואי בנו מעבר ליכולתו. ואת מה שייתן, יקבל הבן מתוך הכרת הטוב וכבוד גדול כלפי ההורים.

אמנם, אם חינוך הילדים היה עבור מטרה של איכות חיים, או יותר מזה, בכדי להימנע מקושי כלכלי בבוא זמן נישואיהם, היה מקום לדון, כמה היא חובת ההשתדלות, וכפי שיש לבדוק ולדון כלפי כל השתדלות עבור פרנסה

ושאר דברים גשמיים. אולם היות וחובת ההשתדלות בחינוך היא מצווה, הרי כפי שהתבאר, להשתדלות במצוות אין שיעור, מידה והגבלה.

ומסקנת הדברים אפוא, כי אין שום פטור ומניעה מלהתירשל בעבודת חינוך הילדים, כבר משחר ילדותם, לדעת שעליהם לשאוף להיות בוגרים ועצמאיים ולשאת בעול חייהם מכל הבחינות. ומאידך, לחנך אותם, שכל מה שהם מקבלים מן הזולת, גם אם מדובר בהורה או כל קרוב אחר, הדבר מחייב אותם בעול של הכרת הטוב. וכאמור, היות והחינוך היא מצווה, אין גבול ושיעור כמה חייב אדם להשתדל בחינוך ילדיו.

חסרונות גישה הפינוק הדברים דלעיל נאמרים, לאור המצב, שישנם כיום אנשים רבים, אשר מסיבות שונות נוקטים בגישה של פינוק ילדיהם, הבנים והבנות, לתת להם כל מה שהם רוצים, תוך הסרה מוחלטת של כל עול מעליהם.

מדובר בגישה שאינה נכונה, לא מבחינה יהודית, ואף לא מבחינה אנושית. ולא זו בלבד, אלא שבבוא היום היא עשויה לגרור את ההורים לקשיים כלכליים כבדים על כל המשתמע.

הדבר יישמע אולי חריף מדי, אך לעתים, הורים הנאנקים בעול נישואי הילדים, מעבר למה שהם היו אמורים לעשות, וכל זאת רק חרף הקושי שלהם בהתנהלות מול הילדים שלהם, יתכן שהם עצמם אשמים במצב, וכבר כתב המבי"ט (בית אלוקים שער התשובה פרק ט) כי ייסורים שהאדם גרם לעצמו בסכלות התנהגותו אינם מכפרים עליו (אלא רק בתנאים מסוימים, וגם אז הינם מכפרים אלא 'קצת' עיי"ש).

שינוי מגמה כדאי לדעת, שבדרך כלל, הילדים היקרים, בני הישיבות ובנות הסמינרים, אינם כפויי טובה, אלא לכל היותר, נתונים בסבך של נורמה שהם רגילים אליה. אם ההורים יסבירו לילדים, בנחת וישוב הדעת, היכן מסתיימת חובתם כהורים, והיכן מתחילה חובת הילדים כלפי עצמם, הדברים יתקבלו על לבם בעזרת ה'.

דבר נוסף שיש לזכור, שבמידה ונמנע מההורים לסדר את ילדיהם מבחינת רכישת דירה, אין זה אומר כי נגזר על הילדים לחיות ללא קורת גג לראשם. שכן לאחרונה מקודמות יוזמות רבות ויצירתיות, כיצד להתמודד עם הקושי של רכישת דירה בימינו. וכמו שבעבר הרעיון של מגורים בפריפריה היה נראה נועז וחדשני, ואילו כיום רבים בוחרים בכך כדבר של לכתחילה, כך גם יוזמות נוספות תצאנה לדרך בעז"ה, ולא אלמן ישראל.

ההורים ישקיעו בחינוך והענקת המיטב מצדם בהתאם ליכולתם לילדים, וכבר אמרו חז"ל (אבות פ"ב פט"ז) "לא עלך המלאכה לגמור".

(פרשת ויקרא תשפ"ב, נכתב ע"י הרב אברהם פורמן)

יו"ל על-ידי עמותת כלכלה נבונה * מתוך עלון 'השתדלות' המכיל תוכן רב מעשי ומועיל עבור הורים המשיאים או עומדים להשיא ילדים

לקבלת העלון במייל יש לשלוח בקשה לכתובת: cn580718682@gmail.com

גליון "אלקי אבי בעזרי" חיזוקים לאור המצב המלחמה של רוסיה באוקראינה אדר ב' תשפ"ב

כתוב בגמ' בסנהדרין צ"ט: שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? אמר להם יעסוק בתורה ובגמילות חסדים!

בשעת המלחמה של עופרת יצוקה בשנת תשס"ט הראה רבינו הקדוש מרן ראש הישיבה הגר"ל שטינמן זצוק"ל למקורביו את התוספתא בבבא קמא פ"ז אות ב': ואומר (דברים כ"ז) מזבח אבנים לא תניף עליהן ברזל וכי מה ראה הכתוב לפסול את הברזל יתר מכל מיני מתכות מפני שהחרב נעשה ממנו והחרב סימן פורענות והמזבח סימן כפרה מעבירים דבר שסימן פורענות מדבר שסימן כפרה, והלא דברים קל וחומר ומה אבנים שאינן לא רואות ולא שומעות ולא מדברות על שמטילות כפרה בין ישראל לאביהם שבשמים אמר הכתוב לא תניף עליהן ברזל בני תורה שהן כפרה לעולם על אחת כמה וכמה שלא ליגע בהן אחד מכל המזיקין כולן! הרי הוא אומר אבנים שלימות תבנה את מזבח ה' אלקיך (שם) אבנים שמטילות שלום והלא דברים ק"ו ומה אבנים שאינן לא רואות ולא שומעות ולא מדברות על שמטילות שלום בין ישראל לאביהן שבשמים אמר המקום יהיו שלמים לפני בני תורה שהן שלום בעולם על אחת כמה וכמה שיהיו שלימים לפני המקום ע"כ התוספתא. (כך הביא אז הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א בשיחה ב"ארחות תורה")

וכן באותה שיחה הביא המשגיח שליט"א את דברי החת"ס (דרשות חת"ס עמ' קכ"ב) על הגמ' של ת"ח מרבים שלום בעולם שהכוונה שא"א לעולם בלי אחד מהמידות כמו שלום ומחלוקת מלחמות וכו' וכל שנה נגזר כמה מחלוקת יעשה השטן בעולם, אבל שת"ח נלחמים מלחמתה של תורה זה גורם שזה גופא יהיה המספר מלחמות שנגזר ולא יהיה במקום זה מלחמות אחרות בעולם! וזהו הכוונה מרבים שלום בעולם ודו"ק נורא! (הובא בספר דף על דף בסוף נזיר ס"ו: וכן בס' דף על דף בהקדמה למס' קידושין) בהמשך כאן יובאו דבריו בהרחבה:

בגליון "קול ברמה" גליון 328 אדר ב' תשע"ט בעמ' 45 הובא שם: הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א במכתב חיזוק לקהילת יהודי וונצואלה ששלחו לו מכתב שיחזקם לרגל המצב השורר בארצם.

וכה דברי המכתב ששלחו להגאון הגדול שליט"א: לכבוד הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רצינו לבקש מכבוד הרב בקשה מיוחדת לרגל המצב הקשה פה, בקראקס בירת וונצואלה. כידוע בימים האחרונים פרצו מהומות במקומנו, והמצב פה נהיה מאוד מסוכן. ועל אף זאת בחיידר ובישיבה של הקהילה עושים כל מאמץ כדי שלא תתבטל חלילה תורה. בכל מקרה, הקהילה היהודית מאוד מתוחה מהמצב. מאחר ויש יהודים שתמכו במתנגדי המשטר, ויש חשש שאם ההפיכה לא תצליח יתנכל המשטר ליהודים. וזאת מלבד עצם הפחד הקיים ברחובות העיר בהפגנות ובקרבות בין תומכי ומתנגדי הממשל. ומלבד כל זאת, כבר תקופה ארוכה שהמצב הכלכלי פה קשה מאוד. ויש גם מחסור קשה בהרבה מוצרים, בפרט מוצרים כשרים. על כן חשבנו שמאוד יחזק את בני הקהילה אם הרב יוכל לחזקם בכמה מילים, שבעזרת ה' יפיחו בהם רוח של תקווה ואמונה. ובפרט לפרנסי הקהילה שמאוד משתדלים גם בימים טרופים אלו, להחזיק את המוסדות במסירות.

ואלה היו דברי תשובתו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין: לכבוד חברי קהילות הקודש בקראקס וונצואלה, שלו' וברכה! אמרו חז"ל (ברכות, ס"ד ע"א) 'אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך" אל תקרי בניך אלא בוניך'. וכתב החתם סופר (דרשות, עמוד ת"ג) לפרש את המאמר, כי לכל אומה יש שר ממונה בשמים, ושרו של אדום הוא ממונה על מחלוקת, ואי אפשר לבטלו עד עולם התיקון שייהפך לטוב,

רק שיש תקנה גם בעולם הזה, בזמן שיש פלפול גדול בין לומדי תורה, והלומדים המפלפלים זה עם זה נראים כשונאים מלומדי מלחמה, בזה יכולים להשקיט את שרו של עשו שימצא מרגוע, ונמצא שבזה שתלמידי חכמים מריבים זה עם זה במלחמתה של תורה, יכול להיות שלום בעולם, ולכן תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.

עוד פירש (שם, ח"א דף קפ"ג), שכל מדה שיש בעולם, אי אפשר לומר שתיעקר לגמרי גם אם היא בתכלית הרע, משום שכל מדה ומדה נבראה לצורך, ועשויה להשתמש במקום הראוי והנצרך לזה המידה. והנה, המחלוקת נאה ויפה לעוסקים בתורה ובפלפולה, שזה יאמר לפי שכלו, וזה יאמר לפי שכלו, עד שיכריח האחד את חברו להעמיד על האמת, וכמחלוקת ב"ש וב"ה. והנה, כשמידה זו של מחלוקת נמצאת אצל עוסקי התורה, א"כ נמצאת מידה זו בשימוש בעולם, וממילא נתמעט מידת המחלוקת אצל אחרים, וכן הוא הדין שכל מידה שתימצא בקדושה, הרי שאותה מידה נפחתת אצל הטומאה. וח"ו להיפך, אם תלמידי חכמים מתעצלים בפלפול ומלחמתה של תורה, זה גורם שתתרבה המידה לדבר הטומאה, וממילא זה מה שנאמר שתלמידי חכמים ע"י עיסוקם בתורה - נמצאים בכך מרבים שלום, שהשלום מתרבה.

וגם אם ברחובות יש חשש פחד ומתח, יש להשקיע את כל גופו בתורה, וכמו ששמעתי ממו"ר הגר"י אברמסקי זצ"ל בסיום על מסכת יבמות, ששאל מה פירוש מרבים שלום בעולם, הרי תלמידי חכמים יושבים בבתי מדרש ולומדים, וכי הם הולכים מבית אל בית לעשות שלום בית, או להשלים בין אדם לחברו? וביאר, ש"מרבים שלום בעולם" אין הכוונה שהם מתעסקים בהשכנת שלום בפועל, אלא הפשט הוא שתלמיד חכם בעצם המציאות שלו הוא מרבה שלום, כי תלמיד חכם הוא תמיד מלא סיפוק ושמחה, הוא מאושר מדף הגמרא שלמד יותר מהמיליארדים של הגבירים, ממילא הוא מתהלך תמיד עם אושר וסיפוק ושמחה, וזה נותן מצב רוח לאחרים. כי אם הוא

מלא שמחה וסיפוק - אז כל הסביבה שלו ככה, וממילא יורדות כל הטרוניות וכל הקפידות וכל הסכסוכים. וזה הפשט תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, תלמידי חכמים שיש להם הנאה וסיפוק מהלימוד, המצב הזה מרבה שלום, כי איפה שהוא נפגש הוא נמצא תמיד מחייך לזה, ונותן גישמאק לזה, ממילא במחיצתו לא שייך סכסוכים, לא שייך טרוניות, לא שייך קפידות, זה מציאות של מרבה שלום בעולם. וכעת שיש זמן מריבה במדינה, בוודאי מוטל על הלומדים להשקיע עצמם בלימודם, ובזכות זה ישכון השלום במדינה.

וגם כשיש חדשות מסעירות, צריך להשקיע עצמו בחדשות האמיתיות! וכמו ששמעתי פעם מכ"ק מרן האדמו"ר בעל הישועות משה' מויז'ניץ זצ"ל, שאמר בהתעוררות לפני תלמידיו העמלים בתורה, שהנה רואים אנו בעינינו שכל אדם להוט לשמוע חדשות, והוא מתשוקת הנפש אשר תאבה לענייני דעת וחכמה, אבל במקום למלא את הראש בחדשות-הבל, הרי אפשר למלא את התשוקה הזו בחדשות התורה. וכך יאמר אדם לחבירו: שמעת חדשות? בוא ואספר לך קושיה נפלאה וחידוש מה'קצות החושן', הבה תשמע הרגשה מחודשת ב'מנחת חינוך'. העושה כך ירגיש שובע בנפשו, ולא יזדקק כלל לחדשות-ההבל של העולם החיצון.

וכל התלמידי חכמים הלוחמים במלחמתה של תורה, וכן המסייעים באחזקת התורה שבזכותם יש את מלחמת התורה, יהיה להם השקט ושלווה משאר מרעין בישין, ולא יהיה להם פחד ומתח, אלא תהיה להם מתיקות התורה, והחדשות יהיו מה 'קצות' וה'מנחת חינוך', ויהיה להם שלווה ופרנסה בשפע, מתוך הרחבת הדעת. באהבה, מריחוק מקום, ובקירוב לבבות.

להשגת הגליון: בפלא': 0583203660 בשעות הערב, המעוניינים במייל וכן למי שיש הערות והארות ישלחו בקשה/הערה ל'a0583203660@gmail.com יו"ל בחיפה.

הגאון הגדול רבי מרדכי לייב מן זצוק"ל

ראש ישיבת בית הלל ובעל ה'דברי מרדכי' על הש"ס

ד' אדר ב'

חצי יובל להסתלקותו • תשנ"ז - תשפ"ב

הג"ר מרדכי מן בימי צעירותו עם מרן הגר"ח שמואלביץ באדיבות נכדו הרב הלל מן.

הגאון רבי מרדכי לייב מן נולד בכ"א בכסלו שנת תרע"ז בבריינסק שבגבול רוסיה, לאביו רבי משה זצ"ל, שהיה יהודי ירא ד' מנעוריו ועבד למחייתו באמונה.

בצעירותו למד הגר"מ אצל המלמדים בביהמ"ד בבריינסק ומגיל קט חשקה נפשו להתעלות אך ורק בתורה. עוד בטרם הגיעו למצוות, גלה למקום תורה לעבר העיירה סלונים שם למד תורה מפי מורו ורבו הגר"ש יגל שכיחן כראש הישיבה.

לאחר מכן גלה לתקופה קצרה עם חברו הגר"י ברנשטיין לישיבת ברנוביץ' שם למד תורה מהגאון הגר"א וסרמן.

כעבור תקופה שם פעמיו לעבר הישיבה הגדולה 'מיר', בהמלצת רבו ראש הישיבה הרב יגל. כבר בהיכחנו אצל הגרא"י פינקל זצ"ל התפעל גדולות מהנער וקיבלו מיד לישיבה בישיבת מיר, שם עלה ונתעלה והיה לאחד האריות שבה.

השאיפה שהתקבלה

סיפור מיוחד מספרים על התקבלותו לישיבת מיר בגיל כה צעיר שלא כמקובל, וכה מסופר:

ביקוש התורה שפיעם ללא ליאות בליבו של רבי מרדכי, הביא אותו ליצור קשר עם אחד מגדולי ישיבת מיר, הגאון הגדול רבי אליהו חזן זצוק"ל, שאף הוא היה יליד בריינסק כמו רבי מרדכי. והיה מקורב מאוד לראש הישיבה הגרא"י פינקל זצ"ל. באותה תקופה הוא התפעל מתעצומות נפשו של הבחור הצעיר שבא מסלונים, והבטיח כי יעשה הכל ובלבד שיתקבל להיכל התורה במיר.

רבי אליהו החליט כי הוא יכנס לקודש פנימה, לחדרו של ראש הישיבה מרן הגרא"י פינקל זצוק"ל, בבקשה שיקבל את מרדכי הצעיר לישיבה, הזמן נקבע, ומרדכי לייב שב לביתו, ובפיו הבשורה המרנינה כי קרובה הדרך שימצא עצמו מסתופף בהיכל התורה במיר.

הוא יצא את הבית מתוך תקווה רבה כי אכן יזכה להתקבל לישיבה הרמה, ושם את פעמיו לעבר העיירה מיר. הנסיעה מבריינסק למיר ארכה אז יום שלם: תחילה נסע שלוש שעות עד ביאליסטוק, ומשם ברכבת עד אורז'י בנסיעה בת שמונה שעות, ומשם בעגלה רתומה עד מיר, מרחק שלוש שעות נוספות.

עם הגיעו לישיבה, תר אחר רבי אליהו חזן, כדי שיקיים את הבטחתו לדאוג לקבלתו לישיבה. פנו אכן השניים לחדרו של ראש הישיבה. רבי אליהו, שהיה מבחירי תלמידיו נכנס לחדר ושוחח עמו על הבחור הצעיר שהגיע זה עתה מסלונים, ומבקש להתקבל לישיבה. הוא הפליג בשבחו, באומרו שתכונות נפשו מעידות אותו לגדולות.

מדוע לא אכל תפוזים כל חייו?

הגאון **רבי מרדכי לייב מן זצ"ל** היה נזהר שלא לאכול תפוזים. בני המשפחה שהבחינו בכך סברו כי מאכל זה אינו ערב לחיכו...

אך הקפדתו שלא לאכול תפוזים עוררה השתאות, שכן לפעמים, אפילו היו חתיכות מועטות של תפוז מעורבות בלפתן - לא נאות רבי מרדכי לאכול. רק לאחר פטירתו נפתרה התעלומה.

רבי מרדכי, שעלה לארץ ישראל בגפו, למד בישיבת לומז'ה בפתח תקוה. באחד הימים יצא לטייל, לחדש כוחות. הביט בשמחה בפרדסים עמוסי התפוזים שפיארו את פתח תקוה באותן שנים. רבי מרדכי, שלא הכיר פרי זה, התפעל מהיופי, מריחות גן-העדן של הפרדס. כשהבחין באחד הפירות שנשרו מן העץ החליט לטעום ממנו. נטל את התפוז ובהתרגשות בירך 'שהחינו' ו'העץ'.

בצאתו מן הפרדס החלו מחשבות להשתולל במוחו. הרי אכל מהפרי טרם הופרשו ממנו מעשרות. ואף שהיתרים רבים לאכילתו, כי פירות הפקר פטורים מכך, מה גם שהוא אכל אותו בסמוך לעץ ועדיין לא נעשתה בפרי 'גמר מלאכה'. אבל עצם העובדה שהוא אכל את הפרי לפני שבירר היטב עם עצמו ועם רבותיו את ההלכה, הציקה לו עד מאוד ולא נתנה לו מנוח.

מחשבות אלו לא הירפו ממנו. או אז קיבל על עצמו רבי מרדכי שלא יאכל יותר פרי זה במשך כל ימי חייו. רבי מרדכי אכן עמד בקבלה זו. למותר לציין כי בני משפחתו, תלמידיו ומכריו אף לא ידעו זאת! הדבר התגלה באקראי על ידי אחד מגאוני התורה, שרבי מרדכי סיפר לו את המעשה הזה באקראי.

אך ראש הישיבה הפנה את מבטו כלפי הנער מרדכי לייב ושאלו לשם מה רוצה הוא לבוא ללמוד בישיבתו זו, והרי ידוע שאין מקבלים עתה לישיבה תלמידים חדשים צעירים.

הנער לא היסס, ותשובתו הייתה קולחת: "מקום תורה גדול הוא ישיבת מיר. במוקדם או במאוחר, כל אשר חפץ לגדול ימצא כאן את מקומו. אם כן העדפתי לעשות זאת כבר עכשיו מוקדם".

ראש הישיבה התרשם מהבחור העומד לפניו. והנער החל לומר בפניו 'תורה' מתקופת לימודו בשבתו בסלונים, ולאחר שסיים לאומרה במתק לשונו, אמר לו ראש הישיבה: "הדברים נפלאים, וחשים שזוהי חבורה סלוניםמאית", וחיוך היה נסוך על פניו...

השיבו רבי אליהו: "אם כך, יש כאן תירוץ על קושייתכם מדוע לבוא הנה: כדי שיוכל להגיע ל'מירער תורה'..."

הנער נהנה מהאווירה שהשרה ראש הישיבה, והמשיך לומר חידוש מיוחד שעלה במוחו ליישב דברי הרמב"ם. ראש הישיבה הקשיב

בקשב רב לדבריו, וחיוך רחב ננסך על פניו בשנית. בתום דבריו אמר לו כי חידוש זה חידש אף הוא כיסוד לאחד משיעוריו.

ר' אליהו פנה אליו בתגובה ואמר לו: "ומהו החיסרון בכך שראש הישיבה אמר גם כן חידוש זה?", משראה את רצונו העז לגדול, קיבלו לישיבה, ואיחל לו שהצלחה תלווהו כל חייו.

מיד עם בואו לישיבה נתחבב עד למאוד על מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהחל אז למסור שיעורים בישיבה, ועד מהרה לקחו כחברותא בביתו להכנת שיעוריו בישיבה.

התמדה בהיכל הישיבה לאור השבת החלוש

בהזדמנות סיפר הגר"מ זצ"ל, סיפור אופייני המורה על עצמת ההתמדה בישיבה, התאורה בישיבה היתה ע"י עששיות קרוסין, השמש היה ממלא אותן לפני שבת ואף דואג שכמה מהן תשארנה דלוקות במשך כל הלילה, היות שהיו רבים שהתמידו בלילי שבתות עד שעה מאוחרת.

באחת השבתות כשעסקו בני הישיבה בשקידה עילאית בליבון סוגיה כל שהיא, כבה האור בבית המדרש ונותרו אך כמה עששיות דולקות, המתמידים שנותרו ללמוד בבית המדרש נשארו לשבת תחתם ולהמשיך בתלמודם.

כעבור שעות מספר החלו אותן עששיות להחליש אורן, השמש לא דייק כנראה במידה הנדרשת להאיר עד שעת הבוקר, וכך התאמצו לראות את הכתוב ולהמשיך בלימודם משנחלש האור, והתקשו לראות את אותיות הגמ', הם עלו על הספסל וכשהסטנדר עמם הניחוהו תחת העששית, וכך למדו מספר שעות מבלי משים.

אלו שהגיעו לתפילת ותיקין הבחינו בהם, ותמיהה ניכרה על פניהם רק אז הסבו הלומדים לבם לכך אור הבוקר כבר החל להציף את בית המדרש...

עלייתנו לארץ הקודש

עם פרוץ מלחמת העולם רצו הוריו שיעלה ארצה במסגרת מכסת הסרטיפיקטים שהשיבה הצליחה לקבל ממרכזי התורה בארץ, והוא קיבל את האשרה האחרונה ששלח בעבורו הג"ר ראובן כץ ר"י לומז"ה שנתבקש על ידי ראש הישיבה לשלוח לו אישור עלייה לישיבתו בהיותו והוא מתעתד להיות גדול בישראל.

עם הגיעו לישיבת לומז"ה באוניה האחרונה שהורשתה לעלות ארצה, התקבל בישיבת לומז"ה, ועד מהרה נהפך לאחד מנבחריה הוא למד בחברותא עם ידידו מנוער הגרמ"ש שפירא זצ"ל והיה אהוב מאוד אצל רבני הישיבה.

עם נישואיו נשא לאשה את הרבנית ע"ה בת הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצוק"ל שהיה תלמידו חביבו של הסבא מנובהרדוק זצ"ל ועלה ארצה לכוון את ממלכת נובהרדוק בארצה"ק בשליחות רבותיו לאסכולת נובהרדוק בגולה.

לאחר נישואיו דר בתל אביב סמוך ונראה לחותנו, ועד מהרה החל לכהן כמרבץ תורה בישיבת בית יוסף בראשות חותנו שם הרביץ תורה במשך כעשרים שנה עד לפטירת חותנו רבי הלל בשנת תשל"ד. לאחר מכן קיבל את הנהגת הישיבה והעביר את משכנה לבני ברק ושינה את שמה לישיבת בית הלל ברח' דמשק אליעזר בשיכון ויז'ניץ שנבנה באותם ימים. בישיבתו זו הרביץ תורה עד יומו האחרון.

בשנת תשמ"א ייסד והקים כולל מפואר ובו למעלה מארבע מאות אברכים מופלגים שגידלם כמו בניו, בתורה

ויראה. הוא הקפיד על אורחות הכולל בכך שילמדו בו מוסר, ויקפידו על זמני התפילות כמו סדרי הלימוד. ורבים מבין תלמידיו התמנו למרביצי תורה נודעים.

בשנת תש"ן נתמנה ע"י מרן הגרא"מ שך זצוק"ל לכהן כחבר מועצה"ת, ולמרות שלא חפץ היה בפרסום כשהוא בורח מכל זיק של פרסום, אמר לו הגרא"מ כי דעתו חייבת להישמע בענייני הציבור.

הוציא את סדרת ספריו הנודעת דברי מרדכי ח' חלקים על מסכתות הש"ס, והם הפכו לספרי יסוד במסכתות הנלמדות.

כעשר שנים לאחר נישואיו (בערך בשנת תשי"ד) הוציא לאור את ספרו הראשון דברי מרדכי חלק א' על גיטין וקידושין, ומסופר שהחזון איש עוד הספיק לעבור על כל הספר, ואמר לו, שהכל טוב ואין מה להעיר על דבריו, עד שלבסוף מצא הערה אחת לדון בה.

בזקנותו חלה במחלה קשה במשך כמה שנים, עד אשר נפטר ביום ד' אדר ב' שנת תשנ"ז.

לאחר פטירתו הוקמה ישיבת דברי מרדכי בבני ברק לעילוי נשמתו, והיא כיום אחת הישיבות החשובות בב"ב.

הטעם שלא יבטלו ימי הפורים לעתיד לבוא

ברמב"ם סוף הלכות מגילה (פרק ב הי"ד) כתב: כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר וכו' ואף על פי שכל זיכרון הצרות יבטל שנאמר (ישעיהו סה) 'כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני', ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר (אסתר ט) 'ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' עכ"ל.

ויש להבין מאי שנא זכרון ימי הפורים מזכרון כל הצרות.

ויש לבאר, דהנה לעתיד לבוא יתגלה כבוד ה', כמו שנאמר "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר", ונאמר "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון", ואם כן כבוד ה' יהיה גלוי לעיני כל, ומשום כך לא יהיה צורך להתבונן במה שעבר עלינו בעבר, מה שראינו גלוי פני ה' לעם ישראל.

וזה מה דאיתא (סוף פרק קמא דברכות) דאמר בן זומא לחכמים, דאין מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח, והלכה כדבריו [דמזכירין יציאת מצרים בלילות, דמה דכתיב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, דרשינן 'ימי חיך' - הימים, 'כל' - לרבות הלילות, לאפוקי מחכמים דדרשי 'כל ימי חיך' - להביא לימות המשיח] ויציאת מצרים יהיה טפל, והוא מהאי טעמא דהגילוי דלעתיד יהיה כל כך גלוי ומפורסם לעיני הכל, ולא יהיה צורך להזכיר יציאת מצרים לזכור את הנסים הגדולים שעשה לנו הקב"ה ביציאתנו שנתגלה אז לפנינו כבודו ויחודו יתברך.

אבל זכרון הענין של פורים, יהיה נחוץ לזכור אף בעת הגאולה, שהקב"ה שמר עלינו ועשה עמנו נסים אף בעת הסתר פנים, וזהו שאמרו חז"ל דאף על פי שכל זכרון ימי הצרות יבטלו, ימי הפורים האלו לא יבטלו.

בספרו דברי מרדכי - עמ"ס גיטין

כשאני מעיין בספרים חדשים שמוציאים, יש כאלו שאני ממש מתפעל מהם ויש לי חלישות הדעת מהבקיאות האדירה, עד שאמר לי חתני הגאון רבי חיים פרץ שליט"א, שיש כיום מאגרי מידע שניתן להגיע אל המידע בלחיצת כפתור, ושם הם מסתכלים ויודעים את הכל... כך זה יכול להיות גם באדם עצמו! הוא יודע הכל, אבל כלום לא שייך אליו. יש לו רק מחשב בראש, אבל הוא לא מושפע מזה מאומה!

הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, על סוד ההצלחה בחינוך

"הואיל וקרבנות טהורים והתנינוקות טהורים, יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים" (מדרש)

אני זוכר כשעוד גרנו בחוץ לארץ, היינו תקופה בוילנא, גרנו שם בבית עם חצר. היינו ילדים, והיו שם גם ילדים גויים, ואבא מרן ראש הישיבה זצוק"ל היה אומר לי: "על דבר אחד תקפיד, לא להיכנס לבית של הגויים ולא להכניס אותם לבית שלנו! לשמור על הבית!". כששומרים על הבית יש ילדים טובים!

אגיד לכם את העצה: תשמרו על ביתכם, ותדעו שבית יהודי הוא בית קדוש ומיוחד. עם הבדלה מוחלטת מן הגויים. אם תהיה הבדלה והילד ירגיש את זה, הוא ירגיש שהוא לא נמצא סתם באיזה בית, אלא הוא נמצא בבית המקדש! הוא רואה בבית את האבא ואת האמא, וזה גם מחייב את ההורים להראות את הדוגמא האישית בשלימות!

שלמה המלך אמר: "טוב שם משמן טוב". מה זה שם טוב? שבעיתונים יהיה כתוב עליו הרבה - זה לא שם טוב! אומרים חז"ל: שמן טוב נותן ריח אבל עד איפה מגיע הריח? עוד חדר ועוד חדר ובסוף נגמר. שם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו, על מה מדובר כאן?

בעולם יש מרביצי תורה. למשל בישיבות יש ראש ישיבה, יש משגיח, יש רמ"ם, ויש גם גדולי ישראל שלא תמיד הם מוסרים שיעורים. מה ההבדל בין אדם גדול לכל מוסר תורה? ההבדל הוא עצום: אחד שלומד תורה מרבו, הוא צריך לשמוע ממנו מה שהוא אומר. מי שרק מסתכל על הרב כל היום - יישאר עם הארץ. הרב'ה אומר שיעור והתלמיד שומע את התורה. לעומת זאת כשעומדים על יד צדיק לא צריכים לדבר בכלל, עומדים ומתעוררים!

כשהייתי נכנס אל מרן הרב מברסקי זצוק"ל, עוד לפני שהייתי שומע את דבריו כבר היו רועדים כל אברי. כך גם היה אצל מרן החזו"א

זצוק"ל, וככה אצל כל גדולי ישראל. זה נקרא 'שם טוב'. יש רב שלפני שהוא מלמד אני כבר לומד. אני רואה אותו כראות מלאך אלוקים. כשיש אדם גדול, זה משפיע בכל העולם! זה אחד מהיסודות: צריך שהרב יהיה גם מושלם, שהתלמיד יראה שזו הדוגמא שלו! אחר כך כמובן הוא גם מלמד תורה, זה אחד מהיסודות העיקריים!

מאיזה גיל מתחילה ההשפעה על התלמידים?

הגאון הגדול רב"ד שליט"א: השפעת תורה מתחילה מהגיל הרך, ולא רק מתחילה, אלא שם זה יותר חשוב ומסוכן.

אבוי אם מחנך בגיל הזה טועה! אם אחד היה מהנדס בנים, והיתה טעות קטנה ביסוד, אמנם כעת לא נראה מאומה, אבל אחרי כמה שנים כל הבנים יתמוטטו. כשמתחילים את היסוד של כלל ישראל, טעות קלה איננה טעות קלה, כי עכשיו לא מרגישים, אבל אחרי זה -

**לתשומת לבכם: בעקובת חג הפורים לא תופץ מהדורה מודפסת של לקראת שבת בשבוע הבא
העלון יופץ במיילים אי"ה ביום רביעי י"ג אדר**

פעם בערב יום הכיפורים, נכנסתי אל מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, כדי לבקש את ברכתו. הרב ישב במקומו ודרש באגדה, והקשה על הגמרא האומרת שרבא ואב"י שניהם היו מבית עלי, אולם רבא שעסק בתורה זכה לחיות ארבעים שנה, ואילו אב"י שעסק בתורה ובגמילות חסדים חי שישים שנה

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א: גמילות חסדים נותנת סיעתא דשמיא להצלחה בתורה

"אדם כי יקריב מקרב קרבן" (ויקרא א, ב')

פעם בערב יום הכיפורים, נכנסתי אל מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, כדי לבקש את ברכתו. הרב ישב במקומו ודרש באגדה, והקשה על הגמרא האומרת שרבא ואב"י שניהם היו מבית עלי, וכידוע על בית עלי חלה קללה נוראה, שכל צאצאיו ימותו בצעירותם, אולם רבא שעסק בתורה זכה לחיות ארבעים שנה, ואילו אב"י שעסק בתורה ובגמילות חסדים חי שישים שנה.

הקשה רבינו: וכי מה חשוב יותר, תורה או גמילות חסדים? אין ספק שחשיבות לימוד התורה עולה לאין ערוך על כל המצוות האחרות. המשנה אומרת (פאה א, א): "אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים... והכנסת אורחים וביקור חולים והכנסת כלה ולוויית המת... ותלמוד תורה כנגד כולם". כלומר חשיבות לימוד התורה עולה על כל האפשרויות לגמילות חסדים.

מלבד זאת נאמר (משלי ג, טו): "וכל חפצין לא ישוו בה", וכמובן שאין הכוונה לחפצי הגוף שאינם שווים לדף גמרא, אלא שאפילו חפצי שמים אינם משתווים לתלמוד תורה.

הגמרא אומרת (בבא קמא לח ע"א): "יקרה היא מפנינים - מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים". הבה נתאר לעצמנו את משמעות הדברים: בעוד זמן מה יבוא המשיח, וכאשר יגיע יום הכיפורים, יסעו כולם לירושלים, כדי לראות את עבודת הכהן הגדול.

לא רק אנו נמלא את רחובות ירושלים, אלא אף כל בני הגולה שיתקבצו מכל העולם כולו, ועמם כל המתים שמתו במהלך אלפי שנות הגלות, שיקומו לתחיה. הצפיפות תהיה גדולה, אולם כאשר ישתחו כולם יתרווח המקום באופן ניסי, ואז נזכה לראות את הכהן הגדול, אהרן הכהן, מראהו יהיה כמלאך ה' צבקות, על זקנו ניתן יהיה להבחין בכמה טיפות שמן, שנטפו בשעה שמשח אותו משה לכהן גדול, וכל חייו היה מצטער אהרן שמא מעל בשמן, עד שמן השמים אמרו לו (תהילים קלג, ב): "כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן שיוור על פי מידותיו", כלומר הדבר לא נחשב עבורך כמעילה. מציאותו של השמן הזה היתה ניסית, ובכל פעם שהיה אהרן צריך לספר את זקנו, היה השמן עולה למעלה, ולאחר מכן שב ויורד בחזרה.

הכהן הגדול יעמוד בקדושה ובטהרה, ואנו נבחין כי לשון הזהירות

אדומה לגמרי - ופחד נורא ימלא את לבנו. לאחר מכן יפרשו סדין של בוש, אהרן ירד לטבול, ולאחר שהוא יתקדש בקדושה נוספת על קדושתו, הוא ילבש בגדי לבן, ומראהו של הכהן הגדול, שזקנו הלבן יורד על מידותיו והוא לבוש בגדי לבן, יחריד את לב העם כולו.

או אז נבחין כי הוא כבר מחזיק את המחתה עם הגחלים ביד אחת, וביד השנייה הוא אוזח כף מלאה בקטורת, והנה הוא עומד להכנס לקודש הקדשים... הפחד והמתח ירקיעו שחקים!...

ואז, בדקות האחרונות, יקרא אהרן לאי מ', ויאמר לו: "אתה הוא זה שהזכרת לפני את אביך החולה? אם רוצה הנך שאזכיר את שמו בקודש הקדשים, אמור לי כעת מה שמו?".

האם נעלה על דעתנו שהוא ישיב לכהן הגדול: "תודה רבה, אך אין צורך. אזכיר את אב"י בעוד זמן קצר על דף הגמרא שאלמד"?... אך אלו בדיוק דברי הגמרא: דברי התורה יקרים יותר מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים!...

באבות דרבי נתן (פרק אחד וארבעים) מובא, כי רשב"י הגיע לבקר חולים, וראה אדם בעל חולי מעיים המתפתל בייסוריו, ומתוך כך החל לגדף.

העיר לו רשב"י: "ריקא, אם מילא אתה מדבר, אמור דברים של טעם והתפלל לה' שיצילך".

**עשיתי חשבון: הוא רוצה להתחזק
ואם הוא יבוא כל יום לקחת
אותי, זה יחייב אותו להתמיד
להתפלל ותיקין ולהתחיל את
היום בצורה טובה, ויגרום לו
לעליה גדולה, ולשם כך ויתרתי
על הצורך שלי בהליכה**

מה רצונו. ענה לו: "פלוני לא יכול לבוא לקחת את הרב, ואני באתי במקומו".

"ראה נא", אמר לו הרב, "בשנים האחרונות כמעט ואינני הולך ברגל. לכל מקום לוקחים אותי ברכב וכל ההליכות שלי הן מהרכב לבית ומהבית לרכב. המקום היחיד שיכולתי להמשיך קצת ללכת הוא מהבית לבית הכנסת בבוקר. אלו הן חמש הדקות היחידות שאני יכול ללכת. בא אותו יהודי והציע לקחת אותי ברכבו. באמת אינני צריך שיקח אותי, אבל עשיתי חשבון: הוא רוצה להתחזק, ואם הוא יבוא כל יום לקחת אותי, זה יחייב אותו להתמיד להתפלל ותיקין ולהתחיל את היום בצורה טובה, ויגרום לו לעליה גדולה, ולשם כך ויתרתי על הצורך שלי בהליכה. אבל אתה הרי לא צריך זאת, אז במטותא ממך, הנח לי ללכת ברגל..."

(מתוך 'ומתוך האור' פניני הגרא"ל)

במקום להאזין לדבריו נענה האיש ואמר: "רב! הלוואי שיש לי יהיה לך..."

תגובתו של רשב"י היתה: "ראוי אני לכך, משום שעזבתי דברי תורה ועסקתי בדברים בטלים, שכן מצוות ביקור חולים נקראת דברים בטלים ביחס ללימוד התורה, כפי שנאמר: כל חפצין לא ישוו בה". ורק אם אין אדם אחר בעולם המסוגל לקיים מצוה זו, היא יכולה להעשות על ידי לומד התורה..."

אם כן - הקשה מרן - כאשר אב"י ורבא למדו, ואב"י הפסיק משום שהלך לשמח חתן וכלה, הלא רבא המשיך ללמוד. ולימוד התורה גדול יותר מגמילות חסדים. מדוע, אפוא, רבא חי רק כארבעים שנה ואילו אב"י האריך ימים עד גיל שישים?

שאל מרן את הנוכחים: מה מזין יותר, בשר או מים? אין ספק שהבשר מזין יותר, אך גם אותו לא ניתן לבשל ללא מים...

על דרך זו יש לומר, שודאי שתורה חשובה יותר מגמילות חסדים, אך כדי שהלימוד יצליח ותהיה ללומד סיעתא דשמיא, חייבים גמילות חסדים, ולכן אב"י שעסק בתורה וגמילות חסדים, זכה לחיות שנים רבות יותר.

נסיעה למען חיזוקו של הזולת

רבינו, כידוע, היה מתפלל שנים רבות תפילת שחרית כ'ותיקין' בבית הכנסת 'איצקוביץ'.

פעם ניגש אליו יהודי שהיה בהתחזקות ואמר לו: "הרי הרב הולך כל בוקר ברגל מהבית לבית הכנסת איצקוביץ, אולי הרב מסכים שאקח אותו ברכבי?".

רבינו הסכים להצעה, ומאז כל יום לפנות בוקר היהודי היה דופק בדלת, והרב יוצא ונוסע עמו לאיצקוביץ.

אחר שנה וחצי היהודי הזה הוצרך לטוס לחו"ל למשך עשרה ימים, ולפני שנסע פנה למישהו, וביקש שיחליף אותו ויקח את הרב.

בשעה חמש בבוקר דפק הלה בדלת. רבינו פתח, וכשראהו שאלו

**הצטרף עכשיו
גם אתה**

להצטרפות מוקד 'דרשו'
02-5609000

**המוני בית ישראל
בכל העולם היהודי
התחילו בלימוד
המשנה ברורה
במסגרת הדף
היומי בהלכה**

**דף
היומי
בהלכה**

ילד קטן הייתי. מדי בוקר הייתי יורד בשעה מוקדמת מאוד לחכות להסעה שתיקחני לתלמוד תורה. יום-יום, באותה שעה בדיוק, היה ראש הישיבה יורד מביתו ועולה לרכב מסחרי פשוט של אחד מעובדי הישיבה, שהמתין לו ברחוב להסיעו לישיבה. בכל יום, היה ראש הישיבה מחפש אותי בעיניו הטובות, ניגש אלי בחיוך מאיר, צובט את לחיי ואומר לי בקולו החם: "בהצלחה!"

הרה"ג ר' אלחנן חדש שליט"א - על הארת הפנים של אביו הגאון רבי משה חדש זצ"ל

"ויקרא אל משה" (ויקרא א, א')

"לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציונים קדמה קריאה לשון חיבה..." (רש"י)

"כשהייתי בארצות הברית, נפגשתי עם גבירים במלון רב-קומות, והבחנתי שבכל קומה תלויה מראה גדולה. אדריכל מומחה הסביר לי שהמטרה היא לגרום לאנשים לרצות לשוב למקום, שהרי כל אדם אוהב לראות את עצמו..."

"כאן, בישיבה, אי אפשר לשים מראות. לכן משתדל אני להיות במקום מראה! מתאמץ שלכל אחד תהיה כאן הרגשה טובה וירצה לשוב לכאן. הא כיצד? על ידי שאני מאיר פנים לכולם, אך לא מן השפה ולחוץ חלילה, אלא אור שבא מתוך הפנים!" (מאמרותיו של אבא)

האנשים שהלכו בדרך. והנה הבחין אבא שהאנשים אינם מברכים זה את זה לשלום. לכן קיבל עליו לברך ב'גוט שבת' את כל מי שנתקל בו בדרכו! בתוך זמן קצר נעשה הדבר למנהג בקרב צועדי הדרך הזאת, וכל האנשים ההולכים בה החלו לאחל זה לזה 'גוט שבת'..."

"פעם התלוויתי לראש הישיבה בחו"ל, בהיותו במקום שבו מתגוררת סבתו", מספר בוגר הישיבה. "באחד הימים ראתה אותי סבתא עם ראש הישיבה ומייד שאלה: 'מיהו היהודי הזה?'. סיפרתי לה שזהו ראש הישיבה שלי, והיא אמרה לי בהתרגשות: 'אני מכירה אותו היטב! תמיד כשהוא נמצא כאן הוא מברך אותי לשלום במאור פנים מיוחד, בכל פעם שהוא עובר על פניי, אף שאינו מכיר אותי כלל!'..."

באחד מלילות שבת, לאחר תפילת ערבית, כאשר עברו הבחורים לפני אבא כנהוג לאמירת 'גוט שבת', התעכב ליד אבא יהודי מחו"ל, שהתארח בארץ הקודש והתפלל בישיבה. אבא האריך עימו בשיחה, בעוד הבחורים ממשיכים לעבור ואבא נד להם בראשו - 'גוט שבת'. במוצאי שבת, בשעה מאוחרת, קרא אבא לבחור צעיר משיעור א' ואמר לו: "עלי להתנצל בפניך, על שלא עלה בידי להתייחס אליך כראוי בליל שבת..."

"בהארת פנים אפשר לפעול הרבה מאוד", היה אבא חוזר ואומר, "ויש בזה קידוש השם, וחלילה להפך - זה חילול השם ממש".

פעם אמר אבא בזעזוע: "שמעתי מי שטוען, ש'הארת פנים' בקרב בני התורה אינה מוקפדת דיה. חלילה, אין אני מאמין לדברים אלו. אבל אם יש בהם מן האמת, היאך ייתכן מצב שכזה?"

אבא הרבה לצטט את הסבא מסלבודקה, שאמר שפניו של האדם הן רשות הרבים, ועל כן כאשר אדם מתהלך בפנים זעופות, הרי הוא 'בור ברשות הרבים'! ואילו כאשר הוא מאיר פנים לזולתו ביכולתו לרוממו ולבנות בו עולמות.

אחי ר' דב זוכר, איך היה אבא מהלך ברחובות ביום השבת, ומברך כל אחד שנקרה בדרכו בברכת 'גוט שבת' חמימה, כשהוא מאיר פניו לכל אחד ואחד.

"הייתי ילד, ולא הבנתי מניין מכיר אבא אנשים רבים כל כך!", זוכר ר' דב, "אבל פעם אחת זכיתי שאבא יסביר לי את הדבר. הוא סיפר לי כי בעת ששימש ראש ישיבה ב'כנסת יהודה', היה הולך בשבת כמה פעמים מביתו אל הישיבה וחוזר. שכונת סנהדריה המורחבת, שבה שוכנת הישיבה, הייתה אז מרוחקת מעט מבתי העיר, ולא רבים היו

להארת הפנים של אבא הייתה השפעה עמוקה על רבים!

"לפני כשלושים שנה", סיפר אחד מראשי הישיבות, "בעודי נער, הגעתי מארצות הברית לארץ ישראל עם קבוצת נערים. עדיין לא החלטתי אז לאיזה עולם אני שייך. התלבטתי בין עולם התורה לעולם המעשה. והנה לקחו אותנו לביקור בישיבת 'אור אלחנן'. כאשר ראיתי באיזו הארת פנים, באיזו חביבות קיבל אותנו ראש הישיבה - ידעתי מייד להיכן אני משתייך - לדרך התורה והיראה!".

אחי ר' יצחק פגש יהודי שלא היה לו קשר עם אבא, וכך סיפר לו: "שמעתי על היחס של אביך לכל אדם, ועל הארת הפנים המופלאה שלו. זה תפס אותי מאוד, ומאז קיבלתי עלי שלא יעבור עלי יום בלי שאומר מילת עידוד וחיוזוק למישהו!"...

כך שמע גם בוגר הישיבה ר' אליאב מילר, מפי אחד מרבני הארגון: "ילד קטן הייתי. מדי בוקר הייתי יורד בשעה מוקדמת מאוד לחכות להסעה שתיקחני לתלמוד תורה.

"יום-יום, באותה שעה בדיוק, היה ראש הישיבה יורד מביתו, ועולה לרכב מסחרי פשוט של אחד מעובדי הישיבה, שהמתין לו ברחוב להסיעו לישיבה. בכל יום, בלא יוצא מן הכלל, היה ראש הישיבה מחפש אותי בעיניו הטובות, ניגש אלי בחיוך מאיר, צובט את לחיי ואומר לי בקולו החם: 'בהצלחה!'.

"בכל ראש חודש הייתה הרבנית מזמינה אל ביתה את ילדי השכנים, ששבו מוקדם מלימודיהם, ובחגיגות רבה הייתה מקרינה לנו שקופיות מעניינות. מעולם לא ויתרתי על הבילוי המענג הזה, וכמוני ילדים רבים נוספים. כי איך אפשר לוותר על הארת הפנים, על החיוך והחום שנשבו בכל פינה בבית הזה?

"קשה להאמין מה רבה השפעתו של ראש הישיבה על חיי - מאז ועד היום. מגיל עשר אני מנסה לחקות את התכונות שקרנו ממנו, והחדירו בי רצון עז להיות מרביץ תורה, לצאת מוקדם בבוקר ולא להחמיץ שום חיוך לילד ברחוב. עד היום נותר בי המבט של הילד הקטן, הנושא עיניים אל הרב הגדול וממתין בציפייה לחיוכו החם..."

סיפרה אישה שמתגוררת בקרבת הישיבה:

"תלאות החיים מצאוני בודדה, ומגדלת את ילדי לבדי. כאשר עברנו לגור ליד 'אור אלחנן' ביקש בני, שהיה אז בחור צעיר, לקבוע את מקום תפילתו בישיבה. חשבתי להתקשר לישיבה ולספר כי מדובר בבחור שאין אב לצידו, כדי שיקרבו אותו.

"כמה התרגשתי לשמוע מבני, כששב לאחר התפילה הראשונה בישיבה, שראש הישיבה קיבלו בחמימות גדולה ובמאור פנים מיוחד, בלי שידע מאומה על מצבו!

"מאז ועד נישואיו היה ראש הישיבה מקרב אותו ומתעניין בו, וכל יחסו אליו - כאב לבנו. הגיע היום ובני עבר ללמוד בישיבה גדולה מרוחקת, אך גם אז לא ניתק הקשר. בני שלח לראש הישיבה מכתבים בלימוד - וראש הישיבה השתדל למצוא זמן להגיב על

דברי התורה של הנער ולהתעניין בקורותיו!".

ליד בנין הישיבה שוכן מפעל שיקומי לאנשים תשושי נפש. רבים מהם היו באים להתפלל בישיבה באומרים: "הרי ראש הישיבה כל כך אוהב אותי!".

אבא הרבה לעורר את התלמידים, כי מעשים של חסד מזדמנים להם כל העת בין כותלי בית המדרש, ואין צורך לחפשם מחוץ לישיבה. הוא סיפר שבתקופת לימודיו בישיבת חברון, התגבש עם קבוצה מחבריו לקבל מדי תקופה קבלה אחרת להתחזקות, והם היו מעדכנים את סבא המשגיח בדרכי עבודתם המוסרית.

פעם אחת נכנסו אליו, ואמרו שקיבלו עליהם להתחזק בגמילות חסדים, ולכן יחפש כל אחד מהם הזדמנות לעשות בכל יום מעשה חסד אחד לפחות.

לשמע הדברים העמיד אותם המשגיח על טעותם: "אין צריכים לחפש מעשי חסד! מעשי חסד מזדמנים בכל רגע בתוך בית המדרש!".

כשאך פקחו עיניהם הבינו כי אכן, הזדמנויות כאלה ישנן למכביר - להאיר פנים זה לזה, להחמיא, לשבח, לעודד...

אבא אף היה מוסיף דוגמה בשם סבא: "מצוי אצל הבחורים שכאשר אינם מבינים דבר מה בסוגיא, ניגשים אל חבר ושואלים: 'איך אתה למדת בסוגיא?' כביכול: 'אני כבר מבין את הסוגיא, אבל אני רוצה לדעת איך אתה למדת אותה...'".

"הנוסח הנכון כאן הוא לומר לחבר בפשטות: 'לא הבנתי פשוט בסוגיא, האם תוכל להסביר לי?'".

זוהי דוגמה להרגשה טובה, שאפשר לתת לזולת בין כותלי הישיבה, בלי לחפש 'מעשים נשגבים' בחוץ.

אבא שימש דוגמה חיה להנהגה זו, כפי שהיטיב להגדיר זאת דודי רבי ישעיה לפין:

"מאור הפנים הוא חלק מעצמותו של האדם, כפי שלומדים מלשון התורה על משה רבינו: 'כי קרן עור פניו'. רבי יצחק הוטנר כתב על רבי ישראל מסלנט, שהוא ידע להסתיר את גאונותו ואת כל מעלותיו, אך דבר אחד לא הצליח להסתיר - את מאור פניו!"

כך היה גם אצל אבא. הארת הפנים הייתה חלק מעצמותו. היא התעצמה בעת לימוד תורה, ויותר מזה בזמן מסירת שיעור, והגיעה לשיאה בהתקרב הימים הטובים. כל מי שעמד במחיצתו הושפע מהודו, 'ומשה לא ידע כי קרן עור פניו'..."

הארת הפנים של אבא הייתה תמידית. היא הייתה אצלו תכונה פנימית ואמיתית שנבעה מעומק הנפש.

על כן לא היה בכוחו של שום מצב לשנות את זיו פניו של אבא, או להעכירו.

(מתוך הספר 'גדלות ואדם')

כאשר קו החזית היה לא רחוק מטבריק, הבחינו החיילים הרוסיים בשעת לילה מאוחרת באור המנצנץ מחלון ביתו של אחד מתושבי העיירה. מיהרו החיילים להסתער על הבית, בהיותם בטוחים כי מדובר כאן במרגל לטובת האויב המאותת להם ע"י אור הנר הדלוק...

הדבקות בה' - כאש ששורפת הכל!

הרב בנימין בירנצוויג

"אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לַה" (ויקרא א', ט')

קרבן לה' נקרא בתורה בשם 'אִשָּׁה', ומבאר רש"י שֶׁאִשָּׁה לשון אש, ובא לומר לנו, שכשישחטנו יהא שוחטו לשם האש. וזה טעון ביאור! מדוע קורבן נקרא על שם האש של ההקרבה? מדוע לא על שם השחיטה עצמה, שהיא עיקר המלאכה בקורבן ויקראו לקרבן 'שחוט ריח ניחוח לה'!? ובשפתי חכמים הוסיף לבאר על דברי רש"י, שהכוונה לשוחטו לשם אש - שישרפנו לגמרי באש, ולא לצלותו וישאר ממנו דבר. מדבריהם מתבאר לנו יסוד גדול בעבודת ה': קרבן מסמל את הקרבת כל עצמיותו לה', שכל מחשבתו היא לה' לבדו, ולכן קורבן צריך לשורפו באש ששורפת הכל ולא נשאר כלום, הכל לה' בשלמות! וכעין זה מתבאר בדברי הרמב"ן כאן.

זה הטעם שנקרא קרבן 'אשה' על שם הקרבתו באש ששורפת הכל, ובזה מסמל כי הקרבתו לה' מכל לבו ומחשבתו לבלתי השאיר לעצמו שום דבר! וכך כל עבודת ה' שלו צריכה להיות, בלתי לה' לבדו!!

רבה של טבריק, אשר ידע והכיר את מידת אכזריותם של צבאות רוסיה הצארית, השיב ואמר להם: "אם אכן נגזר עלי להיות מוצא להורג, אני מקבל עלי את הדין, אך בקשה אחת לי אליכם ואנא מלאו את בקשתי האחרונה! אני עסוק עתה כל כולי בבירור הלכה מוקשה ברמב"ם, במטותא מינייכו, המתינו לי שעה קלה עד אשר אבהיר לעצמי את משמעות הקטע הקשה הזה ברמב"ם".

לתדהמתם של החיילים לא היה גבול, מי שמע כדבר הזה? אך דא עקא תדהמה זו גרמה לכך שהם נענו בחיוב לפנייתו של הרב, ואמרו לו שאכן הם מוכנים להמתין עד אשר יסיים את עיונו.

תוך כדי המתנתם לרב בביתו עד שיגמור את לימודו, חל מפנה מפתיע במצבה הצבאי של העיר, הגרמנים פתחו במתקפה רבתי והחיילים הרוסיים המופתעים נסו על נפשם. וכך בזכות שקידתו העצומה ודבקותו המוחלטת בה', ניצל הרב מטבריק מציפורני חיות הטרף הללו.

מספר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל בספרו 'חי ראובן': בהיותי באמריקה הצטרף אלי לעזרתי יהודי חשוב שהרבה להתחסד איתי, נסע עימי עד סן פרנסיסקו ולעוד מקומות, והוא היה מקורב מאד לאדמו"ר מבאבוב זצוק"ל.

הוא סיפר לי שבמשך השנים שם לב לדבר מעניין: כל יום בקביעות, אחרי הצהרים בשעות ארבע-חמש, הגבאים היו מניחים לפני הרב'ה

סיפר הגאון רבי חיים ברמן שליט"א: כאשר הרב מפוניבז', הג"ר יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, היה רוצה להדגים את דביקותם של גדולי הדורות שעמלו בתורה היה מספר, כי בזיכרוננו נחרט היטב מעשה שהיה ברבה של העיר טבריק שבליטא.

רב זה היה ידוע בגאונותו ובשקידתו המרובה. במלחמת העולם הראשונה, כאשר קו החזית היה לא רחוק מטבריק, הבחינו החיילים הרוסיים בשעת לילה מאוחרת באור המנצנץ מחלון ביתו של אחד מתושבי העיירה. מיהרו החיילים להסתער על הבית, בהיותם בטוחים כי מדובר כאן במרגל לטובת הכובש הגרמני המאותת לגרמנים ע"י אור הנר הדלוק.

משהגיעו החיילים לבית פרצו לתוכו, ומצאו שם את ר' אהרון רב העיר כשהוא רכון על הרמב"ם ושקוע בלימודו, עובדה זו לא שינתה את הערכתם כי מדובר כאן במרגל, אי לכך הודיעו לר' אהרון בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, כי הם עומדים להוציאו מיד להורג באשמת ריגול.

"אם כך" - השיב ה'חזון איש' - "קמים ועוזבים את המקום..." ואכן כך עשה השואל, במסירות נפש ויתר על פרנסתו המרווחת, עזב את חיפה ועבר לגור בירושלים

מדוע לאחד פסק החזון איש לעזוב את חיפה ולשני פסק להישאר בחיפה?

הרב ישראל ליוש

"לְיְהוּדִים הָיְתָה אֹרֶחַ וְשִׁמְחָה וְשָׁשׂוֹן וְיָקָר"

ללמוד דרך בעבודתו, שגם עלינו לחלק בדרכי פעולתו בין העניינים הרוחניים לעניינים הגשמיים.

הסיפור הבא יספר את ראייתם התורנית של גדולי הדורות, בהבדלים באופן מוחלט וברור בין שאלה הנוגעת לעניינים רוחניים לבין זו הנוגעת לעניינים גשמיים...

בספר 'מעשה איש', מסופר על שני אנשים תושבי חיפה שעסקו בראיית חשבון, האחד הצליח בעבודתו והתפרנס ברווח, ואילו השני התפרנס בקושי רב.

הראשון נכנס אל מרנא ה'חזון איש' זי"ע ושאל: "בחסדי ה' פרנסתי מצויה, אך חושש אני על חינוך ילדי בעיר חיפה!", "אם כך" - השיב החזון איש - "קמים ועוזבים את המקום..."

ואכן כך עשה השואל, במסירות נפש ויתר על פרנסתו המרווחת, עזב את חיפה ועבר לגור בירושלים.

רואה החשבון השני, פנה גם הוא אל החזון איש בשאלת מגוריו בחיפה, אך בנוסח הבא: "קשה לי בפרנסה וברצוני לעזוב את חיפה, מה אעשה?" מיד שאל אותו החזון איש: "ומה עם חינוך הילדים?", "דוקא בענין זה" - ענה השואל - "המצב הוא טוב, אני מתגורר בסמוך לבית הספר החרדי, וגם פעלתי רבות למען ביסוס החינוך החרדי בעיר, אך כיון שפרנסתי דחוקה, אני מסתפק אם לעבור לגור בתל אביב"

הנה ידוע ההבדל בין הגזירה במלחמת היוונים על החשמונאים, לבין גזירת המון ואחשוורוש. גזירת היוונים היתה על עניינים רוחניים, 'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך...', ואילו גזירת המון היתה על הגופים, 'להשמיד להרוג ולאבד...!'

גם ניסי ההצלה במלחמות אלו השתנו זה מזה, בעוד שנס החשמונאים בחנוכה היה נס גלוי, מחוץ לדרך הטבע, 'רבים ביד מעטים...', ולעומתו נס הפורים היה בדרך טבעית, בלא שהשתנו סדרי בראשית.

יש לומר ששני חילוקים אלו קשורים זה בזה, ולא לחינם הנהיג כך מנהיג הברייה, שבעניינים רוחניים יהיה הנס מחוץ לגבולות הטבע, ובעניינים גשמיים יהיה הנס בטבעיות על דרך מנהגו של עולם. אין זאת אלא כדי להורות לנו, כיצד גם אנו צריכים לפעול בעניינים רוחניים ובעניינים גשמיים. ברוחניות צריך האדם לגייס את כל כוחותיו, ואף מעבר לכוחותיו, כדי לעלות מעלה מעלה במעלות הרוחניות, וכמו שהשי"ת פעל ועשה אף מחוץ לדרך הטבע, כאשר היתה גזירה על קיום התורה והמצוות, כן אנו, ההולכים בדרכיו ומתדבקים במידותיו, עבור לימוד התורה וקיום המצוות - צריכים להתאמץ בכל הכוח ולעשות דברים בלתי רגילים, שלא היינו עושים אותם בשגרת היומיום. לעומת זאת בעבור צרכי הגוף הגשמיים, כגון מזונותיו של אדם, מגוריו וכלי ביתו, אין זה מן הראוי לפעול בדרכים לא דרכים כדי להשיג ולהגשים הרצונות, די בפעולות רגילות וטבעיות להשגת המבוקש, ואין צורך להשתדל עבורם יותר מדאי, כי אין חפץ הקב"ה בהאדרת והערצת העניינים הגשמיים, רק רצונו שנשקיע כל כוחנו ומרצנו, ואף מעבר לכך, עבור קיום רצונו ית', ואילו בצרכי הגוף הגשמיים נסתפק בדרכי פעולה רגילים.

אל יאמר הקורא, חלילה, כי למדנו מכאן שהצלת חיי אומה או אדם, הם עניינים גשמיים שאין להשתדל עבורם רק בדרכים הרגילות, כשם שהקב"ה הציל את הגופים בפורים רק בדרך טבעית, וכביכול לא התאמץ בזה ולא הנהיג ניסים מחוץ לדרך הטבע...

אלא ודאי כל ענין הצלת חיים הוא ענין רוחני, וכל אחד מצווה לעשות הכל בכל מכל כל, כדי להציל כל אדם מישראל, וכל דברינו הם רק שמאופן הגזירות ומאופן הנהגת הקב"ה בניסים אלו, נוכל

טרם הספיקו לנסוע כברת דרך של ממש, ולפתע פתאום קול יללות סירנות ונורות כחולות מהבהבות עוטפות את הרכב מכל עבר, כשארבע ניידות משטרה נצמדות לרכבו של הנהג הנחמד, סוגרות עליו וחוסמות את המשך דרכו. מהניידות קופצים שוטרים חמורי סבר, ומורים לנהג לעצור מיד, ולצאת מהרכב. הנהג המבולבל עשה כמצוותם, ועל אתר הסתערו עליו כמה שוטרים...

מי הודה לשוטרים על שעצרו אותו בטעות?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי" (אסתר ב', כ"ב)

ימי הפורים הגדולים עומדים בפתח, כל לב יהודי נרגש ונלהב. מסביב יהם סער הצלופנים והבונבונירות, בחלל עולות נעימות קצובות, שמחות ומרקידות, האווירה כולה צבועה בחגיגות ססגונית עזה, ובעומק הלב פנימה מתחוללת מערבולת של רגשות שמחה ועליצות.

אכן כן, אחת לשנה, כולנו שוכחים את דאגות היום יום, ושוקעים לתוך יממה של שמחה ועליזות יוצאי דופן. 'חייב איניש לבסומי', ודומה שאין חובה שהיא זכות אהובה כל כך, כמו להיכנס אל יום הפורים, לשקוע בשמחתו ולהתענג על גדולתו. זוהי יממה יחידה ונדירה בשנה, בה הכל - מכל הכיוונים ובכל העולמות - אפוף שמחה וגיל, והשפע והאושר אינם ברי תיאור.

זהו יום שמחה השוררת בחוצות וכובשת כל נים בלב, יום של עליצות פורצת גבולות ומרוממת טפח וטפחיים. וביום הגדול והנפלא הזה, כידוע לכולנו, שערי אורה ושמחה נפתחים, שערי שפע וישועה נפערות לרווחה, מזמינים את כל החפץ ליטול כי יבוא ויטול במלוא חופניים, כי כל הפושט יד ומבקש - גם מן שמיא - נותנים לו בשמחה וברוחב לב.

זהו גילוי נפלא שגילה הרוקח בפסוק 'עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע', וממנו חשף סוד שכדאי לדעת: המילה 'ממנה' כוללת את האותיות שבמילה 'מהמן'. כלומר, אם 'עת צרה היא ליעקב', אם יהודי חש בצרה ובמצוקה, אם יש משהו שמעיק על כל אחד מאיתנו, אזי 'ממנה יוושע' - כלומר מימים אלו, ימי השמחה על מפלת המן הרשע, ניתן לשאוב ישועות רבות ונכספות, מסוגלים הם להרעיף ישועות כבירות.

וכאן נשאלת שאלה שראוי לייחד לה התבוננות מעמיקה: לאורך ההיסטוריה, סבל עם ישראל גזירות ורדיפות, גלויות ומכאובים, ומחלק גדול מהם נושע ונגאל, זכה בנס הצלה מרגש, ולזכר הניסים אותם חוונו - נקבעו לנו חגים ומועדים. אבל למה דווקא יום הפורים

- הוא המיוחד לחולל בו ישועות לכל אחד מאיתנו? למה דווקא ביום הזה טמונה סגולה כה מיוחדת ועילאית? מה מיוחד בנס הפורים, שהפך את יומו ליום בו השערים נפתחים והישועות זורמות בקצב?! התשובה היא, כי פורים הוא יום של נתינה. יום של התמסרות. יום שאחד מעיקריו הוא לשמח את הזולת, להעניק ליהודי אחר, לתמוך באח מן. פורים מיוחד בכך שהחל מהרגע בו נוצר הנס שלו, ועד כל רגע במהלך היום הגדול הזה בימינו, סמלו הוא הנתינה וההתמסרות לזולת, התמיכה, העזרה והסיוע מכל הלב.

אם נתבונן בנס המגילה, נגלה כי הוא מתחיל בכך שמרדכי הצדיק גילה את הסוד כי בגתן ותרש מבקשים להרעיל את המלך, ודיווח על כך לאסתר שדיווחה על הגילוי בשם מרדכי, ובכך ניצלו חיי אחשוורוש. אסתר המלכה יכולה היתה לקחת את הקרדיט על הגילוי, אבל בחרה לומר אותו בשם מרדכי, כפי שמודגש במגילה 'ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי'. בסופו של דבר כאן החלה הישועה, כי באותו לילה בו נדדה שנת אחשוורוש, נמצא כתוב בספר הזכרונות שמרדכי הציל את חייו.

בסיכומי של דבר, אם נתבונן, נראה שכל נס המגילה לא היה מתרחש, לולא אסתר היתה נותנת את זכות הגילוי למרדכי. כלומר, כל הנס

**חייך הרב והשיב: 'בוודאי אתם
חושבים, כי בעולם האמת אקבל
שכר רב על כתיבת ספרי 'אבן
האזל', אולי על מלאכת הרבצת
התורה בה אני עמל ללא הרף.
בוודאי אקבל על כך שכר, אך אין
כל ספק כי אקבל שכר רב ונוסף
על השעות בהן אני לא כותב את
ספרי - ותחת זאת כותב המלצות...**

עם כניסתו לחדר המעצר, הסתבר לו כי האיש שהעלה לרכבו הינו שודד מסוכן, ולבסוף נמלט רגלית - והסתייע בטוב לבו של נהג מזדמן כדי להמשיך את הבריחה. אלא שהדבר לא נעלם מעיני השוטרים הדולקים אחריו, והללו היו בטוחים כי הנהג מתואם עם השודד, ולבסוף - הוא חבר באותה כנופיה. לא הועילו כל תחנוניו של האיש והוכחותיו, מפקד בית המעצר הורה כי יעצר למשך הלילה, ומחר - מי יודע מתי - יימשך הטיפול בו...

מתנשם ומתנשף הוכנס היהודי הלז, הנהג הנחמד וגומל החסד, אל תוך חדר מעצרים, לצד פושעים. הוא מביט בקירות המקולפים ובתת התנאים, ומבין שזה לא המקום עבורו, הוא לא יצליח להירדם כאן, ובכלל - איך בכלל הגיע לכאן? וכי העלה בדעתו אי פעם שיקלע לחדר מעצרים? וכי חטא, עווה או פשע מעולם? - איך בכלל נקלע למצב הביש הזה?!

מחשבות לא נעימות ריחפו בירכתי מוחו, כיצד מעשה חסד אצילי הוביל אותו ללילה כה עצוב. הוא היה בטוח שכבר ביום המחר - כשתתברר הטעות ועד כמה אין לו קשר לכנופיה - ישתחרר, ובכל זאת - המחשבה על כך שייאלץ לבלות לילה אחד במקום כזה - תסכלה אותו מאוד. הוא חיפש תעסוקה להעביר את השעות שלפניו, ואז גילה כי בחדר חוברת הדרכה להגשת 'עזרה ראשונה', ומתוך שלא היה לו משהו טוב ומועיל יותר לעשות, החליט לעבור על החוברת שלפניו...

בין הנושאים הנידונים בחוברת, מוקדשת יריעה נרחבת לנושא התקפי לב, דרכים למניעה, דרכי טיפול, עזרה ראשונה, ולצד זאת - רשימת תסמינים המעידים כי התקף לב מתקרב. כשקרא את התסמינים הללו, עלתה במוחו מחשבה נועזת:

אם ממילא עליו לבלות את הלילה מחוץ לביתו, אין ספק כי בית חולים עדיף על בית מעצר... לפיכך, קרא ושינן את רשימת התסמינים, וכשהיה בטוח שהוא זוכר אותם היטב, ביצע את

הפלאי מתחיל בנתינת הזכות למרדכי, בהקרכת הזכות הגדולה של הצלת חיי המלך - שיירשם על שם מרדכי, ולא על שמה! ולכן, מצוות היום כוללות בתוכן בעוצמה רבה את המרכיב של ההענקת הזכות, התמיכה בו, הדאגה כלפיו והאיכפתיות למענו. אלו לא מצוות שהובאו ליום הזה סתם, אלא כי יש בהן את הנוסחה האדירה שהביאה את הישועה, את הרצון להעניק, לתת, להקריב למען הזולת, לעשות הכל כדי להקל עליו, לוותר על זכויות אישיות למענו.

הבה נתבונן בסיפור המגילה, ונקרא את מה שטמון בו בין השורות: האיכפתיות למען הזולת, הרצון להיטיב אתו - אלו פתחו את שערי הנס, אלו הביאו את הישועה. לפיכך, יום הפורים הוא היום בו 'כל הפושט יד נותנים לו' - כי זהו יום שכולנו מעניקים ונותנים בשפע רב, מתוך רצון להיטיב, בלי לבדוק בציציות ובלי להתבונן עמוקות - רק לתת ולתת ולתת עם כל הלב!

וככל שנרבה בנתינה ביום הזה, ככל שנתאמץ לשמח את הזולת, להעניק מתת יד הגונה לכל מבקש, לשמח אדם גלמוד במשלוח מנות יצירתי, לנצל את היום הזה כדי לגרום ליהודי עצוב לחייך - כך נזכה שבזכות הנתינה שלנו ומאמצינו למען הזולת ייפתחו עבורנו שערי שמים, ונזכה אכן לנצל את היום הזה לפעול ישועות גדולות, בשפע, באושר, בשמחה!

תודה נרגשת

בבית החולים 'רמב"ם' בחיפה, שעת צהריים מוקדמת. למקום נקלע יהודי חשוב המשמש כמגיד שיעור מפורסם, ובתוך כדי ביקורו במחלקה - שם לב לתכונה מעניינת סביב אחד החדרים במחלקה. עמדו שם כמה שוטרים, מחזיקים בידיהם מסמכים צפופים, ומבקשים להחתים את אחד המטופלים - תוך כדי שהם מתנצלים בפניו על אי הנעימות, כשמנגד - הלה מודה להם בהתרגשות...

המחזה הזה עורר את סקרנותו של אותו מגיד שיעור, וכשהבחין בכך המטופל המאושפז - ביקש ממנו להתקרב ולספר לו על מה ולמה כל המהומה, מדוע השוטרים מתנצלים ומדוע הוא כל כך מודה להם. וכך סיפר האיש את הסיפור המדהים הבא:

היה זה ביום האתמול, כשנסע על ציר תנועה ראשי בחיפה, אז הבחין מרחוק ביד מתנופפת, ואדם שנראה כנתון במצוקה מבקש כי יעצור לו. הוא האט את רכבו ועצר, והלה הסביר כי הוא ממחר מאוד ועליו להגיע למקום אחר בדחיפות, והוא מבקש אם ניתן לעלות לרכב ולהצטרף לנסיעה. הנהג - יהודי טוב לב ונחמד, הסכים בשמחה לעשות את מעשה החסד הזה, והזמינו לעלות לרכב ולהצטרף.

טרם הספיקו לנסוע כברת דרך של ממש, ולפתע פתאום קול יללות סירנות ונורות כחולות מהבהבות עוטפות את הרכב מכל עבר, כשארבע ניידות משטרה נצמדות לרכבו של הנהג הנחמד, סוגרות עליו וחוסמות את המשך דרכו. מהניידות קופצים שוטרים חמורי סבר ושלופי נשק, ומורים לנהג לעצור מיד, ולצאת מהרכב בידיים מונפות אל על. הנהג המבולבל עשה כמצוותם, ועל אתר הסתערו עליו כמה שוטרים, אזקו אותו באזיקים, והובילו אותו לתא המעצר.

שנרבה בעשיית חסד ובנתינה למען זולתנו - כך נזכה שבזמננו עולם ייטיב עימנו במידה כנגד מידה, ויפתח לנו את אוצרו הטוב!

20 המלצות בבת אחת!

בבית הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' ומחבר ספרי 'אבן האזל', נשמעה באותו ערב נקישת רפה על הדלת, ובפתח נראה יהודי מיהודי ירושלים, שניכר שמצבו הכלכלי לא שפר עליו. הוא ביקש להיכנס ולשוחח עם הרב, ועם כניסתו אל חדרו של הרב הניח שני עמודים כתובים בכתב יד צפוף, וביקש מהרב לעיין בהם... היתה זו רשימה ארוכה של נדיבי עם מעבר לים, אשר אותו יהודי ביקש לצאת לחו"ל ולהתרימם לעזרתו, הואיל ומצבו הכלכלי קשה ממש. ואם כל נזקק מיהודי ירושלים היה נכנס אל הרב מלצר ומבקש מכתב המלצה, הרי שהלה היה מקורי בבקשתו:

'אני מבקש כי הרב יכתוב לי 20 מכתבי המלצה שונים, ממוענים אישית לכל אחד מנדיבי הלב הללו, כאשר כל מכתב פונה אל הנדיב באופן אישי לפי כבודו ומעמדו. אני סמוך ובטוח שאינו דומה מכתב המלצה כללי למכתב המלצה אישי, שלבטח ימצא מסילות ללבו של כל נדיב - שעה שיראה שהרב פונה אליו אישית. אני יודע שמדובר בבקשה חריגה שתעלה לרב זמן רב ומאמץ מרובה, אבל זו הדרך שלי להצליח להתרים הרבה כסף...' - סיכם הלה את בקשתו המוזרה.

בני הבית, בשומעם את הדברים, התפלצו ממש. 'החוצפה עוברת כל גבול' - התלחשו ביניהם, 'זהו, אנשים איבדו את הבושה! ככה להטריח את הרב? ככה ללחוץ עליו שיכתוב 20 מכתבים שונים? וכי אין גבול למה שניתן לדרוש מהרב?'

גם כך, כל העסק הזה של כתיבת ההמלצות לכל מי שיצא לחו"ל לקושש מעות, כבר מזמן אינו מוצא חן בעיניהם. היטב ידעו כי רבנים שעסוקים הרבה פחות מהרב מלצר, כבר עברו מזמן לטופס המלצה בדגם אחיד המצולם פעם אחר פעם, שכל הדרוש מהרב הוא להוסיף את שם המבקש ולחתום בשולי המסמך. ואם לא די בכך שהרב מוסיף וכותב המלצה ארוכה ומפורטת לכל מבקש, כאן זה כבר מוגזם ממש: 20 המלצות לאדם אחד! היתכן כדבר הזה? הם פנו אל הרב, וביקשו לעצור אותו בטרם יעשה מעשה. 'לא שייך לתת למצב להימשך כך!' - טענו בתוקף, 'אנו של הרב יקר מפז, אי אפשר שיקדיש שעות כה רבות וטירחה כה גדולה למען כל מבקש מכתב. אם היה הלה מסתפק במכתב אחד - גם זה יותר מדי, אבל נחא. אולם כעת - נראה כי איבד את הבלמים לחלוטין, הוא בטוח שעל הרב לטרוח בעבורו כל כך, לכתוב 20 מכתבים... לא יעלה על הדעת!'

חי"ך הרב והשיב: 'בוודאי אתם חושבים, כי בעולם האמת אקבל שכר רב על כתיבת ספרי 'אבן האזל', אולי על מלאכת הרבצת התורה בה אני עמל ללא הרף. בוודאי אקבל על כך שכר, אך אין כל ספק כי אקבל שכר רב ונוסף על השעות בהן אני לא כותב את ספרי - ותחת זאת כותב המלצות... אין צורך לחסוך בשעות הללו או להימנע מהטירחה הזו - הרי שכרי מובטח בגין לא פחות משהוא

תוכניתו: הוא החל משתנק ומתקשה לנשום, דופק על חזהו בחוזקה ומפלב בעיניו כמסוחרר...

באישון ליל החלה מהומה בחדר העצורים, אחד העצורים נראה כי אינו חש בטוב..., כששמע כי ראש המשמרת מזמן אמבולנס בחשש לאירוע לבבי בבית המעצר - הבין כי תוכניתו הצליחה... לפחות יבלה את הלילה על מיטה נוחה בבית החולים כשלצידו צוות רפואי רחום, ולא על דרגש בבית המעמד כשסביבו פושעים מסוכנים...

ה'עצור' שנראה כי לבו לא עומד לו, הועלה לאמבולנס, מלווה בארבעה שוטרים חסונים שישמרו עליו כל העת. כראוי ל'עצור' במעמדו, הוא אפילו לא עבר את חדר המיון, הובהל מיד למחלקה הקרדיולוגית, שם החלו מיד בסידרת בדיקות מקיפה. ואז, הרופאים גילו את שגילו - - -

אכן כן, אחד העורקים הראשיים היה סתום ב-99 אחוז, והלה אפילו לא ידע! בעודו משתנק ועושה עצמו כבעל בעיה לבבית - אכן כן, לבו עמד לחטוף התקף אמיתי בכל רגע!

בני המשפחה הוזעקו למחלקה, מבולבלים ונבוכים מהלילה המוזר העובר עליהם, אבל אפילו לא ניתנה להם ההזדמנות לדבר עם אביהם. רופא מומחה הוזעק בשעות הלפנות בוקר, וביצע טיפול לבבי מורכב באופן דחוף ביותר, מציל בכך את לבו של היהודי שהבהיל את עצמו לבית החולים כתוכנית חמקנות מלילה בבית המעצר, ועתה מסתבר - כי זה מה שהציל את חייו!

עד שעות הבוקר המאוחרות, כבר התבררה למשטרה האמת הברורה מראש, כי האיש חף מפשע, הסך הכל הינו נהג טוב לב שביקש לעשות חסד עם יהודי שביקש 'טרמפ', ומצא עצמו מתגלגל לחדר המעצר על לא עוול בכפו. כעת באו השוטרים להתנצל ולהחתימו על מסמכי השחרור, בעוד הוא עומד ומוודה להם על הטעות שעשו, שהרי רק בזכותה התברר עד כמה סתום עורק ראשי בלבו, וחיינו ניצלו!

וככל הסיפור הזה, סיפר אותו נהג בעצמו, בעודו בבית החולים, למגיד שיעור מפורסם שסיפר את הסיפור להרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א, והוסיף: 'הבנת מה הולך בעולם הזה? אני חשבת ששעיתי לפלוני טובה, ומחמתה התגלגלה עליי רעה שכזו - להיעצר על לא עוול בכפי. ומה מסתבר? שהחיפך הגמור הוא הנכון:

הטובה שעשיתי - היא שהצילה את חיי! ההיקלעות לבית המעצר - היא שהובילה לטיפול בלבי בזמן הנכון! המעצר שנגרם ממעשה החסד שעשיתי - הציל אותי.

מדהים! מתברר, שמעשה חסד ונתינה למען הזולת, פותח שערים מפתיעים של שפע ורחמים מן שמיא, מעניק ניסים ונפלאות שלא ניתן לתאר או לשער. לפתע פתאום, במבט לאחור, ניתן לגלות עד כמה המאמץ למען הזולת, ההתמסרות למענו, הרצון להיטיב אתו - אלו פותחים לנו שערי ישועה, אלו מביאים בכנפיהם את השפע הנכסף.

הנה כי כן, אנו ניצבים בפני יום כה גדול, יום שכולו נתינה. הבה ננצל את היום הזה כדי לתת, להעניק, להתאמץ, להקריב להתמסר ולסייע - לעשות הכל למען יהודי אחר, להקל עליו, לשמח את לבו. וככל

מובטח על עסק התורה בו אני עוסק ביתר שעות היממה! ובאומרו זאת, פתח הרב מלצר צוהר, חרך הצצה לסולם העדיפויות של יהודי. לפעמים נראה, כי ישנם עיסוקים חשובים ורבי מעלה, ואילו ההתמסרות לזולת לא מצליחה להשתחל לראש סולם העדיפויות, זוכה במקום סמלי אי שם בירכתיים... בסיפור נפלא זה, אותו סיפר תלמידו הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, אנו מגלים את האמת: ההיפך! ההתמסרות לזולת, הטיחה למענו, הפעלתנות כדי להקל עליו, האיכפתיות לגורלו - אלו קודשי קודשים ממש, זהו העיסוק הנעלה ביותר! כמה כדאי להשקיע בו, להקדיש לו זמן וכוחות, לתת לזולת את מלוא האנרגיה והסיוע שנוכל. עכשיו, בעומדנו ערב ימי הפורים, זה הזמן המסוגל לכך ביותר, זו העת הנכונה. הבה ננצל את היום הזה שכולו חסד ונתינה כדי להרבות חסד ונתינה מכל הלב, ונזכה שהשפע, האושר והשמחה של היום הזה, ירדפנו כל ימי חיינו!

שעת זהב...

יום הפורים הוא עת רצון מיוחדת, זמן מסוגל לפעול ישועות, שערי שמים פתוחים לרווחה. ובתוך היום הגדול הזה יש 24 שעות, כולן

המשך מעמוד 20 | הרב בנימין בירנצוויג

כמה עוגיות פשוטות, קיכלאך, הרבי היה מברך עליהם מזונות ואחר האכילה מברך על המחיה בדבקות גדולה. פעם אחת קרה שלא היו עוגיות, ושאלו את הרבי האם להביא תפוחים במקום? אמר הרבי 'לא אני רוצה דוקא את הקיכלאך...' ולא הבינו מדוע. כמה חודשים לפני פטירתו, אחד מבאי הבית אור אומץ ושאל את הרבי על מנהגו זה לאכול דוקא עוגיות. השיב הרבי:

המשך מעמוד 21 | הרב ישראל ליוש

"בשביל פרנסה לא עוזבים את המקום..." - פסק ה'חזון איש' נחרצות.

ואם כבר בחיפה עסקינו, ובפסקי ה'חזון איש' בענייני מסירות נפש לרוחניות, הנה לנו הסיפור הבא, גם הוא מספר 'מעשה איש': צעיר חיפאי למד שנתיים וחצי בישיבה קטנה בכפר סבא, ונפשו חשקה ללמוד בישיבת פוניבז', אלא שהוריו התנגדו לצעד הזה ורצו שישאר בחיפה ללמוד בטכניון...

המדריך של הצעיר הזה ב'נוער האגודת' היה רבי אלחנן סמט ז"ל, הוא שלח לו מכתב ושאל אותו כיצד עליו לנהוג בסתירה הזו בין רצונו לרצון הוריו?

מרומויות ומיוחדות. אבל מתי בתוך היממה הזו היא עת הרצון הנעלית ביותר? מתי הזמן של יהודי להקיש על שערי שמים במלוא העוז והתעצומות, ולהיושע באמת? את השאלה הזו הפנו לכ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע. ואז, השיב הרבי גילוי שמיימי מסעיר, מילים שכדאי לזכור אותן ולנצל היטב: בבוקרו של יום הפורים, קודם תפילת שחרית, היא עת רצון עילאית לאמירת תהלים. ולאחר אמירת התהלים, לפני תפילת שחרית - זוהי עת הרצון המיוחדת והעילאית ביותר, והזו הרגע הנעלה ביותר לפעול בו ישועה ביום הגדול והנשגב הזה! הבה ננצל את הרגעים העילאיים האלה, ובכל הכח. אמירת תהלים לפני התפילה, ומיד אחריהם - עוד קודם התפילה - נקיש על שערי שמים, נתחנן על כל מה שמעיק עלינו, נתפלל על המצוקות האופפות אותנו. זוהי שעת זהב ועת רצון עילאית, הבה ננצל אותה בכל הכח!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

'הברכה היחידה שאומרים בה 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה' היא ברכת מעין שלוש, איני יכול לעבור יום אחד מבלי לומר להקב"ה 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה'!". כזו היתה דבקתו של הרבי זצ"ל באמירת הברכות יום יום!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

רבי אלחנן נסע עם המכתב ל'חזון איש', 'אולי תיסע אליהם...' - הציע ה'חזון איש'. "הנסיעה לחיפה בימים ההם" - מספר רבי אלחנן - "לא היתה קלה כלל וכלל, היא התארכה שעות ארוכות, ורבים היו טלטולי הדרך, אך ה'חזון איש' אמר, אז לא הסתפקתי והחלטתי לצאת לדרך. אך יצאתי מבית ה'חזון איש', פגש אותי יהודי ושאל אותי: 'אולי אתה צריך ליסוע? אני נוסע כעת לחיפה!'... ראיתי בזאת סייעתא דשמיא", מספר רבי אלחנן. "היתה זו עבורי קפיצת הדרך, וברוך ה' הצלחתי במשימתי, ההורים השתכנעו לתת לבנם להמשיך ללמוד תורה..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

משנכנס אדר מרבנים בתורה

שבועיים אחרונים

למבצע הגדול

כרך ש"ס
יחיד

גדול 120 ₪
130 ₪
בינוני 90 ₪
102 ₪

סט ש"ס
שלם

גדול 6600 ₪
7000 ₪
בינוני 5200 ₪
5500 ₪

מסכת יבמות
3 כרכים

גדול 330 ₪
435 ₪
בינוני 255 ₪
339 ₪

הלהיטים של ארטסקרול!

סידור נר נפתלי
השלם

חמשה חומשי תורה
מהדורת שוטנשטיין

מנחם ללמוד
על הש"ס

ספר החינוך בני ברק!
מהדורת הרצוג

ניתן להשיג בעברית אנגלית וצרפתית:

ארטסקרול
ישראל

למשלוח עד הבית, כנסו:
artscrollisrael.co.il

02-6564112

הארטסקרול / מסורה

ספרות
אחים גיטלר

בחנויות הספרים

ירושלים: רח' מלכי ישראל 8 02-5389934

בני ברק: רח' שלמה המלך 2 03-5792612

gitlerbooks.co.il

הזכות להבין כל פרשה בשורה!

יצירת מופת ייחודית השוזרת את נושאי הפרשה
לרעיון אחד!

ממשיכים יחד לספר ויקרא במדבר דברים

'שש משזר' על פרשיות השבוע, המחבר את כלל נושאי הפרשה לרעיון אחד עמוק ומקורי, בשילוב נושאים השקפתיים ואקטואליים.

הספר מבוסס על דברי חז"ל, האומרים כי שורש הפרשה מופיע בתחילתה ומשם ממשיך כ"שש משזר" לכל אורכה.

הספר משלב ידע מעמיק ומקורות מקיפים מדברי חז"ל, יחד עם תובנות ונושאים הקרובים ללבו של הקורא בימינו אנו.

המשגיח

הגה"צ הרב אורי וייסבלום שליט"א:

"המחבר שליט"א מצא בכל פרשה נקודת עומק ושזר אותה לאורך כל הפרשה באופן מפליא מאוד"

הוצאה והפצה: ייפה נוף" ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

• ירושלים: מלכי ישראל 17 // ירמיהו פינת ברנדייס // צומת בר אילן 1 // נבעת שאול 28 // בית וון הפסנה 50 // בית הדפוס 32 חדש! נה יעקב: פלג 1 פינת פרדס • מודיעין עיני-קרית ספר: אבני נזר 26 // שדי חמד 1 • ברכפלד: רבי יהודה הנשיא 14 • בית שמש: חפציה-בן איש חי 29 // חזון איש 17 // רמה א-נחל שורק 31 מעל שוק מהדרין • בני ברק: רבי עקיבא 130 // אהרונוביץ 19 מול מרכז רימונים // ברטנורא 3 // רבי עקיבא 43 // עזרא 45 • אשדוד: ענק הספרים - יוסי בן חלפתא 10 רובע ז' • פתח תקוה: קהילות יעקב 4 גני הדר // ההסתדרות 2 פינת רוטשילד • אלעד: רבי יהודה הנשיא 90 • חדש! לוד: הרב אלישיב 8 שכונת גני איילון (אחיסמך) • קרית גת: האדמ"ר מחב"ד פינת נתיבות שלום (בנין הרעטשניף) • רכסים: סביון 39 (בנה ביתך) • נתיבות: האר"י 86 • אופקים: חפץ חיים מול בית הכנסת אוהל משה.

YEFE.CO.IL // 1-599-581-581 // משלוחים בכל רחבי הארץ

פסק הלכה היסטורי ממרן שר התורה:

במתנות לאביונים

דין קדימות

ל-130
משפחות

אביונים גיבורי כח

שבקרן המיוחדת
לחקלאי
קרן השביעית

השנה מקדימים לקיים את מצוות מתנות לאביונים!
וקרן השביעית יזכו אתכם במצווה ביום הפורים עצמו
ובו ביום יעבירו את הכסף לחקלאים

תירמו עכשיו למתנות לאביונים המהודר ביותר בשנה זו, כפסיקת גדולי ישראל

1800-300-5444

לתרומות בהעברה בנקאית: בנק פאגי | סניף 185 | פסי חשבון 485101

קרן
השביעית

קרן הקודש של גדולי ישראל שליט"א
לקיום מצוות השביעית בארץ ישראל
פיסודו של מר רבי בנימין פדילון זצוקל

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 78 | פר' ויקרא תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

כינוס רבני הקהילות ברחבי הארץ לקראת שבת החיזוק מפגעי הטכנולוגיה פרשת ויקרא-זכור
 כינוסים נערכו בתפורה בהשתתפות מרן הגר"א פילץ שליט"א ומרן הגר"א לוי שליט"א ורבני הדרום וכן בעיר רחובות בהשתתפות חבר מועצה"ת מרן הגר"א י"ק קוק שליט"א ורבני העיר וכן בעיר רכסים בהשתתפות הגר"מ זוננפלד שליט"א והגר"י במברגר שליט"א ורבני הקהילות בעיר רכסים

הכינוס בתפורה

הכינוס ברכסים

הכינוס ברחובות

מרן הגר"מ"ה הירש שליט"א בשיחת חיזוק השבוע בהיכל ישיבת "תורת זאב" (צילום: חיים כהן)

בליל פורים תשפ"ב
הכל יתאסך לטובה

**"פנחס, מיכאל, שלמה הם
 העלֵטְעֵרֶר'ס של הישיבה"**

שמחת נישואי נכד משיג'ח ישיבת סלבודקה, הגאון רבי יעקב דוב יונגר

בן הגאון רבי אורי יונגר, מרבני כולל סלבודקה, הבה"ח אברהם ישעיהו יונגר - מבחירי הישיבה, עם הכלה נכדת ראש הישיבה מרן הגאון רבי דוב לנדו, בת לחתנו הגאון רבי שמואל ברטלר

בהיכלי הישיבות מתקיימים כל העת תפילות לרפואתו השלימה ולהחלמתו המהירה,

ראש הישיבה הגאון רבי שלום חיים צבי יהודה בן פסיא שליט"א לרפו"ש בתושה"י, הציבור מתבקש להמשיך ולהרבות בתפילה. עצרת התפילה שהתקיימה בישיבתו "שכר שכיר"

בליל פורים תשפ"ב
הכל יתאסך לטובה

**"האברכים ר' יעקב, ר' יוחנן,
ור' ברוך וב"ב הגיעו עד לפת לחם"**

שמוחת חתונת נכד מרן הגרמ"צ ברגמן שליט"א

פדיון הבן לנין מרן ראש הישיבה הגרמ"ד פוברסקי שליט"א

בליל פורים תשפ"ב
הכל יתאסך לטובה

**"סבא הלל, הילד חיימק'ה,
והיולדת שרי זקוקים לרפו"ש"**

מדרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א

מעטיר בתפילה בקבר רחל

בניחוס אכלים אצל האדמו"ר מתולדות אהרן

בבחינת ולדי ת"ת אבי עזרי

מדרן הגר"ש שטיינמן בפתיחת כולל דינה של תורה בנוה יעקב
נראה המרא דאתרא הגר"צ זיכר

הגאון הגדול רבי מרדכי אודבך בתפילת רבים
לרפואת תלמידיו החתן שנפל
הזקוק לרחמי שמים מרובים

הגאון החיד"א אברג'ל בניקור אצל הגאון הגדול ר'
אברהם יצחק קוק ראש ישיבת מאור התלמוד וחבר
מועצה"ת להומינו לשמחת נישואי בתו בשעט"ם

בני קהילת 'אור גדליה' מליקווד במסגרת 'ירחי בלה' בארה"ק
בשיעור במעונו של מדרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

כינוס רבנים וראשי קהילות במעונו של הראב"ד הגר"י סילמן
לרגל יסוד ת"ת "בית שלום" בבני ברק

בליל פורים תשפ"ב
הכל יתאסך לטובה

**"מוישי, שמעון ושרגא
נפגעו מהאינטרנט"**

מעמד סיום מסכת בבא בתרא בשילוב סעודת מלווה מלכה בישיבת פונוביו' בהשתתפות ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א ורבני הישיבה ומאות התלמידים. צילום דוד קשת

בנם מיוחד ע"י "מוקד העירוב"

בראשות רב מרכז בני ברק הנאון הגדול רבי יהודה אריה דינר שליט"א, לחיווק קדושת השבת ושמירה על איסור טלטול ביישובי הארץ, ולהצלת אלפי יהודים מחילול שבת, ולהכפלת הפעילות ביישובים. הכינוס נערך לעשרות תלמידי חכמים מפקחי ובודקי עירובין, ואברכים מכל רחבי הארץ. בנוסף הגיעו למעמד רבני מושבים שסיפרו על התועלת הגדולה שקיבלו ממוקד העירוב, עם חוויות מהשטח.

במאפיית המצות קוממויות שבהנהלת משפחת באש
מכינים כעת ארגוני מצות ליהודים הנצודים באוקראינה

רבה של אוקראינה הרב משה אסמן

עובר רכב דרכו ומברך ב'ברכת הדרך'
את היהודים שיוצאים עם שיירה מאובטחת לכיוון הגבול

בליל פורים תשפ"ב
הכל יתאסך לטובה

**"משפחות: פליישמן, עזרא,
וויס הם הורים 'למתמודדים'"**

שמיחת בר המצווה המרכזית ל-50 בחורים יתומים המאוגדים תחת אגף 'בני מלכים' של ארגון 'זה לזה' במעמד אדיר ובראשות גדולי ישראל

בליל פורים תשפ"ב
הכל יתאסף לטובה

עם ישראל שקוע בצרות!

בליל פורים תשפ"ב הכל יתהפך לטובה!

**היערכות חסרת תקדים למעמד תפילה וזעקה לישועת הכלל והפרט
בחצות ליל הפורים בציונו של מרנא החזו"א ובהכלי הכוללים
ע"י מאות עמלי 'תורת חסד'**

ההד החזק שמעוררים סדרי הלימוד והתפילה של 'תורת חסד' צובר תאוצה מיום ליום אינסוף טלפונים פוקדים את 'תורת חסד' בימים אלו ממש. מכל סוגי הקשיים, מתקשרים אנשים ומבררים מה צריך לעשות כדי להשתתף במעמד ההיסטורי בליל פורים הבעל"ט, שמאשתקד זכו מאות משפחות לשמחות עצומות, כאלו שאיש כבר לא פילל להן באמת. שמחות אחרות שקיוו וייחלו להן כל כך. נוספות שהיו 'בהמתנה' זמן ממושך המשותף לכולן הוא תחושת הפלא העמוקה, שאחרי החזקת עמלי 'תורת חסד' החלו הענינים לזוז עד הסיום הטוב, המרגש, המפעים, המרטיט. בחסדי שמים.

וגם השנה בליל פורים בחצות הלילה לאחר סדרי לימוד מיוחדים ע"י מאות עמלי התורה יפקדו את קברו של מרנא החזון איש זיע"א שם ובהיכלי הכוללים יתקיים מעמד מיוחד למעוכבי זיווג ומצפים לישועה לפי נוסח התפילה שתיקן מרן הגר"י אידלשטיין זצוק"ל, ותפילה מיוחדת תערך לזיווג שני ולהשבת המתמודדים לדרך התורה

לאחר שמאות האברכים ילמדו בערגה, בכיסופים, בכוונה גדולה, בהתעוררות. ובחצי הלילה יצטרפו למעמד התפילה המרגש כשאליהן יצטרפו בשידור חי אלפי עמך בית ישראל כשבסוף התפילה יאמרו נשמת כל חי אלו שזכו בשנה האחרונה לישועות מיוחדות, ובתפילה שמאות משפחות חדשות, בעזרת השם. מאות משפחות של מחזיקי תורת יום הפורים - יקבלו את הישועה המיוחדת בס"ד

למעלה מעשור נערכים המעמדים נוראי ההוד הללו, על ידי רשת 'תורת חסד' וסיפורים רבים על מחזיקי התורה והתפילות, שנושעו, עוברים מדי שנה מפה לאוזן.

והיום הזה שידוע כזמן של סגולה והתעוררות הרחמים למען הזקוקים לישועה ובפרט בעת הזאת לפרנסה בשפע ובנקל, לזרש"ק ולזיווגים הגונים. וישועות רבות נודעו מקרב השמות שהוזכרו במעמדי התפילה והוזכרו ברבים כסגולה בדוקה לישועה.

וגם הפעם, כמו בפורים בשנה שעברה, יש ל'תורת חסד' בשורה עצומה: תורם אלמוני החפץ בעילום שמו - מוכן לתרום מחצית שניה, לכל אדם שיכול לתרום רק מחצית

המנין הפעם, אפשר להשיג את הזכות הכבירה הזאת בחצי המחיר וזה לרפואת הילד יוסף שמואל חיים בן מרים שחלה במחלה ל"ע וזקוק לרחמי שמים מרובים

בשנה שעברה, האפשרות הנדירה הזאת הביאה לא מעט משפחות לקחת ע"ע 'מנין אברכים'. אין מה לומר, חמישים אחוזים אינם מאה, והרבה יותר קל לקבל החלטה על מחצית מן הסכום.

התורם, שהקציב תחילה מספר תורמים מועט, הגדיל את סכום התרומה שלו, כשראה איזו השתוקקות בציבור להגדיל תורה ולהאדירה

**למסירת שמות למעמד המסוגל התקשר ממש עכשיו
לתורת חסד 1700-555-013**

”נעמי, ציפי, ואסתי
מִיַּחְלוֹת לזיווג שני”

”אברימי ומירי משוועים
לפרי בטן מעל 10 שנים”

”האברכים ר' יעקב,
ר' יוחנן, ור' ברוך וב"ב
הגיעו עד לפת לחם”

”ברכי(31), שרי(29), ואסנת(27)
מעוכבות שידוך”

”יעלי, טליה, וגיטי
לא התקבלו לסמינר”

”משכחות:
פליישמן, עזרא, וויס
הם הורים לְמִתְמוּדִים”

הכל פורים תשפ"ב מתשפר לטובה

מעמדות תפילה נוראי הוד לאחר סדר לימוד בתענית דיבור ע"י מאות עמלי כוללי

‘תורת חסד’

בחצות ליל פורים
לזיווג הגון, לזרש"ק
לרפו"ש ופרנסה בשפע

בציונו של מרנא החזו"א זיע"א

כסדר התפילה שתיקן מרן רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל

ותומכיה
מאושר

באנו בזאת להודות לתמכין
דאורייתא הנדיב היקר באדם
הי"ו החפץ בעילום שמו

שהרים תרומה נכבדה לרשת
הכוללים 'תורת חסד'
להחזקת מאות עמלי תורה
בכולל פורים

לרפואתו השלמה של הילד
יוסף שמואל חיים בן מרים

בתרומתו איפשר לציבור להשתתף
בהחזקת מניין אברכים בסכום של
50% מהעלות

תפילה מיוחדת להשבת מְתֻמוּדִים לדרך התורה ויר"ש ולמִיַּחְלִים לזיווג שני

1-700-555-013

התרומות מוכרות לפי סעיף 46 להחזר ממס הכנסה בזכותך ילמדו לזכותך!

ועידת הרבנים 'לביצור חומות הדת' בארה"ק

בהכוונת גדולי ישראל שליט"א

ייעוץ מקצועי לחסימת האינטרנט כהלכה | יעוץ חינוכי | הסברה | כינוסים

לקראת שבת ההתעוררות על מפגעי הטכנולוגיה - שבת זכור

כללי השמירה מפגעי הטכנולוגיה

שיאומי חדש - חציו טאצ' וחציו מקשים, שאין כדוגמתו בכשר אך יש עליו חותמת מזויפת של הוועדה, והינו סמארטפון פרוץ או לעיתים עם חסימה קלושה ביותר.

רק רכישה בחנות העומדת תחת הפיקוח מוודאת כי המכשיר מאושר [כאשר מתעורר ספק ניתן לפנות ל"מוקד היעוץ"].

ובפרט יש לפקח בענין זה על הבנים והבנות.

סרטים

ג. ככל שמתפתחת הטכנולוגיה והאמצעים לצפייה נעשים זמינים ונגישים ביותר, בנים ובנות רבים נחשפים לסרטים פסולים באמצעות מחשבים או מכשירים שונים המצויים אצלם או אצל חבריהם. **החובה מוטלת על כל הורה לפקח על הענין היטב**, יחד עם החינוך הפנימי להתרחק מהכיעור.

[מומלץ מאד להתקין במחשב תוכנת "וידאו" לחסימה מסרטים, אצל טכנאי אוט-נט. זאת מלבד **חסימת הקליטה האלחוטית** הקיימת בכל מחשב נייד ומאפשרת גישה לאינטרנט פרוץ.

טל' אוט-נט: 0722-613-613.

כמו כן מומלץ למנוע את הגישה החופשית למחשב באמצעות סיסמה].

[במצלמות, יש לוודאות שאין אפשרות צפיה של סרטונים המגיעים מבחוץ. כן מומלץ לנתק אצל אוט-נט את הווייפי המאפשר להעביר קבצים ממצלמה למצלמה בנקל.

ב"גמבוי" עלול להיות ווייפי הנותן גישה לאינטרנט ויש לנתקו אצל אוט-נט. כן יש לבדוק את תוכן המשחקים].

[במרבית בתי ההארה והצימרים קיימים מכשירי צפייה, ויש לברר הענין מראש ולסכם עם בעל המקום שבימי הנופש לא תהיה אפשרות טכנית להפעלת המכשירים (אפשר

לקראת שבת זכור שנקבעה השנה כשבת ההתעוררות בעניין פגעי הטכנולוגיה, אנו מביאים בזאת מספר נקודות שהניסיון בשטח מלמד על החיזוק הנדרש בהם.

על אף המודעות לסכנה הקיימת באינטרנט שחדרה בשנים האחרונות לכלל הציבור וההשתדלות הגדולה להישמר, ישנם מספר מישורים שבהם לדאבוננו נמשכות הפרצות, ובעקבותיהן עדיין נופלות נפשות רבות לבאר שחת. ניכר במוחש כיצד היצר מתגבר ומתחדש וממציא כל העת אמצעים חדשים בהם הוא מבקש לפגוע בטהרתנו ובנפש בנינו. והדברים צריכים חיזוק בכל יום לזהות ולהכיר את הסכנות ולעמוד למולן בעזרתו יתברך.

נגנים

א. רובם ככולם של הנגנים כיום תומכים בצפייה בסרטים. אף כי לרוב מותקנת בהם גירסה שמפעילה מוזיקה בלבד, אך ניתן בנקל לאפשר צפייה בסרטים. כן יש נגנים שמאפשרים גלישה באינטרנט פרוץ. עקב זמינות המכשיר אצל רוב הצעירים המכשולות החמורים הנובעים מכך מצויים ביותר.

על כן יש לרכוש רק נגן העומד תחת פיקוח ומוטבעת עליו חותמת של "כהלכה" או "לכתחילה".

[אלו שרכשו נגנים טרם קיום הפיקוח יכולים להתייעץ ב"מוקד היעוץ" אודות הדגם המסוים].

תומך כשר

ב. עם התפתחות הטכנולוגיה נעשו רבים ממכשירי ה"תומך כשר" למכשירי סמארטפון לכל דבר, וחלקם נמכרים עם חותמת מזויפת. [כגון מכשיר 'שיאומי' שיש בו מערכת 'אנדרואיד' והמכשולות בו כשאנו מאושר חמורים ביותר. לאחרונה נפוץ גם מכשיר

גם באופן שהוא מוציא מהמקום את כבלי החשמל).

אף סרטים הנקיים מכיעור, ההרגל לצפות בהם ממכר ביותר, וכן מעורר בהמשך את הרצון לסרטים בעייתיים.

אינטרנט מסונן

ד. ידוע שגם באינטרנט מסונן עלולים להיות מכשולות שונים. חשוב לדעת כי מלבד בעיית ההתמכרות והחשש ממקרה נדיר של תוכן או תמונה שאינם נקיים לחלוטין, יש גם מכשולות גדולים יותר דרך קבוצות מייל או דרייב וכדו' שניתן להגיע מהם לדברים חמורים ביותר.

וכבר הורו גדולי הדור שאינטרנט מסונן לא הותר אלא במקום הכרח הפרנסה. ואמנם גם כשיש הכרח, יש לחסום דרך חברת הסינון ככל שניתן את האופציות שקיימים בהם סיכונים [כגון חסימת הורדת סרטונים מהדרייב וכיו"ב].

[כמו כן ניתן לצמצם את סכנת ההתמכרות באמצעות בחירת מסלולים הנקיים מאתרי חדשות ומהצ'טים במייל הממכרים ביותר. כשאפשר, מומלץ ליצור רשימה אישית של האתרים הנצרכים בלבד. ניתן להיעזר בחברת הסינון או במוקד היעוץ].

הסינונים המאושרים כיום לצרכי עבודה הינם רק: נטפרי, נתיב, ואתרוג בחלק מהמסלולים (ניתן להתעדכן במוקד היעוץ אודות הסינון המתאים לצרכי העבודה והתקנתו באופן היותר שמור).

סינון פסול

ה. יש סינונים שלא נועדו לציבור החרדי כדוגמת רימון וכדו', ויש בהם גישה לדברים שיש בהם איסורי תורה חמורים. [כגון ברשתות חברתיות, טלוויזיה ועוד, וגם אם מוגדר המסלול הגבוה ביותר שיש בו פחות מכשולות, אך ניתן בלחיצת כפתור לעבור למסלול הנמוך שבו האינטרנט כמעט פרוץ].

סינון 'כשר פליי' וכן 'מושגח פלוס' הינם ברמה נמוכה ונפתחים לעיתים לאינטרנט פרוץ].

מכשירי סמארטפון, טאבלט ווייז

ו. לאחרונה מתרחבת התופעה של מעסיקים שדורשים מהעובדות להחזיק סמארטפון

לצורך תקשורת זמינה בוואטסאפ. כידוע שמכשיר זה, גם כשהוא מוגן ועומד תחת פיקוח (שנועד למקרים מסויימים) יש בו עדיין סיכונים רוחניים, וכן הוא מביא ברבים מהמקרים להתמכרות חמורה להבל וריק. במקרה של דרישה מהמעסיק ניתן להתייעץ ב"מוקד היעוץ" ולשמוע על פתרונות חליפיים (של וואטסאפ דרך המחשב או קבלתו למייל).

ז. מכשירי הטאבלט, אינם מוגנים לחלוטין מהסיכונים אך פחות בעייתיים מסמארטפון מבחינת ההתמכרות מאחר והם גדולים יותר. גם במקום ההכרח, אין לקחת טאבלט (שאינו חסום לחלוטין ע"י אאוט-נט) ולא מכשיר ווייז, כאשר אינם של חברות "הדרך" או "נתיב" (או ווייז של "דרייביט") העומדות תחת "ועדת הפיקוח" שבהכוונת בד"צ ב"ב. (כן יש חסימה ע"י דלתא. וכן ניתן לחסום טאבלט ע"י התוכנה של נטפרי, אולם נדרש בד"צ ידע כדי להתקין, ניתן לברר במוקד היעוץ).

(ווייז של "דרך המלך" אינו תחת פיקוח והחסימה שלו חלשה).

מערכות מולטימדיה לרכב

ח. ברוב מערכות המולטימדיה שברכב, קיימת גישה לאינטרנט פרוץ. ניתן לנתק אצל טכנאים המומחים לכך דרך השלוחה הייעודית לענין בטל' של אאוט-נט הנ"ל.

פתרונות לנמנעים להתחבר לרשת

ט. ניתן לבצע שימושים שניתן לסדר רק דרך הרשת על ידי פקידי "לכתחילה" בטל': 073-732-3050.

כן ניתן לבצע בחדרי מחשבים המפוקחים. חדרים אלו - הגם שחסומים שם חדשות וכדו' מיועדים רק לצרכים מוכרחים בלבד, באשר ההרגל בשימוש ברשת גורר לשימוש נרחב יותר העלול למכר.

מקומות עבודה

י. אף במקרים שיש מורכבות בהתקנת סינון כהלכה במקום העבודה, כמעט בכל המקרים יש פתרונות טכניים לכך. ניתן לפנות ל"מוקד היעוץ המקצועי" שע"י ועידת הרבנים לביצור חומות הדת' בטל': 1599-550-330.

מה שארחתך? וינתן לך!

כל כולנו ברחמי הבלתי נדלים! כמה אנו צריכים רחמים לא על איזה דבר, אלא על כל דבר ודבר!

ומה עושים בשביל הרחמים הללו? מזכירים זכות מרדכי ואסתר. באים אליהם. צועקים, מבקשים שיפעלו בעדנו ויחוללו לנו ניסים גדולים ברחמים כבימים ההם. ואם אנחנו בעצמנו לא יכולים להגיע לשושן העתיקה בתענית אסתר - יבואו השליחים של ועד הרבנים ויעשו זאת בשבילנו.

כשהצדקה של 'ועד הרבנים' איתנו

בימי מרדכי ואסתר לא היתה בידי עם ישראל זכות להינצל ובכל אופן זכו לרחמים גדולים ונהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב. מקצה אחד של חשכות וייאוש, של כליה מוחלטת - ועד לחג שנקבע לדורות כיום משה ושמחה.

במיוחד כאשר לנו יש זכויות מיוחדות... אנחנו שותפים בועד הרבנים, הקופה היחידה שתומכת בעניים מכל הארץ. מכל יישוב, מכל שכונה. אין בניין בארץ ישראל שאין בו משפחה אחת לפחות שנתמכת או נתמכה על ידי הועד. כל כך הרבה זכויות מגבות את התפילות של השליחים שלנו באיראן, המוני צדקות ודמעות שנמחו, ימים רעים שנהפכו מאבל לשמחה. בזכותם ייעתר הקב"ה לתפילות שלנו ביום בו אומר הקב"ה הישר שיעתרו תפילותינו. גם לנו בעז"ה תשתנה המציאות מקצה לקצה. הישועה תגיע ברגע אחד, מחושך לאור גדול.

בתענית אסתר תשפ"ב תישאל השאלה של כל שנה ושנה: מה בקשתך? כל מה שאנחנו רוצים יכול להתבקש שם, על קברם של מרדכי ואסתר. שרביט הזהב מוגש ומתארך עד אלינו, רק צריך להושיט יד ולנגוע בראשו. בקלות, בשיחת טלפון אחת לועד הרבנים. בנתינת תרומה שהיא כשלעצמה הזכות הגדולה ביותר שנוכל לרכוש עבורנו.

מה בקשתך - כך שואלים אותנו. מה בקשתך? רק תבקש - ותעש!

אלו מילות הקב"ה הישר: "ויום זה מסוגל מאד שיקובל תפלתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא, ישפוך שיחו לפני ה' ויבקש בקשתו. ויזכיר זכות מרדכי ואסתר, אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפלתו ברצון."

כל מי שצריך רחמים על איזה דבר? יש עוד מקום שכתוב מילים כאלה? מי שרוצה מעבר למידת הדין, מעבר למינימום שחייבים. מי שרוצה שייכמרו עליו רחמים משמים כמו רחמי אב לבנו, בלי חשבונות, בלי כמה מגיע ולמה - סתם רחמים שופעים עלינו מאבא בשמים! אפשר לקרוא את המילים הללו ולא להזיל דמעת התרגשות?

חיינו הם אסופה של רחמי אלוקים. היום והמחר, ההווה והאתמול, אנחנו והילדים, הבריאות והפרנסה והשידוכים, ההצלחות הגדולות והקטנות והחיוך על הפנים - הם חסדיו הרחומים של ד' יתברך. רגע קטן של הסתרת

פנים - ואבדנו. כמה אנו בעצמנו חסרי ישע, תלויים

ועד הרבנים
לעניי צדקה בארה"ק

לכבוד שלוחי "ועד הרבנים"
בקבר מרדכי ואסתר שבאירן

הרני מצד מתנות לאבונים כדי להלכס

☐ ביום י"ד לעניי פרוים

☐ ביום ט"ו לעניי מוקפים

ואבקש לעורר רחמים בזכות מרדכי ואסתר עבור:

שם אליהו יליא ח"י

שם האם דלילא מרים

☐ להעלות ☐ לפרנסה טובה ☐ לרפואה ☐ ליחיוג העני

☐ לנחת נשולדים ☐ לזיווג ☐ לזיווג טמזולות ומירות ועת

☐ בקשה מיוחדת

הקוויטל של מוזן רשכבה"ג והגר"ח קניבסקי שליט"א
למעמד ועד הרבנים בקברי מרדכי ואסתר באירן!

ב"ה בכל
שנה זכינו
לס"ד
מיוחדת
לתפילה
באירן,
אך מובהר
בזאת שאם
לא יתאפשר
מסיבות
שאינם
תלויות בנו,
יתפללו
במקה"ק
האחרים,
ועל דעת כן
התרומות.

הבטחה של פעם בשנה!

לשון ההבטחה של ה"קב הישר"
שבזוודאי לא תשוב ריקם:

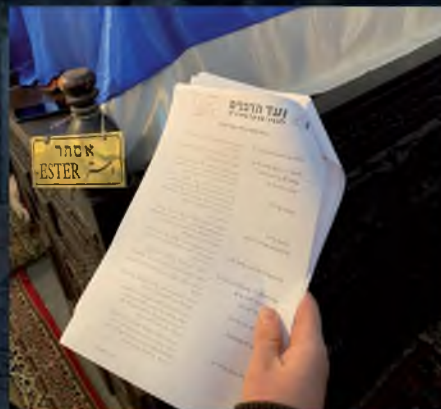
קחו לכם 2 דקות ביום גדול וזה ותצטרפו לתפילת השלוחים בהמודאן

כי יום תענית אסתר מסוגל מאוד שיקובל תפילתנו בזכות
מרדכי ואסתר וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא
צריך להתפלל יקה פנאי לעצמו ביום תענית אסתר, ויאמר
תחילה מזמור כ"ב בספר תהלים "אילת השחר" - שהיא
אסתר.

ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויבקש בקשתו, ויזכיר זכות
מרדכי ואסתר, אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה, ויפתח לו
שערי רחמים, ותקובל תפלתו ברצון".

קב הישר פרק צ"ז

תמונות אוטנטיות מהתפילה 'ועד הרבנים' תענית אסתר תשפ"א

1-800-22-36-36

לראשונה אחרי מאה שנה:

רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א מעניק לכם

קמיע הישועות

שעל ידה הושיע רבי ישעי' לע ב"ר משה מקרעסטייר

אלפי ישראל בישועות מעל דרך הטבע שמירה ופרנסה, זיווגים וזש"ק, נחת מהצאצאים

אחד מהמקורות:
מהגאון רבי חילל מקולומיא
מגדולי תלמידי החת"ס

בכתב יד:
כל קמיע נכתב ע"י סופר
יר"ש על קלף מהודר

לשובע ולא לרווח:
100% מהתרומות קודש
לילדים רעבים

העתק מדויק:
מהקמיע המקורי שנכתב
ע"י רבי ישעיה מקרעסטייר
ובה הושיע אלפי ישראל

ביטח בפולה:
כל קמיע התברך ע"י
מרן שר התורה שליט"א

קרן רבי ישעיה ב"ר משה מקרעסטייר להאכלת ילדים רעבים – קרן מס' 6000

1-800-22-36-36

ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק